Talip APAYDIN

DEFİNE

ARDIÇ YAYINLARI

Ardıç Yayınları: 6
2. Basım Ocak 1993

Editör : İsmail Gençtürk
Kapak resmi : Aydın Toprak Apaydın
Baskı : Emel Matbaacılık Ltd. Ankara

ISBN 975-7902-08-X

ARDIÇ YAYINLARI
Sakarya Cad. 1/59
Kızılay-ANKARA
Tel: 433 21 31

Talip APAYDIN

DEFİNE

Roman

ARDIÇ YAYINLARI

—1—

Görekli köyünden dört kişi, önlerinde beş altı eşek, bir katır, dağdan odundan geliyorlar. Osman Yıldız (Köylüler ona, Modul Osman derler), Habip Çoban (Üst dudağı yırtık olduğundan, adı Yirik Habip kalmış. Az buçuk Kur'an okur, Hafız Habip de derler), Seyit Ali Şener (Deli dolu bir adam. Kısa adı Deli Seyit, ya da Seyit Efe), bir de İbiş'in Ali. (16-17 yaşlarında bir çocuk. Okula gitmemiş. Soyadını bilmez. Askere gidinceye kadar da gerekmeyecek.)

Bugün odunu köye indirecekler. Yarın kasabanın pazarı, pazara götürüp satacaklar. İyi odun yüklemişler. Kimisi kara, kimizi boz, ufak tefek eşekler, inişlerde yokuşlarda yüklerini zor götürüyorlar. Yalnız Seyit Efe'nin katır, yük mük dinlemiyor. Taa öne geçmiş, kafayı sallaya sallaya gidiyor.

— Dooo dırısss!... diye bağırdı Seyit Efe.

Katır durmadı.

— Hey dinini... diye sövdü arkasından.

— Bırak gitsin be, dedi Yirik Habip. Ne istersin katırdan? Hem dine sövülmez arkadaş, çarpılırsın.

— Öyle mi?... He he... Ben her zaman söverim la, hiç bir şey olmaz.

— Bak şuna, tövbe tövbe...

Modul Osman söze karıştı,

— Katırın dini yok da ondan ağa. Bi Müslümana söv de bak?..

— Sövdüm la, kaç kere sövdüm. Hiç bir şey olmadı. Aha şu tekke var ya, ben ona bile sövdüm. Anamın hastalığında hani, okuduk mokuduk... Ertesi gün ölünce, ne dinini bıraktım, ne imanını.

Yirik Habip kıpkırmızı oldu. Başını iki yana salladı;

— Seninle yola çıkmak doğru değil emme, çıktık bi kere, dedi.

— Çıktın da ne oldu la, bi yanına bi şey mi battı dürzü?

Modul Osman'la Yirik Habip birbirlerine bakıştılar. "Bırak şu deliyi, gene söyletmeyelim şimdi" dediler içlerinden.

İbiş'in Ali geriden geliyordu. İnce boyunlu, yanık yüzlü bir çocuktu. Başındaki kasket iyice eskimişti. Yanlarından pamukları görünüyordu. Gözü hep Yirik Habip'teydi. Bir iş buyursa da koşsam, der gib iduruyordu. Kızı Fadime'ye abayı yakmıştı, gece-gündüz onu düşünüyordu.

Yol kuru dereye aşağı, döne dolana iniyordu. Buralarda ormandan hemen hiç bir iz kalmamıştı. Meşeler, mazılar diplenmiş, hatta kökleri çıkarılmıştı. Nerede düz bir yer varsa sürülmüş, tarla yapılmıştı. Tâ ilerde Kızıltepe'nin başında birkaç iri pelit ağacı görünüyordu. Orada, Ballıbaba tekkesi vardı. Ballıbaba çarpar diye, ağaçlar kesilmemişti. Değilse, şimdiye kadar çoktan kurutur, şu boz tepelere benzetirlerdi.

Yolun kıyısında tek tük meşe kalıntıları görünüyordu. Ama onların da yeni sürgünlerini keçiler kemirmişti. Hiçbir yeşillik yoktu. Oysa, yirmi-otuz yıl önce buraların hep yeşillik olduğu söylenirdi. Şimdiyse orman, epey uzaktı Görekli köyüne. İki saatlik yerden odun getirirlerdi.

Yokuş yukarı arka arkaya yürüyorlardı. Kimisi elini dizine dayıyordu, kimisi öne eğilmiş, kamburunu çıkartmıştı iyice.

Modul Osman geriye dönüp baktı. Yüzü kurnaz kurnaz parlıyordu. Birden bağırdı;

— Anooo!... Gakköylüler geliyoor la, kaçın!...

— Deme la, nerede?

— Aha dereye girdiler, bak!...

En çok İbiş'in Ali korktu. FIrlayıp yoldan saptı. Tepeye yukarı kaçmaya başladı. Tavşan gibi çevikti.

Seyit Ali aldırmadı;

— Kaçmayın be! Hayvanları bırakıp nereye kaçıyorsunuz?

modul Osman'ın duruşundan anlamıştı şaka yaptığını.

— Gakköylüler de kimmiş? Bize Görekli'li derler oğlum, korkmayın. Gelecekleri varsa, görecekleri de var.

Yirik Habip ne edeceğini bilemiyordu. Birkaz kez dönüp baktı;

— Sahi mi dedin Osman, nerdeler hani?

Osman gülüverdi;

— Şaka yaptık la. Ne ödlek adamsınız?

İbiş'in Ali durdu. Önce dereye, sonra bunlara baktı. Korkudan yüzü sararmıştı. Kalbi küt küt vuruyordu.

— He he he... Ula aynı bubana çekmişsin sen oğlum. O da senin gibi ödleğin biriydi. Gel, yok bir şey, gel !..

Ali mahçup oldu. Yan yan Yirik Habip'e baktı, "Keşke kaçmasaydım," dedi kendi kendine. "Ayıp oldu."

Köye odun indirirken Gakköylülerle sık sık çatışırlardı. İki köy arasında kavga çıkardı. Gakköylüler kendi sınırları içindeki ormandan odun kestirmek istemezlerdi. Ama küçük köydü, Görelilerle başa çıkamazlardı. Böyle birkaç kişi bir olur, oduna öyle giderlerdi.

Seyit Ali efelendi;

— Adam Gakköylüden korkar mı be? Hepsi gelsin isterse! Çektik mi sopaları, köye kadar kovalarız valla!...

— Hı kovalarız, dedi Yirik Habip.

— Ya ne ederiz? Korkar mıyız?

Yirik Habip derine kaçmış gözleriyle yere baktı. Karşılık vermedi. Düşünüyordu. Az konuşan bir adamdı. On-on beş günlük sakalının iki yanı kırçıldı.

Seyit Ali cebindeki tabancayı gösterdi;

— Aha bu yanımda olduktan sonra, ben ormancılardan bile korkmam arkadaş, anladın mı? Gakköylüler de kim oluyormuş?

Modul Osman takıldı;

— Ateş alır mı o?

— Vah! Bomba gibi!...

— At da bi görelim bakalım.

— Merminin parasını verecen mi?

— Veririz, hadi!

— Peşin?

— Yarın veririm.

— Yok. Veresiye olmaz.

— At hadi canım. Kulaklarımızın pası silinsin.

— Bırakın, dedi Yirik Habip. Duyan olur da bir şey var sanır.

— Sansın, ne olur?

İbiş'in Ali yola inmişti. Hâlâ ürkek ürkek bakıyordu.

— Eee, nereye kaçıyordun bakalım?

— Köye, nereye olacak? Anasının kucağına. Anası buna tembih etmiştir, "Önünüze bi çıkan olursa, kaç gel" diye.

— Öyle mi la? Etti mi?

İbiş'in Ali yanıtlamadı. Elini koynuna sokup kaşındı. Terlemişti.

— Tıpkı bubası, dürzü. Burnundan düşmüş. He he he...

Tepeyi çıkmışlardı. Bir boyunu aştılar. Dereye aşağı yürümeye başladılar. Seyit Ali bağırdı;

— Dırrıss, doo! Almış başını gider deyyusun malı, dırrıss! Koş Ali, önüne var, durdur şunu, koş!

Ali iniş aşağı kestirmeden koştu. Bol pantolonunun içinde çelimsiz bacakları öylece belli oluyordu.

— Ananı seveyim senin, ananı. Dul karı ananı...

— Ne istersin anasından la?

— Sevaptır kardaşım, dul karı bu. Özlemiştir.

Yirik Habip bu çeşit şakalardan hoşlanmıyordu. Kafayı indirmiş, yürüyordu kendikendine.

— Ula, ula!... diye bağırdı birden. Eşek devriliyor ula! Ali, yetiş Ali!..

Ali, katırı bıraktı, eşeğe doğru koştu. Ama yetişemedi. Kara eşeğin yükü bir yana ağıverdi. Eşek kulakları dikti, öylece kaldı.

— Vay del ibozuk vay! Çöz ipleri la, çabuk!

Modul Osman'ın eşeğiydi. Ağır ağır vardı, bir tekme attı eşeğin kıçına;

— Dürzü! Adam gibi gitsene!

Eşek kulakları büsbütün dikti. Kocaman gözleri korkuyla parlıyordu.

Yükü yıktılar. İki yana güzelce ayırıp, yeniden sardılar. Baltayı da araya sokuşturdular.

— Hadi bakalım, dââh!..

Öbürleri epey ilerlemişti. Yetişmek için sıkıştırdılar.

Az su akan dereden sonra gene yayvan bir yokuş başlıyordu.

Kızıltepe, yolun sağındaydı. Ağaçların altıda küçük kubbesiyle Ballıbaba tekkesi buradan daha iyi görünüyordu. İri taşlarla örülü geniş bir avlusu vardı. Tekkeye yakın bodur ağacın dallarına binlerce bez parçası, iplik, yün kırıntıları bağlanmıştı. Her geçen, okur üfler, adak adar, öyle geçerdi.

Tekkenin yanına gelince Habip birden durdu, o tarafa döndü. Ellerini açıp okumaya başladı. Dudakları kıpır kıpır kıpırdıyordu. Osman'la Seyit Ali birbirlerine bakıştılar. Seyit Ali, "boşver" işareti yaptı

Osman;

— Yok, dedi usulca. Okuyalım.

Yüzü birden değişmişti. Durdu, okumaya başladı.

Seyit Ali biraz ilerledi. İrice bir kayanın arkasına geçti. Su dökeceği vardı. Ayaklarını açtı, kayanın dibine su döktü. Öbürleri ne yaptığını göremediler. "Siz de okuyorsunuz, ben de" dedi kendikendine. "Ne yani,?" Sonra, "Günah işledik," diye düşündü. "Ballıbaba çarpar adamı. İyi etmedik. Dur hele düzeltelim."

Önünü ilikledi. Sonra ellerini açıp fatiha okumaya başladı. "Ulen Ballıbaba, millet sana amma çok fatiha okuyor ha?!.. Ben bile belki bin kez okudum. Tâ çocukluğumuzdan beri, her gelip geçerken. Bıkmadan, usanmadan... Hepsini duyarsın öyle ya?

Saydın mı kaç olduğunu? Milyon olmuştur herhalde. Eee, ne faydası oldu? Bırak Allahını seversen..."

Öbürleri yürümüştü. O da çabukça bitirip, yürüdü.

Küçük düzlüğü geçip köye aşağı inmeye başladılar. Köy görünüyordu. Kimisi düz damlı, kimisi kararmış kiremitli, birbirine girmiş, büyüklü küçüklü karmakarışık evler. Arkada bir kıyıda okul. Önünde çocukların oynadığı bahçe. Şimdi kimse görünmüyor. Dağılmışlar belli ki. Bayrak direği görülüyor. Cami köyün ortasında. Kararmış tahta minare, şimdi daha kara görünüyor. Sivri külahı göğe vurmuş. Tarlalar köyün iki yanındaki düzlüklere serpilmiş. Kimisi bomboz görünüyor. Kimisi sürülmüş, koyu renkli. Köyün alt tarafına düşen derede tütün tarlaları yol yol belli oluyor. Dere, uzaklara doğru gittikçe derinleşiyor. Oralarda bağlar bahçeler var. Uzun kavak ağaçları tâ buradan farkediliyor.

Seyit Ali oralara baktı;

— Hay maşallah, hay!.. diye bağırdı. Köylerin kralı!... Çok köy gördüm emme, bizim köy gibisini görmedim. Şuna bak, cennet canım. Taşı toprağı altın!

— Atma, dedi Modul Osman. Neresi altın? Kuru toprak işte.

— Sen öyle bil. Valla öyle altın var ki bu bizim köyün toprağında, arayıp bulmak gerek.

— Neresinde var?

— Ne bileyim? Bilsem durur muyum? Gider, ararım.

Modul Osman kurnaz kurnaz baktı. Dilinin ucuna kadar geldi, az daha, "ben buldum," diyecekti, vazgeçti. "Hele yarın kasabaya götürelim bakalım, saatçi Rasim Efendi ne diyecek? Belki de bakır?... Ama birisi hiç bakıra benzemez. Kesin altın. Dur bakalım hele..."

Modul Osman tabakayı çıkarıp tütün sarmaya başladı.

Dökülmesin diye yürüyüşünü ağırlaştırdı. Seyit Ali onu bekledi;

— Şu köyde bir kafa dengi bulabilsem... dedi.

— Ne yaparsın?

— Altını üstüne getiririm valla. Hazineyi bulurum. Bu köyde hazine var arkadaş. Hem de bir küp dolusu...

— Kim dedi?

— He he... Ben biliyorum. Tarihler yazıyor. Benim Amerikanlı Corc ehbap söyledi. Eski Acem yolu, Hint yolu bizim buralardan geçermiş. Haritalarda yeri varmış. "Krozos diye bir kralın hazinesi buralarda" dedi. Yaa!.. Biz biz olsak, el ele verir de ararız. Hazineyi buluruz. Neydeyim ki, kafa dengi arkadaş yok.

— Yarbay Dayı var ya?

— Var emme, o bizi ortak eder mi? Çalıştırır ancak. Hem o, uğursuz canım. O kadar aradı da bulamadı. Geçen gün ne dedi biliyon mu? "Samsun tarafında iyi bir hoca varmış, onu getireceğim" dedi.

— İyi ya, getirsin. sen de yanaş, birlikte arayın.

— Aralarına alırlarsa valla niyetim var. Gittikçe kafam yatıyor bu işe. Corc ehbabım ne dedi biliyor mu? "Buralarda çok define var" dedi. "Arayın bulun, benden size istediğiniz kadar para" dedi.

— İyi işte, arayın.

— Yalnız altın değil, antika eşya... Kap kacak, küp, heykel... Hepsi para, anladın mı? Bildiğin gibi değil. Bu benim Corc ehbabım, deee... bu işin adamı. Taa Amerikandan kalkıp gelmiş ki, bu işlere yardım ede. Bizim hükümatın birinciye gelir dostu, anladın mı? Ama biz tembellik ediyoruz. Arayıp bulmuyoruz hazineyi. O toprağın altında yatıyor, biz de burada yatıyoruz.

— Valla Seyitali kardaş, ben de aramak isterim emme...

— Eee, emmesi ne?

Modul Osman ne söylesin, bilemedi. Dün tarlada çalışırken bulduğu paraları düşündü;

— Hele bi kasabaya gidip gelelim de, sonra söylerim sana.

— Şimdi söyle. Benimle birlik olup aramaya gönlün varsa, hiç saklama, de hemen. Alırız kazmayı küreği, bulana dek ararız. Ben biliyorum, nereler aranacak. Gece-gündüz bu işi düşünüyorum. Rüyalarıma bile giriyor valla. Ak sakallı bir adam nerede ne var, bana hep söylüyor.

— Neredeymiş?

— Yoo, şimdi ağzımı arama. Ortak olmadan söylemem. Bu işin sırrı derin.

— İyi ya, peki.

Sigaraları yakmışlar, köye aşağı yürüyorlardı. adımları bazen uyuyor, bazen de patır kütür karışıyordu.

Köye girerken Seyit Ali'nin katır, aşağı mahalleye saptı. Evin yolunu biliyordu. Doğruca yürüyüp gitti.

— Dooo dırrıss! Vay hınzır vay!

— Dokunma hayvana. Ne güzel gidiyor işte. Bu işi sonra konuşalım, olur mu?

— Olur, dedi Seyit. Konuşalım.

Köye girerken ondan ayrıldı. Kendi evine doğru kasıla kasıla yürüdü. Uzaktan çalımlı bir yürüyüşü vardı. Köylüler boşuna, "Efe Seyit", ya da "Deli Seyit" dememişlerdi. Şapkayı iyice yana yıkmıştı. Öbür taraftan bir tutam saç dışarı fırlamıştı. Ağzını dünyayı küçümser gibi büzmüştü.

Okulun önünden geçti. Kimse görünmüyordu. Öğretmen neredeydi acaba? Dersi bitince köy içine çıkmıştı demek.

Yarbay Dayı'nın evinin önünden geçti. Yarbay Dayı gene hasır iskemleye oturmuş, bastona dayanmıştı. Yanında üç beş kişi vardı. Gene anlatıyordu. Anlata anlata bitiremezdi bu adam. Ne çok şey görmüştü, ne çok şey bilirdi? Boğazında bir hırıltı, çatal sesiyle akşamlara dek, sabahlara dek, anlatır da anlatırdı. Gençliğinde define bulduğu, onun için böyle varlıklı olduğu söylenirdi.

— Selâmünaleyküm, dedi geçerken.

— Aleykümselâm yeğen.

Kaşlarının altından baktı. Başını salladı uzun uzun. Ne demek istiyodu kim bilir? Birine önemli bir şey söyleyeceği zaman böyle yapardı. "Anlaşıldı... Define işi. Desin bakalım ne diyecekse. Bizim de ağzımız var. Biz de deriz. Susacak değiliz ya? Yapma, etme diyecek ellâm. 'Eski işleri gâvur ehbabına niye verdin?' diyecek. Desin. O da öğretmenin kafada. Olsun. Size ne ula? Sizin malınızı mı verdim? Ben ne edeyim onları? Ne işime yarar? Parasıyla değil mi, veririm. Sergende duracağına, varsın götürsün Corc ehbabım. Hem parasını sayıyor herif, çatır çatır. Gene bulursam, gene veririm. Size ne? Keyfimin kâhyası mısınız?"

Başını dikti, kofala kofala geçti oradan.

Yarbay Dayı arkasından uzun uzun baktı, başını salladı;

— Yürüyüşe bak şundaki yürüyüşe, dedi. Deli bozuk... Yoksa bir şeyler mi buldu?

Yanındaki,

— Yok be Dayı, dedi. Onun huyu bu zati. Bulsa oduna gider mi?

— Saklamak için gider belki.

— Gitmez. Deli Seyit demişler buna. Cebinde elli lira olsa, çalışmaz valla. Ne hınzırdır o... Sağa sola dünya kadar borcu

var. Geçen gün dükkâncı Celâl diyordu. Üç aydır borca yazdırırmış. "Bundan sonra zırnık vermeyeceğim" diyordu.

— Yazık.

— Yazık emme, gene de burnu havada, baksana.

Yarbay Dayı alnını bastona dayayıp düşündü.

—2—

— Kız karı! Nerdesin dürzü? Kapıda karşılasana! Dağdan geliyoruz, bilmiyon mu?

Dudu Kadın koştu. Merdivenleri çabuk çabuk indi. Bir yandan şalvarının bağını düzeltiyordu. Gözleri şişmişti.

— Dal gündüz uyuyor muydun yoksa?

— Yok herif, bebeği uyuttum da...

— Eeee?

— Onu sallıyordum.

Kötü kötü baktı,

— Kemiğini kırarım ha! Leşini sererim valla. Alçak! Ben gideyim dağda odun keseyim, sen de burada zıbar yat!

Kadın karşılık vermedi. Başının örtüsünü düzelterek katırın öbür yanına geçti. Yük ağdırmasın diye altından tuttu.

Katır kafayı dikmiş, yükün yıkılmasını bekliyordu.

Seyit Ali urganı çözdü. semerin halkasından kurtardı,

— Gel bu yana, dedi. Tut! Çek demeden çekme.

Öbür yanın iplerini çözdü.

— Çek hadi!

İkisi birden çektiler. Katırın iki yanından odunlar gürültüyle düştüler yere. Katır, ayaklarını sakındı. Sonra yürüyüp çıktı odunların arasından.

— Tamam. Yığ şöyle duvarın dibine!

Kadın yılgın yılgın baktı;

— Satmaya mı götüreceksin? diye sordu. Evde hiç odun yok.

Seyit Ali kızdı;

— Karışma! Git bayırlardan çırpı topla.

— Çırpı dayanıyor mu? Getiriyorum, iki gün gitmiyor. Ha bunu evde yakıverseydik. Ekmek edilecek, çamaşır yuğulacak.

Seyit Ali dinlemedi. Urganları topluyordu. Semerin kaşına bağladı.

— Çek hayvanı ahıra, dedi. Önüne ot ver biraz. Şunu da sandığa koy.

Tabancayı kayışından çıkarıp merdivene bıraktı.

Köy içine doğru ağır ağır yürüdü. Yüzü düşünceliydi. "Ah dinine yandığım, biraz para olsa, biliyorum ben yapacağımı. Şu köyün altını üstüne getireceğim. Aranmadık yerini bırakmayacağım. Hep hazineleri bulacağım. Bir küp dolusu altın. Corc ahbabımın dediği antika eşyalar. Kap kacak, heykel... Hepsi bizim toprakta. Emme gel de şu köylüye anlat. Üç kişiyi kandır da tak peşine. Gelmez dürzüler. 'Öyle bir şey olsaydı, şimdiye çoktan bulunurdu.' der çıkarlar. Bulunur he! Aramazsan bulunur..."

Elini arkasına bağladı. Köyün içine doğru yokuş yukarı ağır ağır yürüyordu. Muhtarın köşeyi dönünce baktı, dükkânın önünde birkaç kişi dikiliyordu. Modul Osman da oradaydı. İki eşeğin yükünü ne çabuk yıkıp gelmişti hemen? Bugün bir sevinçliydi bu Modul Osman. Ne olmuştu acaba? Odundan ge-

lirken de böyleydi. Habire konuşuyordu bakın. Bir yerden eline para mı geçmişti? Yoksa iyi bir haber mi duymuştu? Neyin nesiydi?

Usulca yanaşıp kulak kabarttı. Tütünden falan konuşuyorlardı. "Demek millet tütün parasını alacak. Biz de alacağız biraz emme, kaç para? Borcumuzu bile kapatmaz. Tüccardan avans aldık, dükkâna borç ettik. Tütünden bize yarar yok. Hiç beklemeyelim boşuna."

"Hark tü!" diye tükürdü yere. Sonra çiğnedi üzerini. Öbürleri dönüp baktılar.

— Ne o Seyit, neredeydin bugün, görünmedin?

Modul Osman;

— Dedim ya la, birlikte oduna gittik.

— Gakköylüler görmedi mi?

— Cık. Görseler ne olacak?

— Döverler ha. Toplanır çökerler başınıza.

— Sıkı mı?

— Kaç kişiydiniz?

— Vardık üç dört kişi.

— İyi. Korkmadınız demek? Yarın pazara mı?

— Bakalım, belli değil. Gelsene şöyle azıcık...

Gazi'yi kıyıya doğru çekti. Hısımı olurdu. Elini omzuna koydu;

— Para var mı biraz? Bi hayırlı işim var, para gerekli.

— Neymiş o, hayrola?

— Sen boşver, para soruyorum.

— Para?..

Gazi düşündü. Ne işi olabilirdi? Ne edecekti parayı?

— Ne kadar?

— Ne kadar vrasa. Elli, yüz... Yakında öderim. Büyük bir para geçecek elime.

— Nerden? Gene define mi yoksa?

— Sen neydiyon canım? Parayı vermeye bak.

— Yok valla hısım. Ne arasın bende para?

— Hınzırlık etme la. Sonra pişman olursun. Fazlasıyla ödeyeceğim paranı.

— Ödersin canım, biliyorum. Emme yok, ne edeyim?

— Var, biliyorum ben. Şu katırı sattırma bana. Gel bir yüz lira ver de, sonra iki yüz al.

— Ne, yüz lira mı? Ula yüz liram olsa ben yüz kere takla atarım şurada. Ne arıyor bende yüz lira?

Seyitali, Gazi'nin yüzüne baktı. Yalan söylüyordu dürzü. Gözlerini kaçırıyordu habire.

— Ula halamoğlu, dedi. Hısımımsın, sonra pişman olursun bak. ben yakında define bulacağım. Seni de görürüm. Ama şimdi para gerek.

— Ne yapacaksın?

— Sana ne? Masrafı var biraz.

Gazi düşündü. Yüzü kurnazdı.

— Nerede arayacaksın?

Seyitali omuzlarını kaldırdı,

— Söylemem. Para korsan, ortak olursak söylerim.

— Yok yavu. Deli miyim ben? Git işine.

Seyitali kızdı,

— Peki. Sen bilirsin.

"Dürzü!" diye söylendi içinden. "dökülekalsın senin gibi hısım! Yüzüne bakıyoruz da hısım diyoruz. Eşşek herif!"

Yürüyüp gitti.

Dükkâna girsin mi girmesin mi, bilemedi önce. Ayakları yavaşladı. Açık kapıdan içeriye baktı. Bir iki kişi gaz tenekelerine oturmuş, konuşuyorlardı. Birisi ayakta alışveriş ediyordu. Dükkâncı Celâl kendisini gördü ama görmezden geldi. "Dürzü. Sen de az dürzü değilsin ha! Sanki paran kalacak bizde!"

İçeri girmedi. Ağır ağır yürüdü yukarı mahalleye doğru. "Tütün biraz para ediverse," dedi kendi kendine. "Fazladan bir yüz lira kalıverse, yeter. Yetmez emme, sen yeter say. Yanıma bir iki arkadaş daha bulurum. Onlar da yüzer lira katacak öyle ya? Gizli iş bu. Kimsenin habarı olmayacak. Bir küp dolusu altın çuvallara doldurup getirilecek. Yemin edilecek kimseye söylemeyeceğiz diye. Aramızda kardaş payı böleceğiz. Herkes kendi hakkına razı olacak. Sonra ne isterse öyle yapar. Ben durmam gayrı buralarda. Bağlasan durmam. Ver elini Bursa... Bursa'da askerlik yapmışım ki, taşını toprağını bilirim. Kapalı çarşısını, Ulucami'sini. Altınları bozdururum birer ikişer. Altı kahve üstü ev, bir yer alırım. Eve otururum, kahveyi kiraya veririm. Ondan onra gel keyfim gel... Tüh be! Biraz para bulabilsek."

Durdu. İleriye geriye bakındı. Kimsede umudu yoktu. Katırı satmalı mı, ne etmeli, bilemiyordu.

Ensesini kaşıyarak düşündü. Kasabaya inip tüccardan istese?

"Yok canım olmaz. Zaten borçluyuz. "Önce borcunu öde" der. Bilmez miyim herifin huyunu? İkide bir habar salıp durur, "tütünü başka yere satmasın ha, karışmam...' Sanki asacak bizi dürzü. Üç yüz lira borcumuz var, balyoz gibi başımızda. O heriften daha borç mu istenir? Tütüne ne diyecek bakalım? Ters

tarafına rastlarsa gözümüzün yaşına bakmaz. Üç lira deyiverir. O zaman gene borçlu kalırız. Emme bize yapamaz onu. Ne de olsa adımız Efe Seyit. Hakkımızı kimseye yedirmeyiz. Yağma yok."

Bıyıklarını sıvazladı. Sonra elini arkasına bağladı gene.

'Tabancayı mı satmalı, ne etmeli? Tabancasız olmaz. Dostumuz var, düşmanımız var. Tabanca bizim namusumuz..."

Köyün kıyısına çıkmıştı. Durup derelere aşağı baktı. Uzun uzun düşündü. "Bir kafa dengi yok şu köyde ağzına tükürdüğüm. Hep koyun gibi herifler."

Çeşmenin yanından geçti. Kadınlar kızlar ellerinde bakraçlar, güğümler, su dolduruyorlar, sudan dönüyorlardı. Bir iki kez kalın kalın öksürdü. Biz buradayız demek istiyordu.

— Zıbar, dedi kadının birisi usulca. Ne işin var burada deli dürzü? Geçecek yer mi bulamadın?

Öbürleri ses çıkarmadan gülüştüler.

Seyit Ali duymadı. Bıyıklarını burarak ağır ağır uzaklaştı.

Yarbay Dayı evin köşesinde hâlâ oturuyordu. Yanındakiler ağzına bakıyorlardı. Belki gene eskilerden anlatıyordu. Askerken ne yapmış, nasıl çavuş olmuş, Yarbay urbası giyip askeri korkutmuş... Köylü adını "Yarbay Dayı" koymuştu. Yarbay Dayı ileri, Yarbay Dayı geri. Konuşkan bir adamdı. Ağzını şaklata şaklata, keyifle anlatırdı. Yüzü parlardı konuşurken.

Selâm verdi.

— Aleykümselâm yeğen. Gel bakalım, otur.

Öbürlerine döndü, anlatmayı sürdürdü. Sesi çatal çıkıyordu gene. Boğazında hafif bir hırıltı vardı.

— Dedim, "Hoca, bizi boşa yorma. Varsa var de, yoksa yok de. Bak sabahtan beri anamız ağladı. Yağmur yedik bir yandan. Çalışa çalışa turşuya döndük bir yandan." Hoca ille de burada

diyor. Kitap böyle gösteriyor, diyor. Ula neresinde bu kitabın, hani? Hık mık... Kızıyorum ki tepemden ateş çıkıyor. Kendimi zor tutuyorum.

— Define işi mi Dayı?

— Hee. Akdağ'ın başında define aramıştık ya? Onu anlatıyorum. Bu Arap hocayı biz Sivas'tan getirdik. Bir ay yedirdik içirdik evde. Her gün yağlı pilav, et, tatlı. Ne derse yapıyoruz. Çöküyor kitaba, gürül gürül okuyor. Namlı hoca, biliyon mu? Ünü yedi vilâyeti tutmuş. kara kaplı kitaptan her bir şeyi çıkarıyor. Bize definenin yerini bildirecek. Okuyor okuyor, sonra birden durup, at istiyor. Altına at çekiyoruz. Çıkıp dolaşıyor. Depe tepe düz... Biz de arkasından koşuyoruz. Ha buldu, ha bulacak. Şurayı kazın diyor, kazıyoruz. Burayı kazın diyor, kazıyoruz. İflahımızı kesti herif. O zaman anam sağdı. Anam başladı söylenmeye,

"Etme oğul, yeter gayrı. Bu adam elde avuçta ne varsa yedi bitirdi. Pişire kotara biz de usandık. Yetiversin gayri." "Ana, ne edeyim? Hele az daha sabır, bu adam derin hoca. Bu adam hazineyi bulacak. İşte o zaman hepsini çıkaracağız..."

Kafasını iki yana salladı. Hırıltıl ı sesiyle, "he he he..." diye güldü.

— Yağmurlu bir bahar günü, biliyon mu? Sabahtan kalkmış, gene okumuş. Dedi, "yaylaya gideceğiz. Hazine orada. Kitap öyle gösteriyor." Ne denir? Peki dedik. Derin hoca bu. Sivas'ın namlı Arap hocası. Altına at çektik, sırtına yamçı örttük. Yoğurtmuş soğanmış, heybeye doldurduk. Bir de kuzu aldık atın terkisine. Düştük bunun peşine. O atlı, biz yayan. Adam sürdü deee, Akdağ'ın başına. Arkasından koşuyoruz ki dilimiz bi karış dışarı çıkıyor. Yorulduk bittik, vardık ta yukarılara. Durmak bilmez deyyus. Yaşlı emme cin gibi. Bi o tarafa, bi şu tarafa gezer. Nerdeyse atı çatlatacak. At köpük içinde kaldı. Sonunda gönlü oldu ellâm, "şurayı kazın!" dedi. Ulaa... Dağın tepesinde hazine mi olur? Ben dedim, bu adam bizi oynatıyor.

Emme arkadaşlara söylenmiyor. Onlar kararlı. Dünyayı yık dese, yıkacaklar. Kazdık, kazdık, kazdık... Hay Allah, taştan başka şey çıkmıyor. Ula etme hoca, burada hazine mazine olmaz. Aa... "Kazın siz" diyor, habire.

Dinleyenlerden birisi sordu,

— Arkadaşlarınız kimdi Yarbay Dayı?

— Kim olacak canım, Darmalı Galip. Bu bizim Gazi'nin bubası. Yoz Ömer. Bir de Berber Rüştü. Masraflar ortak emme, hepsi cıbır dürzülerin. "Hele sen şimdi ver de biz sonra öderiz" deyip geçiştiriyorlar. Sizin anlayacağınız, paralar hep benden ıkıyor.

— Eee, sonra?

— Sonracığıma kardaşım, ben iyice kızdım biliyon mu? Aha burama geldi. Taştım taşacağım. Bi de yağmur başladı ki, yağar ha yağar, durmak bilmez. İliklerimize kadar ıslandık. Arap hoca boş heybenin gözünü başına geçirmiş, habire emir verir. "Kazın ha kazın! Az kaldı, kazın!" Birden taştım biliyon mu? "Ula dürzü hoca, dedim. Al bakayım kazmayı eline, kendin kaz. Yeter ettin gayri deyyus! Bir aydır aldattın bizi. Burada hazine mi olur, alçak?!.. Eğer bulamazsan leşini sererim senin!" Arkadaşlar, etme, tutma, dediler emme, kim dinler? Verdim kazmayı eline, indirdim bunu çukura. Bir iki de tekmeledim arkasını. Dedim, "hadi bakalım kaz! Bul hazineyi. Bulamazsan bak na edeceğim seni!" Görsen kara Arap hoca bir sarardı, bir ağardı. Ağlamaya duruverdi. "Ben neydeyim evlatlar, dedi. Kitap öyle gösteriyor. Ben kitabın yalancısıyım." "İyi öyleyse, bul işte!"

Hocayı sıkıştırdık. Başladı yalvarmaya, "Etmeyin, tutmayın. Elinizi ayağınızı öpeyim. Ben aldandım. Salıverin beni de gideyim?" Yoook, dedik. Yağma yok. Bulacaksın hazineyi!"

Öksürdü. Sonra çatal sesiyle uzun uzun güldü.

— Meğer dolandırıcının biriymiş bu Arap hoca. Kitap mitap hikâye. Kendini beslettirirmiş bize. Emme öcümü aldım deyyustan, bırakmadım...

— Ne yaptın?

— Ne yapacağım? Bir iyi dayak attım buna, sonra da dağın başında yapayalnız koydum geldim. Görsen bir yalvardı, bir yalvardı... "Etme oğul. Ben ettim sen etme oğul. Köye kadar götür de gerisini ben giderim gayri. Elini ayağını öpeyim. kulun kölen olayım." "Yok, dedim. Sen hakettin bunu. Kurda kuşa yem olacaksın, deyyus hoca!"

Köylüler gülüştüler. Seyit Ali kafayı yere indirmiş, düşünüyordu. Biliyordu zati, bu hikâyeyi. Yarbay Dayı kaç kez anlatmıştı.

— Peki bu hoca, aynaya bakmayı, remil atmayı bilmiyor muydu? diye sordu.

— Bilmez mi yavu? Her bir şeyi biliyor. Kazdırmadık yer komadı bize çevrede. Kızıltepe'den tut da, Derindere'ye kadar, karış karış dolandık. Aha şu bahçelerin başını, harman yerlerini, okulun ardındaki tepeleri, her yeri... Remil de attı, aynaya da baktı. Gül dalına yazı da yazdı. Neler etti, neler... Bilmediği yok dürzünün. Lâkin imansızmış, bulamadı. Kendi de rezil oldu, bizi de rezil etti.

Sonunu hep böyle bitirirdi Yarbay Dayı. Ama buna kimse inanmazdı. "Buldular da milletten sakladılar..." derdi herkes. Hatta hocayı dövmeleri, dağ başında bırakmaları, kimse şüphelenmesin diye çevirdikleri bir oyun gibi gelirdi başkalarına.

Seyit Ali bunu söyleyecek oldu, sonra vazgeçti. Boğazını temizledi.

Yarbay Dayı ona döndü,

— Demek sen de heveslendin bu işe, yeğen? diye sordu.

— Biz mi Dayı? Biz eskiden beri hevesliyiz, lâkin para işi. Elde avuçta yok. Para olmadan olmuyor.

— Olmaz. para elbet gerekli. Bir de arkadaş olacak. Yalnız başına yürümez.

— Arkadaş buluruz da, para...

— Gâvur ehbabın vermiyor mu, ondan alsana?

— Cık. Gâvur para verir mi adama?

— Verir, niye vermesin? "Bulduklarım senin, biraz avans ver" dersin.

— Demem. Zati çoktandır gelmedi. Belki de memleketine gitti.

— O, eski eşyalar falan toplarmış, öyle mi?

— He.

— Ne gâvur oğlu gâvurdur onlar? İşlerini bilirler canım. Geçen gün öğretmen söylüyordu. Kaçakçılık yaparlarmış. Bulduklarını alır götürürlermiş kendi memleketlerine. Müzelere korlarmış. Burada ucuz alır, orada pahalı satarlarmış. Kârlı işmiş bu.

— Öyledir belki.

— Sen de pahalı sat la. Ucuza verme elin gâvuruna. Yüz mü isteyecen. İki yüz iste, üç yüz iste. Onlarda para çoktur oğlum, verirler korkma.

— Bulabilirsek isteriz.

— Bulursun bulursun. Bizim toprağımız boş değil. Deee, eski memleket. Cenevizi Urumu, Müslümanı Gâvuru, hepsi gelmiş geçmiş buralardan. Aha Sülüğün harman yerindeki kocataş var ya, aslanlı taş? Beş bin yıllıkmış o. Hemi de Tanrı diye taparlarmış eskiden.

— Yaa?

— He ya. Bir zaman buraya bi adam geldiydi. Eski insanlara ait çok şey bilirmiş. Neydi onun adı? Bu işlerle uğraşırmış işte. O adam gördü de şaştı kaldı. "Eski insanların tanrısı bu" dedi. "Aman bir şey olmasın bu taşa, bir gün gelir götürürler" dedi. Nasıl götüreceklerse koca şeyi?

Seyitali cevap vermedi. Yere bakıyordu. Bir diyeceği vardı, dese miydi acaba? Düşündü, "başkalarının yanında olmaz şimdi, dedi. Akşam evine gideyim, daha iyi."

—3—

Köyün sığır sürüsü kırdan dönüyordu. Kara inekler, boz inekler, çıplak eşekler... Toz bulutu, gübre kokusu kaldırarak köyün sokaklarına dağıldılar. Her yer sesle doldu. Gelenler gidenler birbirine karıştı.

Seyitali, elleri arkasında eve doğru yürüyordu. Gözleri yerde, düşünüyordu.

— Bubaa! diye bir ses duydu geriden. Dönüp baktı, oğlu Kerim'di. Çıplak eşeğe binmiş, ineği de önüne katmış, getiriyordu.

— Bak buba, bak!

Eşeğin üstünde geriye yattı. Ayaklarını ileri uzattı.

— Yapma la, düşersin.

— Duymuyorum buba. Ben uyudum.

Ellerini başının altına yastık yaptı. Gözlerini yumdu.

— Uyudum bile. Rüya görüyorum.

Babası güldü.

— İyi, yeter uyuduğun. Kalk gayri sabah oldu.

— Iuı... diye doğruldu. Toparlak yüzlü bir çocuktu. Saçı dipten kesilmişti. Bu yıl üçüncü sınıfta okuyordu. Eşekten atlayıp indi. Yerinde duramıyordu.

— Bugün öğretmen bana, "Eferim" verdi buba. Birinc ioldum...

— İyi. Nasıl oldu bu?

— Koşu yaptırdı bize. Okulu kim çabuk dolanıp gelecek dedi. Düdüğü çalınca bir koştuk Allaah... Ben kurnazlık ettim. Duvarın dibinden koştum. Onun için birinci geldim.

Babasının kaşları çatıldı.

— Ben de sandım derste birinci geldin. Eşeği yerine bağla hadi.

— Olur buba, bağlarım.

— Katıra da ot ver.

— Olur.

Duvarın dibindeki odunlara baktı. İnce olanların bazısı kesilmişti. Kızdı,

— Kim kesti la bu odunları?

— Ben kestim buba. Anam kes dedi. Evde hiç odun yokmuş.

— Cık cık cık... etti Seyitali.

Medivenleri ağır ağır çıktı. Ahır damının kaşında durup köye bakındı. Köyde bacalar tütüyordu. Yanık yağ kokusu, bulgur kokusu sarmıştı köyün üstünü.

Veli Hoca akşam ezanını okuyordu. Hiç değişmeyen, hergünkü ses. Dinlemedi, girdi içeri. Dudu Kadın ocak başına çömelmiş, ocağın altını üflüyordu. Üfledi üfledi,

— Dökülekalasın dedi. Yaş odun, yanmaz ki.

— Kim dedi de yaktın sen o odunu?! Yarın kasabaya

götüreceğiz dedik ya?

Kadın, kızarmış gözleriyle baktı;

— Ne yakayım e? Hiç odun yok evde?

— Elinin körünü yak! Onu da mı bana soruyorsun deyyusun kızı? Söz dinlemek yok mu sizin kitabınızda?

Kadın karşılık vermedi.

Seyitali bir iki gezindi. Geride kendi kendilerine oynayan küçük kızları azarladı. Sonra gelip dikildi kadının başına. Ayağıyla arkasına dürttü.

— Para lâzım biraz, dedi. Nerden buluruz?

— Ne bileyim, dedi kadın usulca.

— Bubangilde yok mu, gidip istesen?

— Ne arar bubamgilde? Onlar bizden fakır, bilmen mi?

Seyitali kasketi çıkarıp başını kaşıdı. Kara saçları sağa sola dağıldılar. Yüzü sıkıntı içindeydi.

— Bi zenginin kızı olsaydın ya? Sıkıştıkça gidip para alsaydım bubandan?

— İyi olurdu emme, olamadık ne edelim?

— Üff... Götürüp katırı mı satmalı, eşeği mi satmalı?

Dudu Kadın dönüp gene baktı;

— Ne olacak o kadar para? Dükkâncı mı istedi?

— İstesin dursun. Onu düşünen kim? Ben gömü arıyacağım karı, gömü! Onun için para gerekli.

dudu Kadın bir şey söylemedi. Ne dese sözünü geçiremezdi. Boşuna kızdırmış oludu. Ocağa eğilip tencereyi karıştırdı.

— Oğlanın ayağı yalın, dedi usulca. Kızların üstü başı eski-

di. Onlara bir şey almıyacan mı?

Seyit Ali tavanın ağaçlarına baktı. Sonra sedire oturdu.

— Alacağım. Hepsini alacağım. Hele şu gömüyü bulayım da...

— Olur mu herif, el adama ne der? Çocuklar çıplak mı gezsin?

— Gezsinler şimdilik. Ne yapalım? Aha tütün parası yanaştı. Elimize biraz fazladan geçerse alırız.

— Dükkâncı da bir şey vermez oldu.

— Ona da öderiz, korkmasın. Kimsenin parası kalmaz Seyit Efe'de. (Sesi değişti) Dürzüler! Hep namussuz bu köyün adamı. Paran var mı, senden iyisi yok. Paran yok mu, dönüp yüzüne bakmazlar. Alçaklar!..

— Orası öyle.

— Ama görür onlar. Hıı... Bulayım şu gömüyü, bak ne edeceğim.

Kadın cevap vermedi. Bu konu açılınca hep susardı. Başka bir şey gelmezdi elinden. Ne dese boşunaydı. Kafasını takmıştı bir kez. Kimse yolundan döndüremezdi. Çocukların üstünü başını, düşünmüyor da, onu düşünüyordu baksanıza. "Deli herif... Sana mı kaldı gömü bulmak? Öyle bir şey olsa, şimdiye dek bulmazlar mı? Bırakırlar mı hiç? Deli herif..."

— Söylesene, nerden buluruz bir yüz lira, ha?

Ayağıyla gene dürttü.

— Ben ne bileyim, herif? Bu zamanda kim kime para verir?

— Kardaşlarında yok mu, bi gitsen?

— Ne arar kardaşlarımda? Bilmez misin hallarını. Mustafa ağamgilin unu bile tükenmiş de Halil ağalardan ödünç buğday aldılar.

— İyi. Cıbır dürzü! O akılla daha çok aç kalır o.

— Ne etsin garip?

Yüzü dertliydi. Ağır ağır tencereyi karıştırıyordu.

Kapı açıldı;

— Bubaaa, katıra ot verdim... diyerek Kerim girdi içeri. Hadi ana, ineği sağ. Buzağı asılıp durur.

— İyi bağlasaydın Kerim, kurtuluverir.

— Bağladım, korkma.

Yetişkin insan gibi davranışları vardı. Bakışları, konuşması babasına benziyordu.

Dudu Kadın tencereyi indirdi.

— Soğuyuncaya kadar ben ineği sağıvereyim, dedi. Kerim, sen de sofrayı kur, hadi oğlum.

— Niyeymiş? Ben karı mıyım, ana?... O, kız işi. Ben sofra mufra kurmam!

— Hıh, deli! Kurarsan kız mı oluverirsin hemen?

— Olmam emme, niye kurayım? Aha Fadik kursun.

— Fadik daha küçük oğlum. Onun aklı erer mi?

— Erer, ana. Her şeyi bilir bu Fadik. Sen onun bastıbacak olduğuna bakma. Kalk kız, domuzun dölü! Kur sofrayı!

Babası bıyık altından güldü. Sonra dışarı çıktı usulca. Düşünüyordu. Dilini oynatıp duruyordu ağzının içinde. Bıyıklarını çekiştiriyordu. Ne yapmalıydı, nerden bulmalıydı bir yüz lira? Yarbay Dayı verir miydi acaba? Vermezse dükkâncı Celâl'e mi gitmeliydi? "Yok canım," dedi kendi kendine. "Gitmem o dürzüye. Bir kalıp sabun bile vermemiş bugün. Sanki parası bizde kalacak, uyuz it!..."

Kızıltepe'ye doğru baktı. Oradaki ağaçlar akşamın esmer-

T. C

liğinde belli belirsiz görünyordu. Çadır gibiydi uzaktan Kızıltepe. Eteklerdeki kayalık dereler şimdiden kararmıştı. Okula baktı, İdris öğretmenin penceresinde ışık yanmıştı.

Boğazını temizleyip tükürdü. Bir iki gezindi damın üstünde.

— Ne o la Deli ağa? diye seslendi birisi. Ne dikilirsin öyle?.

Komşulardan Dursun emminin sesiydi.

— Hiç emmi, dedi. Bakınıyoruz. Bir derdimiz var da...

— Neymiş o, hayrola?

Kaşın ucuna doğru yürüdü.

— Bize biraz para gerekli emmi.

— Neydecen parayı?

Söylemek istemedi.

— Şey... lâzım işte.

— Hani senin için gömü buldu diyorlardı?

— Yok canım, bulmadık. Arayacağız daha.

— Arayacaksın!... Ohooo... Ben de senden para istemeye gelecektim.

— Alay geçme emmi. Varsa sen bize ver. Sonra fazlasıyla öderiz.

— Güldürme adamı. Bende para ne gezer?

Yürüdü gitti.

Seyitali arkasından baktı;

— Yan bacağın kırıla deyyus, dedi. Hiç bir derde ilâç olmazsın.

Dudu Kadın elinde helke, merdivenleri çıktı.

— İneğin sütü iyice azaldı. Şuna bak, dibinde az bişey... Ya-

vana kaldık hepten.

Seyitali bakmadı.

— Git işine be, dedi. Buldun söyleyecek zamanı. Benim canım burnuma gelmiş zaten.

Elleri arkasında gezindi. Bir yer arıyor, bulamıyordu. "Yıkmalı şu dürzü köyünü. Adama benzer bi adam yok! Mal sattıracaklar bana zorla. Hı hıh! Yarın elime ayağıma düşerler emme, ne çare?"

— Bubaaa, hadi sofra hazır.

— Oturun siz, geliyorum.

— Aş soğuyor, çabuk!

Ağır ağır içeri girdi. Kaşları çatıktı. Çocuklar yer sofrasını kuşatmışlardı. Kedi kuyruğunu kaldırmış, miyavlayıp duruyordu.

— Pist! diye azarladı onu.

Kedi başına vurulmuş gibi gözlerini yumup, kulaklarını kıstı. Öylece kaldı.

Seyitali bağdaş kurup oturdu.

— De başlayın. Şu kediye biraz aş ver kız!...

Dudu Kadın bir kaşık pilav götürdü, kapının ardına yere döktü.

— Gel pisi pisi...

Kedi birden canlanıverdi, koştu.

Yemeği sessizce yediler. Seyit Ali karısının yüzüne bakmadan;

— Para bulamazsam, bir altın çıkar sandıktan, dedi. Sonra hepsini birden alırım.

Kadın yanıt vermedi. Kaşık ağzında öylece kaldı. Yere baktı. Yüzü dümdüzdü.

— Duydun mu sözümü? Para gerek. Sonra hepsini geri alacağım, korkma!

Kerim, bir babasına, bir anasına baktı. Önemli bir durum olacağını anladı hemen. Gene kavga edeceklerdi şimdi.

— İstersen katırı satalım. Ama katırsız olmaz. Tütün işi, odun işi hep onunla dönüyor.

Kadın gene cevap vermedi. Solgun yüzü bungundu.

— Cevap versene sözüme kız? Kime diyorum ben?

— Ne diyeyim? Kaldı mı zati? Tükettin, bitti...

— Niye bitmiş? İki tane daha var ya?

— Bilmem. Bende yok.

— Ne demek o? Bubangile mi götürdün yoksa?

Kadın karşılık vermedi. Kaşığı bırakıp kalktı. Yüzü ağlayacak gibiydi. Seyitali arkasından kötü kötü baktı.

— Cinsi bozuk! diye bağırdı. Karı diye söz söylüyoruz sana. Bubanın malı mı o altınlar? Senin demek benim demektir. İstediğim zaman bozar, harcarım. Karışamazsın!

— Harcadın ya işte, kodun mu?

— Dırlanma kız, kalkarım bak!

Çocuklar da yemeği bıraktılar. Küçük kız elinde kaşık, korkusundan ağlamaya başladı. Gözlerinden domur domur yaş akıyordu.

— Sus kız! Sen ne ağlıyorsun, yezit!

Kız susmaya çalıştı. Hıçkırıklarını yutuyordu.

Seyitali kaşığı siniye fırlatıp ayağa kalktı.

— Bulacağım o gömüyü. Bulacağım ve seni de pişman edeceğim deyyusun kızı! Görürsün o zaman...

Kapıyı çarpıp çıktı.

Karanlıkta merdivenleri indi. El yordamı ile sigara sardı. Burnundan soluyordu. Sigarayı yakarken sinirli yüzü ışıyıp söndü.

Yarbay Dayı'nın evinin önüne varınca pencereye baktı. Durup ortalığı dinledi. Mırıl mırıl bir ses duyuluyordu. Namaz mı kılıyordu kim bilir? Başını kaldırıp bağırdı;

— Yarbay Dayı! Yarbay Dayı, hooo!...

— He.

Pencere açıldı. Başında kara takke, Yarbay Dayı baktı,

— Kim o?

— Benim, Yarbay Dayı. Evde misin? Bir diyeceğim var sana.

— Evdeyim, buyur. Açın kız kapıyı.

Kapıyı açtılar. İçerden ışık tuttular.

— Selâmünaleyküm, diyerek girdi.

— Aleykümselâm. Gel bakalım. Buyur...

Yarbay Dayı mindere bağdaş kurmuş, oturuyordu. arkasında halı yastıkları vardı. Kocaman bir kilim, odayı kaplamıştı.

— Gel bakalım Seyit yeğen, hayrola?

— Hayırdır Dayı. Gündüz konuştuğumuz iş. Bana yardım edeceksin. Bir de ben şansımı deneyeceğim.

— Haa, iyi. Dene emme...

Başını indirip düşündü. Hemen anlamıştı para isteyeceğini.

— Samsun'da namlı bir hoca varmış. Kitaba bakıp hemen

buluyormuş definenin yerini. İstersen git onu getir. Boşuna arama.

— Fazla para ister o iş Dayı. Gücüm yetmez.

— Emme arayınca bulmalı. Bizim gibi emeğin boşa gitmesin.

— Gitmeyecek Allahın izniyle.

— Nereyi arayacaksın?

Söylemek istemedi.

— Bakalım. Bir ik iyeri gözüme kestirdim, arayacağım. Yalnız biraz para gerekli.

— Ne kadar?

— İki yüz lira versen yeter. Sonra fazlasıyla öderim Dayı. Bende paran kalmaz, korkma.

— Oo... İki yüz lira ne gezer bende a Seyit? Deli misin?

— Vardır Dayı, biliyorum ben.

— Yok yeğen. Valla yok, olsa veririm, hem ne edeceksin iki yüzü canım? Fazla o. Sana elli lira olsa yeter.

— Cık, yetmez.

— Niye yeğenim? Bir iki arkadaşın olacak elbet. Ellişer lira da onlar katar. Gider kazarsınız, ne edeceksiniz fazla parayı?

Seyitali düşündü.

"Doğru, doğru emme, bizim dünya kadar borcumuz var. A deyyus Dayı, ver de onları ödeyelim. Kısalım çemlerini. Hazineyi bulunca... O zaman öderim."

— Sonra hökümatın haberi olmasın ha? Başına iş açarlar. Ben kaç kez gittim geldim karakollara. Hele ki kaymakam ehbabımdı da, yakayı kurtardık. Allahın bildiğini kuldan mı saklıyak, biraz da para oynattık arada. Değilse altından

kalkılmaz bu işlerin.

— Biz de gizli arayacağız Dayı.

— Ne kadar gizli desen de duyulur o. Gider, ihbar ederler. İzinsiz define aranmaz. Toprak altında ne varsa hökümatındır.

— Orası öyle.

— Ya... Sonra başın ağrımasın.

"Ula dürzü, ben senden akıl almaya mı geldim? para istemeye geldim. Vereceksen ver, ne dır dır edersin?"

— Madem Dayı deyip gelmişsin, bir elli lira olacaktı çekmecede... Kız Ayşa! Çekemecede elli lira var, al gel!

— Yüz bari yap Dayı. Elli yetmez. Sonra fazlasıyla öderim, korkma.

— Hele sen şimdilik elliyi al yeğen. Birisinde alacağım var, getirirse veririm. Bunu bir harca. İnşallah bulursun. Haa, şunu da deyim; bulursan, doğruca bana getir. Onun yolunu yordamını ben bilirim. kimseye bir şey söyleme. Bu işin sırrı gizlilik. Benim vekil ehbabım var, Memduh Bey. Onun da Ankara'da adamları var. İşi dökmeden saçmadan hallederiz, anladın mı? Başkasına kaptırayım deme. Sonra okkanın altına gidersin. Gel benden akıl danış. Öyle elin gâvuruna mavuruna güvenme, beni dinle.

— Olur Dayı, dinlerim. Lâkin bir yüzlük verseydin çok hora geçecekti.

— Hele sen aramaya başla. Bir şeyler bul. Veririm daha, kolay.

"Hadi oradan dürzü! Bulduktan sonra neydeyim senin paranı? Bize şimdi lâzım."

Yarbay Dayı'nın küçük karısı buruş buruş bir ellilik getirdi, minderin üstüne bıraktı.

— Al bakalım, dedi Yarbay Dayı. Sütüne havale. İnşallah ugurlu gelir. Aman okumayı, dua etmeyi ihmal etme. İman gücüyle bulunur bulunursa, anladın mı? Ara sıra bana uğra. Ne yaptın, ne buldun gel, anlat. Başkasına sakın bir şey söyleme. Benden başka duyan olmasın. Arkadaşların kimler? Öyle belli belirsiz adamları da arkadaş diye yanına alma. Sonra başın derde girer.

Seyit Ali dinlemiyordu. Paraya bakıyor, "Hiç olmazsa bir elli daha verse" diye düşünüyordu.

— Gel Dayı etme, dedi. Bir elli daha kat şuna. Valla fazlasıyla vereceğim, göreceksin. Hem ne bulursam, doğruca sana getireceğim.

Yarbay Dayı düşündü;

— Yok yavrum, dedi. Olsa vermez miyim? Ben seni severim, bilirsin, bubanı da severdim. Mert adamdı. Yalan dolan bilmezdi.

"Ula okuma gene. Parayı ver, daha iyi."

— Hele kendin bak çekmeceye Dayı. Vardır, kalk hele.

Yarbay Dayı çatal sesiyle güldü. Başını salladı iki yana. Yaşlı yüzü parladı.

"Hah. Verecek ellâm."

— Hadi Dayım, ne olursun. Yaptın bir iyilik. Yarıda bırakma şunu. Nabalın boynuma olsun, faiziyle vermezsem adam değilim.

— Biliyorum vereceğini canım. Bakayım var mı, ben yok biliyorum emme...

— Vardır vardır... Çekmecenin dibine iyi bak.

Yarbay Dayı dizlerine dayanarak kalktı. Karısı da peşinden gitti. Öbür odada fısıldaşmalar oldu. Seyitali kulak kabarttı, ama duyamadı ne konuştuklarını.

"Ula dürzü, çok para var sende. Bir gece basmalı bu evi. Çökmeli ümüğüne, almalı o çekmecede ne var ne yok."

— Al bakalım, diyerek geldi. Bi yirmi lira daha varmış. Yetmiş mi eder? Yeter sana. Al say. İnşallah uğurlu gelir. Bakarsın böyük bi hazine bulursun. Çekirdeği bu olur. dediklerimi unutma. Şans işi bu. Bana çıkmadı emme sana çıkıverir. Herbir şeyi gel bana anlat.

— Olur olur.

Paraları aldı. Kara sahtiyan cüzdana yerleştirdi.

— Sağ ol, dedi. Altında kalmayız inşallah. Hadi, hoşça kal.

— Güle güle yeğen. Ha göreyim seni, unutma dediklerimi.

Dışarı çıkınca koynundaki cüzdanı bir yokladı. "İyi, bu da yeter şimdilik. Yüz yapıverseydi tadından yenmeyecekti emme neyse... Kıpti damarı tuttu dürzünün. koca sakaliyle yalan söyledi, yok dedi. Oysa çekmece parayla dolu, biliyorum ben. definecilikten az mı vurgun vurdu? Hadi bakalım bize de çıkar inşallah. Arayacağım... Arayan mevlâsını da bulur, belâsını da..."

Karanlıkta dikilip Yarbay Dayı'nın evine baktı. "Bir gün ben de senin gibi olacağım Yarbay Dayı. Gör de bak..."

Karanlıkta sigara sararak yürüdü. Kibriti çakınca kocaman yüzü ışıyıp söndü. Dere mahallesine aşağı ağır ağır yürüdü. Keyifliydi. Hüsük Ağa'nın evin önünden geçerken dönüp baktı. Hüsük Ağa'nın karı evde miydi acaba? Maviş Nine? Maviş Nine'nin sandığında eski paralar? Bir de küçük insan başı heykel? Mermerden sakallı insan başı. "Ula Maviş karı, ne kadar yalvardık da vermedin. Ne edeceksin kuru kafayı? Kendine koca mı edeceksin, hınzır?!... Yoksa puta mı taparsın? Burnu kırık bir heykel ne işine yarar senin? Gâvurlar anlar ondan. Taa Hüsük Ağa'nın zamanında buldulardı. Hâlâ saklar. Nasıl etmeli de almalı şunu?

— Dur bakalım, koparınız belki.

— La Kadiim!.. diye kapıya vurdu. Maviş Nine!

Evde ışık yoktu. Kapı örtüktü.

— Kadiim!

— He, diye bir ses geldi.

— Aç hele Kadim, bak ne diyecem. Anan evde mi?

— Evde. Buyur emmi.

— Girmem. Ananı çağır hele.

— Ne o la, kim o? diyerek geldi Maviş Nine. Sesi erkek essi gibi kalındı.

— Benim nine. Yarın kasabaya gideceğim. Şu heykel başıyle eski paraları ver de satıvereyim. Daha gönlün olmadı mı?

Maviş Nine düşündü.

— Cık, etti. Vermem Seyitali. Hele sırası var.

— Neden ninem? Ne zaman gelecek sırası?

— Bakalım. Belli olmaz.

— Etme yavu. Beni aldatır diye korkarsan, aha torunun da gelsin. Birlikte gidelim kasabaya. Saatçi Rasim Efendiye gösterelim. O benim ehbabımdır. Uyuşursak veririz. Uyuşamazsak alır geri getiririz.

— Hele sonra götürürsünüz. Acelesi yok.

— Son cevabın bu mu, nine?

— He, bu.

Seyitali durdu, "Ula kocakarı etme. Nal diyorsun da mıh demiyorsun be. Ne hınzırsın sen? Kimden alırsın bu akılları? Fazla edeceğini bilsem verir parayı, şimdi alırım emme, etmeyi-verirse?... Hadi kalsın bakalım."

— Peki. Gelecek hafta götürelim, nasıl?

— Olur emmi, dedi Kadim. Götürelim. Ben de odun indirririm dağdan. Birlikte gideriz.

— Peki. Başkasına kaptırayım demeyin ha! Aldatırlar sizi. Ben bulanayım yanında, tamam mı?

— Tamam emmi, söz.

— Hadi kalın sağlıcakla.

— Güle güle.

Döndü yürüdü. "Bu işten de hayır yok. Nasıl da malına sahip hınzır karı. Bir akıl öğreten var buna, emme kim? Ula alacağın olsun Maviş karı. Bir gün düşersin elime."

Başını sallayarak yürüdü. "Gelecek haftaya kalsın bakalım," diye düşündü. "Rasim Efendiye önceden gider, durumu anlatırız. 'Yarısı sana, yarısı bana Rasim Efendi' deriz. Yapındırırız o kadarını. Hadi bakalım Maviş karı, iyi sakla heykel başını. Hemi de eski paraları."

—4—

Yirik Habip, kendini bildi bileli her gün şafakla birlikte uyanırdı. Erken kalkanın kısmeti çok olur derdi kendi kendine. Böyle inanmıştı. Apdesini alır, hoca ezan okuyuncaya kadar kitabını açar, Kur'an okurdu. Okurken ikide bir minareye bakardı. Bazen hoca geç kalırsa, ortalık iyice ışırsa, "demek gene hasta oldu" der, gider ezanı kendi okurdu. İnce, yanık bir sesi vardı. Alnının damarları şişerdi okurken. Öyle zorlanırdı. Derine kaçmış gözlerini sımsıkı yumar, başını öne eğer, belden üstü yarım gövde sallana sallana okurdu.

Karısı, çocukları alışmışlardı artık, onlar uyurlardı. Sesini duyunca bir kımıldanırlar, arkalarını dönerlerdi. Karısı Asiye

Kadın bıkmış usanmıştı bu adamın okumasından. "Oku oku oku... ne olacak bunun sonu?" derdi kendi kendine. "Okumayanlardan farkı ne, onlar da bunun gibi adam?" Ama bunu açıkça söyleyemezdi. Günah olurdu belki.

Habip sıçrayıp uyandı. Terlemişti. Küçük pencereye bir baktı, ortalık ışımıştı. Yirik dudağının üstündeki sarı bıyıklarını kaşıdı. Sonra dua okudu kendi kendine. "Hayırdır inşallah!" dedi. Rüyasında para sayıyordu. Çok iyi bir para. Çuvalın birisinden öbürüne, altın değil ama, altına benzer, ak madenden paralar... Çuvalların ikisi de yarıya kadar dolu. Say say bitecek gibi değil. "Allah Allah," dedi. "Ne demeye gelir bu?" Başını iki elinin arasına alıp düşündü.

— Karı! dedi. Kız karı! Kalk hele!

— Hı? dedi kadın.

— Kalk diyorum, kalk! Apdes al, namaza dur!

— Aman dur hele herif. Başlama gene sabah sabah...

Böğrüne dürttü,

— Kalk!

Kendisi davranıp şalvarını ayağına geçirdi.

Asiye Kadın yer yatağına oturdu. Başının örtüsünü düzeltirken,

— Ne oldu? diye sordu. Daha gece yarısı ayol?

— Kalk diyorum! Kızı da kaldır. Abdes alın, namaza durun. Eve Hızır uğradı.

— Anıı... dedi kadın. Canı sıkılmıştı. Uykunun en tatlı yerinde adam uyandırılır mıydı böyle? "Dökülekalsın huyun herif. Hızır mızır diyerek uykumuzu haram edersin. Nerdeymiş Hızır hani? Hergün bir iş uydurursun, maksadın uyutmamak."

— Kalk diyorum!

— Etme herif. Yeni uyudum daha. Sabaha çok var.

— Gene uyursunuz, kalk! İki rekat namaz kılın da öyle yatın.

"Amaaan, huyun batsın herif."

— Hadi! Kızdırma adamı. Hayırlı bir iş bu. Kızı da kaldır, çabuk!

İbriği alıp dışarı gitti.

Asiye Kadın geniş yer evinin gerisindeki yatağa doğru uzandı,

— Fadime! dedi. Fadimeee... Kalk hele kızım, bak ne diyeceğim, kalk!

Kız kımıldandı, "Iğğ..." diye inledi. Ağır bir uykusu vardı. Uyanamadı. Arkasını döndü.

— Kalk kız! Buban gelir şimdi. "Abdest alsın da namaz kılsın" dedi. Kalk!

— Dur ana, ığğ...

Asiye Kadın uyanmıştı. Kalktı, kızı iki omuzundan tutup kaldırdı.

— Kalk diyorum, yaşamıyasıca! Gene döver şimdi. Bilmiyon mu huyunu? Namaz kılınacak, hadi!

Kızın başı düşüyor, gene uyanamıyordu.

— Kız, uyan!

Kulağının dibinde bağırınca uyandı. "Imm..." diyerek doğruldu. Gerindi.

— Ne namazı bu ana? diye sordu. Sabah oldu mu?

— Sus. Yavaş konuş, baban duymasın. Gene rüya gördü ellâm. Git abdest al.

— Amaaan... diye söylendi kız.

— Sus, geliverir şimdi.

Kapının ardında el yordamıyle ibriği aradı.

— Hani ibrik yok burada?

— Buban götürdü. Bekle, şimdi gelir.

Ayakta zor duruyordu. Gözleri kapanıyordu kendiliğinden.

Yirik Habip dua mırıldanarak geldi. İbriği kapının eşiğine bıraktı.

— Alın, dedi. Çabuk olun!

Yatağı ayağı ile bir kıyıya iterek namaza durdu.

— Enuzu billaaa...

Sesini koyverdi. Bir coşkun okuyordu bugün. Köşedeki yatakta çocuklar uyuyordu. Onların nefes alışlarını duymuyordu bile. Bağıra bağıra okuyordu. Yattı kalktı, tekrar yattı kalktı.

Asiye Kadın'la kız da geride namaza durdular. Onlar sessiz kılıyorlardı. Dudakları kıpır kıpır ediyordu.

Biraz sonra horozlar ötmeye başladı. Küçük pencereden göğün yıldızları görünüyordu.

Fadime Kız'ın gözleri kapalıydı. Uyumamak için kendini zorluyordu. Hele alnını yere koyunca, devrilip uyumak geçiyordu içinden. Gulhuallahiahed'i okuyor okuyor, bitiremiyordu. Kalkacak fakat dua bitmeden kalkılmaz... Alnına serin bir yastık değiyordu. Yumuşacık. Bir de rüzgâr esiyordu kırlarda. Piren otları kımıldanıyordu. Hoşuna gidiyordu, ohh... Babasının sesi de gittikçe uzaklaşıyordu. Uyudu kaldı öyle.

Anası böğrüne usulca dürttü. Hoplayıp uyandı kız. Hemen ayağa kalktı. Bıdır bıdır okumaya başladı. Ne okuduğu belli değildi. Bu sefer de çökmeyi unuttu. Uzun uzun dikildi ayakta. Belli etmeden gerindi. Yatarsam gene kalkamam diye korku-

yordu.

Babası namazı bitirmişti. İki yana selâm verdi. Sonra oturduğu yerde Kur'an okumaya başladı. Geride Asiye Kadın, "Allah!" diyordu ikide bir.

— Sen de söyle kız, diye fısıldadı kızına.

— Allaah.. dedi o da. Ama ayakta uyuyordu. Hiç bir şeyin ayırımında değildi.

— Otur gayri!

Ne dediğini anlamadı.

— Otur diyorum!

Yirik Habip duyuverdi. Okumayı kesip geriye bir yumruk savurdu.

— Vay anam vay... diyerek kıvrıldı kız.

— Sus! Zıbarasıca... Allahın huzurunda, alçak! Tövbe Yarabbi, tövbe Yarabbi... Affet Yarabbi, yardımını esirgeme Yarabbi...

Geriye döndü,

— Rüyamda Hızır'ı gördüm. Bir çuval para saydırdı bana.

— Hayır olsun, dedi kadın.

— Hayırın karşı gelsin. Çok paraydı, çok. Say say bitmez. Çuvalın birinden alıyorum, öbürüne koyuyorum. Hızır Aleyhisselâm karşımda duruyor. Ak sakalıyla gülümsüyor bana. Başını sallıyor.

— İyiye işaret bu herif.

— İnşallah... Lâkin şu hınzır kız! Tövbe estefurullah...

Fadime karnını tutmuş hıçkırıyor, ses çıkarmamaya çalışıyordu.

Habip ayağa kalktı,

— Senin yüzünden evin uğuru kaçacak dürzünün kızı! dedi. Olmaz olaydın keşke. Kız evlât mı, canı cehenneme! Yat geber hadi!

Yürüdü dışarı çıktı. Kaşın ucuna dikilip köye bakındı. Ne ses, ne ışık. Karanlık bir görüntüydü, karmakarışık. Yukarı mahallede kimi evlerin karaltısı göğe vurmuştu. Gök bulutsuz ve yıldızlıydı.

Ellerini kaldırdı, yeniden dua okumaya başladı. Bir yandan düşünüyordu. Allah nereden bir yol gösterir? Nasıl bir para geçer eline?

Birden aklına geldi, "Gömü bulacağım herhalde? Aman, aramalı bari. Tam zamanı, güz geldi mi zati bizim köylü define arar. Kazmayı kapar yürür kırlara. Kimisi bulur, kimisi bulamaz. Kimisi bulur, bulduğunu saklar. Bak Yarbay Dayı'ya? Dünyalığı doğrultmuş, kimse bilmez ne bulduğunu. Bulmadım der ama, yalan. Bal gibi bulmuş. Zengin, belli işte. Allah bizim de yüzümüze güler belki. Rüyamda gördüğüm paraları bulversem... İki çuval dolu para... Bu fakırlık canımıza tak dedi. Kurtar Allah gayri kurtar! İstersen sabaha dek dua ederim, namaz kılarım. Ben senin en sadık kulunum. Şu köyde namazına niyazına benden düşkün adam yok. En erken ben kalkarım, sabaha dek Kur'an okurum, dua ederim. Çoluğum çocuğum da..."

Demin kızının yaptığını düşündü. Başını iki yana salladı. "Ah hınzır kız ah! Sen de anana çektin. Uyku deyince canını verirsin, uyku nedir? Az bir uyku yeter adama. Otur dua et, Kur'an oku. Bundan güzel şey mi var dünyada?"

Geldi mindere diz çöktü, gene okumaya başladı. "Büyük Allahım. Göster kerametini. Rüyamdaki paraları yolla. Ben sana kurban olurum. Nasıl dersen öyle yaparım. Ben senin en dindar kulunum. Şu köyde yok benim gibi müslüman. Eli havada, dili duada... Uykuyu muykuyu yitirmiş. Enuzubillââ..."

Bildiği duaları, ayetleri arka arkaya tekrar okumaya başladı. Karısı yatmıştı. Bir aralık sesini duydu, ama duymazdan geldi. "Gene başladı zıbarasıca," dedi kendikendine. "Okuya okuya incelecek de göğe uçacak."

Başını yorganın altına soktu, gene uyudu.

Yirik Habip bir zaman sonra ağırlaştı, sesi yavaşladı. Başı öne düştü. Uyuyor ama, okumayı da bırakmıyordu. Tövbe çekmek aklına geldi. "Tövbe Yarabbi, tövbe... tövbe... töv..." Sedire düştü, uyuyakaldı.

Bir uyandı ki ortalık ışımış. Namaz zamanı geçmiş. Nerdeyse gün doğacak.

— Hay Allah! diyerek sıçradı. Gördün mü olanı? Tüh! Kalk kız!

Karısıyla kızı aynı anda doğruldular. Başörtülerini düzelttiler, yatakları kaldırdılar? küçük oğlanın üstü açılmıştı. Asiye Kadın onu örttü.

Yirik Habip tekrar abdest alıp geldi. Sıvanmış kollarını indirirken,

— Namazı geçirdik dedi. Burada kılayım bari. Biriniz eşekleri yemleyin çabuk! Bugün odunları satıp geleyim de... Yarın (başını salladı) gömü arayacağım. Eve Hızır uğradı bu gece. Boşuna değil. Bunda bir iş var. Var, boşuna değil. Allah! Allahuekber...

Elini kulaklarına götürüp namaza durdu. Dualara alışkın sesiyle gene sesli okumaya başladı.

Asiye Kadın eşekleri yemlemeye giderken;

— Ocağı yak Fadime, dedi. Çorba kaynatalım. Buban pazara gidecek. Çabuk ol yavrum.

Fadime on beşinde, esmer, dümdüz yüzlü bir kızdı. Uzun örgülü saçları başörtüsünden dışarı taşıyordu. Uykulu gözleri

şiş şişti. Hiç birşey söylemeden denileni yaptı. Ocağa çorba suyu koydu. Altını ateşledi. Eğilip üflemeye başladı.

Yirik Habip namazı bitirince;

— Ya Allah... diye mırıldandı. Oturup çoraplarını giymeye başladı. Bir yandan gece saydığı paraları düşünüyordu. Gümüş para mıydı onlar acaba? Ak ak liralardı. Ne de çoktu, çuvalın birinden öbürüne sayıyorlardı. İkisi de yarı olmuştu. Her sayışta tıngırtısını duyuyordu. Hızır Aleyhisselâm ak sakalıyla karşıya bağdaş kurmuş, gülümseyerek bakıyordu. Bir de başını sallıyordu ağır ağır. Ama hiç birşey söylemiyordu. "Keşke bitirinceye kadar uyanmasaydık. Ne ettik biz, tüh! Var bunda bir iş canım. Dur bakalım ne?"

Derine kaçmış gözleriyle sağa sola bakındı. Uzun uzun düşündü. Kırçıl sakalını sıvazladı. Fazla uzun değildi sakalı. On-on beş günlüktü. Sergenden kara kaplı kitabı aldı, gene okumaya başladı. Öne arkaya sallanarak okuyordu. Yüzü bugün iyice soluktu.

Asiye Kadın geldi. Ocağın başına oturup çorbayı karıştırmaya başladı.

— Sen sofrayı kur, dedi kıza. Çabuk ol!

Dışarda gün doğmuştu. Evler gölgelerini uzatmışlardı bu yana.

— Kaldırın gayri şunları. Kalkın ülen! Kalkın da öküzü, ineği sığıra sürün, hadi!

Önce Ahmet uyandı. Yedi yaşında, geme dişli, ufak tefek bir çocuktu. Pantolonuyla yatmıştı. Kalktı, doğruca dışarı gitti.

— Sen de kalk Mustava! Hadi oğlum. Bak ağan kalktı.

O daha küçüktü. Tatlı bir şey yer gibi ağzını şaklattı. Sonra söylendi. "Seyit la Seyit, tavuk kaçtı."

— Ne tavuğu ülen, kalk!

Ablası, üstündeki yorganı çekip aldı. Mustafa gene uyanamadı. Bacaklarını karnına çekip uyumaya devam etti. Başı yastıkta değildi.

Anası baktı,

— Bırak kız, dedi. Uyusun o, bırak.

Yirik Habip okumayı kesti,

— Susun! diye çıkıştı geriye. Biz ne ediyoruz burada? Kulağımın dibinde dır dır dır...

Daha söyleyecekti, kendini tuttu. Kaldığı yerden gene okumaya başladı. Sanki hiç bağırmamıştı, öyle değişiverdi sesi.

Biraz sonra kitabı kapattı.

— Ulen, dedi. Hiç adam olacağınız yok sizin. şurada oturmuş Kur'an okuyoruz. Dır dır edilir mi kulağımın dibinde? Dürzünün kızı! Adam ol biraz. Kemiğini kırarım sonra bak!

Fadime'ye söylüyordu. O hiç yanıt vermedi. Yüzü dümdüzdü. Sessizce işine devam etti. Sofrayı kurdu.

Ahmet yüzünü yıkamış gelmişti.

— Ana, dedi. Öküzü ineği salayım mı?

— Sal ya, sal. Ne duruyon? Öğlen oldu.

— Eşekleri?

— Eşekleri salma, dedi babası. Kasabaya gidiyorum, bilmiyon mu?

— İyi.

Biraz sora sofraya oturdular. Ahmet geç geldi. Onun yeri boş kalmıştı. Gelir gelmez çöktü. "Bismillah" deyip kaşığa sarıldı. Sessizce içtiler çorbayı.

— Buba, dedi Ahmet. Bana ne alacan pazardan?

Babası düşünüyordu. Karşılık vermedi.

— Suss, yaptı anası. Konuşma!

— Niye ana? Eve gece Hızır uğradı ya, bilmiyon mu?

— Ne Hızır'ı? Ne zaman duydun sen?

Ahmet sözü çevirdi,— Rüyamda gördüm be. Bana para verdi, çok bir para.

Yirik Habip, karısı, kızı birbirlerine bakıştılar. Düşünüyorlardı.

Mustafa çorbayı dökmemek için iyice eğilmişti. Doğruldu,

— Yaa, dedi. Bana da verdi.

— Kim?

— Hızır dayı.

— Yalan ana, ona vermedi bana verdi.

— Yaa... asıl bana verdi.

— Susun la, dedi babaları. Yeyin yemeğinizi dürzüler!

Kaşları çatıktı. Çocuklar sustular.

Asiye Kadın'ın bir diyeceği vardı. Deminden beri ıkınıp sıkınıyordu. Kocası ne derdi acaba?

— Çamaşırlık biraz Sümer bezi al, dedi. Çocukların çamaşırları eskidi.

Kocası ses vermedi.

— Gaz da yok.

— ...

— Kibrit... Lâmba şişesi...

— ...

— Tuz da azaldı.

— ...

— Buba, bana da boyalı şeker al, dedi Mustafa.

— Bana da al buba, dedi Ahmet.

— Eeh susun be! İki yük odunla mı alınacak bunlar?

Kaşığı bırakıp kalktı.

— De hadi! Çekin eşekleri. Torbalarına saman doldurun, geç kaldım.

Hep birlikte kalktılar. Eşekleri yüklemek için aşağı indiler.

—5—

Lacivert boyalı uzun kuyruklu araba, geniş asfalt yolda önce yavaşladı, osnra kuzeye doğru usulca dönüp, daracık köy yoluna saptı. Kuyruğu yukarı aşağı sallanmaya başladı. İçindekilerin yüz etleri arabanın titremesine uydular.

— Amaaan, dedi genç bayan. Arabaya yazık valla. Ne olacak gene o köye uğrayıp da?

Direksiyondaki kırmızı yüzlü, gözlüklü Amerikalı gülümsedi,

— Oh, dear, dedi. Arkadaş... Geçmek görmeden olmaz.

— Hıh. Yüzünü şeytan görsün. Gene kokmuş ayranı içirir şimdi.

— İçer ayran. Ben sever ayran.

İleri bakıyor, direksiyonu sık sık çeviriyordu. Tepesi iyice açılmıştı. Ellisinde vardı ama, yüzü göstermiyordu.

Genç bayan kestane rengi saçlarını savurarak başını arkaya dayadı,

— Ben inmem arabadan, dedi. Beni hiç çağırma. Sen ne konuşacaksan konuş gel. Tamam mı?

— All right.

— Ama bekletme, çabuk gel!

— Olmaz hiç belli.

— Niye olmasın? Bir hello çekersin, geçeriz.

— Okey. Oldi....

— Hiç anlamıyorum senin bu işlerini Corc. Ne arıyorsun buralarda?

Adam dönüp baktı,

— Yoktir benim iş. Geziyor buralarda. Good sizin memleket.

— Yok canım. Bu dağlar mı güzel? Vah vah...

Gözlerini yumdu. Bakmak istemiyordu.

Corc elini uzatıp kızın yanağını sıktı.

— Var Türki, güzel her şey...

Daha söyleyecekti, önlerine bir dere geliverdi. Corc arabayı yavaşlattı. Direksiyonu çevirip kuru dereyi usulca geçti. Sonra tepeye yukarı gaza bastı. Dik bir dağı tırmanıyorlardı. İlerde çadır gibi sivri bir tepenin başında birkaç ağaç görünüyordu.

— Var evliya orada, dedi Corc.

— Ne biliyorsun?

— Bilir. Gezdi ben hep.

— Hımm. Amerika'yı bile bu kadar gezmemişsindir, değil mi?

— No. Sevmez ben çok Amerika. Türki güzel. Türki deniz. Hello sen...

Yeni bir makas aldı kızın yanağından. Yumuşacıktı. Aynur

boyalı dudaklarıyle gülümsedi,

— Kavaklıdere'deki dairenin tapusunu benim üstüme çıkaracaksın, değil mi?

— Yes yes. Oldi bir söz.

Aynur eğilip Corc'un omuzuna yaslandı. O da elini kızın gür saçlarına daldırdı.

— Akşam Samsun'da, var benim arkadaşın evi.

— İyi...

Kız mutlu mutlu gülümsedi.

— Amerika'ya ne zaman götüreceksin beni?

— Amerika'ya? Geldi yaz, uçtuk. Uuu...

— Gaza bastı, uçak sesi gibi ses çıkardı.

— Ama orada beni ekmek yok?

— Ekmek? Bret? Hov many?

— Yani, beni orada bırakmak yok diyorum? Gezdireceksin New York, Chicago, Washington... değil mi?

— Gezmek?... Yes yes, Florida, Detroit, Los Angeles... yes, yes...

Eğilip öptü. Sonra hızla direksiyonu çevirdi. Küçük bir dağ çeşmesinin önünden geçtiler. Kurnasından incecik bir su akıyordu. Önü hafif yeşillikti. Sonra gene dik bir yokuş vardı. Araba zorlukla tırmanıyordu. Karşıdan önlerinde odun yüklü eşekleriyle Görekli köylüleri geliyorlardı. Arabayı görünce koştular. Birisi,

— Eyvah, dedi. Ormancılar olmasın?

— Yok la, ne ormancısı? Ormancılar ciple gelir.

— Haa tanıdım, bu gâvur la. Seyitali'nin ehbabı gâvur.

— Tamam o.

Eşeklerin başlarını çevirip, yoldan saptırdılar. Araba yanlarından usulca geçti. Yirik Habip, Modul Osman bir de İbiş'in Ali arabanın içine baktılar. Gözleri hep kızda toplandı. İbiş'in Ali eşeğin boynunu kucaklamış, ürkek ürkek bakıyordu. Kızı görünce gözleri büyüdü. Yutkundu. "Anı..." dedi, kendikendine. Sonra eşeği koyverdi, dönüp tekrar baktı.

Bu sefer kızın saçları görünüyordu. Gittikçe uzaklaştı. "Vay be..." diye soludu.

— Ne o la? dedi Modul Osman. Aklını çıvdırdın herhalde. Mukat ol yavrum, karışmam sonra.

— Emmi, neydi o emmi?

— Ne olacak, gâvurun pilici.

Yirik Habip biraz gerideydi. Ona duyurmamaya çalışarak,

— Emme gözel yavu, dedi.

— Gözel ya. Ona demişler Amerikan gâvuru, güzel olmaz mı?

Yirik Habip gelmişti.

— Amarıkan değil o, dedi.

— Türk kızı. Aha bu gâvurun metiresi.

İbiş'in Ali düşündü.

— Ne demek o, emmi?

Modul Osman cevapladı.

— Yani aşnafişnesi. Gâvur kullanıyor senin anlayacağın.

Ali bir tuhaf oldu,

— Deme la emmi?

— Dedim gitti, öyle...

— Ulaa... yaptı Ali. Şaşmıştı. Tüh!

— Niye tüh la? Helâl olsun. Yapındırmış herif. Neydecen? Varıp da zorulan elinden mi alacan? Herifte mangır çok. Göster di miydi şeherli kanlar koşup kucağına oturuyorlar. Bir de yarış ediyorlar aralarında. Öyle değil mi Habip Ağa?

— Bilmem. Öyle besbelli. Dinsiz deyyuslar!

— Milletin dini imanı para olmuş kardaşım, dedi Modul Osman.

Eşekler gene önlerinde ardı ardına dizilmiş, yola aşağı tin tin gidiyorlardı. Ali hâlâ kızı düşünüyor, gözünün önünde bir daha canlandırmaya çalışıyordu. Tatlı bir dalga yayılmıştı içine. Bir yerleri çemreşiyordu. Fakat Yirik Habip'e belli etmemeye çalıştı. Ona, görülür bir saygı gösteriyordu.

— Bu gâvur ne iş yapar acaba? diye sordu.

Yirik Habip elindeki sopayı omzuna aldı,

— Bilemedin mi? dedi. Seyitali'yle niye ehbap? Eski para toplar. Çanak çömlek toplar.

— Eee, ne eder onları?

— Ne bileyim? Satar besbelli.

— Demek kârlı iş?

— Soruyon mu? Elbet...

Kendi kendine dua okumaya başlayınca Ali biraz geriye kaldı.

Modul Osman cebindeki paraları sıktırıyordu. Birden geri dönüp baktı.

— Ula fırsatı kaçırdık, dedi.

— Ne fırsatı?

Söylese miydi acaba? Dünden beri saklamıştı.

— Aha bunları, diyerek çıkardı. Bunları gösterseydik iyiydi.

— Neymiş onlar?

Yirik Habip durup bekledi. Osman'ın uzattığı paralara baktı. Kıyıları kertikli, kararmış şeylerdi. Birisinin yüzünde bilinmedik birtakım yazılar vardı. Öbüründe de kabartma bir kafa resmi.

— Nerde buldun bunları?

— Bizim aşağı tarlada buldum. Çift sürerken.

— Bakır ellâm. Küflenmiş baksana. Gâvur almaz bunu.

— Bi göstersek iyiydi. Unuttuk, tüh!

— Kasabada Rasim Efendi'ye gösterirsin.

— Öyle yapacağız gayri.

İbiş'in Ali merak içindeydi. Çocuk yüzü parlıyordu,

— Altın değil mi bunlar emmi? diye sordu.

— Yok canım, bakır. Kararmış baksana. Altın olsa kararmaz.

Eşekler peş peşe düşmüş, yola aşağı gidiyorlardı.

— Yürüyün hadi. Yükler devrilmesin.

Modul Osman paraları cebine koydu. Öbür çıkarmadığı parayı yokladı. O altındı muhakkak. Uğuru kaçmasın diye onu göstermemişti. "Nasıl hatırlamadım, tüh." der gibi başını iki yana salladı. "Gâvur daha çok para verirdi belki."

Yirik Habip derine kaçmış gözleriyle düşünüyordu. Rüyasında saydığı paraları söylese miydi şimdi? Yok, söylemek olmazdı. Uğuru kaçardı sonra. Biraz geride kaldı, tekrar dua okumaya başladı. Dudakları kıpırdıyordu.

İbiş'in Ali döndü,

— Seyit Ağa'm iyi ki gelmedi, dedi. Gâvur bulamazdı sonra.

— O işini bilir, dedi Modul Osman. Diyordu zati, "Corc ehbabım bugünlerde gelir" diye. Gene biraz para sızdırır belki.

Cevap veren olmadı. Yol dereye aşağı gidiyordu. Modul Osman devam etti,

— Bu bizim toprağımızda nereyi kazsan bi eski iş çıkar canım. Gâvur işi, müslüman işi, dolu. Geçen gün Çördüklü'de çift sürüyorum, görsen sabanın ucunda kiremit kırıkları, küp kırıkları... Hem de kalın kalın şöyle. Bizim oğlan habire toplar. "Ula ne edeceksin onları?" dedim. Öğretmen, toplayın demiş. Bir kucak dolusu toplayıp götürdü. Ne olacaksa? Aha bu paraları da orada bulduk. Arasak daha bulunurdu. Çok...

Yirik Habip konuşmuyor, yere bakarak yürüyordu. Yüzü durgundu. Modul Osman ona döndü,

— Ne dersin ağa, ha?

— Ne deyim, bulunur elbet.

— Sen okumuş adamsın. Okusan üflesen de şu gömünün yerini bir keşfetsene? Kesin, gömü var bizim köyde.

— Var belki emme, benim okumam yetmez. Derin hoca gerek o işe.

— Öyle deme Habip Ağa, köyümüzün birinciye gelir hafızı sensin. Hem de iman gücüne vurunca değme hocalar seninle aşık atamaz. Ben senin yerine olayım, valla hiç durmam. Açar kitaba bakarım. Allah sevdiği kula gösterir derler.

Yirik Habip karşılık vermedi. Derin derin düşünüyordu.

İbiş'in Ali biraz geride kaldı. Aklında demin gördüğü kızın saçları, kendikendine bir türkü mırıldanıyordu. Yanık yüzü ışıyordu bir tuhaf.

Eşeklerden birisi yükünü devirecek gibi oldu.

— Ula ula, koş Ali!

Ali benilleyip koştu.

*

* *

Görekli köyünün öğretmeni İdris Yıldız, öğrencileri teneffüse çıkardı. Pencereden baktı, hava güneşli. Kendisi de çıktı, bir iki gezindi. Anahtar bağlı zinciri elinde sallayıp duruyordu. Kavakların arasında birbirini kovalayan çocukları azarladı.

— Çıkın oradan! Ne dedim ben size? O tarafa girmek yok!

Çocuklar kaçıştılar.

İdris Yıldız döndü. Ellerini arkasına bağladı. O sırada görüverdi, kasaba yolunda lâcivert boyalı arabanın camı güneşte parlamıştı. Daha dikkale baktı, oydu evet. Başkası olamazdı.

— Hişt oğlum, dedi, gel buraya, sen!

İrice çocuklardan birisi koştu.

— Bak o taksi var ya, köye geliyor?

Çocuk, kasaba yoluna baktı,

— He.

— Seyitali'nin evine gelir o taksi. Al şu kağıdı. Kalemin var mı?

— Var örtmenim.

Öğretmen İdris cep defterinden bir yaprak yırtıp uzattı.

— Arabaya usulca yanaş, iyice bak. Plaka numarasını bu kağıda yaz getir. Anladın mı?

— Anladım örtmenim.

— Kimseye sezdirme. Hadi bakayım!

— Peki örtmenim.

— Bir de dikkat et, kimle konuşuyor, ne konuşuyor. İçinde kim var?

— Peki. Olur.

— Plaka numarası nedir biliyor musun?

— Biliyorum. Ardında önünde numarası olur.

— Tamam. Olduğu gibi yaz. Hadi çabuk!

Çocuk fırladı.

— Sezdirme ha! diye tenbih etti arkasından. Kimsenin haberi olmasın...

Arabayı çocuklar da görmüşlerdi. Bir araya toplanmış bakıyorlardı.

— Gâvurun taksisi la!

— Yok oğlum o değil.

— O, valla o. Seyit emminin ehbabı. Gene ne getirdi kimbilir? Geçen sefer Seyit emmiye mintan getirmiş.

— Hee, naylan mintan.

— Şeker de getirmiş. Boyalı şeker.

— Şeker değil o la, çıkınlota.

— O da ne, la?

— N'eblim işte. Kırmızı toprak gibi.

— Tatlı mı la? Sen de yedin mi?

— Yedim. Pek tatlı. Amarıkan şekeri.

— Hadi?

— Valla de.

Öğretmen İdris arkadan yanaştı,

— Nedir o tatlı olan?

— Amanlkan şekeri örtmenim.

— Hayır. Yanılıyorsunuz. tatlı değil, çok acı!

— Ben yedim örtmenim, tatlı.

— Değil! Hiç bir yabancının şekeri tatlı olmaz.

— Haa... Ben anladım örtmenim senin ne dediğini.

— Yaa! Hadi girin bakalım içeri!

Düdüğünü öttürdü. Çocuklar konuşarak içeri girdiler.

Lâcivert boyalı araba öküzlerin çektiği kağnıyı geçti, sonra hızlanıpköye girdi. İki yanda kerpiçten yapılmış yamuk yumuk evler vardı. Sokaklar tozluydu. Tekerlerin altından iki yana kuru gübreler, çöpler fırlıyordu.

— Hıh! dedi Aynur. Burnunu kıvırdı. Şu kokuya bak.

Corc, kocaman kafasını sallayarak gülümsedi,

— Good, good...

— Sen kendin konuş gel. Beni çağırayım deme, gelmem. Ayran mayran bir şey de yollama, tamam mı?

— Olmaz. Olir ayip.

— Yok yok, istemem!

Araba, Seyitali'nin evi önünde durdu. Uzun bir korna çaldı.

— Ula aman! diye fırladı Seyitali. Bizim ehbap geldi be. Kaldırın kız şunları! Çabuk!...

Çoluk çocuk hayata oturmuş, soğan sapı ayıklıyorlardı. Elleri yüzleri, üst başları perişandı. Bir telâştır gitti.

— Tüüü gördün mü olanı? Şu odayı döşeyin kız, çabuk!

Ellerini pantolonuna silerek aşağı koştu. Merdivenleri ikişer üçer indi.

— Vay Corc ehbabım vay, dedi. Hoş geldin sen, hoş geldin... Ne bu yavu, hangi rüzgâr atıverdi? Buyur, gel...

Üstü başı toz içindeydi. Bir yana eğik kasketinin rengi değişmişti.

Corc, motoru durdurdu, aşağı indi. Hararetle el sıkıştılar.

— İn bacı, buyur hadi, gel!

Aynur çenesini yukarı kaldırdı. Konuşmadı.

— Aynür hastadir. Hemen var gitmek. Ben dedim bir uğramak lâzimdir.

— Sağ ol, sağ ol emme... Aceleniz ne? İnseydiniz canım. Kalın biraz....

— Yok kalmak.

Öğrenci çocuk geriden yanaşmıştı. Elleri cebindeydi. Arabanın plakasına baktı. Sonra arkasını dönüp yazdı. Akıl erdirmediği birtakım harfleri, rakamları kağıda aynen geçirdi. İki kez kontrol etti.

— Ee, dedi Corc. Vardir yeni birşey? Yoksam yoktir?

Elini omzuna koymuştu.

— Vaar var, olmaz mı? Geeel... Yalnız bacı yukarı çıksın hele. Yalnız kalmasın.

— Yok bugün çıkmak. Var hemen gitmek.

— Olur mu canım? Buraya kadar gelip de.. Kabul etmem valla.

Arabanın kapısını açmaya çalışıyordu. Aynur soğukça başını salladı,

— İnmeyeceğim, teşekkür ederim, dedi. Siz çabuk işinizi

görün gelin.

Seyitali önce bozuldu. Sonra anımsayıverdi.

— Peki. Gel Corc ehbabım, gel!

Kolundan çekti. Dere mahallesine aşağı yürüdüler. Seyitali usul usul bir şeyler fısıldadı.

— Anladim, dedi Corc. Anladim...

Omzuna hızlı hızlı vurdu. Bir yandan gülüyordu.

— Oldii, oldi. Yaman adam sen, yaman. Keh keh keh, kih kih kih...

Güldükçe kırmızı yüzü moranıyordu.

— Bakalım önce, görelim...

Seyitali, Maviş Nine'nin kapıyı çaldı. Açılır açılmaz daldı içeri,

— Bak Maviş diza, kimi getirdim sana? Gökte ararken yerde bulduk. Çok para verir bu benim ehbabım. Çıkar eski işleri hadi. Bi görsün. Kendisi Amerikanlı emme, sen müslümana inanma, buna inan. Heykel başını da çıkar. Eski paraları da çıkar. Hakkı ne ise dirhemi dirhemine verir. Çok bi para ederse yaşadın diza!

— Verir ben, çok verir, dedi Corc. Başını salladı. görmek önce olur eyi.

Maviş Nine neye uğradığını şaşırmıştı. Soğuk davrandı. Yüzü dümdüzdü.

— Bende bir şey yok Seyitali, dedi. Neyi görecekmiş?

— Uzatma diza, gidecek adam. İşi acele. Taksiyle gelmiş. Dee... Hökümatın birinciye gelir dostu. Bildiğin gibi değil.

Corc iki yana bakındı. Karanlık, yoksul bir köy eviydi. Tavanı tabanı topraktı.

— Hadi dizam, çabuk! Çıkar da istersen gene satma.

Kadın düşünyordu. Yüklüğe doğru gitti. Eski yatakları, yorganları indirdi. Tahta sandığı açtı.

— Aha bu, dedi, eski bir taş.

Corc eğilip baktı. Kapıya götürüp ışığa tuttu. Sarımtırak ak mermerden sakallı bir erkek başıydı. Burnunun ucu kırılmıştı.

Corc'un yüzünde hiç bir değişiklik olmadı. Ne şaştı, ne hayret etti. Olağan karşıladı.

— Başka var? diye sordu.

— Eski paraları çıkar diza. Onlar nerede?

— Eski para yok, dedi kadın..

— Niye? Vardı ya?

— Yok. Verdik onları.

— Kime verdiniz?

— Bilmem? Kadim vermiş.

— Etme diza. Bu adam iyi para verir. Aldatmaz, korkma.

— Ne edeyim, yok?

Corc, heykeli inceliyordu,

— Nereden çıktı? diye sordu. Yeri nasildi?

Seyitali başım salladı.

— Ben biliyorum çıktığı yeri. Şu aşağıda bağlar var. Bağ yeri kazarken çıktı. Epey oluyor. Biraz para mara da çıktı emme, şimdi yok diyor. Ben gördüm, küflü şeylerdi.

— Toprak alti, kaç metre çıktı?

— Vardi bir iki metre.

— Mezar?

— Mezar he.

— Bir iki metre? Mezar? Temam, oldi.

Cüzdanını çıkardı, kadına iki tane ellilik uzattı.

— Oldi temam. Çok para?

Kadın boynunu büktü. Bir şey demedi.

— Yeter canım, dedi Seyit. Bir taş parçası işte, ne olacak. Ne işine yarar? Çok para verdi valla. Bravo. Bizimkiler olsa on lira bile vermezler.

— Oldi. Allahaismarladik.

Çıkıyorlardı. Kadın, elinde paralar, dikilip kaldı.

— Seyitali, diye seslendi. Durun. Aha paralar sergende, onlara da baksın istersen.

— Versene bc dizam? Ne diyoruz biz sabah beri. İnne sabirin...

Maviş Nine eski paraları getirdi .Büyüklü küçüklü, kıyıları çentikli şeylerdi. Sekiz on tane vardı. Hepsi de küflenmişti.

Corc, görür görmez yüzünü buruşturdu.

— Yaramaz oldi, dedi. Çok bunlar, yaramaz. Bakir...

"Gene de alayım" der gibi elini salaldı. Bir elli lira daha çıkarıp uzattı. Kadın hiç bir şey söylemedi. Onu da aldı.

— İsmarladik, sağ ol...

— Sağlıcakla, dedi arkalarından, "Parayı kendim aldım ya, Deli Seyit'e kaptırmadım ya?" diye düşündü. "İyi ettim."

Seyitali heykel başını koca mendiline çıkılamıştı. Yanyana yürüyorlardı. Köşeyi dönünce, omzuna dokundu,

— Nasıl Corc ehbabım, dedi. İyi oldu mu? İşine yarar mı?

Corc belli etmedi,

— İyi değil, fena. Asıl bundan sonra...

— Öyleyse niye fazla verdin parayı?

— Verdim. Acıdı, kadin...

— Hee, iyi. Bravo. İyi adamsın valla. Sen hiç merak etme. Ne bulursak sana getiririz. Hem çok şeyler bulacağız göreceksin. Yakında aramaya başlayacağım. Bu bizim toprağımızın altında çok şeyler var, çok...

— Very good. Bul, para al bende.

— Elbet. Sana getiririm. Başkasına değil. Yalnız şimdi biraz...

Para işareti yaptı. Corc anlayıverdi,

— Tamam. Oldi.

Cüzdanına asıldı. Bir yüzlük çekip uzattı.

— Söz, bana?

— Elbet sana ehbabım. Merak etme.

Gülüştüler. Seyit, yüzlüğü cebine yerleştirdi. Yüzü kurnaz kurnaz parlıyordu. "He hee..." diye güldü kendi kendine. Mutluydu.

Aynur arabanın içinde sıkılmıştı. "Nerede kaldı bu adam?" diye iki yana bakınıp duruyordu. Çoluk çocuk çevresine toplanmışlardı. "Ne vahşi şeyler, şunların haline bak, tüh!" Mendilini burnuna kapadı. Güneş gözlüğünü taktı. Başını öne eğip beklemeye başladı.

— Valla Corc ehbabım bunu saymam. Bir daha sefere gece kalacaksın. Tamam mı? Bir kuzu çevirir, yeriz.

Corc anlamamıştı,

— Kuzi? diye sordu.

— Kuzu canım. Hani şöyle çevriir yeriz. Bahar gelsin, bizim

köy gözel olur. Çıkarız şöyle bi soğuk su başına. Irakı tütün de alırız.

— Tütin?... Var bende sana tütin.

Elini uzatıp arabadan bir Amerikan sigarası çıkardı.

— Buyur tütin, senin.

— Hay yaşayasın. Sağ ol. Emme oldu mu ya canım? Bi ayranımı bile içmediniz. Valla kabul etmem, bacı hiç inmedi.

Aynur duymazdan geldi.

Corc, heykeli arabanın arkasına yerleştirip mendili uzattı.

— Teşekkür ederim. Aynür hastadir. Lâzimdir gitmek.

Elini uzattı.

— Peki. Güle güle bakalım. Bir daha sefere inşallah...

— İnşaıllah...

El sıkıştılar. Birbirlerinin omzuna vurdular. Neredeyse kucaklaşacaklardı. Öyle yakındılar.

Corc arabaya bindi.

— Alaismarladik, dedi. Good by!

— Güle güle ehbabım. Güle güle... Sen hiç merak etme. O iş tamam. Sen öyle bil. Hadi güle güle.

Araba yürüdü. Köyle çocuklar, kadınlar iki yana açıldılar. Aralarından kayarak geçti. Eğri büğrü sokağa girdi. Sonra kasaba yoluna çıkıp, hızlandı.

— Al kolonya, dedi Aynur. Sürün iyice. Samsun'a varıp banyo yapmadan bana elini değdirme.

Corc gülümsedi.

— Anladim. Oldi. Tamam.

Sonra yüzü değişiverdi. Bir kurnazdı. İşi yolunda gitmişti gene.

*
* *

Öğretmen İdris, okulun penceresinden bakınıyor, çocukların kara tahtada yazılı problemi çözmelerini bekliyordu.

Hadi oğlum, dedi tahta başındaki çocuğa. Ne duruyorsun, başla. Önce ne yapacaksın?

Çocuk düşünüyordu.

Tekrar dışarı baktı. Demin gönderdiği öğrenciyi görünce kağıdı almak için hole çıktı. İçerde bir gürültü koptu.

— Ula çarpsana!

— Önce çarp, sonra sekize böl!

— Onu değil la, öbürünü çarp!

İdris öğretmen kağıdı aldı, dikkatle inceledi.

— Doğru yazdın mı? diye sordu.

— Yazdım örtmenim, iki kez baktım.

— Kim vardı arabada?

— Bir kadın vardı örtmenim. Başı açık bir kadın.

— Başka?

— Başka kimse yoktu. Bir de o gâvur kendisi.

— Kırmızı yüzlü, uzun boylu adam, değil mi?

— Evet.

— Peki, ne konuştular Seyit Ağa'yla, duyabildin mi?

— Duyamadım örtmenim. Köyün içine doğru gittiler.

— Sen de izleseydin bakalım, nereye gittiler?

— İzlemedim örtmenim.

— Peki. Teşekkür ederim. Kimseye söyleme arabanın numarasını aldırdığımı, olur mu? Babana bile söyleme.

— Peki.

— Hadi gir içeri.

Arkasından kendisi de girdi. Tahtaya baktı. Çocuk harıl harıl yapıyordu.

— Vay açık göz vay! dedi. Yaptın ha?

Çocuklar gülüşüverdiler.

— Valla billa kendim yaptım örtmenim.

— Sil. Yeni bir problem söyleyeceğim, onu yap!

*

* *

Yirik Habip odunun parasını aldıktan sonra urganları topladı, eşeğin semerine bağladı. Sonra yedeğine alıp İzzet Ağa'nın hanına doğru çekti.

— Dâh hadi!

Eşek yorulmuştu. Kulakları sarkmıştı iki yana. Zor yürüyordu.

— Dâh ülen!

Dönüp baktı, işeyecekti her halde. Arka ayaklarını açmıştı.

— Hıh, burayı mı buldun, hınzır?

Durup bekledi. Kasabanın ana caddesi epeykalabalıktı. Ellerinden yüzlerinden belli köyüller, üst başlarından belli kasabalılar geliyorlar, gidiyorlardı. Kimisi ayakta durmuş, konuşuyordu.

Eşek uzun uzun işedi. Kirli su Arnavut kaldırımında döne dolana aktı. Gelip geçenler sıçramasın diye sakınıyordu. Ama kimse dönüp bakmıyordu. İki yanda dükkanlar, manavlar, manifaturacılar ,birbirine bitişik eski yapılar... Karşıda kurşunlu caminin yuvarlak kubbesi. İki şerefeli ince minare. Avlusunda dilenciler... Kasaba buydu işte. Kim bilir ne yüklü koca bir kamyon, kulakları sağır eden gürültüsüyle eşeğe sıyırıp geçti. Eşek toplanıp kulaklarını dikti. İşemeyi bıraktı. Yirik Habip yulara asıldı,

— Deh hadi!

İzzet Ağa, hanın koca kapısına oturmuş, çay içiyordu.

— Buyur, dedi. Nereliydin sen?

— Tanımadın mı İzzet Ağa, Görekliyiz ya?

— Haaa iyi. Çek bakalım. Aha o ileriye bağla.

Yirik Habip, eşeği bağlayıp çıktı. Şimdi ne yapmalı? diye düşündü. Çarşı gürültülüydü. Ayak satıcıların bağırmaları, pazarlık edenlerin sesleri, ilerdeki demircilerin takırtıları birbirine karışmıştı. Kurşunlu caminin önüne vardı. Yanyana sıralı sekiz on musluktan birden su akıyordu. Birinin önüne oturup su içti. Uzun uzun ellerini, yüzünü yıkadı. Burnunu temizledi. Bir serindi sular.

— Oh, dedi. Mübarek.. Ne güzel akıyor bak şuna.

Kasabanın en çok sularını severdi. Bir de Kurşunlu camiyi. Başını kaldırıp minareye baktı. "Şuna bak, kalem gibi." Taa tepesinden ak bulutlar geçiyordu. Minare sanki o bulutları delmiş, öteye geçmişti. Ucu görünmüyordu.

— Ne o Habip emmi, dedi geriden biri.

Dönüp baktı,. İbiş'in Ali'ydi.

— Ne olsun, su içiyorum. Ne ettiniz, sattınız mı odunları?

— Sattık he...

— Kaça verdiniz?

— Dördere.

— İyi. Osman nerede?

— Aha geliyor.

Osman elinde bir çıkınla gülerek geliyordu.

— Ula yavu, dedi. Ben bi halt ettim ki...

— Ne ettin, hayrola?

— İki tane daha para buldum. O size gösterdiğimden ayrı.

— Ee?

— Biri altınmış yavu.

— Kim dedi?

— Aha saatçi Rasim Efendi, kırk lira verdi. Razı olmadım. Kırk beşi verince...

— Ee?

— Sattım gitti.

— Deme la? Kırk liraya mı sattın bi parayı?

— He valla.

— Anıı... dedi Ali. Emme çok be?

— Ne çoğu? Vermeseydin Osman, belki daha çok ederdi. Rasim Efendi adama kolay kolay para vermez. Kim bilir kaçtı onun hakkı?

— N'ebileyim, verdim gitti.

— Ötekileri ne yaptın?

— Onları da verdim. "Onlar bakırmış zati," dedi. "Bende onlardan çok." Çekmeceyi açıverdi, koca bi torba dolu. Lâkin öbürü... Ben biliyordum zati onun altın olduğunu. Dedi, "daha

bulursan getir. Kırktan, kırk beşten alırım. Başkasına söyleme, sonra seni de beni de içeri atarlar" dedi.

— Öyle, atarlar hem de.

— Niye emmi? diye sordu Ali.

— Böyle şeyler hökümatın yeğenim. Hökümata habar vermek lâzım.

— Boş ver. Ben getiririm Rasim Efendiye satarsam, kimin haberi olacak?

— E işte...

Modul Osman cebindeki paraları karıştırıp duruyordu.

— Valla bu iş tatlı arkadaş, dedi. Köye varınca ben gene arayacağım. Tırnak kadar şey kırk beş lira yavu. Durulur mu?

Ali imrenerek bakıyordu.

— On yük odun getirmekten iyi, dedi.

— Elbet iyi. Zahmeti yok, bi şeyi yok.

— Ben de ararım bundan sonra emmi.

— Bulabilirsen ara elbet.

Çarşıya doğru yürümüşlerdi. Yirik Habip düşünüyordu.

— Gâvura gösterseydin, belki daha çok verirdi Osman, dedi.

— Bilmem. Verir miydi acaba?

Elini salladı,

— Boş ver. Gâvura gideceğine Türk'e gitsin. Ben Rasim Efendiyi severim. İyi adam. Oturttu çay ısmarladı. Görsen...

— Ne alacaksın şimdi o parayla, Osman emmi?

— Bakalım... Ne alınmaz parayla? Her bir şey alınır.

— Vay be, ne iyi yavu. Saat alsaydın emmi.

— Dedi, "Kol saati vereyim." Yok dedim. "Masa saati vereyim" dedi. Ona da yok dedim.

— Aboo...

Yirik Habip ağzının içinde dilini kemiriyor, derine kaçmış gözleriyle yere bakıyordu.

— Gelin hele acıktık, dedi Osman. Şurdan size birer köfte yedireyim şerefine. Emme başkasına demek yok ha!

— Yok emmi, demeyiz. Nemize gerek?

köfteciye girdiler. Kırmızı biberli köfte kokusu iştahlarını kabarttı. Duvara dayalı, muşamba kaplı masaların birine oturdular. Ters çevrilmiş kalın cam bardaklar vardı.

Garson elini önlüğüne silerek geldi.

— Buyurun, dedi. Ne istediniz?

— Köfte, dedi Osman. Birer köfte getir bakalım.

— Yanına yoğurt da ister misiniz?

— Bilmem. İsteyelim mi?

Öbürleri cevap vermediler.

— Hadi ondan da getir.

Garson ocağa bağırdı,

— Yap üç köftee!...

Dilinmiş ekmek getirdi ortaya. Birer kâse yoğurt getirdi. Bir büyük şişe de su.

Ali dükkanın içine bakıp duruyordu. Duvarlarda camlı kadın resimleri vardı. Emme güzeldi ha!... Birisi yatmış, bacaklarını açmıştı. Baktı baktı... Sonra Habip emmi görmesin diye başını indirdi. Köfte kokusu da güzeldi. Ocağa bakıp yutkun-

du. Şişman aşçının yüzü terlemişti. Köfteleri çeviriyordu habire.

Biraz sonra garson, üç ayrı tabak getirdi. Önlerine birer tane koydu. Ali üçüne de ayrı ayrı baktı. Kendisininki az değildi. "İyi" diye düşündü.

Osman eline öksürdü,

— Hadi buyurun bakalım, dedi.

Konuşmadan yediler. Yirik Habip çiğnerken gözlerini yumuyordu. Acılı macılı güzeldi doğrusu. Hele üstüne bir bardak da su içince...

— Oh, dedi Ali. Kesene bereket emmi.

— Geçmişlerin canına deysin.

— Deysin bakalım. Eski ataların köftesini yedik.

Osman kalkıp parayı verdi. Sonra çıktılar.

— Şimdi ne yapacağız?

— Alacaklarımızı alalım da yola çıkalım. Geç kalmayalım.

— Olur. Ne alacağız?

— Ben şuradan lamba şişesi alacağım, dedi Yirik Habip. Bir de kalem alacağım.

— Ne kalemi, kalemi ne edeceksin?

— Lâzım.

Osman baktı, anlar gibi oldu.

— Aynaya bakacaksın ellâm.

— Belli olmaz. Belki bakarız.

— Bak valla. İyi bak. Hele bizim oralara... Emme habarsız çıkarmak yok ha? Birlikte çıkaralım, tamam mı?

— Eh bakalım.

Bir dükkana girdi.

— Boyalı kalem var mı diye sordu.

— Nasıl kalem?

— Boyası çıkmaz. Şöyle mor... Hani ıslayınca...

— Kopya kalemi?

— Hah işte ondan.

— Yok. O bizde bulunmaz. Kara kalem var. Tükenmez var.

— Olmadı. Kopya kalemi lâzım bize.

— Yok.

Çıktılar. Yanındaki dükkâna sordular. Camı penceresi kirli, küçük bir dükkândı. Sahibi de sakallı bir adamdı. Oturduğu yerden, "Buyurun!" diye karşıladı.

— Kopya kalemi alacaktık efendi. Bulunur mu acaba?

— Var, dedi adam.

Döndü, yan taraftan tozlu bir kutu çekti,

— Buyurun.

—Hay yaşayasın.

Yirik Habip altına üstüne uzun uzun baktı. Elini tükürükleyip denedi.

— Tamam, dedi. Bu... Kaça hediyesi bunun?

— Yirmi beş kuruş.

— İyi.

Düşüne düşüne keseyi çıkardı, ipliğini çözdü. Beyaz bir yirmi beş kuruşluk çıkarıp uzattı.

— Lamba şişesi de var mı sizde?

— Var ya. Olmaz mı? Kaç numara?

— Ufağından.

Gitti köşedeki karton kutulardan bir tane çıkardı. Eliyle silerek getirdi,

— Buyur.

— Kaça?

— Bir lira.

— Hımm. Bu pahalıymış biraz.

— Değil. Her yerde öyle.

Düşüne düşüne keseden bir lira daha çıkardı. "İşte bu," dedi içinden. "Para bitti kodu. Daha tuz da alınacak."

Lamba şişesini eline almış, düşnüyordu.

— Efendi bi ip yok mu, bunu boynuma assam? Köye giderken kırılmasın.

— Var, dedi dükkâncı.

Ayağının altından bir kınnap alıp uzattı.

Yirik Habip kınnabı şişenin içinden geçirip boynuna astı.

— Tamam. Oldu. Kırılmaz gayri.

Öbürleri gülüştüler.

— Karıların boncuğu, gibi dedi Osman.

— Hadi bakalım, siz de ne alacaksanız alın da, gidelim.

— Olur, alalım.

Ali, yeğenlerine elli kuruşluk boyalı şeker aldı. İki şehir ekmeği aldı. Osman ayrılıp başka dükkanlara gitti. Ne aldığını öbürlerine göstermek istemiyordu.

İzzet Ağa'nın hanının önünde buluştukları zaman gün iyice devrilmişti.

— De hadin, dedi Yirik Habip. Gene geç kaldık.

İzzet Ağa'ya eşek başına yirmi beşer kuruş ödediler. Sonra heybeleri yükleyip, "Dâh!" dediler hayvanlara. Kasabayı çıkıncaya kadar binmediler.

— De yavrum, deee!... Bu ne zenginlik yavu? Evler, dükkânlar, çarşılar.. Tıka basa mal dolu be!

Yirik Habip uzata uzata söylüyordu.

Sonra gözlerini indirip düşündü.

— Ya sen Samsun'u bi görsen ağa, dedi Osman. Valla bi dükkânlar var, malla çakılı. Koyacak yer bulamamışlar da, tavanlara asmışlar.

— Peki, nasıl kazanıyorlar bunca malı?

— Nebleyim? Çalışmakla olacak iş değil.

Ali hiç bir şey anlamıyor. Bön bön bakıyordu.

— Bi yolunu buluyorlar kardaşım, dedi Habip. Allah bi yerden gösteriyor işte.

— Ne gibi?

— Bilmem...

İçinde umut karışık olumlu bir duygu gelişiyordu. Kendi kendine gülümsedi.

— Sen hele aynaya iyi bak Habip Ağa. Allah sana da gösterir belki. Neden dersen, köyümüzde bugüne bugün en müslüman adam olaraktan ve hem de Kur'an-ı Kerim'i okuyan tek kişi sensin meselâ. İçinde ne var ne yok, sen bilirsin. Köyümüzün toprağı da bereketli ki Allah vere, her bir şey çıkıyor baksana. Belki küple altın bile çıkar... Saatçi Rasim Efendi deyiverdi. İzmir taraflarında bir heykel çıkmış, dee... milyon değerindeymiş. Senin gibi benim gibi bir köylü bulmuş hem de. Diyelim Mehmet Ağa çift sürüyormuş. Sabanın demiri taşa

takılmış. Köylü Mehmet Ağa taşı çıkarayım diye toprağı eşince... Bi de bakmış ki adama benzer bir taş. Ak mermerden. Emme anlayanın yanında öyle kıymetli ki.. deme gitsin. Milyondan bile fazla.

Yirik Habip derin derin düşünüyordu.

— Mehmet Ağa hiç anlamamış tabii. Hatta kızmış. Neredeyse baltanın tersini vurup, boynunu kıracak. Bi de demiş ki kendi kendine, "Ula dur bakalım, belki eyi bi şeydir. Kazmış çıkarmış bunu. Çıplak bir kadın heykeli. Emme gözel bi kadın. Köylü Mehmet Ağa ne etsin çıplak kadın heykelini? Yuvarlayarak götürmüş tarlanın kıyısına çit yapmış.

— Anu... dedi Ali geriden.

Yirik Habip de ilgilenmişti.

— Ee sonra? diye sordu.

— Oradan bi atlı geçiyormuş. Bakmış çitin içinde bi heykel. Çağırmış köylüyü, demiş: "Mehmet Ağa bunu bana satar musın?" Satarım, demiş o da.

"— Kaça verirsin?"

"— Yirmi lira."

"— Ula yirmi lira olur mu? Taş bu be."

"— Sen ne verirsin?"

"— On lira vereyim." demiş.

"— Peki, ver parayı."

Almış parayı. Helâllaşmışlar. Adam bi araba koşturmuş. Heykeli sarmış sarmalaşmış, kasabaya indirmiş.

— Ee?

— E'si, oraya da bir gâvur gelirmiş böyle. Eski işler toplarmış. Heykeli görünce beş yüz lira vermiş.

— Vay anasını!

— Yaa!.. Beş yüz lira vermiş emme, asıl değeri çok daha fazlaymış. Belki milyonun üstünde.

— Öyle ise satmasaydı?

— Ne bilsin yavu? Bilmemek gibi kötü şey var mı dünyada? Almış beş yüzü, vermiş heykeli. Gâvur yüklemiş götürmüş. Gidiş o gidiş?.. Hâlâ gider. Rasim Efendi öyle diyor.

— Vay canına. Yazık be!..

Eşekleri durdurup bindiler. Ayaklarını sallaya sallaya sürdüler.

— Dââh yavrum, hadi!

Yol yokuş yukarı tırmanıyordu. Kasabanın bağları geride kalmıştı Yirik Habip kendini eşeğin sallantısına bırakmış, başını öne eğmişti. Hayvan, altında ıkılayarak yürüyordu. Lamba camı boynunda asılıydı. İki yana sallanıp duruyordu.

— Hee.. diyerek nefesini boşalttı.

Kim bilir ne düşünüyordu kendi kendine.

— Sen öyle bir şey bulsan ne yaparsın, emmi? dedi Ali geriden.

— Bilmem. Çıkmayınca belli olmaz ki...

— Kim çok para verirse ona satar elbet. Ben olsam Rasim Efendiye veririm. Rasim Efendi dedi ki, "Bu işten anlayana sormadan satmak hata" dedi. "Böyle bir şey olursa, doğruca bana getirin, elin gâvuruna kaptırmayın" dedi.

— Adam haklı canım. Baksana gâvur, Mehmet Ağa'yı da, öbür atlı adamı da aldatmış.

— Aldatır elbet, durur mu? Buralarda ne gezer sanırsın onlar? Kim bilir ne domuzluk var içlerinde? Değil mi ya?

— Öyle. Bu bizim kırmızı gâvur da boşa dolanmıyor, biliyorum ben. Deli Seyit'le aralarında bi bokluk var. Değilse ikide bir niye gelsin böyle?

Cevap veren olmadı.

Modul Osman eşekten indi. Hayvanın kıçına bir tokat vurdu,

— Dââh hadi! Ne olursa olsun ben define arayacağım arkadaş, dedi. Aha işler bitti. Bundan sonra düşeceğim kırlara...

— Nereyi arayacaksın ağa?

— O belli olmaz. Allah nereyi gösterdiyse bakalım. Bizim köyde arayacak yer mi yok? Çook...

— Derindere'deki mağarayı da arayacak mısın?

— Ararız, niye aramayalım?

— Emme orada koca bi ejderha varmış emmi. Hem içi çok derin.

— Olsun be. Silâh alır gideriz. Bir yolunu buluruz bakalım.

— Biz davar güderken girdik emmi. Epey gittik. Üfff... bi derin, bi derin. Ucu bucağı yok.

— Olsun. El feneri alır gireriz.

— Fener sönüyormuş. İçindeki ejderha, üfleyip söndürüyormuş.

— Öyle derler emme kulak asma. Yalan.

— Var Osman emmi, valla var. Biz içine ateş yaktık da alevler hep dışarı doğru eğildi. İçerden rüzgâr esiyor, bi görsen...

— Biliyorum canım. Rüzgâr eser tabii, niye esmesin?

— İşte o, ejderhanın nefesiymiş.

— Yok yavu. Olur mu öyle şey? Haa Habip Ağa, olur mu?

Yirik Habip en önde, hiç konuşmadan yürüyordu. Düşünceliydi. Bir zaman karşılık vermedi.

— Kim bilir, dedi. Allahın işi. Olur olur...

Gene sustu. Modul Osman,

— Mağaraya girmem canım, dedi. Bizim Çördüklü'deki tarlanın ayak ucunu arasam yeter. Bi de Üçgözeler'in orayı, çok şeyler bulunur valla. Zati çanak çömlek kırıkları, küp kırıkları çıkıp durur.

— He çıkar. Bıldır ben de bulduydum Üçgözeler'in önünde. Oralar eskiden mezarmış, değil mi emmi?

— He, Kralların mezarıymış. Öyle derler. Kazılsa kim bilir neler çıkar, emme yasak. Gizliden aramak lâzım.

— Niye yasak emmi?

— Toprağın altında ne varsa hökümatındır yeğen. Müsaade alınmadan kazılmaz. Sonra cezası ağır.

— Ben gider kırda yalnız kazarsam, kimin haberi olacak?

— Kimsenin olmaz emme, bi de olursa... Görmedin mi Uluköylü Kara Âmed'in karısı madımak toplarken...

— Hee, altın buldu dediler. Doğru muydu o emmi acaba?

— Doğru tabii. Karakol komutanı bir iki sıkıştırdı, bırakıverdi. Oysa... Yarısını rüşvet verip kurtuldu. Öyle diyorlar, bilmem gayri.

— He, öyle dediler. En az elli altın bulmuş.

— Bu bizim toprağımız bereketli canım. her şey bulunur ararsan. Lâkin yerini bilmek lâzım. Ben bu Habip Ağa gibi okumayı bilsem, valla hiç durmam, boyuna kitaba bakarım. Aynaya bakarım, remil atarım. Her bir şey kitapta yazılı kardaşım. Yerini bi öğrendin mi korkma gayri. Vur kazmayı, çıkar. Götür Rasim Efendiye sat. Elli, yüz, iki yüz...

— Vay bubam vay!...

— Yaa, tadından yenmez bir iş.

Yirik Habip gene cevap vermedi. Yokuş yukarı düşüne düşüne yürüyordu. Çeşmenin önüne geldiler. Hayvanları suladılar. Kendileri de su içtiler. İbiş'in Ali geriye dönüp baktı, kasaba uzakta, aşağılardaki ovanın ortasında kalmıştı. Ağaçların içinde evler belli belirsizdi.

Güneş iyice inmişti. Akşam oluyordu.

— Dâh hadi! dedi Modul Osman.

Boz topraklı tepenin böğrünü döndüler. Köy göründü. Kıyıda ak sıvalı uzun okul yapısı vardı. Arkada, sivri tepenin başında Ballıbaba tekkesi, tekkenin kocaman ağaçları çevreye yukardan bakıyorlardı.

Köy ağırdan kararmaya başlamıştı.

—7—

Yirik Habip'in karısı evin hayatına çıkmış, kocasını gözlüyordu. Bir tuhaftı duruşu. İçeri giriyor, dışarı çıkıyor, ne edeceğini bilemiyordu.

Yakın kalınca, seslendi,

— De hadi herif. Nerde kaldın, çabuk ol biraz!

— Ne olacak? dedi Habip.

— Seni bekliyoruz, sür hele!

— Niye bekliyonuz, hayrola?

Hiç acele etmiyordu. Kadın kızıyordu onun bu soğukluğuna.

"Naha onma emi?" dedi içinden. Elini beline dayayıp bekledi. Yüzü bozuktu.

— Ne oluyor, ne bu sessizlik? Kimse görünmüyor köyde.

— Görünmez ya! Millet tekkeye çıktı. Topal Şerif'in gelini pek hasta. Acele götürdüler. Çabuk ol, kitabını al da git. Seni bekliyorlar. Bugün mü buldun odun satmaya gidecek? Çabuk hele?

— Nesi varmış? Al şu camı, kırılmasın.

Eşeğin üstünden uzattı. Kadın lâmba şişesini aldı.

— Nebleyim ben? Karnı ağrıyormuş.

— Ne zaman ağrımış?

— Bırak şimdi ince ince sormayı da yürü! Veli Hoca, "çabuk gelsin" dedi.

— Akşam oldu yavu. Bundan sonra tekkeye mi çıkılır?

— Çıkılır elbet. Niye çıkılmasın? Yürü hele. Gelir gelmez yollarım dedim.

— Allah Allah...

Eşekten indi. Canı sıkılmıştı. Ama kurban eti yiyeceklerini düşününce biraz değişti.

— Getir kitabı, dedi. Bir ibrik de su getir. Abdest alayım.

Kadın fırlayıp gitti. Suyu hazır etmeliydi önceden. Düşünememişti. "Tüh!" dedi kendi kendine.

— Çabuk ol, çabuk! diyerek geldi. Ölür diyorlar, yazık. Okuyun da kurtarın garibi.

— Ne biliyorlarmış öleceğini? Allahın işine karışmayın karı! Çek eşekleri içeri.

Abdest almak için kollarını sıvadı. Duvarın dibine çömeldi. "Enuzubillââ..." diyerek başladı. Doğrulduğu zaman,

— Kurban götürdüler mi? diye sordu.

— Götürdüler, dedi kadın. Çabuk git. Fener mener de aldılar. Veli Hoca dedi ki, "acele gelsin. Sıra ile okuyalım da kurtaralım gelini."

— İyi.

Canlanıvermişti. Alacalı basma örtüsü içindeki kalın kitabı koltuğuna kıstırdı. Köyün gerisine doğru yürümeye başladı. Yolu bıraktı, sapadan çıkıverecekti. Yokuş yukarı dizlerine dayana dayana yürüyordu. Tez zamanda soluğu kabardı. Taşlardan taşlara atlıyordu. Bir derenin sürüklediği kumları koşar adımla geçti. Sonra dik bir sırta tırmandı. "Hoh hoh..." yapıyordu yürüdükçe. Ağzım açmış, soluklanıyordu.

Yanaşınca gördü, tekkenin avlusuna ateş yakmışlardı. Ocağa kocaman bir kazan vurmuşlar, et pişiriyorlardı. Birisi habire karıştırıyordu. Et kokusu çevreye yayılmıştı. "İyi," dedi içinden. "Kurbanı daha yememişler. Zamanında yetiştik, iyi... Tövbe tövbe... Yeyip bitirselerdi hiç yaramazdı bu iş. Bizim köyün adamı feyilsiz. Kurban eti yemeye gelirler taa buraya. Sözüm ona, hastaya yardım ederler, salı taşırlar, emme yalan. O işin bahanesi. Asıl düşündükleri kurban eti. Bilirim, onun için gelirler ta buralara hınzırlar..."

Düzlüğe çıkınca durup biraz dinlendi. Alnının terini sildi. Kitabı öbür eline aldı.

— Uf be, yorulduk.

Ortalık iyice kararmıştı. Derelerin içi görünmüyordu. Bir iki yıldız parlıyordu yukarda.

Çevreye şöyle bir bakındı. En yüksek yerdi burası. Karşıda, uzaklarda başka dağlar vardı.

Tekkeden inceli kalınlı sesler geliyordu. Kitabı elinde yürüdü.

— Selâmınaleyküm, diyerek girdi ağaçların altına.

— Hah geldi işte. Hoş geldin Habip Ağa. Nerde kaldın? Seni bekliyoruz.

"Habip emmi geldi!" diye bağırdılar içeri.

Kazanları avlu duvarının önüne kurmuşlardı. Köylülerin çoğu oradaydı. Kimisi çömelmiş bekliyordu. Kimisi sigara yakmıştı. Karanlık yüzlerinde bir durgunluk vardı.

Yirik Habip, tekkenin kapısına yakın ağacın altına varıp baktı. Ellerini açıp bir dua okudu. Sonra yüzünü sıvazladı. Ayakkabılarını çıkarıp öbür ayakkabıların yanına koydu. Kimisi kara lâstik, kimisi arkası basık boyasız yemeni ayakkabılardı.

Veli Hoca lâmba ışığına eğilmiş, Kur'an okuyordu. Hasta yatağını kabrin yanıbaşına uzatmışlardı. Ikılayıp duruyordu. Kadınlar yüzüne eğilmişlerdi.

Veli Hoca habire sallanıyor, mırıl mırıl okuyordu. Yorulmuştu iyice. Yirik Habip usulca yanaşıp yere diz çöktü. Veli Hoca yan gözle baktı, başını salladı. "Oku" demek istedi. Topal Şerif kapıya yakın diz çökmüştü. Yüzü perişandı. Çaresiz kalmış gibi bakınıyordu. "Off! Off!" diye inliyordu arada.

Gelin bir aralık bağırıp çırpınmaya başladı. Yerinde duramıyor, kıvranıyordu.

— Of anam, of... Yandım... Yandım Allah yandım... Off!

İki kadın kollarına çökmüştü. Güçlükle tutuyorlardı.

— Sabret kızım. Geçecek kızım. Aha Habip emmin de geldi. Şimdi okuyacak kızım. Geçecek kızım. Dua et kızım...

Yirik Habip başına kara takkesini geçirip kitaba eğildi. Bir iki kere boşa sallandı. Sonra, "Enuzu"yu çekip okumaya başladı. Sesi, Veli Hoca'nınkinden daha inceydi. Okumaya başlayınca, yüzü değişiverdi. Avurtları çöktü, yüzü inceldi. Gırtlağı şişti. Başka bir adam gibi oldu. Kendini vere vere oku-

yordu. Sesi tekkenin duvarlarında yankılanıyordu.

— Allah, Allah!.. diye söyleniyordu öbürleri.

Gelin biraz sakinleşti. O da, "Allah!" dedi ince sesiyle.

— Allah de kızım, ha kızım. Şimdi iyi olacak. Geçecek. Allah de. Kendini Allah'a bırak. Sabırlı ol...

Veli Hoca oturmuş, sallanıyordu. Kocaman yüzlü, gür kaşlı bir adamdı. Başında ak sarık vardı. Topal Şerif'e yan yan baktı. Çenesiyle, "Dışarı bir bak" işareti yaptı. "Kurban eti pişti mi?" demek istemişti. Topal Şerif dizlerine dayanarak zorlukla kalkıp gitti.

Veli Hoca eğilip gelinin yüzüne bir dua okudu. Sonra üfledi.

— Nasılsın kızım? dedi. Biraz iyileştin mi?

Gelin,

— Yook, dedi incecik sesiyle. Sonra gene inlemeye başladı. Çırpınıyordu.

Sarı lâmba ışığında tekkenin içi yoksul bir görünüşteydi. Mezarın başındaki uzun taşın gölgesi karşı duvara vurmuştu. Kabrin üstünde yeşil bir örtü vardı. Yerde hasırlar seriliydi. Köylüler ikide bir kapıdan bakıp, geri çekiliyorlardı.

Veli Hoca kalktı, dışarı gitti. Okuya okuya yorulmuş, sesi kısılmıştı.

— Ne oldu uşaklar? dedi. Daha pişmedi mi kurban eti?

— Pişti hocam, tamam.

Kazanların başında Deli Seyit vardı. Pek becerikliydi bu işlerde. Eti doğrayıp tuzlayıp ocağa vurmuştu. Kendi yağıyle kavuruyordu.

— Köyden ekmek bekliyoruz hocam. Gelince indireceğiz. Hele şunu ayak üstü yeyiyver. Acıktın ellâm.

Kazandan etli bir kemik alıp uzattı.

— Hee, iyi. Mübarek burnuma koktu.

Çömeldi, sıyırmaya başladı. Sıcak olduğu için sakınarak üfleyerek yiyordu. Öbürleri dikilmiş, bakıyorlardı.

— Pişmiş mi hoca efendi?

— İyi, iyi. Pişmiş. Hem de pek gözel olmuş. Tuzu muzu yerinde.

— Ee o kadarını beceririz hocam, dedi Seyit. Yeter ki Allah kabul etsin.

— Âmin evlât. Kabul edecek inşallah. Habip de geldi, okuyor.

Hoca, kemiği fırlatıp attı. Yağlı ellerini ayakkabılarına sildi.

— Oh, dedi. Mübarek gözel olmuş. pilâv da pişti mi?

— Pişti hoca emmi. Et suyuyla pişirdik. İyi oldu. Köyden kaşık neyi istedik. Şimdi gelir.

— İyi. Bizimkini ayırın, hoca hakkı. Pilâvın dibinden. Etin iyi yerinden.

— Elbet ayırırız hocam. Ayıp ettin. Dua eden sen, amin diyen biz. Hakkın büyüğü sizin.

— Ha işte. Sağol...

Seyitali'nin omuzuna bir şaplak vurdu. Gideceği sırada geri döndü, Seyit'in kulağına fısıldadı,

— Kelleyle bacaklar ne oldu? Onları bizim eve yollayıver. Hoca emmin paça çorbasını sever. Bilin ya?

Seyitali soğuk davrandı. Kendisi götürecekti onları. Öyle düşünmüştü.

— Olur hele, sen merak etme, dedi ağız ucuyle. "Ula hınzır hoca, ona da mı göz diktin? Rabbenaa, hep bana... Gözünü top-

rak doyursun. Sen okuduysan biz de boş mu durduk? Kelleye de mi göz diktin, moruk?"

Hoca gidince o da avlu kapısına doğru yürüdü. Duvarı dolanıp yatırın alt başına indi, su dökecekti. Başını kaldırıp baktı. Kalın taş duvarlar alaca karanlıkta belli belirsiz görünüyordu. Köşeyi döndü. "Duvara işesem çarpar mı bu?" dedi kendikendien. "Çarpsın bakalım hadi!" Duvara işedi. Bir şey olmadı. Sessizce güldü. Sonra dönüp gerilere baktı. Köyde bir iki cılız ışık yanıyordu.

Kapının yanına gelince,

— Allah, Allah!... dedi. Etme kurban olduğum. Kurtar şu garibi.

İçtenli söylüyordu. Sonra yüksek sesle bir dua okumaya başladı. Köylüler oturuşlarını düzelttiler.

Gelin içerde gene çırpınıp bağırmaya başlamıştı. Sancısı gittikçe artıyordu. Topal Şerif'in oğlu kapının yanında birden hıçkırarak ağlamaya başladı. Birkaç kişi koluna girip götürdüler.

— Etme Yakup! Ne oluyorsun yavu, el adama ne der, ayıp olur... diyerek oradan uzaklaştırdılar.

— Yazık, dedi oturanlardan birisi. Zor iş bu kardaşım. Taze çocuğu var. Ölüverirse ne eder bu garip?

Cevap veren olmadı. Yanındaki,

— Allah büyüktür, diye inledi.

Yirik Habip içerde sesini koyvermişti. Ezan okur gibi uzata uzata Kur'an okuyordu. Bir zaman susup onu dinlediler.

Deli Seyit,

— Biriniz tutun la, dedi. İndirelim şu kazanları.

Köylülerin iki, üçü birden yekindiler. Koca kazanların sap-

larından tutup indirdiler.

— Nerde kaldı bunlar? Eti soğutmayalım bari.

— Gelirler şimdi. Hele sabret.

— Biriniz gidin de karşılayın. Bağırın şuradan, çabuk gelsinler.

Kimse kımıldamadı. Kazanı bırakıp gitmek istemiyorlardı. Ne olur ne olmaz. Yutkunup bekliyorlardı. Gece ilerlemişti. Aşağılar zifiri karanlıktı. Tepenin başında hafif bir rüzgâr esiyordu. Yatırın ağaçları hışırdıyordu usuldan.

Ocağın alevleri gittikçe söndü.

— De hadi yavu. Nerde kaldı bunlar? Acıktık be!

Veli Hoca içeri girip çıkıp duruyordu. Yirik Habip işaret etti, yorulmuştu.

— Yoo, oku sen oku. Ben ikindiden beri okuyorum.

Habip bir iki kez boşa sallandı. Sonra yeniden başladı. Okurken gözleri büsbütün derine batıyor, ağzı büyüyor, bir tuhaf şekil alıyordu.

Dışardan seslenmeler oldu. Susup dinledi. Yemek yenecekti her halde. "İyi" diye düşündü içinden. Okumayı sürdürdü.

Kadınlar gelinin ağzına su damlattılar. Sesi çıkmaz olmuştu. İncelmiş dudakları oynuyordu usuldan.

Biraz sonra sini üstünde kurban etiyle pilav getirdiler. Ballıbaba'nın baş ucuna koydular? Yirik Habip yan yan bakıyordu. Sesini yavaşlattı. Veli Hoca kes işareti yaptı. Sonra,

— Allahümmee.. diyerek başladı. Ellerini göğe açtı. Dışardakiler de katıldılar. Veli Hoca uzun uzun okudu. Önce Allah'a, sonra Ballıbaba'ya yalvardı. Hanife gelini iyileştirmesini, onun için kesilen kurbanı kabul etmelerini diledi. "Âmiin!" diyerek bitirdi duayı.

— Âmiin!.. diye bağrıştı öbürleri.

— Hadi uşaklar, soğutmadan yeyin bakalım, dedi. Yeyin de dua edin. Allah kabul eder inşallah.

Dışardakiler kazanların çevresine dizildiler. Eller bir ete, bir pilava dalıp dalıp çıkmaya başladı. İştahla yiyorlardı. Konuşan monuşan kalmamıştı. Ortalığı ağız şapırtısı doldurmuştu.

— Oh, dedi birisi. Gözel olmuş mübarek. Allah kabul ede.

— Etti bile. Hasta sustu baksana.

— He. Kurban etinin yenmesini beklermiş.

Öbürleri yanıt vermediler. Ağızları dolu doluydu. Habire çiğneyip yutuyorlardı.

İçerde Veli Hoca siniye yanaştı,

— Hadi hele, dedi. Buyurun... Allah kabul etsin.

— Âmin. Buyurun.

— Başka sini yok muydu, karılara ayrı koysaydınız.

Topal Şükrü'nün karısı,

— Siz buyurun hoca efendi, dedi. Biz kalanı yeriz.

— Olmaz! Hastaya da yedirin, sevaptır.

— O yiyemez hoca emmi. Ağzını açamıyor baksana. Dermanı kesildi yavrucağızımın.

— Yer yer. Suyundan muyundan verin hele.

Topal Şükrü ne edeceğini bilemiyor, ayakta şaşkın bekliyordu.

— Hadi Şükrü, dedi Hoca. Bakma öyle. Dışardan kap getir. Karılarınkini ayır da, ver o tarafa.

— Git la, dedi Şükrü oğluna.

Kap getirdiler. Az etle pilav ayırıp kadınlara uzattılar. Sonra

yatırın baş ucundaki siniye çöktüler.

— Allah kabul ede!

— Âmin!

— Âmiin!

Yemeğe başladılar. İyice açıkmışlardı. Kemikleri sora sömüre yiyorlardı. Biraz sonra Seyitali geldi,

— Nasıl olmuş hocam? diyerek yanaştı. Büyüğünden bir et alıp çömeldi oraya. Oh... Dışarda mübareği kapışıverdiler yavu. Pek az düştü valla.

— Doyumluk değil, tadımlık.

— Allah kabul etsin de, azı çoğu bir.

— He. Kurban eti değil mi, o kadar olur.

Yirik Habip hiç konuşmadan yiyordu. Ağaç kaşıkla bir dolu pilav alıyor, hazla çiğniyordu. Sonra bir et daha...

"Cennet mekân Ballıbaba, iyi et şu hastamızı. Âmin..."

Gelin ötede kesik kesik ıkılıyordu. Kadınlardan birisi ağzına küçük bir et parçası koydu,

— Hadi kızım yeyiver. Kurban etidir, iyi gelir. Hadi gülüm...

— Suyundan verin, dedi Veli Hoca. Karnına bir parça gitsin yeter.

— Veriyoruz emme, hiç kendinde değil.

— Husa çekmeyin. Kurban eti yendi ya, gerisini Allah'a bırakın. O işini bilir gayri.

— İnşallah, inşallah...

Birden elini kaldırdı, dışardıkiler içerdekiler hep uydular, onlar da ellerini kaldırdılar. Veli Hoca uzun uzun okudu. Sonra elin iyüzüne sürdü. Aynı şeyi öbürleri de yaptılar.

Seyitali dışarı fırladı. Avlu duvarının kuytusuna sakladığı kelle ile bacakları karanlıkta mendiline çıkıladı.

— Durun la! diye bağırdı. Kimse boş gitmesin. Herkes bir şey götürecek. Kiminiz kazanları, kiminiz hasta salını! Sen kaşıkları neyi topla Âmet. Bir şey kaybolmasın. Hadi davranın! Biriniz ateşi söndürün. Toprak atın üzerine. Çabuk olun!

Herkesi bir işe sürdü. Becerirdi böyle şeyleri.

Hasta döşeğini sala yerleştirdiler. dört kişi birer koluna yapıtı. Öbürleri de kapları kazanları bölüştüler. Köye aşağı yola düzüldüler. En önde Veli Hoca yürüyordu. Elindeki feneri tutuyor, hastayı taşıyanlara yol gösteriyordu.

— Aman yavaş olun! Düz tutun. Şu tarafı kaldırın biraz. Öndekiler ağır olun!..

Yol, kayaların arasından eğri büğrü, bazen dimdik iniyordu. Hastayı düz tutabilmek için öndekiler kaldırıyor, arkadakilerse yere değdirecek kadar indiriyorlardı. Zor oluyordu. Hasta epey sarsılmıştı. Sesi soluğu çıkmıyordu.

Ballıbaba tekkesi geride gene kendi başına kalmıştı. Ağaçların karaltısı göğe vuruyordu. Tam tepede parlak bir yıldız vardı.

İki tilki, yerleri koklayarak yanaştılar. Tekkenin duvarı dibine atılan kemikleri buldular. Yalamaya başladılar. Ağaçların birine iri bir gece kuşu kondu. Boğuk boğuk ötmeye başladı.

Kalabalık köye inmişti. Doğruca Topal Şerif'in evine çektiler. Hasta yatağını kapının önüne uzattılar.

Veli Hoca kalın sesiyle;

— Hadi bakalım Şerif Ağa, dedi. Allah'a emanet olun kardaşım. Bize düşeni yaptık. İşi Ballıbaba'ya havale ettik. İnşallah derdinize derman olur gayri. Gerisi Allah'tan...

— Sağ olun hoca efendi. Allah razı olsun hepinizden.

— Geçmiş olsun komşu.

— Geçmiş olsun.

— Allah iyilik versin.

— Allah kabul etsin.

— Âmin...

— Kalın sağlıcakla.

— Güle güle.

Hastayı içeri aldılar. Gelinin yakını kadınlar gene başucuna çömeldiler. Gaz lâmbasının sarı ışığında çaresizlik içinde beklemeye başladılar.

—8—

Ertesi gün Seyitali damın kaşında dikiliyordu. Deminden beri köyün bir aşağısına, bir yukarısına bakınıyor, süpürge çöpüyle dişini karıştırıyordu. Cebinden teneke tabakayı çıkardı, kendi kıydığı tütünden kalın bir sigara sardı. Suriye işi çakmakla yaktı. Ağzından burnundan üfledi dumanları. Efece bir duruşu vardı. Kasketi yana eğikti gene. Öbür taraftan bir tutam saç fırlamıştı.

Okula doğru baktı, çocuklar daha dağılmamıştı. Tenhaydı okulun önü.

— Ula Üssüyün! diye bağırdı karşıya. Habip emmin evde mi, Habip emmin?

— Yok, dedi bir ses. Bağa gitti.

— Hangi bağa?

— Aşağı bağa.

— İyi.

Kendi kendine gerindi. Sonra ensesini kaşıdı. Kim bilir ne düşünüyordu.

— Kız! diye seslendi içeri. Ben şöyle bir dolanayım. Soran olursa, "Aşağı bağlara gitti" dersin.

— Eh, dedi kadın içerden.

Ağzında sigara, merdivenleri indi. Güneşli bir gündü. Sarı taşlı tesbihini çeke çeke yürüdü. Tesbihin taşları güneşte iri iri parlıyordu.

"Arayan mevlâsını da bulur, belâsını da..." dedi kendi kendine. "Ben şu Görekli köyünü alt üst etmez miyim acaba? dağını, taşını, deresini tepesini köstebek gibi eşmez miyim? Araya araya bulmaz mıyım nerede gömü varsa? Bulurum ulan! Valla bulurum. Hıı..."

Çeşmenin önünden geçti. Bir çocuk, elinde boyundan büyük değnek, öküz suluyordu. Islık çalıyordu kopil. Hem de bayâ yakıştırıyordu.

— Sen kimin oğlusun la? dedi.

— Ben mi? dedi çocuk.

— He sen?

— Âmed'in.

— Horoz Âmed'in mi?

— He.

— Buban Horoz Âmet olunca sen ne olursun?

— Ben de Horoz Memet olurum emmi.

— İyi. Eferin...

"Şuna bak, gözü şimdiden horozlukta bacaksızın."

İki yetişkin kız, ellerinde güğümler, çeşmeye su doldurmaya geliyorlardı. Ağızlarını yüzlerini sıkıca örtmüşlerdi.

"Örtün bakalım. Aman bi yeriniz görünmesin. Günah olur. Cehennemde çıra gibi yanarsınız. İt dölleri!"

Yanık Ali'nin harman yerine aşağı indi. Eski duvar kalıntıları vardı orada. İri taşlar vardı. Birinin üstünde belli belirsiz kabartma aslan resmi farkediliyordu. Harman yerlerinin bitiminde yassı bir tepe vardı. Sonra dere başlıyordu.

Ayağını yontma bir taşa dayayıp baktı. Kim bilir, belki buralarda toprağın içindeydi aradığı? Bir küp dolusu altın. Üstleri resimli, ya da turalı. Kuzu gibi yatıp dururlar toprağın altında.

Sigarasından son bir nefes çekip attı oraya. Elini arkasına koyup düşündü. "Hey gidi, bir çıkıverse... Doğru Bursa'ya. Ya da İstanbul'a. Buralarda durulur mu gayri? Bir kahvehane alırsın, şöyle geniş. Ortası direkli. Verirsin kiraya. Altı kahve, üstü ev. Yan gel yat... Arada bir kafayı dumanla. Tadından yenmez canım. Ulan çık be! Yorma adamı!"

Kel Hamit'in oğlu evin önünde at kaşağılıyordu. Bir ara durup baktı.

— Hoo Seyit Ağa! dedi. Ne o, ne bakarsın oralara?

— Hiç yeğen, bakıyoruz.

— Gene bir şey mi keşfettin?

— Yok canım, nerede?

— Nebleyim, öyle gibi bakıyorsun. Keşfettiysen birlikte kazalım ağa.

— Olur olur...

"Hastir dürzü! benimle dalga geçiyor sözüm ona. Ula sen evdeki sürtük anam düşün. Hamur yuğururken hamurun üstüne düşüp uyuyan anamı. Kocamışın dölü it!..."

Dereye aşağı indi. Yassı tepenin altında bahçe çitleri başlıyordu. Derenin içinde hâlâ yeşil ağaçlar vardı. Dizi dizi sebze karıkları görünüyordu. Tepenin eteğini dolanarak geçti. Bahar selleri yarıntılar yapmıştı orada. Durup baktı. "Belki buralar eskiden köydü?" diye düşündü. "Kim bilir?..."

Birkaç kadın bahçede eğilmiş, çalışıyordu. Kuru soğan topluyorlardı herhalde. Soluk giysiler içindeydiler.

"Buralar da eski ev yerleri hep. Hâlâ duvarlar, yontulmuş taşlar çıkar kazsan. Şu ilerde küp çıktı bir zaman. Şarap küpüymüş. Bir insan boyunda var. Buralar eskiden Hıristiyan memleketiymiş. İkide bir haçlı, resimli paralar bulunur. Yalnız altın çıkmadı kör olası. Çıktı emme, tek tük. Şöyle küp dolusu, kazan dolusu çıkmadı. Çıkar belki, kim bilir?..."

Dereye aşağı yürüdü. Yolun iki kıyısı adam boyu çitlerle sarılıydı. Çitlerin arasında gür baldıran otları bitmişti. Baldıran otları hâlâ gümrah yeşildi. Bazıları sararmış, kurumuştu. İkide bir yüksek kavak ağaçları vardı. Bahçelerin ortasında, kıyısında yontulmuş eski taşlar görünüyordu. Eski bir şehir yeriydi buralar, besbelliydi.

"Hey dinine yandığım," dedi. "Şimdi elinde yüz amele olacak. Kazmalı kürekli. Şu köyün taşını toprağını kazdıracaksın. Beş metre derinliğinde hallaç pamuğu gibi atacaksın. Kim bilir neler, neler çıkar?"

İki yana bakına bakına yürüdü.

Yol bir yerde biraz açılıyordu. Tepenin böğründe iki kurnalı bir çeşme vardı. Oluk taşının yüzündeki iki kanatlı kartal resmine uzun uzun baktı. Öğretmen, "Bu taş başka yerden getirilmiş olmalı. İslamlıktan önceki devirlere ait. İslamda taşlara resim yapmak yok" demişti. Doğruydu ellâm.

Eliyle yokladı. Evet, apaçık resimdi işte. Hafif maviye çalan, beton renginde bir taş, kim bilir nereden çıkarılıp getirilmiş?

Elini suya tutup içti. "Oh..." dedi doğrulurken.

"Şu öğretmen iyi adam. Lâkin herşeye karışıyor. Sana ne elin definesi, kazısı? Yok hökümattan izin alınacakmış da, yok bilmem ne olacakmış da... Sana ne yavu? Görmedim, habarım yok, bitti. Şimdi de tutturmuş, benim Amerikanlı ehbaba kafayı bozmuş. Kimmiş, neciymiş? Niye buralara gelirmiş? Gelir yavu, sana ne? Bugüne bugün hökümatımızın büyük dostu. Ve de benim Türk'ten ileri bir ehbabım. Kim gelir taksiyi sürüp ta evin önüne? Eski paralarla kemeri verince herif yayıldı ki kucağıma düştü. Emme altında kalmadı ha, fazlasıyla ödedi. Ödedi de bir de öteye bile geçti. E ne işime yarayacaktı onlar benim? Hiç... Çoluk çocuğun oyuncağı olacaktı. Üntikaymış. Antika ne demekse? Bir de orcinalmiş. Orkide çiçeği gibi besbelli. Şurdan kasabaya götürseydim de Rasim Efendiye verseydim, elli lira bile alamazdım. Alamazdım imkanı yok. Dolandırıcının teki. Emme bu Corc ehbabım Maviş Kan'nın heykel taşına bile para döktü baksana? Yüz elli ona, yüz bana. Hee... güç mü yeter?"

Ayağının ucuna bir kesek yuvarlandı. Başını kaldırıp baktı. Çitin gerisine taze toprak yığılmıştı. Ne oluyordu orada acaba? Bekledi. Birisi habire toprak atıyordu. Yol aşağıda kaldığı için kim olduğu görünmüyordu.

— Kim o? diye seslendi.

Toprak atan adam durdu.

— Kim o be? Ne yapıyorsun orada?

Karşılık gelmedi.

Bahçe çitini arkadan dolaştı. Ayaklarının ucuna dikilip baktı. Yirik Habip'ti.

— Ne o Habip Ağa? dedi. Ne yapıyorsun orada?

— Hiç. Baharın ağaç dikeceğim de...

— Ee, şimdiden kazıyorsun, öyle mi?

— He.

— İnanayım mı?

— İnan elbet.

Yirik Habip'in yüzü kızarmıştı. Yorgun yorgun bakıyordu. Seyitali güldü,

— Saklama hadi. Bir şey arıyorsun burada?

— Yok yavu, ne arayacağım?

Yanına geldi. Sağa sola bakındı.

— Yoksa buldun da bir yere mi gizledin?

— Neyi?

— Etme Habip kardaş? Ben de bu işin ehliyim. Burayı boşuna arıyorsun.

— Nebleyim, dedi Habip. Küreği bırakıp çukurdan çıktı. Kazıyorum kazıyorum, yok bir şey.

— Nasıl keşfettin burayı peki? Aynaya mı baktın?

— Yook.

— Rüyanda gördün öyleyse?

Habip söylemek istemedi. Yerdeki ceketini alıp omuzunu örttü. Taze toprağın üstüne oturdu.

— Demek sen de merak saldın bu işe? İyii... Benden niye saklarsın? Gelip akıl danışsana? Ben bu işin adamıyım yavu, bilmez misin? Şu köyün neresinde ne var? Neresinde ne aramak gerek, benden soracaksın arkadaş. Böyle boş yeri niye kazarsın?

Yanına çömeldi. Tabakayı uzattı.

— Sigara sar hele. Yorulmuşsun.

Yirik Habip bozulmuştu. Tabakayı gönülsüzce aldı, sigara sarmaya başladı. Seyit Ali onun yüzüne bakıp güldü.

— Ben zati sana geliyordum, dedi. Bu işi bir iyice konuşalım diyecektim. Neden dersen... Bugünlerde gene rüyalar görüp duruyorum, anladın mı? Çıkacak bir yerden bir şey emme, ne zaman?

Yirik Habip sigarayı usul usul sardı. İyice uzamış sakalı terliydi. Yere bakıyordu.

— Modul Osman geçen gün bulmuş, duydun mu?

— Duydum he. Gösterdi bana. Ver dedim, vermedi. Kasabaya götüreceğim dedi.

— Götürdü. Rasim Efendiye sattı.

— Öyle mi? Kaça verdi?

— Kırk beşe vermiş.

— Deme? Ben bakır sandıydım?

— Biri altınmış.

— Öyleyse daha fazla ederdi. Aldanmış bak. Rasim Efendi kırk beş verdiyse o muhakkak yüz ederdi. Belki yüz elli ederdi. Keşke satmasaydı. Benim ehbaba verirdik, tüh!

— Bugün gene arıyor. Sabah erkenden kazmayı küreği dallayıp tarlaya gitti.

— Yaaa? Tadını aldı demek? İyi... Arasın bakalım. Emme böyük hazineyi ben bulacağım arkadaş. Göreceksin... Neden dersen, içime doğuyor yavu. Rüyamda görüyorum. Toprağı kazıyorum kazıyorum... Bir de bakıyorum, bir küp altın. Ağzına kadar silme dolu. Kucaklayıp kaldırıyorum. Bi boşaltıyorum, şangır şungur dökülüyor. Harman gibi yığılıyor yere, sapsarı... Görsen bağırarak uyanıyorum. Çoluk çocuk fırlıyorlar. "Ne oldu buba, ne oldu herif?" Susun diyorum, susun! Yerini düşünüyorum, düşünüyorum... Bulamıyorum.

Kaçıncı oldu valla. Yerini bi bulabilsem, isterse Kızıltepe'nin altında olsun, dağı kazıp çıkaracağım.

Yirik Habip sigarayı sarmıştı. Diliyle ıslatıp yapıştırdı. Sonra yaktı. Dumanları yere üfledi. Derine kaçmış gözleriyle düşünüyordu.

— Yeri belli olsa, dedi. Kazmak kolay. Toplarsın köyün delikanlısını, dersin, "kazın yavrum."

— Yok. Bu iş gizli olacak. Tadı orada. Herkes duyduktan sonra adamı perişan ederler. Candarması polisi dolar köye, burnundan getirirler.

— Gizli olmalı elbet.

— Biz seninle bir şirket olalım, var mısın? Kimseye haber vermeyelim. Aynaya bakalım, okunmuş gül dalıyle arayalım. Bulalım şu hazineyi. Sonra aramızda kardaşça bölüşürüz.

Yirik Habip düşündü,

— Olur, arayalım, dedi.

— Ver şu elini. Sen müslüman bi adamsın. Ağzın dua bilir. Okuruz üfleriz. Aynaya bakarız, ha?

— Olur.

Seyit, Yirik Habip'in elini salladı,

— Emme kimseye söylemek yok, söz mü?

— Söz.

— Üçten dokuza şart olsun mu?

— Olsun.

— Tamam. Karılarımıza bile söylemeyeceğiz. Şimdi kardaştan ileri olduk bak. Birbirimizden hiç bir şey saklamayacağız.

— Olur.

— Gömüyü birlikte arayacağız. Bulup zengin olacağız.

— Peki.

Deli Seyit keyiflendi. Habip'in elini bırakıp dizine vurdu. Sonra sigara sarmaya başladı.

— Ne demiş atalar, "Arayan mevlâsını da bulur, belâsını da..." Ben zati çoktandır kendime ortak arıyorum, anladın mı? Seni aklımdan geçirip duruyorum. Neden dersen, seni severim Habip. Temiz adamsın, müslüman adamsın. Okumuşluğun var. Bana senin gibi biri lâzım. Emme bu definecilik işlerine girer misin, girmez misin, bilemediğimden söylemiyordum. Şimdi gördüm ki, sen de benim gibi aklını bu işe taktın. Eh ne derler, tencere yuvarlandı kapağını buldu. Bundan sonra birliğiz gayri. Bak şunu iyi bil arkadaş, kelle vermek var, sır vermek yok. Tamam mı?

— Tamam.

— İki dünyada kardaşız gayri.

— Kardaşız he.

— Oldu bu iş.

Sigarayı yaktı. Ağzından burnundan duman üfledi. Gözleri parlıyordu.

— Bak sana söyleyim, Derindere'deki mağara var ya? Ben orayı aramak istiyorum. Girecegiz ta içine. Bakalım nereye kadar gidiyor, içinde ne var?

— Sonu yok Seyit, bilmiyon mu? Kimse bulamamış. Hem ejderha var derler orada.

— Boş ver sen. Lâf onlar. Ejderha neymiş? Gören var mı hiç? Bir mağaranın elbet sonu olur. Gidelim oraya kadar. Katırcının hazinesi orada derler. Bulalım şunu. İşi sağlam tutalım. Lüks

lambası alalım, el feneri alalım. Tabanca tüfek... Ne gerekirse alalım. Gidelim ta sonuna kadar. Ben kaç kez rüyamda gördüm. Hazine orada arkadaş. Bir gün ak sakallı bir adam bana dedi ki, "oğlum Seyit, dedi. Hiç başka yeri arama, hazine mağarada, dedi. İki kazan dolu silme altın var, dedi. Lâkin nasıl çıkaracaksın, orasını bilmem?" dedi. Çünkü mağaranın ilerisi çok darmış. İnsan zor geçermiş. Öyle dedi.

— Sahi dedi mi bunları?

— Dedi ya, valla dedi!

— Öyleyse doğrudur yavu. Çobanlar girmişler de ilerisi dar diyorlardı. Adam geçemiyormuş.

— Gördün mü bak, nasıl çıkıyor? Orayı arayalım arkadaş. Hiç durmayalım. Muhakkak bir şeyler bulacağız. Bir de bu Ballıbaba'nın eteğinden şüpheliyim ben.

— Cık, etti Habip. Orayı bırak Seyit. Orası evliya yeri. Adam çarpılır. Günah hem de.

— Evliyayı demiyorum canım. Evliyaya dokunmayız. Hani Kızıltepe'nin eteğinde taşlı bayır var ya? Burun gibi bir çıkıntı? Orası yığma toprak arkadaş, anladın mı? Oradan kuşkuluyum ben. (Sesini yavaşlattı). Bir gün ben orayı biraz kazdım biliyon mu? Toprağı bir görsen, höllük gibi. Kazma gidi gidiveriyor. Dolma olduğu besbelli. Neden dersen, kis yer belli olur canım. Toprak birbirine geçmiş ki kazma işlemez. Emme bu dolma yer hiç öyle değil. Hani ev temeli kazarsın da sonradan doldurursun ya? İşte öyle. Bir gece seninle gizlice gidelim. Dediğim yeri kazalım. Bak neler çıkacak.

— Olur kazalım, dedi Habip. Bir de bu derenin aşağı taraflarında çok şeyler bulunuyor. Yontulmuş taşlar, kiremitler...

— Evet, biliyorum. Bıldır küp de çıktıydı.

— Çıktı he. Modul Osman parayı orada bulmuş. Tarla

sürerken. Öyle dedi.

— Doğrudur, bulmuştur. Çok bereketli bu bizim köyün toprağı. Nereyi kazsan bir şeyler çıkar.

Yirik Habip yere bakıp düşündü,

— Modul Osman'ı da aramıza alalım mı? diye sordu. O da sargın bu işe.

— Olur. İstersen alalım. Emme bu iş gizlilik ister. Osman'ın ağzı kalabalık. Şurda burda söyler durursa, işe yaramaz.

— Tenbih ederiz canım. Yemin veririz. Onun tarlayı da bir iyice ararız. Ben oradan da umutluyum.

— Olur, ararız. Bundan sonra gayri işimiz ne? Aha güz geldi. Geceleri gizlice gider, kazarız anasını satayım. Kimsenin ruhu duymaz.

— İyi, dedi Habip. Yere bakıyor, eliyle toprağı çiziyordu.

Seyit ayağa kalktı,

— Hadi istersen gezelim o tarafa doğru. Bakalım Osman ne yapıyor?

— Olur.

Habip ceketini giydi. Kazmayı küreği bağların arasına sakladı. Taze kazılmış topraklar güneşin altında koyu bir yığın halinde duruyordu. Mezar gibi açmıştı Habip orayı. Dışardan görünmesin diye ayağıyla toprağı dağıttı.

— Ben buradan bir şey çıkar sanıyordum, dedi. Çıkmadı kör olası.

— Yok canım, buralar kis toprak baksana. Böyle yeri hiç aramayacaksın, boşuna...

Seyit elleri arkasında geziniyordu. Bağlara baktı, cılızdı bağlar. Zerdali ağacının yaprakları iyice sararmıştı.

Bahçe çitinin üstünden arka arkaya atlayıp geçtiler. Yol dereye aşağı gidiyordu. Bahar sellerinin sürüklediği iri taşlar, çakıllar yolu geçilmez hale getirmişti. Çeşmenin ayağı buraya aktığı için, yol ıslaktı. Atlayarak, sakınarak yürüdüler.

Dere gittikçe derinleşiyor, bir boğaz oluyordu. İki yanda bozkırlar vardı. Yer yer kayalıktı oralar. Sonra bahçeler bitiyor, Dereli köyü'ne doğru ilerde yayvan düzlükler başlıyordu. Bu düzlüklerde ekini biçilmiş, boş tarlalar vardı.

Tenhaydı oralar.

— Hani nerde Osmanın tarlası?

— Aşağıda. Aha bak çalışıyor.

— Dur öyleyse, yavaş ol. Usulca varalım.

Başlarını eğerek yanaştılar. Modul Osman tarlanın ayak ucunda, dereye yakın yerde irice bir taşı kaldırmaya çalışıyordu. Kan-ter içinde kalmıştı. Küreğin sapını altına sokmuş, habire zorluyordu. Ta yanıbaşına vardılar da haberi olmadı.

— Selâmınaleyküm, dedi Seyit.

Osman sıçradı. Dönüp baktı. Yutkunup kendine geldi.

— Aleykümselâm. Ula korkuttunuz be. Niye habarsız yanaştınız?

— Bu iş dal gündüz yapılır mı Osman? Bu iş gizli iş kardaşım.

— Ne işi? Ben tarlamdan taş söküyorum. Ev yapacağım.

— Ha ha ha... diyerek güldü Seyit. Lafı iyi hazırlamışsın. Birşey bulabildin mi bari, ha?

Osman kara kara soluklanıyordu.

— Ne bulacakmışız? diye sordu.

— Hadi hadi, saklama bizden. Aynı yolun yolcusuyuz.

— Ne yolcusu? Ben bi yere gitmiyorum. tarlamda çalışıyorum burada.

Gelmelerine kızmıştı. Bakışından belliydi.

Seyitali kazılan yerleri, çıkan toprağı inceledi.

— Kiremit falan çıkmıyor mu? diye sordu.

— Yok. Ne kiremidi?

— Canım niye saklarsın Osman? Sen de bizim gibi define arıyorsun işte.

— Ne definesi yavu? Ben taş çıkarıyorum.

— İyi. Çıkar bakalım. Biz de yardım edelim mi?

— Yok. İstemez...

Osman elinde kürek, çukurun içinde dikilmiş kalmıştı. Ne yapacağını bilemiyordu.

— Gel biraz dinlen, dedi Seyit. Yorulmuşsun. Sigara sar, gel.

— Yok.

— Canım biz sana ortak olmaya gelmedik, Osman. Tarla senin, emek senin. Ne çıkarsa o da senin elbet. Kimseye de habar verecek değiliz. O bizden ırak.

— İstersen gidelim, dedi Habip.

Osman cevap vermedi. "Gidin" anlamına gelirdi bu.

— İyi ya, gidelim öyleyse.

Döner gibi yaptılar. seyit,

— Yalnız sen o taşı tek başına çıkaramazsın, dedi. Büyük taş baksana, razı ol da yardım edelim. Bir şey çıkarsa senin.

Osman taşa bakıp düşündü. Önce birşey söylemedi.

— Söz mü? diye sordu.

— Söz he.

— Kalleşlik yok emme?

— Yok.

Seyit soyunmuştu bile. Atlayıp girdi çukura. Habip de ceketi bir kıyıya koydu. Kazmayı aldı. Taşın kıyısını boydan boya açtılar. Yontulmuş, iri bir taştı. Toprağın altında dura dura yumuşamışa benziyordu. Balyoz olsa belki kırılabilirdi.

— Hadi tutun, birlikte kaldıralım.

Tuttular.

— Heeeey hooop!

Kaldırıp arkaya dayadılar.

— Anıı...

— Ulaa... Mezarmış be!

Dökülmüş bir iskelet duruyordu. Kafatası, kollar, bacaklar... Öbür küçük kemikler erimiş, toprağa karışmıştı.

— Vay canına, mezar be!

— Yavu kıbleye durmuyor bu arkadaş. Müslüman mezarı değil bu.

— Değil he.

— Bismillâ...

Seyit kafatasını alıp baktı. Çıt diye bir şey düştü yere.

— Hah! Ağzından düştü.

Eğilip aradılar. Küçük bir altın paraydı. Kıyıları rasgele kesilmiş eğri büğrü, ince bir para. Ama sapsarı altındı, belliydi. Üstünde hiçbir işaret yoktu.

— Ağzında ne arıyor bu yavu?

— Bilmem. Belki o zaman âdetti.

— Diş olmasın bu?

— Yok canım, yassı diş mi olur?

— Kim bilir?

Ayaklarıyle yerleri deşip aradılar, başka bir şey yoktu.

— Ula iri herifmiş be. Uyluk kemiklerine bak.

alıp baktılar.

— Eskinin insanları hep böyle canım. Babayiğit adamlar.

— Yavu başka bir şeyler de olmalı, hele arayalım iyice. Eski adamlar mezara eşya neyi korlarmış. Kap kacak, ibrik...

— Ne olacak onlar?

— Ne bileyim, ölü kullanacak diye besbelli.

— He he... İyiymiş. Biz de gelir toplarız öyleyse.

— Elbet. Eskiden mezar hırsızlığı çokmuş. Bekçi dikerlermiş mezarlara.

— Vay be. Günah...

Modul Osman kıyıyı köşeyi ince ince arıyordu.

— Tüh! Yok başka bir şey.

— Hele şu yandaki taşı sökelim. Hazineyi belki oraya sakladılar?

— Olur, sökelim.

Osman kazmayı alıp yeniden çalışmaya başladı. Toprağa gömülü taşın iki kıyısını iyice açtı. Sonra kürekle temizledi. Kımıldatmak için bir iki uğraştı.

— Iı, dedi. Büyük taş, kımıldamıyor.

— Şu üstünü iyice aç hele.

Açtı, temizledi.

— Dur şimdi, birlikte yüklenelim.

Üçü birden yapışıp uğraştılar. Önce sağa sola kımıldıttılar, sonra çukurun içine doğru çektiler taşı. Toprağın içinde derin bir oyuk kaldı.

Seyitali eğilip baktı,

— Ula içi kırmızı be, dedi. Valla altın var burada.

— deme la? Bakayım...

Sırayla eğilip baktılar. Büyük bir merak içindeydiler.

— Ulaa, dedi Yirik Habip. Sahi altın mı o acap? Pek görünmüyor emme?

— Ver hele şu kazmayı.

Osman kazmayı kaptı.

— Yok arkadaş, dedi. Siz çıkın hele şöyle. Ne olur ne olmaz.

— Ne olacak canım? Çıkan senin dedik ya!

— Olsun. Siz şöyle uzak durun.

Hepsinin yüzü bir ciddiydi.

— Peki. Kaz bakalım hadi.

Osman kazdı. Toprağın oyuğunu iyice ortaya çıkardı, yoktu bir şey.

— Ee, niye öyle göründü demin?

Seyitali güldü.

— Toprak kırmızı da ondan, dedi. Ben demin anladım emme, şaka yaptım. Osman'ı denedim, bakalım ne edecek diye. Keh keh keh... Az daha kazmayla kovalayacaktı bizi. Ula Osman... O kadar feyilsiz olma yavrum. Senin hakkını sana veririz, korkma.

Osman yorgun yorgun soluyor, başını iki yana sallıyordu.

— Çıkmadı yavu namussuz. Tüh!

— Canın sağ olsun arkadaş. Al şu paranı. Götür sat. Beş on kuruş eder gene. Yevmiyen çıktı demek.

Osman parayı alıp tekrar baktı,

— Bunun için mi uğraştık peki? Anam ağladı sabahtan beri yavu?

— Ee, her zaman çıkmaz ya. Avcı dediğin, bazen vurur, bazen vuramaz. Sen gene vurdun iyi kötü.

Seyit çevreye bakıyordu.

— Demek buralarda mezarlar var? Bu cıbırmış emme bi zengini de çıkar bakarsın.

Sel yarıntısına doğru gidip geldi.

— Buralarda kitap çevireceğiz arkadaş, dedi. Okunmuş gül dalı tutacağız. Nerede ne varsa hep anlayacağız. Ne dersin Osman?

Osman terli yüzünü sildi.

— Olur, dedi. Bakalım. Buralar boş değil. Aha şu ilerden boyuna küp kırıkları çıkıyor.

— Nerden?

Dere kıyısına doğru yürüdüler. Karşı bayırlarda köyün sığır sürüsü yayılıyordu. Çan sesleri, inek böğürtüleri duyuluyordu oralardan.

— Ulaa! diye bağırdı çoban. Ne ediyorsunuz orada? Ne ediyorsunuz?

— Anamı ediyoruz, dedi Seyit. Deyyus! Sorgucubaşı mı kesildin başımıza?

— Deme öyle Seyit. Gider muhtara şikâyet eder.

— Biz de onu ederiz. Dilimiz yok mu?

Sığır çobanı bir kayanın üstüne çıkmış, kuşkulu kuşkulu bakıyordu. Sonra dönüp sığırların peşi sıra gitti.

Osman bir yeri gösterdi,

— Bak şurası var ya? Boyuna kiremit kırığı, küp kırığı çıkıyor. Hem de kalın küpler ki, nah böyle.

— Burayı biliyorum, dedi Seyit. Burada iş var. Emme neresini kazmalı? Geniş yer. Eskiden küp ocağı mıydı kim bilir?

— Belki.

— Bana kalırsa aynaya bakalım, remil atalım. Hiç durmayalım valla. Ne dersiniz, ha?

Osman elindeki küçük altını sürtüp duruyordu.

— Yapalım, dedi. Nasıl yapacağız?

— Kolay. Üçümüz aramızda şirket olacağız. anladın mı? İyice konuşup anlaşacağız. Ne yaparsak birlikte yapacağız. Kimseye bir şey söylemeyeceğiz, kabul mü? Ne bulursak ortak?

— Olur, dedi Osman.

— Biz zati Habip kardaşla anlaştık. Habip okumuş adam. Kur'an okur, dua bilir. Aha şu dereden gül dalı keselim. Akşam gözelce okusun, üstüne yazsın. Onunla arayalım. Bir de olmazsa aynaya bakalım. Yerini bi öğrendik miydi, gerisi kolay. Gelir kazarız.

Osman başını salladı,

— Olur.

— Yemin edeceğiz ha! İşi sıkı tutacağız.

— Ne için yemin ediyoruz?

— Birbirimizi ele vermemek için. Bulduğumuzu kardaş payı bölüşmek için. Ve de sır saklayıp, kimseye duyurmadan şu

köyün her bir yerini aramak için... Çünkü gece aramak lazım. Bir şikayet eden olursa, candarması polisi dolar buraya. Başımız derde girer.

Osman ensesini kaşıdı.

— O zaman kötü olur işte. Ben yokum...

— Canım kimseye duyurmayacağız. Onun için yemin ediyoruz işte.

— Nereye duyurmuyorsun Seyit Ağa? Aha çoban gider şimdi herkese söyler.

— Söyler elbet. Gündüz yapılmayacak bu iş. Gece arayacağız.

— Bilmem ki nasıl olur?

Habip'e bakmıştı. Habip söze karıştı,

— Valla Osman, dedi. Sen define arayacaksan, bu iş yalnız yapılmaz kardaşım. Bak demin biz olmasak, taşı kaldıramayacaktın. Belki de altında kalacaktın. Sakatlık yapacaktın.

— Doğru... diye atıldı Seyit. Dinle bak, bu şirket işi arkadaş. Biz gidip Derindere'deki mağarayı da arayacağız. Ta sonuna kadar gideceğiz, anladın mı?

— Sonuna kadar mı? Nasıl gidilir?

— Gideceğiz işte. Fener alacağız, tabanca tüfek alacağız... Ta sonuna kadar gideceğiz. Bakalım ne var içinde?

Osman boynunu büktü.

— Bilmem emme, ilerisi dar derler. Adam giremezmiş.

— Biz gireceğiz. Sürünerek, apalayarak gireceğiz. Valla derim, orada bi hazine var arkadaş. Ben kaç kez rüyamda gördüm. Sakallı bir dede, "orayı ara" dedi. Bak sizi kendime ortak ediyorum. Çünkü iki kazan dolusu silme altın var orada.

Ben o kadar altını ne edeyim? Üçümüze de yeter. Yeter de artar bile.

— Ah çıksa, dedi Osman. Yetmez mi yavu?

— Ha işte, ortak olalım. Yalnız orası da değil. Şu yukarda Kızıltepe'nin eteğinde bir yer var,hani taşlar falan çıkıyor.

— He?

— Orayı da arayacağız. Bu senin dediğin yerleri de ararız. Sonra köyün altında hani dereye yakın bir burun var, harmanların altında? Orayı da ararız. Birinden olmazsa öbüründen, kesin çıkacak.

— Bu benim tarlanın altı iyi, dedi, Osman. Bak kazdım, bi mazar çıktı hemen.

— Elbet canım, iyi olmayan yer mi var? Bu bizim köyün neresini kazsan bir şeyler bulunur. doğru söylüyorsun, o mezarın yanında başkaları da vardır. (Ayağını yere vurdu). Aha belki burda bile var! Heryeri kazar, ararız. Önce aynaya bakalım. Okuyup üfleyelim, duamızı edelim. Ondan sonra çökeriz işin başına, anladın mı?

Osman, Yirik Habip'e bakıp güldü.

— Habip Ağa dün kalemi bile alıp hazırladı, dedi.

— Öyle mi? Nerden aldı?

— Kasabadan.

— Eee niye söylemiyon kardaş? Ben de bi kupa zeytinyağı getiririm. Aha şuralardan gül dalı da keselim...

— Yukarda var, keseriz, dedi Habip.

Önceden hazırlanmıştı belli ki.

— İyi öyleyse. Tamam. Hadi şimdi yemin edelim. Şirketi kurduk. Oturun şöyle.

Sacayağı gibi birbirlerine dönüp oturdular.

— Uzatın ellerinizi!

Uzattılar.

— tutun!

Tuttular.

— Biz üç arkadaş... Söyleyin!

— Biz üç arkadaş...

— Aramızda...

— Aramızda.

— Şirket kurduk.

— Şirket kurduk.

— Kimseye birşey söylemeyeceğiz.

— Kimseye birşey söylemeyeceğiz.

— Birlikte define arayacağız!

— Birlikte define arayacağız.

— Ne bulursak kardaşça bölüşeceğiz!

— Ne bulursak kardaşça bölüşeceğiz.

— Hem vallahi, hem billahi!

— Hem vallahi, hem billahi.

— Üçten dokuza kadar şart olsun!

— Üçten dokuza kadar şart olsun.

— Masrafları da birlikte göreceğiz, dedi Habip.

— Haaa... Masrafları da birlikte göreceğiz!

— Birbirimizle kardaş gibi geçineceğiz!

— Birbirimizle kardaş gibi geçineceğiz.

— Hem vallahi hem billahi!

— Hem vallahi hem billahi...

Ellerini sallıyorlardı. Seyitali heyecanlanmıştı.

— İyi, dedi. Tamam oldu. Sarın şimdi birer sigara.

Toprağa oturup rahatladı.

— Göreceksiniz bakın, üçümüz de zengin olacağız. (Parmağını salladı). Eğer ben Seyitali'ysem... Göreceksiniz. Değilse bana Seyitali demeyin. Yüzüme bile bakmayın!

— İnşallah. Hadi bakalım.

— Şu kırlar, dağlar taşlar şahit olsun...

— Olsun, dedi öbürleri.

Seyitali sesini değiştirdi,

— Ula arkadaş, valla bu iş bi sarıyor ki beni, e canım ne deyim size? Anlatamam yavu. Gece gündüz bunu düşünüyorum.

— Seyit Ağa, dedi Osman, hadi böyük bi hazine bulduk, ne ederiz o zaman?

Seyitali başını salladı.

— Siz orasını bana bırakın. Öyle gidip de kasabada Rasim efendiye falan kaptırmak yok. Doğruca Ankara'ya götürürüz. Benim Amarikanlı Corc ehbabım var. Ona gösteririz. Bizim istediğimiz parayı verir o. Daha olmazsa bizim vekili, Memduh Beyi götürürüz. Bıldır kasabada beni gördü de çay ısmarladı. "Nasılsın, nerelerdesin?" dedi. Elini tam üç kere omuzuma vurdu. "Benim aslan hemşerim." dedi. Yaaa! Buluruz yolunu. Yeter ki hazine çıksın.

— İnşallah bakalım.

Sigaraları sarmışlardı. Seyitali'nin çakmağından yaktılar.

— Bu akşam toplanalım. Okuyup üfleyelim, aynaya bakalım.

— Nerede toplanacağız?

— Habip'in eve gelelim, nasıl?

— Olur, buyurun.

— Sen çoluk çocuğu sav bu akşam. Bir yerlere gitsinler. Biz de işimize bakalım.

— Tamam. Olur.

— Ben biraz zeytinyağı getiririm. Sen de kalemini kitabını hazırla.

— O kolay.

— İsterseniz bu gece, köylü yattıktan sonra şöyle bir çıkalım. Ben fener mener alırım. Kazma kürek de alırız...

— Olur, çıkalım.

— Ayna bir şey gösterirse çıkarız elbet.

Habip'in kafa yordeydi,

— Aynaya bakarken Veli Hoca da bulunsa iyi olur, dedi. Duasız olmaz bu.

— Olur canım, onu da çağırırız. Deriz, "Kimseye söylemeyeceksin, hocafendi. Sonra sana da pay var."

— Doğru. Öyle diyelim. O zaman kimseye söylemez.

— Elbet söylemez canım. Kocaman adam, niye söylesin?

— Hadi kalkalım öyleyse.

Güneş batmak üzereydi. Tepelerin başı sarı sarı aydınlanıyordu. Sürülmüş, kupkuru kesekli bir tarlayı ağır ağır geçtiler. Bir yandan sigaralarını tüttürüyorlardı. Osman demin

kazdığı mezarın başına varıp, kazmayı küreği aldı.

— Bu böyle kalsın mı, yoksa örtelim mi? diye sordu.

— Örtsek iyi olur. Gören olmasın. Belki şüphelenirler.

Osman eline tükürüp toprağı çukura kürümeye başladı. Öbürleri de yardım ettiler. Ayaklarıyle, elleriyle çukuru örttüler.

— Hadi bakalım, rahat uyu, dedi Seyitali. Kimbilir kaç bin yıldır uyuyorsun, gene uyu.

— Koca taşı niye kapattılar üstüne acaba?

— dirilirse kalkamasın diye besbelli.

— He. Bazı ölüler mezarda dirilirmiş. Bu, dirildiyse çıkamamıştır, imkânı yok.

— Elbet. Üç kişiyle zor kaldırdık. Çıkabilir mi hiç?

— Ula ne akıl be?

— O zaman âdet böyleymiş demek? Belki de ağzındaki altını çalmasınlar diye kapattılar.

— Heee... Belki öbür eşyaları çaldılar da sonra yeniden örttüler?

Gülüştüler bu söze.

— Doğrudur, dedi Seyitali. Değilse bir şeyler çıkması gerekirdi.

Dereye girdiler. Dar yolda arka arkaya yürüyorlardı. Birbirlerinin ensesine bakarak konuşuyorlardı.

— Bakın da şuralardan yaban gülü keselim, tazesinden.

— Olur olur.. Yukarlarda var, keseriz.

— Yalnız, kimseye göstermeyin ha, şüphelenmesinler.

— Göstermeyiz. Koynumuza koyup götürürüz, korkma!

—9—

Akşamdan sonra, Yirik Habip gaz lâmbasının ışığına eğilmiş, gül dalına özene özene yazı yazıyordu. Arap harfleriyle "Bismillâhirrahmanirrâhim" yazdı önce. Kopya kalemini sık sık sivriltiyor, sonra diliyle ıslatarak ağır ağır yazıyordu. Yarım metre uzunluğunda, ortasından ikiye dilinmiş, sonra düzeltilmiş bir çubuktu. Esnemesin diye sedir yastığının üstüne koymuş, önüne diz çökmüştü.

— Karı! diye bağırdı geriye. Hadi çoluğu çocuğu topla, anan gile git. Bugün bizim işimiz var.

Kadın kapının yanındaki abdestlikte bulaşık yıkıyor. Fadime de duruluyordu. Başını çevirmeden sordu,

— Ne işiniz var?

— Sana ne? Arkadaşlar gelecek. Çabuk gidin diyorum, hadi!

— kim arkadaşlar?

— Allah Allah! Sana ne söylediysek onu yap, çabuk!

— İyi İyi... Gideriz şimdi.

— Elini çabuk tut. Kimseye de bir şey söyleme. Soran olursa, "Sokağa çıktı" deyiverin.

Ne kadın, ne kız karşılık vermediler. Bulaşıkları durulayıp kaldırdılar. Çocuklardan birisi kilimin üstüne kıvrılıp uyumuştu. Öbürü, daha küçük olanı, ağaç beşikte dıngırdayıp duruyordu.

— Ben gelir alırım sizi. Kendiniz gelmeyin.

— ...

— Geç kalırsam orada yatın.

Kadın başını çevirip kuşkulu kuşkulu baktı.

— Niye? Ne yapacaksınız?

— Sen dediğim iyap. Bugün bizim önemli bi işimiz var.

— Ne işiymiş o?

— Hiç sorma. Çocukları da al git diyorum sana! Biz burada Kur'an okuyacağız. Çalışacağız...

— Biz de dinleyelim e?

— Sizin dinleyeceğiniz Kur'an değil. Başka bir iş.

Kadın birşey anlamamıştı. Başına iri kareli örtüsünü örttü. Küçük çocğu kucakladı.

— Kalk Nuran! Eben gile gidiyoruz, kalk kızım.

Fadime de hazırlanmıştı. Ama Nuran uyanamıyordu.

— Kalk kız diye bağırdı babası. Yürü!

Çocuk gözlerini uğuşturarak kalktı. Nereye gideceğini bilemeden yürüdü.

— Yavaş! Duvara çarpacaksın. Ablanın elinden tut!

Ablasını aradı. Uyku sersemi bakıyor ama, görmüyordu.

Onlar kalkarken Yirik Habip tekrar eğildi. Gül dalına bir ayet yazmaya başladı. Yazarken boyuna dudakları kıpırdıyordu.

Dışarda hava kararmıştı.

Yirik Habip kalktı, küçük pencereye bir yastık tıkadı. Dışardan kimse göremezdi artık. Kapıya çıkıp baktı. Köyde tek tük ışıklar yanıyordu. Sarı, cılız ışıklar. Başka bir şey görünmüyordu. Nerede kalmıştı bunlar? İlerde bir köpek ürdü. "Hıh, geliyorlar."

İçeri girip yazıya oturdu tekrar. Özene özene yazmaya

başladı.

Kapıda bir tıkırtı oldu. Gitti açtı, Seyitali'ydi. Bir elinde fener vardı. Öbür elinde yarı yerine kadar zeytinyağı dolu bir bardak tutuyordu.

— Gel, dedi usulca. Nerede öbürleri?

— Osman'ı Veli Hoca'ya yolladım, emme gelir mi bilmem. Şerif'in gelini ölmüş. Ona okuyormuş.

— Öyle mi? Ölmüş mü?

— He.

— Vay be, yazık... Tüh!

— Ne edeceksin? Allahın işi. Önüne geçilmez.

— Ballıbaba da kurtaramadı ha?

Seyitali elini salladı.

— Kurtaramadı.

Habip düşündü kaldı.

— Sen ne yaptın, hazırladın mı?

— Hazırladım. Az kaldı.

Yazmaya başlayacaktı, yazamadı. Aklı tekrar Şerif'in gelinine gitti.

— Genç yaşında yavu, tüü... Acıdım valla.

— Ne diyon sen, acınmaz mı? Ağlaşıp dururlar.

— Bir de körpe bıraktı geride ha?

— Heee. Asıl kötüsü o.

— Hoca gelmez öyleyse.

— Gelir canım. Sabaha dek okuyacak değil ya? Bir iki okur, gelir. Ben gitsem iyiydi ya, geçen gün kurbanın kellesini istedi,

yollamadım. Almışlar deyiverdim. Şimdi gitsem bir terslik yapar. Osman'a dedim. "bir kıyıya çağır, hoca efendi böyle böyle de. Burada okuman bitince Habip gile gideceğiz. Hayırlı bir işimiz var de. Nedir falan diye sorarsa, söyleme. Gizli, de. O zaman gelir." Burnu bir koku aldı mı, korkma. İki eli kanda olsa gelir.

Habip eğildi, yazmaya başladı. Yirik dudağının iki yanı hep boyanmıştı. Ama farkında değildi. Kalemi ıslatıp ıslatıp yazıyordu.

— Tamam, dedi. Bitti. Şöyle kıyıya koyalım da kurusun.

— Bir tane daha yazacak mısın?

— Yazalım mı?

— Yaz ya. Fazla mal göz çıkarmaz.

Habip tekrar eğildi. Daha önce düzelttiği çubuğun içine yazmaya başladı. Seyitali ışık olsun diye feneri iyice açtı.

— Hadi yaz bakalım, dedi.

— Onun gazı bitmesin. Lâzım olacak bize.

— Bitmez. Yeni doldurdum.

— İyi öyleyse.

Seyitali tavana baktı, gezindi. Yoksul bir evdi. "Benimki gibi," dedi kendi kendine. "Oturacak bir yeri bile yok, baksana. Hey dinine yandığım."

Habip başını devire devire yazıyordu. Işığa yaklaşınca sakallı yüzü pek çirkin görünüyordu. Gözleri derine batıktı.

— Ula arkadaş, dedi Seyitali, şu hazineyi bi bulursak...

Başını salladı.

— Ee?

— Böyle evlerde oturur muyuz gayri? Birer konak yaptırırız

be. Kasabadakiler gibi. Ben bir kahve açacağım anasını satayım. Şöyle geniş, ortasında direkler, hatta havuz...

— Hasan Efendinin koca kahvehane gibi mi?

— He. Hatta ondan da böyük.

— İyi olur.

— Sen ne yapacaksın?

— Bakalım çıksın da hele. Ben de ev yaptırırım.

— Nereye yaptırırsın?

— Buraya. Nereye olacak?

— Geç yavu, kasabaya göçeriz. Hökümatın yanına birer ev yaptırırız, kocaman. Hani park var ya, onun karşısına.

— Cık, etti Habip. Oralar kalabalık olur. Karıya kıza bakarlar.

— Deli! Kapatırsın pencereleri. Kim bakacak?

— Cık. Kasabanın adamını bilmen mi? Hayır etmez.

— Orası doğru ya, dedi Seyitali. Şimdi bunları tartışmak istemiyordu. Rafta dizili şişelere bakmaya başladı. Küçüklü büyüklü bir sürü şişe vardı. Üstlerini kalın bir toz tabakası örtmüştü.

— Veli Hoca gelirse şimdi ne diyeceğiz?

— Kolay, dedi Seyitali, Orasını bana bırakın. Ben hallederim. "Altın verecceğiz" deyince on takla atar valla. Sen yaz hele, bitir şu çubuğu.

Habip tekrar eğildi. O sırada kapıda bir ses duyuldu. İkisi birden fırladılar,

— Buyur hoca emmi buyur, tamam. Buradayız...

Veli Hoca, karşısında Seyitali'yi görünce bir duraladı. Ne

oluyor, anlamaya çalıştı.

— Gel hoca efendi, hayırlı bir işimiz var seninle. Çok hayırlı bir iş... Köyümüzün aklı eren bir adamı olaraktan sana danışacağız. Çünkü çok önemli...

— Selâmünaleyküm.

Habip'e söylemişti.

— Aleykümselâm. Buyur hocam. Sana zahmet verdik.

— Nedir o, hayrola?

— Hayırdır. Şöyle buyur hele.

Veli Hoca sedirin baş köşesine geçip oturdu. Ama kuşkuluydu. Gür kaşlarının altından şaşkın şaşkın bakıyordu. Seyitali'nin burada olmasına bozulmuştu belli ki.

Seyitali eline vardı,

— Merhaba hoca emmi, hoş geldin. Sen bana o gün biraz kızdın emme, valla suç bende değil. Koyduğum yerden almışlar it dölleri. Bilmez misin bu köyün adamını?

Veli Hoca dinlemiyordu. Habip'e baktı. Dudakları kımıldıyordu.

— Neredeydin Habip? dedi. Kurtaramadık gelini, duydun mu? Gitti...

— Öyleymiş hocam. Siz sağolun. Mevlâsına kavuştu.

— Kavuştu he. Lâkin acıdım eksiketeğe. Körpe kuzusu kaldı ortada.

— Yaa... Yazık oldu.

Bir süre konuşamadılar.

— Lââ ilâhe illâllah.. Sen bilirsin Yarabbi.

Dudakları kıpırdıyordu. Sonra iri iri sordu,

— Neymiş bakalım sizin derdiniz? Hayrola?

— Hayırdır hoca emmi.

Sözü hemen Seyit aldı.

— Hocam, geldiğine doğrusu çok memnun olduk. sağ olasın. Ellerini öperiz. Bu hayırlı bir iş. Çok hayırlı... Biz hazine arayacağız. Allaın izniyle, senin de duan gücüyle bulacağız. Çünkü her bir şey var bizim toprağımızın altında. Emme nerede, onu bilmek lâzım. Senin duan sayesinde aynaya bakacağız. Kitap çevireceğiz...

— Ha, dedi hoca kendi kendine. Onlar ne?

— Dua yazılı gül dalı hocam.

— Heee... Gül dalıyle arayacaksınız?

— Arayacağız ve de bulacağız Allahın izniyle. sonra senin sayende...

— İyi. Arayın bakalım.

Kafasını eğip düşündü.

— Yalnız bundan kimsenin haberı olmayacak hocaefendi, gözünü seveyim. Biz yerini öğrenice, gidip gece kazacağız. Hazineyi bulunca sana da hisse vereceğiz. Hem de ağırlığınca altına boğacağız seni. Yalnız kimsenin haberı olmayacak. Hemen hökümatın kulağına gider. Ondan sonra anamızdan emdiğimizi burnumuzdan getirirler. Biliyon ya?

— Getirirler he. Bu iş tehlikeli iş oğlum.

— Onun için diyoruz işte, kimsenin ruhu duymamalı. Biz üçümüz aramızda şirket kurduk. Yemin ettik. Senden başka kimseye söylemeyeceğiz.

— İyi. Söylemeyin.

— Ağzımız dualı olarak arayacağız. Koynumuzdan kitap eksik etmeyeceğiz. Göreceksiniz, bulacağız. Bu katti... Çünkü

rüyamızda gördük.

— Hadi bakalım. İnşallah.

— Arayan, belâsını da bulur, mevlâsını da hoca emmi.

— Bulur elbet. Ver bakayım o çubukları, ne yazdın?

Habip saygılıydı. İki uçlarından tutarak çubukları getirdi.

— Birer ayet yazdım hocam, oku bak.

Veli hoca ışığa tutarak baktı. Gür sakalı ta göğsüne iniyordu. Heceleyerek okudu içinden.

— İyi. Yalnız şurasında bi yanlışlık var. Ver kalemi bakayım.

Kalemi uzattılar. Ağzında ıslayarak düzeltti. çubuğun o kısmı biraz karalandı.

— Neyse, zarar etmez o kadar. Şuraya bir sofra tahtası indir oğul. Yastıkla olmaz bu iş. Zeytinyağınız var mı?

— Var hocafendi, hepsini hazırladık.

— İyi.

Habip sofra tahtasını indirdi. Feneri üstüne koydu. Seyitali de zeytinyağı bardağını getirip hocanın önüne sürdü.

— Ha şöyle. Abdestiniz var mı?

— Var hoca emi, tamam. Hep hazırız.

— Kapıyı da sürgüleyin. Kimse duymasın.

Sürgülediler.

— Gelin bakalım. Dizilin şöyle. Hayırlısı Allahtan.

— Âmin. Âmin hoca emmi.

Sofra tahtasının çevresine diz çöktüler.

— Uzat elini Habip!

Habip uzattı. Veli Hoca kalın sesiyle, "Bismilllââ..." diyerek başladı. Gözlerini yumuyordu okurken. Öbürleri usul usul sallanıyorlardı. Kendilerini hemen kaptırmışlardı duaya. Veli Hoca bir yandan Habip'in baş parmağını ovalıyordu. Arka arkaya birkaç dua okudu. Sonra Habip'in baş parmak tırnağına tükürüp kopya kalemiyle iyice boyadı. Mosmor oldu tırnak. Sonra sesini koyverdi, başka bir dua okumaya başladı. Öbürleri "Âmiin..." diye cevap veriyorlardı. Veli Hoca bir parmağını zeytinyağı bardağına batırıp çıkardı. Habip'in boyalı tırnağına iri bir damla bıraktı. Geri kalanı yaladı. Sonra "Allahümme..." diyerek tekbir getirmeye başladı. İnceli kalınlı sesleriyle öbürleri de katıldılar. Gözlerini yumuyorlar, kendilerini vere vere, sallana sallana okuyorlardı. Okudular okudular, bir kaç kez tekrarladılar.

Sonra hoca birden durdu.

— Tırnağına bak ya Habip! dedi. Eğil iyice. Dikkatle bak! İyi bak!

Lâmbayla feneri tırnağına yaklaştırdı.

— Bak Habip! İyice bak! ne görüyorsun?

Habip'in boyalı tırnağı iri bir böcek gibi parlıyordu. Binlerce renk vardı içinde. Eğilip kalkan yüzler vardı. Uzun bir sakal vardı. Hocanın gür kaşları vardı. Tavanın karanlık ağaçları vardı. Rafta dizili şişeler bile vardı.

— Söyle ya Habip, aynada ne görüyorsun? İyi bak. Gözünü kırpmadan bak!

Habip derin oyukları içindeki gözlerini sonuna kadar açmış, hiç kırpmadan bakıyordu. Kendinden geçmiş gibiydi. Yüzü değişmişti. Apayrı bir insan olmuştu.

Hoca yeni bir dua okumaya başladı. Acele ediyordu. Bütün içtenliği ile okuyordu. Bitirince sesini değiştirip bağırdı,

— Ya Habip! İyi bak yavrum, ne görüyorsun?

Habip'in gözleri gibi ağzı da açıktı. Çürük dişleri görünüyordu. Mağara gibi derin ve karanlıktı ağzının içi.

— Bak ya Habip! İyi bak Habip. Dereler tepeler, tarlalar düzlükler görüyor musun?

— Hee... diye bir ses çıktı Habip'ten. Gözleri dışarı fırlayacak gibi parlıyordu.

Öbürleri durmuş, dikkatle bakıyorlardı. Osman'ın kalbi "küt küt" atıyodu. Seyitali nefes almıyordu sanki.

— Söyle ya Habip. Aynada ne görüyorsun? Tepe görüyor musun? Tepenin üstünde kayalar görüyor musun?

— Hee...

— Nerede bu tepe? Köyün arkasında mı, önünde mi?

— ...

— Orayı iyi göremedi, dedi Seyit.

— Suss, yaptı hoca. Ya Habip, iyi bak! Düz bir yer mi görüyorsun, yoksa engebeli mi?

— Hee...

— Dereler tepeler mi?

— Hee...

— İyi. orasını anladık. Nasıl bir tepe görüyorsun? Üstü sivri mi, yoksa düzlük mü?

— Hee...

— Düz mü?

— Hee...

— Düzmüş. Kayalar var mı?

— Hee.

— Kayalıkmış.

Öbürleri merak içindeydiler. Hiç kımıldanmadan bakıyorlardı. Seyit Ali dayanamadı,

— Ne taraftaymış hoca emmi, onu anla?

— Suss... etti hoca. "Allahümme..." diyerek yeniden başladı okumaya. Lamba ışığında yüzü insana ürperti veriyordu. Okurken uzun sakalı titriyordu. Bitirince sordu,

— Habip! Ya Habip! Aynada ne görüyorsun? İyi bak! İri taşlar görüyor musun?

— Hee...

— Önünde?

— Hee.

— Ne tarafta? Şu tarafta mı?

Parmağını aynanın sağ ilerişine koydu.

— Hee.

— Bu yandaymış.

O tarafa baktılar.

— Kızıltepe'nin eteği, dedi Seyit. Tamam. Ben biliyordum zati orada olduğunu. İyii...

Ellerini birbirine sürtüyordu. Veli Hoca dudaklarını kımıldatarak sessiz bir dua okudu. Sonra aynaya üfledi. Zeytinyağı aktı aşağı.

Yirik Habip hâlâ kımıldamıyordu. Büyülenmiş gibiydi. Hoca omuzuna dokundu usulca,

— Tamam Habip, bitti. Kendine gel.

Habip uykudan uyanır gibi gerindi. Gözlerini sıkıca bir yumdu, sonra açtı.

Hoca birden davrandı.

— Bana müsaade Gerisi gayri size kalmış bir iş. Hazineyi bulur da benim hissemi vermezseniz, orasını da siz bilirsiniz. Böyle bir niyetiniz varsa, zati tutmaz. Hiç boşuna aramayın.

— Değil hoca emmi, ne demek? Valla vereceğiz. Yalnız sen şu gül dalını da bir iyice oku. Orada gül dalını tutup hazinenin yerini bulacağız.

— Peki.

İki gül dalını eline aldı. Dudaklarıyle mırıl mırıl okudu. Sonra başının üstüne koydu. İndirip dudaklarına değdirdi. İki kere öptü.

— Hadi bakalım, Allah rasgetire.

— Âmin hoca emmi.

— Âmiin...

— Benim işim var, ölüye okuyacağım. Hadi müsaade.

Kalkıp yürüdü.

— Sağol hocafendi.

— Güle güle hoca emmi.

Kapıya kadar uğurladılar.

— Sakın kimseye bir şey söyleme hoca emmi. Duyulmasın bu iş.

— Peki peki. Hadi eyvallah. Allaha emanet olun.

Hoca gidince birbirlerinin yüzüne baktılar. Yirik Habip hâlâ durgundu. Seyitali ise tam tersi, heyecandan gözleri parlıyordu.

— Hadi, dedi. Durmayalım. Kazmayı küreği alıp yürüyelim. Ben yerini keşfettim. Zati biliyordum canım. Tam benim dediğim yer, göreceksiniz. Hadi, çabuk olun!

— Olur, dedi Modul Osman. Gidelim.

Habip başını kaldırdı,

— Nereye? diye sordu.

— Kızıltepe'nin eteğine. Orayı tarif ettin kardaş, bilmiyor musun?

— Öyle mi?

— He ya. Orayı gösterdin.

Habip düşündü. Kafasında bir şeyler arandı, bulamadı. Karanlık içindeydi.

— Varınca aklına gelir. Hele gidelim, durmayalım.

— Peki.

— Hiç ses etmek yok. Kimsenin haberi olmayacak.

— Peki.

Kazma kürek aldılar. Feneri söndürdüler. Usulca çıktılar dışarı. Köyün sokakları karanlıktı. Bir iki pencerede sarı ışıklar yanıyordu, hepsi o. Ses seda kesilmişti. Bir evin önünde iri bir köpek ürdü.

— Oşt, ket dürzü!

Seyitali yerden bir taş alıp atıyormuş gib ikolunu salladı. Köpek uzaklaştı.

Köyün dışına çıktılar. Okulun bahçe duvarı boyunca yürüdüler. Öğretmenin ışığı hâlâ yanıyordu. "Kim bilir ne yapıyor? Gene okuyor herhalde. Bu adam ne çok sever okumayı? Okur okur bitiremez."

Kurudere'yi geçtiler. Gül çubuklarını Habip koynunda taşıyordu. Düşmesin diye sıktırıyordu iyice.

Kızıltepe'nin eteğine doğru yürüyorlardı. Burada birbirine benzer arka arkaya dereler tepeler vardı. Birkaç tanesini inip çıktılar. Habip birden anımsadı,

— Tamam böyleydi, dedi. Aynada gördüğüm yer.

— Sahi mi, öyle mi?

— Hee. Aynı valla. Dereler tepeler vardı.

— Durun öyleyse. Şu feneri yakın. Duanı oku da gül çubuğunu tut bakalım.

Feneri yaktılar. Habip gül çubuklarının birisini koynundan çıkardı. Parmağının ortasına terazilenecek şekilde koydu, uzun bir dua okudu. Parmağı yorulmuştu. Gül çubuğu titriyordu. Ama düşmedi.

— Bura değil, dedi Seyitali. Yürüyün az daha. Benim dediğim yerde canım, biliyorum ben.

Kızıltepe'nin eteğine yanaştılar. Orada taşlı bir sırt vardı. Seyitali'nin daha önce kazıp örttüğü yer. Fener ışığında orayı buldular.

— Ha işte, tamam. Tut şimdi buraya.

Habip bu sefer öbür çubuğu çıkarıp parmağının ucuna koydu. Uzun uzun okudu. Öbürleri heyecanla bakıyorlardı.

Çubuk önce titredi. Sonra bir yana ağdı, yere düştü.

— Nasıl? Gördünüz mü? Aha gömü burada arkadaş. Tam burada!

Ayağını yere vuruyordu.

— Soyunun, çabuk!

Habip çubukları götürdü, "Bismillâh" diyerek bir taşın üstüne usulca koydu.

— Durun, dedi. İkişer rekât namaz kılmadan başlamayın. Uğurumuz kaçmasın.

— Peki. Kılalım.

— Abdestiniz var mı?

— Var.

— Yoksa var demeyin bak!

— Niye diyelim yavu? dedi Seyitali. Var...

Osman düşündü,

— Benim yok ağa, dedi. Ne yalan söyleyim, demin kaçırdım.

— Ne yapacağız peki?

— Gider alır gelir canım. Hem su getirmeyi unuttuk. çalışırken susarız. Bir testi su getirsin.

— Doğru. Hadi Osman kardaş, üşenme. Hem abdest al, hem de su getir.

— Üşenmem, niye üşeneyim?

— Kimseye belli etme ha!

— Etmem.

Osman köye doğru yürüdü. Karanlığa dalıp kayboldu.

— Ee, bekleyelim mi? dedi Seyitali. Yoksa biz namazı kılıp başlayalım mı?

— Başlayalım istersen.

Toprağı ayaklarıyla düzlediler. Kıbleye dönüp yanyana namaza durdular. İkisi de inançlıydı, arzuluydu. Canlı canlı yatıp kalktılar. Ellerini açıp yalvardılar.

— Böyük Allahım, dedi Seyitali. Bu sefer umudumuzu boşa çıkarma. Yüzümüze gül gayri. Hazineyi buldur. Şöyle bi küp dolusu altın... Çok muhtacız. O zaman Sana neler yaparız neler... Kurbanlar keseriz. Köye cami, çeşme... Hatta Hacca gideriz. Valla yarısını hayır işlerine harcarız. Hey Allahım, Sen bilin gayri. Bu sefer gör bizi...

Dizinin altında bir taş vardı. Dizini acıtıyordu, ama kasten almıyordu. Sanki canı yanarsa Allah daha çok memnun ola-

caktı. Öyle geliyordu ona.

Yüzünü buruşturdu. Namazı bitirdiği halde bir zaman daha öylece kaldı. Habip uzun uzun dua okuyordu, onu bekledi. Sonra,

— Hadi bakalım, hayırlısı Allahtan! diyerek doğruldu. Feneri uzakça bir yere, taşın üstüne bıraktı. Ceketini çıkardı. Kazmaya yapışıp ellerine tükürdü. Canlı canlı vurmaya başladı. Vurdukça "hınk" yapıyordu. Az zamanda ter yürüdü her yerinden. Aldırmıyor, gayretle çalışıyordu.

Köy ilerde karanlıklar içindeydi. Buradan hiçbir şey görünmüyordu.

— Yeter mi bu kadar? Daha geniş kazayım mı?

— Belki derindedir, kaz iyice.

Habip geride kazılan yerin toprağını kürekle kıyıya yığıyordu.

— İyice uzağa at kardaş. İki iş olmasın.

— Olur olur, atıyorum.

Var güçleriyle çalışıyorlardı. Biraz sonra işi değiştiler. Habip kazmayı aldı, Seyitali temizlemeye başladı. Küçük bir oda içi kadar yeri kazıp temizliyorlardı.

— Nerde kaldı bu Osman?

— Bilmem. Ben de ona bakıyorum.

— Bir kalleşlik yapmasın bize?

— Yok canım. Yemin etti, gelir şimdi.

— Ya cayarsa?

— Yok, caymaz. Cayarsa define çıkınca zırnık vermeyiz.

— Vermeyiz elbet. Gelseydi...

— Zati ben pek sevmem bu herifi. Dalgacının teki. Emme oldu işte, aramıza aldık bi kere.

— Dur bakalım. Gelir herhalde.

Biraz sonra ayak sesi duyulunca doğruldular.

— Osman! diye seslcdi Seyitali.

— He.

— Ula nerde kaldın? Gelmeyeceksin diye korktuk.

— Ancak ağa. Çeşmeden su doldurdum.

— İyi, getir bakalım.

Şimdiden susamışlardı. Testiyi dikip içtiler.

— Oh. Yorulduk be.

— Ne çabuk?

— Hamlamışız yavu. Hadi bakalım, namazı kıl da kazmayı al.

— Olur.

Osman ileri gidip namaza durdu. Öbürleri çalışmayı sürdürdüler. Çukur diz boyu derinleşmişti. Koca koca taşlar çıkıyordu. Yuvarlayıp atıyorlardı dışarı. Toprağı kürekle temizliyorlardı. Biri kazıyor, öbürü kürüyordu. Sonra Osman geldi, o da soyundu.

— Verin bakalım kazmayı, dedi.

— Al, gel.

Ilık bir güz gecesiydi. Gökyüzü bol yıldızlıydı. Terleyerek çalışıyorlardı. Kazma kürek sesinden başka ses yoktu.

O hızla bir metre kadar indiler aşağı. Toprak atma işi gittikçe zorlaşıyordu. Küreği iyice sallayıp atmazlarsa, toprak gerisin geri çukura akıyordu.

— Aman uzağa atın yavu, iki iş olmasın!

Heyecanlıydılar. İri bir taş çıksa üçü birden elleşip kaldırıyor, merakla altına bakıyorlardı.

— Yok bir şey.

— Yaklaştık. Ha gayret!

Kazma iri bir taşa rastladı.

— Hıh! dedi Seyit Ali. Kıyılarını aç şimdi.

Feneri getirip tuttu. Osman taşın çevresini açmaya başladı.

— Yok... Bu mezar taşı değil ağa. Yontulmamış baksana.

— Olsun. Aç sen. Belki bunun altında...

Taşın bir ucu kazılmamış yerde kalıyordu. Çok büyüktü.

— Olmadı. Yanlış yeri açtık herhalde.

— Değil Osman. Gül çubuğu burayı gösterdi kardaşım. Kaz sen.

— Çok böyük taş ağa.

— Olsun. Mahsus koymuşlardır. Kimse açamasın diye.

Taşın iki kıyısını çepçevre açıp temizlediler. Sivri burnun altını oydular. Başka taşlar da çıkıyordu.

— Yok yavu, dedi Osman. Burada define yok.

— Var var! Kaz sen. Şöyle şu tarafı aç.

— Al sen aç öyleyse. Ben yoruldum.

Fener ışığına doğru terli yüzüyle baktı. Yorulmuştu gerçekten.

— Peki, gel.

Seyitali kazmaya başladı. Habip konuşmuyor, sessizce toprağı dışarı atıyordu. Çukurun bir yanını iyice derin-

leştirdiler. Öbür tarafta iri taş, kocaman bir burun gibi kaldı.

Gece ilerlemişti.

— Ee, ne yapacağız şimdi?

Oturup düşündüler. Seyitali hâlâ umutluydu.

— Arkadaş burada iş var, dedi. Emme emeği çok.

— Nasıl yani? Ne yapalım?

— Bu taşın altını iyice oyalım.

— Sonra?

— Sonra, gerisini kazıp bu tarafa yıkalım.

— Altında kalırsak?

— Kalmayız. Bir şey olmaz, korkmayın.

— Dinamit atsak?

— İyi olur emme, dinamit yok.

— Yarın buluruz, dedi Osman. İsterseniz şimdi bırakalım. Yarın dinamit atalım. Zaten sabah olmak üzere.

— Böylece mi bırakalım?

— He.

— Gören olursa?

— Olsun. Bizim kazdığımızı kim bilecek?

Seyitali boynunu büktü.

— Siz bilirsiniz. Emme yarın başkası gelir de hazineyi bulursa... Karışmam.

— Ya, o da var.

— Kim bulacak canım? Habarları bile olmaz. Gidelim...

Köyde horozlar ötüyordu.

— Aha sabah oldu bile. Bırakalım en iyisi. Ben yarın dinamit bulurum size. Bizim Halim Ağa'da olacak, ondan alırım. Atar parçalarız şu taşı. Şimdi gidelim.

— Gidelim, dedi Habip de. Yorulduk. Uykusuzluktan gözlerim sızlıyor.

— Peki. Siz bilirsiniz.

Feneri söndürdüler. Habip, okunmuş gül dallarını gene koynuna soktu. Kazmayı küreği omuzlayıp geri döndüler.

—10—

Öğretmen İdris yüznumaraya kalkmıştı. Bahçe duvarının arkasında ayak seslerini duyunca... durup dinledi. Kimdi bunlar acaba? Hırsızlık için mi gelmişlerdi? İki yıl önce okulda bir hırsızlık olmuştu. Kendisi bulunmadığı bir gün, camı kırıp kooperatifin parasını çalmışlardı. Gene öyle bir şey miydi?

Ayaklarının ucuna basarak yaklaştı. Gece karanlıktı. Ama peşi peşine üç kişinin yürüdüğünü görebildi. Hem de omuzlarında kazmalar, kürekler vardı.

Ürperdi.

— Allah Allah dedi. Kim bunlar, nereden gelirler?

Düşündü, ne olabilirdi? Bu gece yarısı... bir cinayet mi işlemişlerdi? Kalbi hızlı hızlı vurmaya başladı.

"Kim o?" diye bağırsa?... "Yok canım, boş ver. Olmaz. Başım derde girer şimdi. Kim bilir kimler? Ama kesin bir iş var bunun içinde. Acaba ne? Hele sabah olsun bakalım. Anlarız elbet."

Geri döndü. Usulca kapıyı açıp girdi.

Okul, köyün dışındaydı. İnsan çekiniyordu. Burada adam öldürseler bu saatte, kimsenin ruhu duymazdı. Yatağına girer-

ken titredi. Nefesini kesip ortalığı dinledi, ses seda yoktu.

— Hayret, dedi. Kimdiler acaba? Kazma kürekle bu saatte nereden gelirler?..

Aklına kötü şeyler takılıyordu. Uyuyamadı. Pencereye gidip perdenin aralığından baktı. Gün ışıyordu usuldan. Ufukta çizgi halinde bir aydınlık görünüyordu.

"Aydınlık kuvvettir. Aydınlık umuttur. Aydınlıkta kötülük gelişemez. İnsanlara aydınlık gerek. Güzel aydınlık, kurtaran aydınlık..."

"El lambasını kapıp arkalarından koşsam mıydı acaba? İyi etmedim, tüh! Korktum tavşan gibi. Korktum da gelip yattım. Öğrenemedim adamların kim olduklarını, nereden geldiklerini. Ellerinde kazma kürek, demek karanlıkta kimse görmeden birini gömdüler? Gece yarısı... Saat kaç?"

Pencereye gidip usulca perdeyi açtı. Kolundaki saate baktı. "Dörde on var. Demek üç buçukta geçtiler. Bir cinayetse kim olduklarını öğrenemediğim için ben de suçluyum şimdi. Tüh!.. Korktum. Kim olduklarını soramadım. Yalnızlık kötü şey. Yanımda birisi olsa cesaret ederdim. Burada yabancı bir köyde, yapayalnız. İnsan güçsüz oluyor. İnsan üstüne düşeni yapamıyor. Buraya bir değil, üç öğretmen vermeliler. Aynı anlayışta, aynı tutumda üç öğretmen... El ele verip çalışmalıyız. Engelleri birlikte göğüslemeliyiz. Köylüye sorunlarını birlikte anlatmalıyız. O zaman böyle olmam işte. O zaman hiç çekinmem. Varır dikilirim önlerine: "Hey! Kimsiniz? Nereden geliyorsunuz? Bu saatte kazma kürekle ne iş yaptınız? Söyleyin bakalım!"

"Nerede? Hiçbir şey söyleyemedim. Pıstım kaldım."

Kafasının içi karmakarışıktı. Rahatsız oldu. Yüzünü duvara döndü. Ormanda geyikler tablosu belli belirsiz görünüyordu. Gümrah bir suya eğilmişti geyikler, su içiyorlardı. Erkek geyik bir tehlike sezinlemiş gibi bu tarafa bakıyordu. Boynuzları ağaç

gibi. Yavru geyikler her şeyden habersiz, eğilmişler...

"Geyikler bile yalnız değil. Çoluk çocuk, dişi erkek, hep birlikte, yalnızlık kötü. Evlenmeli evet. Nuri Ağa'nın dediği doğru. Ama kiminle evlenmeli? Dereköyü'nde çalışan Suzan öğretmen önerimi geri çevirdi. Ben köylüymüşüm. Köylüyle evlenmezmiş. Çok incitti bu söz beni. Beğenmiyorum, desin. Köylüyle evlenmem ne demek? Okullarda hiçbir şey öğrenmemiş mi bu kız? Köylü ayrı bir sınıf mı? Ayrı tür insanlar mı? Ne hakkı var köylüyü küçük görmeye? Hasba! Komam ben bunu sende! Hele yeri gelsin, bir çift sözüm var sana. Anlamını ömrün boyunca düşün."

Sırt üstü döndü. Tavan tahtalarına baktı. Kararmaya başlamış kavak tahtaları. Yer yer budaklı. Budaklardan birisi tıpkı kadın gözü. Üstünde ince kaşı var. "Suzan'ın gözü değil ama. Burada onun işi yok, istemem. İyi ki kabul etmedi. Ya etseydi de evlenseydim? Sonradan bu sözü söyleseydi? Nasıl karım derdim ben ona? Nasıl bir yatakta yatardım? Köylüyle evlenemezmiz, söze bak! Şimdi nerede çalışıyorsun a densiz? Kimin ekmeğini yiyorsun? Hatta şehirde yaşarken kimin ekmeğini yedin? Tüm gereksinmelerini sağlayan insanlar kimler? O beğenmediğin köylüler değil mi? Onları bu durumda bırakanlar da senin gibi kökünden kopmuş züppeler. Nankörler!..."

Yorganı üstünden atıp kalktı. Sinirlenmişti. Perdeyi açtı. Sabah ezanı okunuyordu. ortalık ışımıştı. "Bugün de uykumu alamadım. Bu uykusuzluk öldürecek beni. Okuldayken uykuya doyamazdım. Zorla kaldırırlardı. Bir mezun olsam da doya doya uyusam, derdim. Şimdi de uyuyamıyorum işte. Akşam geç yatıyorum, sabah erken uyanıyorum. Öyleyken geceleri de uykum kaçıyor. Sayı say derler. On bine kadar sayıyorum, gene uyuyamıyorum. Bu köyün sorunları bende uyku muyku bırakmadı. Ölümüm bunlardan olacak herhalde."

Dışarıya uzun uzun baktı. Topraktan yamrı yumru evler,

evlerin düz damları. Eğri büğrü sokaklar. Renksiz, boz bir görüntü. Ne varsa yoksul, eski... "Zavallı insancıklar. Köstebek gibi yaşıyorlar. Kim bunun sorumlusu? Yok bundan kurtulmanın bir yolu? Var, olmaz mı? Hem de çok kolay. Dümdüz. Ama kimilerinin işine gelmiyor. Köylünün bilgisizliği, yoksulluğu onların yararına oluyor. Aslında değil, ama onlara öyle geliyor. Köylüyü hızlı bir gelişim yoluna sokmaktan ödleri patlıyor. Çünkü işleri bozulacak o zaman. Ememeyecekler, somuramayacaklar. İç somurganlar, dış somurganlar. Bir ölünün gövdesine yapışır gibi yapışmışlar, bırakmıyorlar. Gece böcekleri!..."

Mutfaktaki su kabından su aldı, leğene eğilip yüzünü yıkadı. Tangur tungur leğene döküldü sular. Sonra duvara asılı küçük havluyla kurulandı. Kirlenmişti havlu. "Çamaşırlar da kirlendi. Köy öğretmenleri için hiç kirlenmeyen bir çamaşır icat etseler. Tıraşım da uzadı. Saç uzatmayan bir ilaç bulsalar. Elbise de yıprandı. Hiç eskimeyen, ütüsü bozulmayan bir kumaş yapsalar. Bakanlık, köy öğretmenlerine bunları parasız verse. Nerde?... Öyle şeyler yapılsa bile bize düşmez. Kendileri alırlar önce, kedileri giyerler. Biz yoksul köy öğretmenleri, biz çiçek bitmez kırlarda bal yapmaya çalışan arılar. Biz olmazı oldurmaya çalışan öğretmenler.... Şair olacağım herhalde. Burada başka ne olunur? Ya şair olunur, ya dertli. Zaten şairler de dertlidir hep. Yok canım, dertli olmayan da var. Ama onlar bizden değil. Onlar keyif getirme aracı. Edebiyat öğretmenimiz öyle derdi, eğlendirme aracı. Oysa gerçek sanatçı, gerçek ozan... Bırak şimdi, ne yiyeceğiz, sen onu söyle. Gaz ocağında gaz yok, çay yapamam. Kaç gündür kasabadan gaz gelmiyor. Zeytin bitti. Hörü Nine'nin getirdiği çökelek var. Çökelek ekmek... Bizim Nafile Hanım sofraya çökelek ekmek kor. Karşılıklı oturur yeriz. Hadi Nafile Hanım! Öğrenciler gelmeden.. Erkenden damlarlar şimdi."

Tencereden çökelek ekmek çıkardı.

"— Nafile Hanım, bak pijamalar eskidi. Koltuk altı söküldü.

— Otur da dik!

— İyi dedin kızım, dikelim."

Ekmeği çökeleğe banıp yedi.

"— Nafile Hanım, bu ekmek kurumuş.

— Beğnemedin mi?

— Beğendim canım, tövbe.

— Ye öyleyse?

— Nafile Hanım, bu gece gene uyuyamadım.

— Korkak! O adamların kim olduğunu öğrenemedin de ondan.

— doğru. Soramadım, çekindim.

— Çekinmedin, korktun!

— peki. Öyle olsun.

— Gözlerin kan çanağı gibi. Sakalın da uzamış.

— Uzadı he."

Gitti, duvarda asılı küçük aynaya baktı.

"— Hımm...

— Tıraş ol.

— Sıcak su?

— Soğuk suyla ol. Alışkınsın.

— Peki olalım, kızma.

— Yatağını da yap. Bir gelen giden olur.

— Onu da sen yapsan?

— Deli! Ne zaman ben yaptım senin yatağını? Bildim bileli

kendin yaparsın.

— Doğru. Yapalım, peki. Ama iki kişiyle yatak kolay yapılırmış, geçen gün bir yerde okudum.

— Senle ben iki kişi değiliz ki, bir kişiyiz. Anlasana!

— Evet, doğru. Unutuyordum az daha."

Ağzına koca bir lokma aldı, gitti yatağı düzeltmeye başladı. Çarşaf kıvrılmıştı. "Döne döne... tövbe Yarabbi!" Yastık kılıfı da kirlenmişti.

"— Nafile Hanım, kirlenmiş bu.

— Zıkkım! Sana çok bile. Beğenmedin mi? Yat işte.

— Peki, yatalım."

"Her şeye peki diyorum baksanıza. Benimle evlenecek kız yaşadı valla. Suzan öğretmen, kaçırdın!"

"— Kimmiş o?

— Yok bir şey Nafile Hanım, kıskanma.

— Söyle söyle!

— Canım senden önce bir kız istemiştim. Suzan diye bir öğretmen. "Sen köylüsün, evlenemem" dedi bana.

— Heh heh heh, hih hih hih...

— Gülme kızarım bu işe.

— Hah hah hah hah!

— Öyle olsun, gül bakalım. Gül de güllen."

Çökelekle kuru ekmek boğazından zor geçiyordu. Gitti, bir yudum su içti.

"— Oh, sıcak çay yerine.

— Afiyet olsun.

— Sağol."

Kapı vuruldu.

"Eyvah, ortalık perişan. Kim o damlayan hemen?"

Gidip kapıyı açtı. Bir çocuk, elinde bakır tas,

— Örtmenim, bubam çorba yolladı. "Bunu yiyiversin" dedi.

— Hay yaşayasın, sağol. Ama niye zahmet ettin?

— Zahmet değil örtmenim.

— Peki. Selâm söyle babana.

Çocuk fırlayıp gitti.

"— Gel bakalım Nafile Hanım, sabahleyin sıcak çorba iyidir. Kan yapar. Otur karşıma."

Boz bulanık yarma çorbasını kaşıkladı. "Oh, iyi oldu. Hora geçti. Şimdi tıraş olmalı. Çocuklar neredeyse gelir."

Pencereye gidip baktı.

"Oha, gelmişler bile. Kimisi elim sende oynar, kimisi elini koynuna sokmuş düşünür. Bu düşünenler, muhakkak yoksul çocuğu. Öbürleri içlerine almaz onları. Köyde sınıf ayrımı çok erken yaşta başlar. Dört yaşındaki çocuk bile bilir yoksul olduklarını. O yaştaki çocuğun duruşuna, bakışına işler fukaralık. Hey dinine yandığımın dünyası. Rezilsin rezil!"

Soğuk suyla sabun bir türlü köpürmez. Hatta fırça yumuşamaz. Onun için sular sıçratır çevreye. Adamın üstüne başına, masanın üstüne.. Olsun, ne yapalım? Tıraş olmak zorunluluk. Olacağız, çare yok!"

Aynaya bakıp jileti güçlü güçlü çekti. Elindeyse kesme hadi! Sıkı mı? Orman olsa gene keseceksin, böyle çekmeye... Yüzünün her yeri neyse ne ya, şu çenenin altı, gırtlağa yakın yer, çıkık kemik. Öğretmenlerin gırtlakları hep mi böyle? Deriyi delecek gibi dışarı fırlamış. Tıraş olurken hep kestirirler mi

orayı? Tüh, kanadı gene. Çorbadan aldığımızı verdik. Kör olası jilet. Köy bakkalında daha iyisi yok. Olsa da almak zor. Pahalı. Hem ucuz, hem keskin bir jilet yapsalar. Adına *"Öğretmen Jileti"* deseler. Öğretmen çorabı, öğretmen jileti... Bakanlıktan parasız yollasalar. Hele şükür bitirdik. perdah istemez. Yeter bu kadarı. İkincisine cesaretimiz yok."

Gitti, leğen ibrikle temizlendi. Kolonya bitmek üzere. Dibinde bir damla ya var ya yok. "Dursun, belki gene dişim ağrır."

Eline hohlayıp yüzünü uğuşturdu.

"Sahi kimdi o geleceyin gidenler? Ayak seslerini duydum. Kazma küreklerini gördüm. Kimdiler acaba? Adam sen de, kim olursa olsunlar, bana ne? Herşeyi dert etmeyeyim kendime. Boşuna uykudan olduk."

Pencereye gidip baktı. Köy canlanmıştı. Sığır sürüsü kırlara gitmek üzere toplanıyordu. Kara inekler, boz eşekler, danalar. Kimisi gevişleniyordu, kimisi kuyruğunu kaldırmış pisliyordu. Sığır çobanı sırtında azık torbası, sağa sola bağırıp duruyordu.

"O da çoban, ben de çoban. Benim sürü de toplanmış işte. Gidip başlamalı gütmeye."

Giyindi. Pantolonun dizleri, gömleğin yakası... "Oldu mu ya Nafile Hanım, beğendin mi yaptığını? Adam kocasını böyle mi gezdirir?"

"— Zıkkım...

— İyi ya, peki. Kızma. Bir şey demedik."

Kitapları defterleri koltuğunun altına alıp çıktı.

— Günaydın örtmenim.

— Günaydın örtmenim.

— Günaydın. Ne var ne yok bakalım?

— İyilik örtmenim.

— Köyden haber?

— Yok bir şey örtmenim.

— Var, var...

İki çocuk birbirine bakıştı. Ne olabilirdi?

— Biz bilmiyok örtmenim.

— Hele sen git de Muhtarı çağır buraya. İşi yoksa azıcık gelsin.

— Peki örtmenim.

Çocuk fırladı gitti.

Muhtar omuzuna kara paltoyu almış, duvarın dibine çömelmiş, güneşleniyordu. Yanında iki kişi daha vardı. Gakçı Rüstem'le bekçi Selim Dayı.

Onlar da çömelmiş, arkalarını duvara vermişlerdi.

— Ağğ... diye esnedi Muhtar. Bir tembeldi. Gevşemişti iyice. Yataktan yeni kalkmıştı ama, yatsa gene uyuyabilirdi. Elini koynuna sokup, hart hart kaşındı.

— Vay sarı gelin vay! dedi. Bağıra bağıra gitti ha?

— Getti he. Yazık oldu. Körpesi de var zavallının.

— Doktura gitse belki kurtulurdu. Keşke öğretmenin sözünü tutsaydık. Adam çırpındı emme, dinleyen olmadı.

— Ölecek hastaya doktur ne edecek Muhtar? Öleceği varmış.

— Öyle deme, ne de olsa bir umut işte.

— Şerif'in doktura dökecek parası yok ki. Nereden bulsun fıkara? Dee... Kasabaya neyle gidilir?

— Doğru emme... Ağğğ... diye esnedi gene. Biraz daha yaslandı duvara.

— Habarınız var mı, dün gene define aramışlar. Seyit Ali'yle Modul Osman kazmış dökmüşler heryeri.

— Yoo. Bulmuşlar mı bari?

— Bulmuşlar he. Eşeğin bokunu bulmuşlar. Kırk kere söyledik deyyuslara. "Ula, hökümata habar vermeden kazı yapmayın. Cezası ağır. Sonra şikâyet ederim. Altından kalkamazsınız..." Dinlemiyor herifler. Emme bir gün kızacağım, burunlarından getireceğim. Modul Osman geçen gün iki altın buldu ya, tadı damadağında kaldı. Habarını aldım, götürüp satmış. Git la çağır gel şunu!

Bekçi Selim Dayı'ya söylemişti.

— Boş ver be Muhtar. Nene gerek yavu. Kulağının ardına atıver.

Muhtar kızdı,

— O ne demek la? Yörü! Bu köyün herbir şeyi benden sorulur. Kalk diyorum! Adam gibi gelsin, habar versin!

Bekçi usulca kalktı. Yaşlı yüzü iyice kırıştı.

— Seyit Efe'yi de çağırayım mı?

— Çağır! Efeliğine dedirmesin. Bir daha o gâvuru köye soksun, arabasını deviririm valla. Sahipsiz sanmış buraları ellâm. Cık cık cık...

Gakçı Rüstem bıyık altından güldü. "Atma Muhtar, Seyit Efe'ye gücün yetmez. Arkasından böyle dersin emme, yüz yüze gelince forsu indirirsin."

Bekçi gitti. Bir omuzu düşük, cansız cansız yürüyordu.

— Şuna bak, hiç bekçi kılığı var mı? Böyle bekçi mi olur? Bekçi dediğin çakı gibi olacak. Tuttuğunu koparacak.

Rüstem gene güldü. "Sende muhtar kılığı var mı? Senin gibi muhtara onun gibi bekçi çok bile."

— Getiremez şimdi, gör de bak. "İşimiz var" der çıkarlar. Bekçi dediğin adam, işte o zaman yakasından tutup, sürükleyip getirecek. Bekçi, köyün candarması demek. Candarmaya, "İşim var" denir mi?

"Senin gibi muhtar olunca denir. Niye denmesin? Bekçiden başka kime sözün geçer senin? Burada kendi kendine horozlanma. Hökümata habar verecekmiş. Ver ya, ne duruyon? Ver de görelim."

Çocuk, önlerine gelip durdu,

— Muhtar emmi, dedi. Seni öğretmen çağırıyor. "İşi yoksa azıcık gelsin" dedi.

— Ne yapacakmış?

— Konuşacakmış seninle.

— Ne konuşacakmış?

— Bilmem.

"Ne olabilir böyle erkenden?"—

— Peki, "geliyor" de.

"Gitmesek olmaz şimdi. Köy defterlerini yazdırıyoruz. Bütçe hesabını yaptırıyoruz. Kızdırırsak yapmaz. İyisi mi gitmeli bakalım, ne diyor?"

Dizlerine dayanarak kalktı. Rüstem'e,

— Söyleyiver de okula gelsinler, dedi.

Gakçı Rüstem hiç kımıldamadı. "Bâşüstüne. Okula gelsinler. İstersen ben gidip getireyim?"

Arkasından ters ters baktı. Paltonun bir yanı sarkmıştı aşağı. Öbür yanı da yukarda. Nerdeyse düşecek. Omuzu toz toprak içinde.

Rüstem bu kez sesli sesli güldü.

— Soytarı, dedi. Muhtar değil, soytarı. Seni muhtar diye seçende kabahat.

Tabakasını çıkardı, sigara sarmaya başladı.

— Hoo, öğretmen! Merhaba yavu, ne var ne yok?

Öğretmen masaya eğilmiş, yazı yazıyordu.

— Merhaba Muhtar. Gel bakalım. Hoş geldin. Sabah sabah seni rahatsız ettim ama, önemli... Bugün köyde ne oldu? Bir haber var mı?

— Yoook, ne olmuş?

Yüzüne dikkatle baktı. Muhtarın yüzü dümdüzdü.

Öğretmen fısıldadı,

— Bu gece ben üç kişi gördüm Muhtar. Omuzlarında kazma kürek, sabaha yakın geliyorlardı. Kim olduklarını tanıyamadım. Sormaya çekindim, açıkçası. O saatte kazma kürekle nereden gelinir? Bir cinayet mi işlendi, yoksa benim bilmediğim bir iş mi var, nedir? Aklım karıştı.

Muhtar rahatladı,

— Hiç karışmasın. Mezar kazmaya gitmişlerdir.

— Ne mezarı, hayrola?

— Şerif'in gelini öldü ya?

— Deme? Öldü mü? Ne zaman?

Muhtar başını salladı,

— Öldü, sizlere ömür.

Öğretmen dondu kaldı.

— Yazıık. Vah vah vah... Bir kurban daha. Bilgisizliğin-yoksulluğun kurbanı. Tüü... Bütün gece rahatsız oldum, demek

onun içindi?

Muhtar düşündü,

— Emme dur bakiim, mezarlık bu tarafta değil. Neye buradan geçsinler?

— Hem niye gece yarısı kazsınlar? Gündüz kazarlar, değil mi ya?

— Öyle.

Birbirlerine baktılar.

— Anladım, dedi Muhtar. Define aramışlardır. Yasak masak dedik ya, demek gece kazıyorlar? Seyit'le Modul Osman'dır onlar. Dün de kazmışlar da çağırttım, şimdi konuşacağım.

Öğretmen fazlasını dinlemedi. Şerif'in gelinini düşünüyordu.

— Yazık oldu kadına, dedi. Genç yaşında göz göre göre gitti ha? Ben size, "Doktora götürün" dedim.

Sandalyeye yığıldı kaldı. Bir bitkinlik doldu içine.

— Dedin emme, kim götürecek öğretmen? Nerede o para? (Elini salladı). Boş ver, mevlâsına kavuştu.

Öğretmen yanıt veremedi. Gözleri bir noktaya dikili kaldı.

Muhtar pencereden baktı,

— Defineyi nerede aradılar acaba? Bir şey buldular mı dersin, ha?

— ...

— Ne taraftan geliyorlardı?

— Şu bahçe duvarının arkasından geçtiler. Omuzlarında kazma kürek, üç kişi.

Muhtar eğilip, Kızıltepe'nin eteklerine doğru kırlara baktı.

Tepenin başında Ballıbaba tekkesi beli belirsiz görünüyordu. Orada koca ağaçların dipleri gölgeliydi.

— Şimdi anlarız onu. Bekçiyi yollar baktırırız. Acaba bir şey buldular mı? Keşke usulca dinleseydin be öğretmen, bakalım ne konuşuyorladı?

— Dedim ya, korktum. Kötü şeyler geldi aklıma. Herhalde bir cinayet işlediler de geceleyin kimse görmeden götürüp gömdüler, dedim. Define işi hiç aklıma gelmedi.

— Ararlar. Her yıl bir heves gelir bu bizim köyün adamına. Şurayı burayı kazar dururlar. Dün Modul Osman'la Efe Seyit bir mezar bulmuşlar. İskelet çıkmış içinden. Para neyi çıkmamış. Demek ondan heveslendiler.

— Anlaşıldı. Onlardı öyleyse. Ama gece aramaları?... Bir şey buldular mı acaba? Gene o Amerikalı kaçakçıya kaptırmasınlar?

— Bir daha köye sokmayacağğım o gâvuru. Seyit'e de açıkça diyeceğim, "Arkadaş, hökümattan izin almadan kazı yapmak yok. Gider habar veririm!" Hem de vereceğim valla. Bu köyün muhtarı olaraktan, herbir şey benden sorulur meselâ. Öyle değil mi?

— Öyle. Sana haber verilmesi gerekir. Sen de üst makamlara bildireceksin. Kazı yapılırken başında görevli birisi bulunacak. Çıkan eserler çarçur olmayacak, yasalar böyle der.

— Böyle der emme gel de anlat bu bizim deyyuslara. Gece gidiyorlar baksana, hınzır oğlu hınzırlar!

Bekçi kapıya vurdu.

— Gel, dedi öğretmen.

Bekçi girdi. Yorulmuştu. Yüzü bungundu.

— Gelmiyorlar muhtar, dedi. Hastaymış ikisi de, yatıyorlar. Osman'a vardım yatıyor, Seyit'e vardım, o da yatıyor.

Muhtar'la öğretmen birbirlerine bakıştılar.

— Ne hastası? Sıtma mı tutmuş?

— Bilmem. Kalkmadı ikisi de.

— Bir hasta daha olması lâzım, dedi öğretmen. Üç kişiydiler.

Bekçi bir şey anlamadı. Ayak değiştirdi kapının yanında. Oturacak bir yer arandı.

— Git, dedi muhtar. Gece define aramışlar. Nereyi kazmışlar, ne bulmuşlar, bak, öğren gel!

Bekçinin yüzü karıştı.

— Ne tarafta aramışlar?

— Ne bileyim? Gece buradan geçmişler. Kızıltepe'nin eteklerine falan bak. Belki kazıp örttüler, belki öylece bıraktılar. Yeni kazılmış toprak belli olur. Bak işte...

Bekçinin omuzları büsbütün düştü. Bir şey söylemeden çıkıp gitti. Kafasını sallıyor, ağzının içinde homurdanıyordu.

Öğretmen saatine baktı,

— Derse yirmi dakika var, dedi. İstersen ben, iri çocuklardan göndereyim. Şu çevreye çabukça baksınlar.

— İyi olur. Bekçi akşama kadar gezer oralarda. Gene de bulamaz.

Biraz sonra birkaç çocuk tepelere doğru koştular.

—11—

Yirik Habip sabah namazına kalkamamıştı. Omuzları, kolları ağrıdığı için uyku arasında inliyordu. Karısı kuşkulu

kuşkulu baktı,

— Hıı herif, dedi. Neyin var senin? Hasta mısın?

— He...

Arkasını döndü.

— Çorba hazır, yemiyecen mi?

— Yok.

— Biraz yiyiverseydin?

— Kız git başımdan diyorum!

Kadın çekildi. Akşamdan beri bir şey anlamamıştı. Ne oluyordu bu adama? Hiç âdeti değilken kendisini anasıgile yollamıştı. Gelir alırım demiş, almamıştı. üç çocukla gece anasıgilde yatmıştı. Sabahleyin de yatakta hasta bulmuştu. Gün yükselmiş, hâlâ kalkmıyordu. Ne oluyordu? Neyi vardı?

Soluk çiçekli yorgana baktı, yorgan Habip'in nefes alışına uymuş, kalkıp kalkıp iniyordu. "Pek hastaya da benzemez," diye düşündü. "Gene okudular mokudular herhalde? Onun için geç yattı. Belli zati, lâmbanın gazı bitmiş. Camı da iyice kararmış. Ne okudularsa..."

— Gelin, dedi çocuklara. Oturun da çorbanızı için hadi. Bubanız hasta, gürültü etmeyin.

Küçük kız daha uyuyordu. Fadime ayaktaydı,

— Ne olmuş ana? diye fısıldadı.

— Hastaymış.

— Niye?

— Bilir miyim? Sus diyorum. Otur da çorbanızı için. Karışma herşeye.

Uyuyan kızı kaldırdı. Sessizce sofraya dizildiler. koca ağaç kaşıklarla çorbayı içmeye başladılar. İkide bir dönüp dönüp ba-

balarına bakıyorlardı.

Yoksul bir evdi. Yere serili boz renkli kilim, birkaç yerinden yamanmıştı. Toprak sıvalı duvarlar kirliydi.

Asiye Kadın soluk çiçekli yorgana bakıyor, düşünüyordu. "Gece bilinmedik bir iş mi yaptı bu adam? Gene hasta getirdiler de hastaya mı okudu? Bizim yanımızda niye okumadı da yalnız başına okudu? Yoksa karı mıydı gene? "Arkadaşlarla Kur'an okuyacağız" dedi. Kimdi arkadaşları? Akşam anamgil de meraklandılar. Yoksa gizli tarikata mı girdi bu herif? Evde tarikat toplantısı mı yaptılar? Niye böyle ölü gibi yatar şimdi?"

Yılgın gözlerle bakıyordu.

"Çoluğunu çocuğunu düşünmez de gider neyle uğraşır? Boyu devilesice! Evde ele gelecek hiçbir şeyimiz yok baksana. Çocukların üstü başı da eskidi. Un azaldı, bulgur azaldı. Gaz yok, tuz yok... Tutturmuş bi okumak. Okuya okuya göğe çıkacak sanki. Bari elimize bir şeyler geçse? Bak Veli Hoca ne güzel geçinip gidiyor. Okuyor emme, boşuna okumuyor. Hergün tas tas yoğurt... Nohut, bulgur, fasulye.. Bizimkisi hep hava. Fukaralık iliğimizi kuruttu. Ne olacak bu halimiz?"

Burnunun ucu sızladı. Ağlıyası geldi. Çocuklara göstermemek için eğilip gözlerini şalvarının dizine sildi.

— Çabuk olun hele, dedi. İşimiz var, çabuk olun!

— Ben çabuk oluyorum ana, değil mi? Bak kocaman kocaman yiyorum.

— İyi. Ye bakalım.

— Ne işimiz var ana? dedi büyük kız.

— Ahır paklanacak, hayatlar süpürülecek Odun getirilecek. Tarlaya afsun çekilecek. Kalkmayacak mı bubanız acaba?

Hep dönüp baktılar. Ağzı açılmıştı. Karanlık mağara gibi görünüyordu. Yüzü uyurken daha da çirkindi. Yirik dudağı

kımıldanıp duruyordu. Bir de hışırtıya benzer çirkin bir ses çıkarıyordu solurken.

Asiye Kadın iğrendi. Ağzındakini zor yuttu.

— Kaderim bu benim, kaderim.. diye söylendi. Kaşığı siniye bırakıp kalktı.

— Benim kaderim iyi, değil mi ana? diye sordu küçük kız.

Ablası tersledi,

— Sus, pis! Her söze karışma öyle!

— Karışırım işte, sana ne?

— Susun! Gürültü etmeyin.

Babaları homurdandı. Ne dediği anlaşılmıyordu. Sustular. Kadın işe başladı.

— Fadime, sen de suya git kızım. Evde dirhem su yok.

Fadime dünden razıydı. Ev işi olmasın da, dışarda ne olursa olsun, koşardı.

— İyi, dedi. Fırladı hemen. Koca güğümü sırtlayıp çeşmeye doğru yollandı. Gözleri İbiş'in Aligilin evdeydi. Aranıyor, göremiyordu.

*

* *

Modul Osman, bekçi uyandırdıktan sonra bir daha uyuyamamıştı. Gözlerinin içi kum dolmuş gibi sızlıyordu. Sağa döndü, sola döndü. Sırt üstü yattı... Her yanları ağrıyordu. Gece amma çalışmışlardı ha! farkında olmadan yorulmuş, bitmişlerdi.

Ellerini ensesine kilitledi, tavanın ağaçlarına bakmaya başladı. "Boşa bu emek ya, hadi bakalım. Oradan define mefine çıkmaz. Yirik Habip halt ediyor. Aynaya baktı sözüm ona. Yirik

Habip'in baktığı ayna o kadar olur. Boşuna çalıştırdı bizi dürzü! Off kollarım, bellerim... Yol yakınken vazgeçmeli mi acaba? En iyisi bizim aşağı tarlanın oraları aramalı. Dünkü mezardan çıkmadı emme, yarın başkasından çıkar. belli olmaz..."

Yeleğine uzandı. Cebindeki küçük altını çıkarıp tekrar baktı.

"Ne eder bu? On, on beş lira verirler belki. Hergün bu kadar bulsam" razıyım. Bir küp birden bulsam... O daha iyi elbet. Emme yalnız olacaksın, başkası olmayacak. Hele Seyitali'nin eline geçerse, tamam. Ondan hisse almak zor. Belki dirsek bile gösterir. Hem uğursuzun biri canım. Dün aşağı tarlaya gelmeseydi, belki bi küp altını bulacaktım. Hiç değilse bi çömlek. Ne iyi olurdu ya? İşi dipten düzeltirdik. Tadından yenmezdi."

Doğrulup baktı, anası hayatın ocağına çömelmiş, saç üstünde ekmek pişiriyordu. Başörtüsünün uçlarını geriye atmıştı. Terlemişti iyice. Kendisine baktığını gördü,

— Kalk gayri, dedi. Ne yatıp durursun, öğlen oldu?

Erkek sesi gibi kalındı sesi. Hem de sertti. Yüzü de erkek gibiydi.

— Kalkıyorum ana, evme...

— Evme olur mu len? Selâ verildi, cenaze kaldırılacak. Kalk da cenaze namazına yetiş, sevaptır!

— Kezban nerede?

— Cenaze evinde, nerde olur? Ağlaşıp dururlar duymuyon mu? Köy ayağa kalktı. Sen daha yatıyon burada. Ayıp oğlum, el adama ne der? Kalk hadi!

— Kalkıyorum.

Tısılayarak giyindi. Yüzü karışıktı.

— Sen gece neredeydin bâkim? Niye saklarsın?

— Saklamıyorum ana. Define aradık. Başkasına söyleme.

— Nerde aradınız?

— Kızıltepe'nin yanında.

— Niye gece aradınız? Gündüze ne olmuş?

— Yasak yavu, bilmiyon mu? Hökümatın habarı olmadan define mi aranır?

— Dün nasıl aradın öyleyse?

— Sen ona bakma. "Tarlamın başını kazdım". Sonrana öyle derim.

— İyi. Öyle de. Şurdan ekmek alda sıcakça yiyiver, çabuk ol. Sonra abdest al da git.

Osman bir bazlama ekmeği boru gibi kıvırdı, ısıra ısıra yedi. Ağzı dolu dolu,

— Gece bi çalıştık ana, dedi. Her yanlarım ağrıdı valla.

— Çıkmadı mı birşey?

— Cık. Yirik Habip aynaya baktı sözüm ona. Okunmuş gül dalıyla aradık, boşuna... Ben bildim zati, orada yok birşey.

— Yok da, niye aradınız ee?

— Arkadaşlardan ayrılmak olmaz. Yemin ettik, aramızda şirket kurduk.

— Kim arkadaşların?

— Söylemem. Saklı.

— Deli! Ben gidip de başkalarına mı duyuracağım?

— Olsun. Demem.

Kadın sacın üstündeki ekmekleri çevirdi. Unlu elleri makine gibi çalışıyordu. Sonra eğilip hamurdan yeni bir ekmek yapmaya başladı. Hamuru şamarlıyor, yassıltıyordu.

— De hadi! Abdest al da namaza git. Çabuk ol!

Osman bir tembeldi nedense. Kasten ağırdan alıyordu.

Dışarısı sıcaktı. Güneş insanın omuzlarını yakıyordu. Tavuklar gölgelere tünemiş, ağızlarını açmışlardı.

Yürüyüp caminin önüne geldi. Millet iki sıra saf olmuş, cenaze namazına durmuştu. Hoca okuyor, öbürleri tekrarlıyordu. Arkada bir yere durup namaza katıldı. Baktı, önünde muhtar, onun önünde Yirik Habip. "Hımm, dedi içinden. Namazdan sonra konuşacak. Bakalım ne diyecek? Allahüekber... Gece define aramışsınız diyecek. Nerden duydu hemen? Allahüekber... Ne bulduysanız getirin diyecek. Hökümata habar veririm diyecek. Allahüekber... Keşke bulsak da eline iki altın sıkıştırsak. O zaman kimseye habar vermez deyyus. Allahüekber... Rezilin teki bu bizim muhtar. Alçağın teki. Allahüekber..."

Hocanın kalın sesi duyuldu. Sakalını oynata oynata dua okudu. Millet, "Âmiin" dedi. Sonra namaz bitti. Cenaze, musalla taşından omuzlara alındı, mezarlığa doğru yüründü.

Modul Osman mahsus geride kaldı. Muhtar sağa sola bakıp duruyordu. Kendisini arıyordu belli ki. Görüverdi.

— Gel buraya Osman! dedi. Ben burada neciyim, ha?

Osman gitmedi, o geldi.

— Muhtarsın.

— Ee, çağırıyorum da niye gelmiyorsun?

— Hastaydık ağa.

— Ne hastası? Define hastası mı?

— Yok. Bâyâ hasta.

— Gel şöyle bakim...

Bir kıyıya çekti. Mezarlığa kendisi de gitmek istemiyordu anlaşılan.

— Bana bak Osan. Ben seni severim. Buban ehbabımdı. Mert

adamdı...

"Ee, daha daha?"

— Sen de onun oğlusun ki, ondan ileri.

— Anladık muhtar emmi, çabuk söyle de mezarlığa gideceğim.

— Gene gidersin. (Sesini yavaşlattı. Sağa sola baktı). Söyle bakalım, define buldunuz mu?

— Ne definesi?

Elini omuzuna koydu,

— Dün gece define aramışsınız, benim niye haberim yok? Ha?

— Yok emmi. Ben define mefine aramadım. Dün tarlamın ayak ucuna hendek kazdım, hayvan girmesin diye.

— Onu demiyorum yeğenim. Onu habar aldım. Bir mezar çıkmış. (Göz kırptı) Geceleyin şu yukarda kazı yapmışsınız, Kızıltepe'nin eteğinde. Oradan ne çıktı, ha? Doğru söyle. Bize yok mu bir şey?

Kolunu, çekip kurtardı.

— Yok emmi, ne kazısı? Benim haberim yok.

— Osman, yalan söyleme bak! Bu iş hökümatlık iş. Candarmaya bildirirsem, burnunuzdan getirirler. Bu köyde ne olup bitiyor, benden sorulur, anladın mı? Ben köyün muhtarıysam, arada üç beş, beni de göreceksiniz. Değilse... karışmam valla.

— Sen ne diyon emmi? Benim bir şeyden haberim yok. Ne kazısıymış o? Nereyi kazmışlar?

— Ula yalan söyleme! Kızıltepe'nin eteğinde kuyu gibi, kim kazdı orayı? Seyitali, sen... Bir kişi daha varmış. Kimdi o?

— Ben bilmiyorum. Haberim yok.

— Aha yüzünden belli la. Ne yalan söylersin? Candarmaya bildireyim mi? Karakolda bülbül gibi söyletirler emme. Öyle mi istiyon?

Modul Osman'ın yüzü kızardı. Dudakları titredi. Ne diyeceğini bilemedi. Muhtar biraz daha sokuldu,

— buldunuz mu bir şey ha?

— Yok...

— Doğru söyle!

— Valla bulamadık emmi.

— Ee, niye kazmadık diyorsun?

Karşılık vermedi. Başka yere baktı.

— Deyyuslar sizi! dedi muhtar. Bundan sonra habar etmeden bi kazın, bak ne edeceğim?... Doğruca karakola bildireeğim sizi. Dinsizin hakkından imansız gelir. Komşuyuz diyoruz şurada, hatır sayıyoruz. Başımıza çıkıyorsunuz be!

Modul Osman gene sustu. Azarlanmış gibiydi. Döndü, mezarlığa doğru yürüdü.

— Nereye? Ben de geleceğim, ağır ol.

Şerif'in evin önünden geçtiler. Orası hâlâ kalabalıktı. Ağlayan, sızlayan kadınlar birbirine karışmıştı. Gelinin anası, ablası uzata uzata ağıt düzüyorlardı. Öbür kadınlar kaşlara çömelmiş, ellerini yüzlerine kapamış, sessizce ağlıyorlardı. Ölü suyu ısıtılan kazan, evin önündeki ocakta hâlâ kurulu duruyordu. Küçük çocuklar oynuyordu oralarda. Her yer perişandı.

— Biz eşşek başı değiliz burada! dedi muhtar. İnsan gibi gelir habar edersiniz. "Böyle böyle emmi, biz define arayacağız. Bulursak sana da hisse veririz. Habarın olsun." dersiniz. Ben de o zaman hayır mı diyeceğim, evet mi diyeceğim, düşünürüm. Belki yardım bile ederim. "Şurayı kazın" derim. Yer gösteririm. Yarın işiniz sarpa sararsa, yukardan bi soran olursa, "yok öyle

şey" derim. "Aramadılar" derim. Sizi korurum. Emme şimdi niye koruyayım, deli miyim? Bubamın oğlu değilsiniz ya?

Osman kadınları ağıdını dinliyordu. "Yazık," dedi içinden. "Şerif'in oğlu bekâr kaldı. Ne eder bundan sonra? Bir daha mı evlenir? Kimin kızını alır? Verirler mi? Fakırın biri..."

Köyü çıktılar. Mezarlık tepeye doğru yanyana yürüyorlardı.

— Yanınızda biri daha varmış, kimdi o? Ha?

— Ben bilmiyom, dedi Osman kısaca.

— Niye bilmiyon? İnsan arkadaşını bilmez mi? (sesini tatlılaştırdı) Yoksa bir şey buldunuz mu la? Doğru söyle?

— Yok emmi. Bulsak demem mi?

— Gene arayacak mısınız?

— Cık...

— Arkadaşınız kimdi?

— Ben bilmiyom. Aha Seyit ağa geliyor, ona sor.

Seyitali abdest almış, kollarını indirerek geriden çabuk çabuk geliyordu. Beklediler.

— Selâmınaleyküm, dedi. Uyumuş kalmışım yahu. Cenazeye yetişebilecek miyiz?

— Yetişiriz.

— Yürüyün hele, çabuk olalım.

Onları kodu geçti.

— Dur Seyit, dedi Muhtar. Acele etme. Konuşacaklarım var.

Seyitali hiç bakmadı,

— Yürüyün yürüyün! Cenazeye yetişelim, sevaptır!

Arkadan öbürleri de hızlanmak zorunda kaldılar. Mezarın başına geldikleri zaman hoca toprağa oturmuş, dua okuyordu.

Öbürleri ellerini göğe açmışlar "Âmin..." diye cevap veriyorlardı. Hepsinin yüzü karanlık ve acılıydı. Başlarını eğmişlerdi. Muhtar bir kıyıya durdu. O da ellerini açtı, ama gözü Seyitali'deydi. Kötü kötü bakıyordu. Dudaklarını kısmıştı. Seyitali gördü bunu, aldırmadı.

Hoca duasını bitirince, herkes elini yüzüne sıvazladı. Sonra hep bir ağızdan sesli sesli okumaya başladılar .İnceli kalınlı sesler karmakarışıktı. İçlerinde Yirik Habip'in sesi belli oluyordu. En çok o bağırıyordu nedense.

Ak kefene sarılı cenazeyi yakınları tutup mezara indirdiler. Yüzünü kıbleye döndürüp üstüne çalı çırpı gerdiler. Bir iki ağaç koydular. Sonra taze toprağı çukura doldurmaya başladılar. Kimisi kürekle, kimisi elleriyle çabukça doldurdular. Tez zamanda taze topraktan uzun bir tümsek yığıldı, oraya. Son bir fatiha okuduktan sonra dağıldılar.

Seyitali Osman'a işaret etti. Kasten geride kaldılar.

— Ne diyor o dürzü?

— Habar almış. "Bir şey buldunuz mu?" diye sordu.

— Kimden habar almış?

— Bilmem.

— Yalan söylüyor. Ağzından birşey kaçırayım deme.

— Yok, kaçırmam.

— Bu yana bakıp durur baksana, yürüyelim.

Mezarlığın alt başına doğru yürüdüler.

— Sabah çağırtınca gittin mi?

— Yok. "Hastayım" dedim.

— İyi. Gitme. Ben de hastayım dedim.

— Karakola bildireceğim diyor.

— Bildiremez, korkma. Yağar gürler, sonu boş. Yalnız sen söz kaçırayım deme.

— Olur.

Dönüp baktılar, o da kendilerine doğru geliyordu.

— Sıkı dur. Aldırma. Hiçbir şey yapamaz.

— Selâmınaleyküm.

— Aleykümselâm. Buyur...

— Buyurduk. Ben bu köyde neciyim Seyitali, ha?

— Muhtarsın.

— Ee, çağırtıyorum da niye gelmiyorsun?

— Ne zaman?

— Sabahleyin.

— Sabahleyin hastaydım. Kalkamadım.

— Ne hastası?

— Bilmem? Hastaydım.

— "Gece define kazdık, uykusuz kaldık" desene?

— Yoo... Define mefine kazmadık, biz.

— Aha, arkadaşın söyledi.

Seyitali, Osman'a baktı.

— Ben böyle bir şey demedim emmi, dedi Osman.

— Niye la, kazdık dedin ya?

— Hayır. Yanlış anlamışsın. Dün tarlamın ayak ucunda hendek kazdım dedim.

— Peki, Kızıltepe'nin eteğindeki taşlık yeri kim kazdı?

— Bilmem. Benim habarım yok.

— Senin de mi yok?

— Yok.

— Peki. Benden kabahat gitti. Aha şimdi karakola bildireceğim. Orada size söylctirler.

Seyitali burnundan soludu, çevresine baktı şöyle,

— Bildir de görelim, dedi. O zaman bizim de yapacağımız işler var!

— Neymiş o?

— Görürsün. Git de bildir hadi! Durma!

Osman'ı kolundan çekip götürdü. Muhtar geride kalakaldı. Düşünüyordu.

— Durun konuşalım. Nereye gidiyorsunuz?

— Konuşacak bir şeyimiz yok. Sen git bidiğini yap!

Muhtar arkalarından baktı. "Öyle ya, git bildiğini yap... Ne yapılır? Candarmaya habar verilir. Candarma gelir bizim eve iner. Yemek iser, yatak ister. Bunlar da, "Biz yapmadık" derler. Gören yok, duyan yok. Zarar gene bize olur. Peki... Siz kazın bakalım. Kazın da boşuna yorulun. En iyi ceza o size. Bugüne kadar kaç kişi aramış oraları, hey yavrum? Aramış da hava almış? Siz de alın havanızı... Arayın, gidin. İt oğlu itler... Arayın hadi..."

—12—

— Bugün gitmeyelim, dedi Osman. Muhtar peşimize adam takar. Belki de candarmaya yakalatır? Bir iki gün ara verelim.

— Yok yavu, korkma. Bi bok yiyemez. Benim bildiğim muhtar değil mi? Gece helâya gitmeye korkar. Daha önce de oldu

böyle. Hiç bir şey yapamadı. Sıkı mı? Sen işine bak. Aldırma. Bu gece bitirelim. Tam sırası...

Osman ikircikliydi.

— Ne dersin Habip arkadaş, ha?

Habip kafayı eğmiş, düşünüyordu. Ne evet, ne hayır dedi. "Bilmem ki?" diyerek omuzlarını oynattı. Yüzü her zamanki gibi, durgundu.

— Yavu etmeyin kardaşım, birisi gece gider, bizim kazdığımız yeri kazar. bulur hazineyi. Deli misiniz? Yüzmüşüz yüzmüşüz, kuyruğuna getirmişiz. Başkasına mı kaptıralım? Enayilik değil mi bu?

— Dinamit bulamadık ağa. Hani dinamit atacaktık?

— Boş ver canım. Ne olacak dinamit? Taşın altını kazar, bir kıyıya yıkarız. Dinamit zati tehlikeli iş. Geceleyin millet sesine uyanır da, "Ne oluyor?" diye yürürse? Hazineyi kaptırırız. Emeğimiz boşa gider.

— Taşı yıkabilir miyiz bilmem ki? Çok iri.

— Orasını bana bırakın. İflahını bile keseriz. Ben onun yolunu bilirim.

Dükkânın önünde, biraz ilerde, kafa kafaya vermişler, fısıltıyla konuşuyorlardı. Dükkâncı Celâl baktı, kendi kendine güldü.

— Dürzüler, dedi. Defineci olup çıktılar başımıza.

Muhtar karşıda gaz tenekesinin üstünde oturuyordu. Kapıya eğilip baktı,

— Ne konuşuyorlar acaba? diye sordu.

— Kim bilir? Bu gece de gidecekler ellâm.

— Giderlerse yakalayalım şu deyyusları.

— Nasıl yakalarız? Üç kişiler, Candarmaya bildir en iyisi.

Muhtar, "Olur" dedi. Ama niyeti başkaydı. "Dur hele" dedi kendikendine. "Onlar tilkiyse, ben de tilkinin kuyruğuyum. İşimi bilirim. Belki bulurlar bir şeyler, olur ya?... Bulurlarsa fırt diye karşılarındayım. Ya hissemi verin, ya şikâyet ederim arkadaş... O kadar!"

Aklını beğendi. Kendikendine güldü. "Hıh..." diye başını salladı. Tekrar eğilip baktı kapıdan. Üç ahbaplar hâlâ fısıldaşıyorlardı. Sonra kafalarını sallayarak ayrıldılar. Karar verdikleri anlaşılıyordu.

Muhtar düşündü, "Kendim gitsem olur mu? Olmaz; tek başıma.. Belki dayak bile yeriz .Bekçiyi alsam, o da yetmez. Ne hayrı var zati? Onu da döverler..."

— Ha Celâl? dedi. Gece gidelim de kıyıya oturalım mı? Hazine bulurlarsa, çökeriz başlarına. Deriz, "ya hissemizi verin, ya şikâyet ederiz!"

Celâl düşündü,

— Gidelim emme, ya çıkmazsa?

— Çıkmazsa orada yatarız. Alırız üstümüze birer kilim. Hava iyi nasıl osa. Kitaba baktırmışlar, biliyon mu? Orada hazine varmış, kitap gösteriyormuş.

— Yaa?

— He ya. Sen dediğime gel. Bulurlarsa bedavadan biz de biraz sebepleniriz. Gidelim, ha?

— Olur, gidelim.

— Sen yatsıdan sonra hazırlan. Ben gelir seni çağırırım.

— Peki.

— Kimseye söyleme. Bulunursa köylüden saklayalım. Âlemin ağzına düşmesin. Sonra iyi olmaz.

Celâl güldü,

— Sen de inanıyorsun demek bulacaklarına.

— Olur ya kardaşım, bulunur... Belli olmaz bu iş.

İçeri biri girmişti, sustular.

— Hadi ben gidiyorum, dedi Muhtar. dediğim gibi yap. Hazırlıklı ol.

İbiş'in Ali düşündü, ne hazırlığıydı bu? Bir yere mi gideceklerdi? Yoksa sığır çobanının dediği işten haberleri var da onları mı gözleyeceklerdi?

— Bir kibrit ver ağa, dedi. Bi de sigara.

— Ne o la? Sen de sigara mı içiyon gayri?

— Yok ağa, kendime değil. Başkasına alıyorum.

— Kime?

Söylememek için attı,

— Şey... Yarbay Dayı'ya.

— Ket dürzü! Yarbay Dayı tek tek sigara almaz.

— Bana al dedi yavu.

Parayı verip, çabukça uzaklaştı. "Sana ne, Allah Allah.... Parasıyla değil mi? Kime alırsam alırım, emme adam yavu!"

Köşeyi döndü. Sığır çobanı Kel Hüsük kendisini bekliyordu.

— Al emmi. Tamam... Gece gidip bekliyoruz. "Bizim gibi başkaları da bekleyecek herhalde?" diyecekti, vazgeçti. Kel Hüsük gitmeyiverirdi sonra. Hem belki yanlış anlamıştı. Muhtarın dediği başka bir iş olabilirdi.

— Yatsıdan sonra ben gelir seni alırım, olur mu? Evde yatacağımıza, gider orada yatarız. buluverirlerse üç beş kuruş bize de düşer. Sus payı, anlıyon ya?

— Hee, dedi Hüsük. Yaşlı yüzü sürülmüş tarla gibi çizgiliydi. Şapkasının kıyıları teden yağlanmış, kayış gibi olmuştu. Acele bir sigara yaktı. Çeke çeke yürüdü.

Yatsı namazından sonra defineciler buluştular. Kazma kürekleri, feneri, bir de okunmuş gül dallarını alıp sessizce köyün arkasına çıktılar. Seyitali fısıldadı,

— sizin aklınıza gelmedi emme, benim geldi, dedi. Bakın ne aldım?

— Su testisi mi, ben aldım ağa?

— Yok la. Çuval aldım. Boş çuval.

— Ne olacak o?

— He he... Altın çıkınca içine doldurmak için.

— Canım, çıksın da o kolay ağa.

— Öyle deme Osman. Şaşırınız sonra. Ne edeceğimizi bilemeyiveririz. Böyle şeyleri önceden düşüneceksin.

— İyi ya, peki.

Habip arkadan geliyordu. Gerisinde bir fısıltı duymuştu ama, neyin nesiydi, pek anlayamamıştı. İkide bir dönüp bakıyordu.

Okulun bahçe duvarını geçtiler. Ayak sesleri duyuluyordu.

— Tamam, dedi birisi köşeden. Kımıldama, geliyorlar!

İbiş'in Ali usulca gelip çobanın yanına oturdu.

— Sigaranı söndür. Görmesinler.

Hüsük, ateşi avucunun içine sakladı.

— Görmezler, korkma.

Yola doğru bakıyorlardı. Önlerinden üç karaltı geçti. Omuz-

larında kazma kürekler, belli oluyordu.

— Hadi bakalım, uğurlar ola. İnşallah altını bulursunuz. O zaman bize de düşer biraz.

— inşallah...

Tam kalkacaklardı, İbiş'in Ali yeniden ayak sesleri duydu.

— Kımıldama emmi, diye fısıldadı. Daha gelen var.

Durup beklediler. Onlar da geçti. İki kişiydiler.

— Kim bunlar?

— Bilmem.

"Demek Muhtar'la dükkâncı Celâl de gidiyorlar? Hımm... Söyleyeyim mi Hüsük emmiye? Boş ver, söylemeyelim. Belki korkar da geri döner. Onlar da bizim gibi gözetleyecekler demek. Altın bulununca, başlarına dinelecekler, verin bakalım hissemizi diyecekler. Ula bu bizim köyün adamı... Ortak çoğaldı desene, tüüü!..."

— Tamam emmi, gidelim. Yalnız şu sigaranı söndür yavu, görmesinler.

— Avucumun içinde saklıyorum oğul, görünmez.

Muhtarla Celâl yanyana yürüyorlardı. İkisi de birer kilim almışlardı omuzlarına. Karanlıkta iri yarı görünüyorlardı.

— Nerde bu kazdıkları yer? dedi Celâl. Uzak mı?

— Yok canım, aha şu ilerde. Kızıltepe'nin eteğinde.

— Oralarda define olur mu be?

— Kim bilir? Belki olur. Bizim köyün toprağı dolu kardaşım. Ummadığın yerden çıkar. Modul Osman geçen gün para bulmuş, duymadın mı? Bu hevesi ondan.

— He... Götürmüş de saatçi Rasim'e satmış enayi. Buradan da bulurlarsa öyle yaptırmayalım. Aldanmasınlar.

— Olur.

Geride, Kel Hüsük, İbiş'in Ali'ye sordu,

— Bu gidenler kim yavu?

— Bilmem. Anlayamadım emmi. Bunlar da ortak mı ne? Dur bakalım, belli olur şimdi.

Elli altmış adım uzaktan kovuşturuyorladı. Karanlıkta hayal gib ibelli belirsiz görünüyordu. Derelere girince kayboluyorlardı, tepelere çıkınca tekrar iki karaltı yanyana ayırdediliyordu.

Bir yere varınca durup beklediler. Aralarında fısıltıyla konuşuyorlardı. Ne konuştukları duyulmuyordu.

Biraz sonra definecilerin ışığı yandı.

— Hah, tamam. Şöyle sokulalım ileri, görebileceğimiz bir yere oturalım.

— Onlar da bizi görmesinler ha?

— Göremezler. Onların aklı fikri şimdi definede. Dışarı bakacak halleri mi var?

Yan taraftaki tepenin başına oturdular. Sarı fener ışığı ilerde öylece görünüyordu. Soyundular, ceketlerini bir kıyıya koydular. Osman testiyi dikip su içti.

— Bak su da getirmişler, dedi Celâl.

— Elbet getirecekler. Adam çalışırken susar.

— Ya biz de susarsak, ne yaparız?

Muhtar usulca güldü.

— Gider isteriz ne yapalım?

Celâl oturdu. Yanını toprağa verdi. "Keşke gelirken iyice bir su içseydim" dedi kendikendine.

Muhtar da bağdaş kurdu. Sigara sarmaya başladı.

— Hadi bakalım arslanlar, dedi. Göreyim sizi. Çabuk bulun defineyi. Bulun da bizi burada fazla bekletmeyin.

— Üşür müyüz dersin?

— Yok yavu. Üşünür mü? Ne gözel hava baksana.

Celâl kilimi palto gibi omuzuna örttü.

— İyi ki yerler ıslak değil.

— He, şansımız iyi gidiyor hadi bakalım.

İbiş'in ali'yle çoban Hüsük de aşağıda bir yere oturdular. Hem definecileri, hem Muhtar'la Celâl'i görebiliyorlardı. Üç grup sacayağı olmuşlardı. Defineciler öbürlerinin farkında değildi. Muhtar'la Celâl de yalnız definecileri biliyor, onları gözlüyorlardı. Ali'yle Hüsük ise hem definecileri, hem Muhtar'la Celâl'i görüyorlardı. Bir onlara, bir öbürlerine bakıyor, ne yapacaklarını merakla kovuşturuyorlardı. Hüsük arka arkaya sigara içiyordu. Kaç gündür sigarasızlıktan imanı gevremişti. Şimdi bulmuştu hazırı, birbirine ekliyordu.

— Kim onlar? dedi. Anlayabildin mi?

Ali düşündü, söylese miydi acaba?

— He, dedi. Benzettim biraz. Muhtar ellâm.

— Muhtar mı?

Hüsük iyice yere yattı.

— Gidelim öyleyse oğul. Bizi görmesin burada.

— Yok emmi. O değil, korkma. Benzettim emme değil. Muhtar ne arasın burada? Onun kıçında pireler uçuyor şimdi. Sen yatmana bak. Git uyu şu arkada. Bulunca ben sana habar ederim. Yanaşır, başımızı alırız.

Hüsük gitmedi. Avucuna sakladığı sigaradan duman çekti.

— Üff... diye bıraktı.

Seyitali'yle Yirik Habip çukurun içine girmişlerdi. Biri kazıyor, öbürü atıyordu. Büyük taşın altını oyuyorladı. Osman yukadan feneri tutuyordu.

— Ula, bura define arayacak yere benzemiyor emme, hadi hayırlısı, dedi.

— Belli değil, diye yanıtladı Seyit Efe. Belli olmaz o. Ummadığın yerden çıkar bu mübarek.

Doğrulup soluklandı. Şimdiden yorulmuştu.

— Şu taşı bi devirebilsek şöyle. Bi görsek bakalım, altında ne var?

— Yoruldun mu? Ver kazmayı.

Feneri çukurun içine indirdi.

— Yok, olmadı. İyi görünmüyor. Şu kıyıya koy.

Oraya koydu. Modul Osman kazmaya başladı. Habip geride toprağı dışarı atıyordu.

— Aman ileri at. İki iş olmasın.

Seyitali taşın üstüne çıktı. İleri geri baktı.

— Vay namussuz! Ne böyük taş koymuşlar yavu. Bunun altında bi mezar çıkacak arkadaş, göreceksiniz!

— Bilmem. Pek benzemiyor emme...

— Benzemez elbet. Aradan kaç bin yıl geçmiş, kolay mı?

— Sence yığma toprak mı bu?

— Yığma toprak...

— Cık. Yığma toprağa benzemiyor. Kis baksana.

— Çorak da ondan. Birbirine geçmiş iyice. Hele şu taşın altını kaz sen.

Osman kazmayı taşın altına yan yan vuruyordu. "Hıh!" diyordu her vuruşta.

Muhtar ilerdeki tepenin üstünde habire fısıldıyordu.

— Ha yavrum, ha maşallah... Kazın ha!

— Aman yavaş ol duymasınlar.

— Duymazlar korkma. Onlar şimdi definenin ateşine dalmışlar ki, burada top atsan duymazlar.

Celâl yere uzanmış, başını dirseğine dayamıştı. Bu duruşta ne kadar kaldı bilinmez, uykusu geldi. Gözleri yumulmaya başladı.

— Ben biraz uyuyacağım Muhtar, dedi. Nöbet tutalım. Bir saat sonra kaldır, sen yat.

— Olur olur, uyu. Ben beklerim.

Celâl kilimi sırtına iyice çekti. Yüzükoyun devrildi. Uyumaya başladı.

Muhtar ayağa kalkıp baktı,

"Naha dürzüler. Biri görür diye hiç korktukları yok. Kazın bakalım, kazın! Bulun hazineyi, bulun da bölüşelim."

Biraz sonra oturdu. Arkasını dönüp yeni bir sigara yaktı. "Kazın ha. Kazın da bulun."

— Ula yeğen, benim uykum geldi, dedi Hüsük aşağıda. Yorulmuşum ki bugün, kötü olmuşum.

— İstersen sen uyu emmi. Ben gözetlerim.

— Bulununca habar et ha!

— Ederim emmi.

Kel Hüsük geriye devrildi. Yorgun bedenini toprağa verip uyudu. Zor nefes alıyordu. Karışık sesler çıkıyordu boğazından.

İbiş'in Ali gözünü kırpmadan bakıyordu. Sırayla, bir Muhtar'a, bir definecilere... Gecenin karanlığında Muhtar uzun bir taş gibi görünüyordu. Ara sıra yarım sigara ateşi farkediliyordu buradan. Avucunda saklıyordu belli ki, ama gene de görünüyordu.

"Vay Muhtar emmi vay," dedi. "Demek sen de bizim gibi hazıra konacaksın. Onun için bekliyorsun. İyi. Bekle bakalım. Ama boşa bekleme sakın."

Definecilere baktı. Yirik Habip dışarı çıkmış, feneri tutuyordu.

"Ula hadi kayınpeder olasıca. Ben senin Fadime'yi çok severim. İyi yavuklu olurum ona. Valla olurum. Hele şu defineyi bulursan, deyme keyfime. Uyy..."

Arzulu arzulu gerindi. Haz içindeydi.

Gece ilerliyordu. Kazma kürek sesinden başka ses yoktu ortalıkta. Modul Osman, Seyitali, Yirik Habip habire çalışıyorlardı. Durmak bilmiyorlardı. Yorulmuş terlemişlerdi.

Seyitali, kazma elinde, dikildi,

— Ula eskinin dürzüleri, dedi. Bu koca taşı ne diye korsunuz buraya? İflahımız kesildi be, öff! Gel Osman, al şunu arkadaş. İçimizde en genç sensin. Hadi...

Osman küreği duvara dayadı. Kazmaya yapıştı yeniden. Taşın altını kazmaya başladı.

Seyitali feneri bir o tarafa, bir bu tarafa tuttu.

— Tamam, dedi. Az kaldı. Aman tetik dur Osman. Hemen yana çekil. Habip sen de çabuk at arkadaşım o toprağı. Bakın şimdi ne çıkacak altından? Sıkı durun ha! Altınları görünce bağırmak yok.

Muhtar ayağa kalktı. Bir iki adım gitti,

"Hadi bakalım," dedi kendi kendine. Sonra Celâl'i

uyandırdı,

— Celâl'! diye fısıldadı. Celâl Efendi! Kalk kardaş. Bak define şimdi bulunacak gayri.

Celâl doğruldu.

— Sahi mi? Ne zaman?

— Yavaş ol. Taş devrilecek. Altından define çıkacak. Öyle dediler.

İkisi de doğruldu, bakmaya başladılar

İbiş'in Ali de ayaktaydı. Hüsük emmiyi uyandırdı.

— Emmi, emmi! Hişt, kalk hele!

— Hıı... diyerek doğruldu Hüsük. Ne var, bulundu mu?

— Şimdi bulunacak bak.

Uykusu geçiverdi. Dizinin üstünde doğruldu, bakmaya başladı.

— Hani ya?

— Bekle.

Derken bir gürültü oldu. Yıkıntı gürültüsü. Toz bulutu yükseldi.

— Ula ula, kaç!

Dışarı bir kazma atıldı. Koşuşmalar oldu.

— Oğğ, anam! diye bağırdı birisi.

— Ula aman, altında kaldı. Tut!

Seyitali feneri taşın altına doğru tuttu. Hazineye benzer hiç bir şey göremedi. Kuru topraktı oralar.

— Anam anam! Bacağım bacağım!

— Ula bacağı altında kaldı, yetiş!

Yirik Habip'in sesiydi. Seyitali feneri o tarafa koşturdu.

— Aman yavu, ne edeceğiz? Taş ağır...

— Vay vay vay!...

Muhtar'la Celâl birbirlerine bakıştılar.

— Ne edelim?

— Koşalım. Adam ölüyor...

Koştular.

İbiş'in Ali'yle Hüsük de aşağıdan geldiler. Aynı anda yetiştiler.

— Bunlar da kim?

— Ula nerden çıktınız siz?

herkes birbirine bakıştı. Kimse bir şey anlamadı.

— Yetişin yavu, konuşmanın sırası değil! Kurtarın!..

Hep birden çukura atladılar.

— tutun, kaldırın!

— Altına küreğin sapını sok, kaldır!

— Koltuğundan tut da çek!

Modul Osman'ı çektiler. Sesi çıkmaz olmuştu. Kendini bırakmıştı.

Muhtar bağırmaya başladı,

— Ula siz ne edersiniz burada dürzüler! Kimden izin aldınız ula? Ya ölürse bu herif şimdi, ne bok yiyeceksiniz, haa?

— Sus la bağırma, dedi Seyitali. Götürelim hele. Bacağı ezildi. Tut şöyle Habip, gir altına!

— Sırtına al sırtına, basamaz.

— Yürüyün, çabuk!

— Feneri getir.

Köye doğru yürüdüler. Muhtar geriye baktı,

— Ula yok muydu bir şey? dedi. Çıkmadı mı?

— Yok, dedi Celâl. Görünmüyor.

Seyitali dönüp baktı, hepsi taşın altında birşeyler arıyordu.

— Dur Habip kardaş, dur. Bu adamlar bizi götetliyormuş demek? Bir daha bakalım, taşın altında ne var?

Feneri koşturup götürdü.

Yirik Habip, sırtında Osman, döndü beklemeye başladı. Bir şey düşünemiyordu. Osman sıcak sıcak ıkılıyordu sırtında. Öbürleri kayanın başında, habire konuşuyorlardı. Hüsük emmi de bırakıp gitti.

Yirik Habip bekledi bekledi, yorulmuştu. Bir dua okumak geldi içinde. Sonra düşündü, "Ula, yoksa define var da onu mu paylaşırlar? Yıktılar benim sırtıma bunu. Vay hınzırlar!"

Usulca oturdu. Osman'ı yatırdı yere.

— Osman, kardaş, dur sen hele. Az dur. Ben şimdi gelirim.

Koşarak gitti. Hep oraya toplanmış, taşın altına bakıyorlardı. Kalıp gibi çıkmıştı orası. Ayaklarıyla yeri eşiyorlardı. Seyitali bar bar bağırıyordu,

— Şöyle kıyıya çekilin be! Çiğnemeyin arkadaş! Ula nerden çıkıverdiniz bu kadar adam? Bizi mi gözetlerdiniz? Ayıp yavu!

Bir yandan eğilmiş ince ince bakıyordu. Kuşkulandığı bir yere fener ışığını tuttu,

— Habip, dedi. Kazmayı getir. Şurayı kaz hele.

Habip kazmayı buldu geldi. Birkaç kez vurdu. Kaskatı topraktı.

Muhtar,

— Şurayı kazın, şurayı! dedi. Bak şurada olabilir.

Oraya toplandılar. Seyitali feneri tuttu. Habip kazmaya başladı. Hepsi de heyecanlıydılar.

Modul Osman karanlığın içinde kafasını kaldırdı. Seslerin geldiği yana baktı. Işığı gördü. Nerede olduğunu anlamaya çalıştı.

— Kezbaan! diye bağırdı. Sesi ağlamaklı çıktı. Sonra "Anaa!..." dedi. Gene duyan olmadı. Ayağını kımıldatmaya çalıştı, kımıldatamadı. Kesik kesik ıkılıyordu. Gözlerinin önünde bir perde vardı, iyi göremiyordu. Yalnız sesleri duyuyordu. Kazma seslerini... Sonra her şeyi anımsayıverdi. Söylenmeye başladı,

— Seyitali!... Habip kardaş!... Çıktı mı la? Nasıl, bakayım hele? Çok mu? Bir küp mü? Getirin bölüş... Böl...

Yüzükoyun döndü. O tarafa doğru sürüklenmeye çalışıyordu. Sonra gücü kesildi. Kendini bırakıverdi yere.

—13—

— Amanın!.. diye bağırdı Arife Nine. Amanın, amanın... Bu da mı gelecekti başıma? Amanın!...

Dizlerini dövüyor, çırpınıyordu.

— Gitme dedim ben bu dürzüye. Uyma dedim elin adamlarına. Otur oturduğun yerde. Ben ne bok yerim şimdi? Nerelere giderim? Şunun ayağına bakın komşular. Amanıın... Göçermiş de kapkapa olmuş. Ayaklıktan çıkmış. La Muhtaar! Sen de mi vardın işin içinde? Domuzun eniğiii!...

— Yok Arife diza, ben olur muyum? Habarım olsa bırakır

mıyım? Yasak bir kere. Hökümatın kanunu...

— Yediniz oğlumu alçaklar! Gâvur olasıcalar! Ne edeceksenız edin şimdi! Hadi bakalım, hadii... Çabuk oluuun!

Kezban gelin sessizce ağlıyor, oraya buraya koşuyor, ne edeceğini bilemiyordu.

— Ekşi hamur getirin yavu, dedi birisi. Durmayın! Maya yok mu?

— He ya, dedi Muhtar. Maya getirin, sarın gözelce. Acısını alır.

Kezban gelin koştu. Hamur teknesinde sakladığı bir top mayayı alıp getirdi.

Seyitali yatağın ayak ucuna çöktü,

— Paçavra getirin. Temiz olsun, çabuk!

Mayayı elinde ezdi, yassılttı. Osman'ın ayağına yapıştırdı.

Yarası ağırdı. Dizine kadar hep ezilmişti. gömgök olmuştu bacağı.

— Yavu bunu doktora götürsek, dedi Celâl. Allah göstermeye... Ağır bu yara.

— Nasıl ötürürüz, gece yarısı?

Herkes birbirine baktı. Şaşkındılar.

— Sabaha ancak varılır.

— İyi ya işte. Sabahleyin doktora yetişir.

Muhtar çıkıştı,

— İki at bulun la, çabuk olun! Arasına ip gerip sal yapalım. İki saatte indiririz kasabaya.

— Yok yavu, işkence çeker. Yazık olur. Bu hamur acıyı alır şimdi. Sabahleyin de koyun keser, taze et sararız. İyi gelir.

Birşey olmaz inşallah, korkmayın.

— Amanıın amanıın!... Amanın başıma gelenleer! Hay komşular bir şey söyleyin, bir yol gösterin. ne ederim ben şimdi? Ula Seyitalii! Ula çabuk ol alçaaak! Sen götürdün Osman'ımı oralara. Ula paralarım şimdi seni!

— Yok diza, valla ben götürmedim. Aha söylesin Habip? Birlikte gittik. Hem iyi olur, korkma sen.

Habip derine kaçmış gözleriyle şaşkın şaşkın bakıyor, ne edeceğini bilemiyordu. Birden dua etmek geldi aklına. Acele acele okumaya başladı.

Komşular hep toplanmışlardı. Duyan koşmuştu oraya. Ama kimse bir şey yapamıyordu. Herkes şaşkındı.

— Durun hele, dudağı kımıldıyor. Bir şey istiyor herhalde, dinleyin.

Birisi feneri tuttu. Hep yüzüne baktılar. Terlemişti. Çamur renginde, tanınmayacak haldeydi. Ağzı açılıp örtülüyor, ses çıkmıyordu.

— Su verin, dedi birisi. Su istiyor ellâm.

Su koşturdular.

— Kaşık getirin, kaşıkla verin!

Kaşıkla verdiler, içti.

seyitali bacağı sarmıştı.

— Tamam, diyerek doğruldu. İyi olacak inşallah. Hiçbir şeyi kalmayacak. Korkmayın, geçer bu.

— İnşallah emme... Pek geçeceğe benzemez arkadaş.

— Ula öyle deyip de bi de ev halkını üzmeyin oğlum, ayıptır!

— He ya, dedi Muhtar. Yangına körükle gitmeyin arslanım.

İyi olacak deyin de iyi olsun.

— İnşallah iyi olur. Hadi bakalım. Geçmiş olsun. Gidelim gayri komşular. Rahat etsin ki, çabuk iyileşsin.

— Olur, gidelim.

— Allah iyilik versin diza.

— Hoşça kalın.

Arife Nine kime ne diyeceğini bilemiyordu. Şaşkındı. Bazen sızlanıyor, bazen ileniyor, kalın sesiyle bağırıp çağırıyordu.

En sona Yirik Habip'le Seyitali kaldılar. Arife Nine çıkıştı onlara,

— Ülen neyinize gerekti sizin define aramak a dürzüler? Bu gece yarısı, aklınızı mı kaçırdınız? Ne olacak bunun hali şimdi? Hangınız götürdü bu garibi ha? Ülen dilinizi mi yuttunuz? Bir şey söyleyin? Ne olacak şimdi? Dürzüler, alçaklar!

Habip yere bakıyor, dua mırıldanıyordu.

— Hadi bu delinin biri, ya sen? Hafız başınla sende mi gittin, ha? Bok mu bulacaktınız ülen oralarda? Çalışıp kazanmak yok mu? Zor mu geldi? Aha bu oğluma bir şey olursa, iki elim yakanızda, anladınız mı? Alçaklar!

— Hiçbir şey olmaz diza, korkma.

— Ülen daha ne olacak? Şunun haline bakın. Öldüm öleceğim der oğulcuğum. Nasıl koydunuz bunu taşın altında? Ha? Siz kurtuldunuz da bunu niye kurtarmadınız? Yoksa bi oyun mu ettiniz ülen?

— Yok diza, ne oyunu edilir? Birlikte kazıyorduk.

— Ha?

— Kaya devrilince, altında kaldı işte. Kaçamadı. Allahtan...

— Biz kaçtık da o kaçamadı, dedi Habip.

Yüzü kararmıştı. Korkmuştu belli ki. İri burnunun üstü terlemişti.

— Hay Allah cezanızı versin, e mi? Allahtan bulun. Başka bir şey demem, Allah!...

Gene çırpınmaya başladı. Garip hareketler yapıyor, dizini dövüyordu. Çocuklar kapıda ağlıyorlardı. Gürültü etmesinler diye onları dışarı kovmuşlardı. Kapıdan eğilip bakıyor, sonra sesli sesli ağlıyorlardı.

— Ağlama diza, dedi Seyitali. Çocuklar da bir şey var sanırlar, ağlama.

— Susun ülen köpoğulları! diye azarladı Arife Nine. Siz bari susun.

Sonra gene dövünmeye başladı.

— Ne ederim been, nerelere gideriiim... Amanın ne bitmez çilem varmış beniim... Bu da mı gelecekti başımaa?..

Kapılara giriyor, dışarılara çıkıyor, ne edeceğini bilemiyordu. Başörtüsünün altından kınalı saçları çıkmıştı. Darmadağındı. Buruşuk yüzü ıslanıp kuruyup duruyordu.

kezban gelin sessizdi. İri gözleriyle şaşkın şaşkın bakıyordu. Olanları henüz anlayamamış gibi bir duruşu vardı. Kocasının yüzünü silmeyi akıl etti. Gitti ak bir bez ıslադı, yüzünü, alnını sildi. Osman hiç duymuyordu. Kendini koyvermişti. Kadın birden ölü yüzü görmüş gibi oldu, hıçkırarak ağlamaya başladı.

Seyitali'yle Yirik Habip dışarda dikilmiş kalmışlardı. Bırakıp gitmeli mi, yoksa beklemeli mi, bilemiyorlardı.

— Tüh! dedi Seyitali. Kötü oldu bi iş Habip arkadaş.

Yirik Habip yanıt vermedi.

— Ben kaçın diye bağırdım size a birader. Haber verdim.

— Olacak işte... Allahtan. Önüne geçilmez.

— İyi olmazsa ne ederiz? Bu iş kötü...

— Bilmem.

Çocuklar ağlıyorlardı.

— Susun yavrular, ağlamayın. Bubanız iyi olacak.

— Yaa... İyi olmayacak, dedi birisi.

— Öyle deme. Ağzını hayıra aç.

Çocuk sesini daha yükseltti. Çirkin bir ağlayışı vardı.

— Gidelim bari Habip. Sabah olacak nerdeyse.

— Olur, gidelim.

Seyitali kapıya eğildi,

— Arife diza, Allah iyilik versin. Biz gidiyoruz. Sabah olsun da gene geliriz. Üzülmeyin, iyi olacak. Allahtan bu işler, bilirsin ya?

— Gidin bakalım, gidin. Oğlumu yediniz dürzüler!...

Sesi biraz daha kalınlaşmış, biraz daha boğulmuştu.

— Allahtan bulasıcalar! Kudümsüzler! Size uyan böyle olur zati. Allahınızdan bulun. Başka bir şey demem... Dürzüler!..

Daha söylüyordu, köşeyi döndüler. Sesi duyulmaz oldu.

— Söylesin, dedi Seyitali. Söyleyince ferahlar.

— Yazık oldu, dedi Habip. Acıdım.

— Acınmaz mı? Emme bizde kabahat yok canım. Habar verdik ona.

— Verdik emme...

— Olacakla öleceğe çare bulunmaz kardaşım. Ne edelim?

Gündoğu tarafı ağarmıştı. Son horozlar ötüyordu.

— Hadi eyvallah, dedi Seyitali. Dün de uykusuzduk. Gözle-

rim sızlıyor.

— Güle güle...

Yirik Habip bir karanlık içindeydi. Kafası keçeleşmişti sanki, hiç bir şey düşünemiyordu. İki gündür neler olmuştu böyle? Anımsamaya çalıştı. Başını iki yana salladı.

— Üff... diye soludu.

*

* *

Olay sabahleyin köye yayıldı. En geç Öğretmen İdris duydu. Tıraş oluyordu, pencereden baktı, birkaç delikanlı hızlı hızlı gidiyorlardı. "Nereye böyle?" diye düşündü. Hiçbir anlam veremedi. Elinde tıraş makinesi, yüzü sabunlu, pencereyi açıp baktı. Üzerlikli bayırın üstünde daha bir sürü insan vardı. "Haaa, define işi. Demek gene aradılar? Buldular mı acaba? Bulmasalar böyle giderler mi? Vay be, nasıl haberim olmadı? Hiç uyanmadım demek?"

Çabukça işini bitirdi. Giyinip çıktı dışarı. Öğrencilerden daha kimse gelmemişti. Belki onlar da oraya gitmişlerdi? Bahçe çitini atlayıp yürüdü. Baktı, geriden yeni gelenler var, onları bekledi.

— Ne o? dedi. Sabah sabah nereye böyle?

— Senin gittiğin yere Öğretmen, dedi birisi.

— Ben nereye gittiğimi bilmiyorum. Baktım orada adamlar var, merak ettim.

— Habarın yok demek?

— Yok. Ne olmuş?

— Hazine bulmuşlar. Sabaha dek çalışmışlar burada.

— Öyle mi? Ne bulmuşlar?

— Belli değil. Altın, gümüş dolu...

— Deme? Kim bulmuş?

— Seyitali. Yirik Habip, Modul Osman... Emme Osman'ın ayağı kırılmış.

— Deme? Bölüşürken kavga mı etmişler?

— He. Taş düştü diyorlar emme, kimse inanmıyor. Bölüşürken dövüşmüşler.

— Hay Allah!

Yürüyüşleri kendiliğinden hızlandı.

— Ula Öğretmen, burnunun dibinde neler olmuş da haberin yok demek? Buralarda çok gürültü kopmuş geceleyin.

— Allah Allah! Hiç duymadım. Kavga etmişler öyle mi?

— Hem de nasıl? Zor ayırmışlar. Osman'ın bacak macak gitmiş.

— Akşam geç yattım. Sonra hiç uyanmamıştım. Sabah baktım ki millet bu tarafa gidiyor. Dedim, "Nereye gider bunlar?" Meğer...

— Yaa, böyle işte. Dediklerine göre, bir küp dolusu altın bulmuşlar. Aralarında bölüşemeyince...

— Vah vah vah...

— Oysa bölüşemeyecek ne var değil mi? Bir küp altın bu, üçüne de yeter, beşine de. Sessizce bölüşün, kimse duymasın.

— Ee kardaşım, insanda feyil var ya, feyil. İşte böyle rezil eder adamı.

— Tüh. Yazık oldu desene?

— Şimdi ne olur acaba?

— Ne olacak, hökümat el koyar. Hepsini çıkarırlar ortaya.

Hökümattan gizli define aranır mı? Hasabını sorarlar.

Çukurun başına geldiler. bir sürü insan toplanmıştı. Kimisi devrilen kayanın altına bakıyordu, kimisi dikilmiş konuşuyordu.

— Hani küpün yeri la? Nerden çıkmış küp?

— Ne küpü be? dedi birisi. Küp müp yok.

— Ya?

— Birşey bulamamışlar. Bu kaya göçünce Modul Osman altında kalmış, ayağı ezilmiş. Hepsi bu.

— Deme?

— Dedim bile. Muhtar da varmış, dükkâncı Celâl de varmış. Bir şey bulamamışlar.

— Değil la, yalan. Bulmuşlar. Bulmuşlar emme, saklıyorlar. Bulduk mu diyecekler, elbet saklarlar...

Çoğu buna inanıyordu.

— Ee, diye uzattı birisi. Yüzü kurnazdı. Bu işlerin dümeni saklamak yavrum.

— Küp nerde peki?

Birisi dışardan testiyi aldı geldi,

— Aha burada, dedi.

— Ula o su testisi.

Gülüştüler. Sonra testiye ince ince baktılar.

— Demek gece susamışlar da su getirmişler baksana.

— Elbet. Çalışırken susar adam.

— Çok kazmışlar yavu. Şuna bak, adam boyu...

— Demek sabaha dek çalışmışlar.

— Bu taş nasıl devrildi peki?

— Altını oymuşlar baksana.

— Niye oymuşlar?

— Hazine altındadır diye.

— Vay canına...

— Bak bak, dedi birisi. Burada kan var, bak.

Eğilip baktılar.

— Haa, demek orada ezildi Osman'ın ayağı?

— Öyle. Şuraya sıkıştı, kaçamadı. Yarası ağır mı acaba?

— Koca taş düşer de hafif mi olur ağa? Ağır elbet.

— Ağırmış, dedi birisi. Sırtta götürmüşler.

Öğretmen İdris baktı, dinledi. Durumu anlamıştı. "Yazık," dedi kendikendine. "Yazık. Sabaha dek çalışmışlar boşuna. Üstelik bir de ayağı ezdirmişler? Gidip görmeli, bakalım ne oldu?"

Yürüdü.

— Nereye öğretmen? Biz de gelelim, dur.

Arkasına birkaç kişi daha takıldı.

— Osman'ın evine gidelim, dedi öğretmen. Görelim bakalım nasıl oldu?

— Olur, görelim.

Ev, ana-baba günüydü. Hısım akraba dolmuşlardı. Kimisi ağlıyordu, kimisi konuşuyordu. Hepsinin yüzünde dehşet karışık bir üzüntü vardı.

— Geçmiş olsun, diyerek girdi Öğretmen idris. Ne yaptınız, nasıl oldu?

— Hiç. Gördüğün gibi, baygın yatıyor.

— Yarası çok mu?

— Çok.

Hastaya baktı. Yüzü tanınmayacak haldeydi. Hem kararmış, hem zayıflamıştı.

— Ayağını aynatabiliyor mu?

— Hayır.

Elini alnına koydu. Terliydi. Ateşi vardı.

— Bunu doktora götürmek gerekir, dedi. Hiç bekletmeyelim. Sonra iyi olmaz. Bir kağnı koşun hadi, çabuk!

Birbirlerinin yüzüne baktılar.

— Durmayın. Durulacak zaman değil. Ne kadar çabuk yetiştirirsek o kadar iyi olur.

— Ben de öyle diyorum, dedi birisi. Götürelim.

— Yatıra götürsek faydası olmaz mı acaba?

— Ne yatırı teyze? Yatır ne yapsın yaraya? Doktorluk iş bu. Doktor ilaç koyacak.

— İyi ya, öyle yapalım.

Erkekler kalktılar.

— Hadi Kasım, sen koş kağnıyı, çabuk ol.

— Benimkinin zelvesi kırık ağa.

— Canım bul bir zelve. Senin öküzlerin iyi, çabucak indir kasabaya, hadi!

Arife Nine,

— Hadi Kasım, dedi. Hadi yavrum. Gidilecekse çabuk gidilsin. Bir şey olmasın Osman'ıma.

Kasım gönülsüzce kalktı. Yüzü dümdüzdü. Kağnıyı koşmaya gitti.

Öğretmen İdris kollarını kavuşturmuş, duvara dayanmıştı. Bir yeri yıkılmış gibiydi. Oturmak aklına gelmiyordu. Girip çıkanlara, ağlaşan çocuklara bakıyor ama, hiç birini görmüyordu.

Biraz sonra Veli Hoca'yla Yarbay dayı geldiler. Herkes sustu. Fazlalar dışarı çıktı.

— Selâmünaleyküm, dedi Veli Hoca. Geçmiş olsun. Allah iyilik versin. Ne oldu böyle?

Herkes ayağa kalktı. Sonra oturdular.

— Geçmiş olsun bizim kız, dedi Yarbay Dayı.

Arife Nine tekrar ağlamaya başladı.

— Ağlama canım. Allahtan gelene razı olacaksın. Önüne geçilmez. Ağır mı yarası?

— Ağır hoca efendi. Ayak ezilmiş.

— Vah vah vah...

— İyi olur o, iyi olur. Benim de ezildi bir zaman. Üstünden araba geçti. Öldürmeyen Allah öldürmez. Hem de iyi oldu baksana. İmanınızı bozmayın, gerisini Allaha bırakın.

İri iri konuşuyordu.

— Herşey Allahtan; kaza da, belâ da... Gelir geçer, korkmayın. Yarın hiç olmamışa döner.

Yarbay Dayı, Osman'ın baş ucuna eğildi,

— Osman, dedi. Nasılsın oğul? Eyi misin? Beni duyuyor musun?

Osman gözlerini bir açtı, kapattı. Başını salladı hafifçe.

— Bak hocaefendiyle birlikte geldik. Geçmiş olsun.

"Sağ ol" anlamında gene başını salladı.

— İyi canım, dedi Yarbay Dayı. Korkacak birşey yok. Aklı başında. Yakında iyi olup kalkar, korkmayın.

Arife Nine ile Kezban gelin ağlamayı kestiler. Ferahladılar biraz.

— Kağnı koşturuyoruz. Doktura götürecekler.

— Ne dokturu? dedi Veli Hoca. Doktur yaraya ne edecek? Onlar yaradan anlamaz. Hele kırık çıkık varsa, hiç anlamaz. Dereköylü Kırbıyığı getirin. O bi görsün. Biz de okur üfleriz, iyi ederiz Allahın izniyle.

Öğretmen kımıldandı,

— Yok hoca efendi, dedi. Götürmek gerek. Yara mikrop kaparsa büyür. Sonra başımıza iş açılır.

İmam, Öğretmeni yeni görmüştü. Başını çevirip sakalını sıvzaladı.

— Bu hasta nasıl gider kasabaya? Yazık değil mi? Şunun haline baksana, hiç kendinde değil.

— Doğru. Biraz güçlük çeker ama, sonu iyi olur. Bana öyle geliyor.

— Doktur, yaradan bereden anlamaz oğul. Dalağın varsa ona bakar. Doktur dediğin, para tuzağı. Beni dinlerseniz hiç de götürmeyin. Yatsın çoluk çocuğunun gözü önünde. Bilmez misin hastanelerin halını? Ne bakan var, ne gören?

— Doğru valla, dedi birisi. Hastanelerde adam bakımsızlıktan ölür. Ben bıldır değil, evvelki yıl on gün yattım da, anıı... Ne gelen var, ne giden yavu. Yanıbaşımda birisi bağıra bağıra öldü valla. Allah düşmanımı düşürmesin. Bi su veren bile bulunmaz.

Öğretmen söz aradı,

— Komşular, dedi. Osman'ın yarası ağır, belli işte. Burada bakımsızlıktan ilerleyebilir. Sonu iyi olmaz. Gelin yollayalım,

buna ilâç lâzım.

Hoca sakalını sıvazladı,

— Yok yok. Sen karışma. Aha rahatça yatıyor adam. Bugün bi koyun kesilsin, taze et sarılsın yaraya. Bir haftaya kadar bi şeyi kalmaz. Hiç mi yara görmedik?

Arife Nine ayakta şaşkın dikiliyor, kim konuşursa ona bakıyordu. İkircikliydi.

Dışarda bir gürültü oldu. Kapıdan kağnının geldiğini haber verdiler.

— Yok, dedi hoca. Gidemez. Biz iyi ederiz onu.

— Etme hoca efendi, doktorluk hasta bu. Yollayalım. Sonra kötü olur.

— Hayır! Sen karışma. Git işine. Çocuğunu okut.

Öğretmen İdris kızardı. Hep böyle oluyordu. Her konuda karşı karşıya geliyorlardı. Köylüler de her seferinde hocanın dediğini yapıyorlardı.

Kapıya doğru yürüdü.

— Siz bilirsiniz, dedi. İyi etmiyorsunuz. Osman'ın doktora götürülmesi gerekir.

Çıktı gitti.

Arkasından bir zaman söylendiler.

—14—

Muhtar odasının önü kalabalıktı. Köylüler duvar diplerine çömelmişler, tütün parasını konuşuyorlardı.Hep çalışmış, yıpranmış, üstleri başları perişan insanlardı. Tütün bu yıl gene para etmemişti.

Elleri böğründe kalmıştı hepsinin de. Bir şeylere kızıyorlar, ama kime, neden kızacaklarını bilemiyorlardı.

— Adamına göre fiyat biçiyorlar yavu! Aynı tarlanın tütününe iki fiyat biçilir mi? Yarbay Dayı'nın tütününe altı lira dedi. Benimkine dört lira. Ula Allahın kulu! Tarlalarımız yan-yana. Aynı zamanda ektik, aynı zamanda kırdık. Birimiz ne verdiysek, nasıl baktıysak, öbürümüz de öyle baktık. Farkımız yok. Niye onunki altı lira da, benimki dört lira? Ha, niye?

— Bütün yıl çoluk çocuk ne çektik, bilmez deyyuslar. Oturduğu yerden şöyle bir bakar, tamam... Adamı dinlemez bile.

— Bir daha ekmeyelim kardaşım. Ben ta bıldır dedim size. Bu tütün işinden zor iş yok. Fidele, ek, çapala, kır, diz, kurut... Anandan emdiğin burnundan gelsin. Sonra da...

— Başka ne ekelim yavu? Alışmışız buna.

— Mısır ekmek bundan iyi valla. Hem emeği az. Hem iyi oluverirse, doldurursun ambarı, keyfine bakarsın. Çoluğun çocuğun bari rahat eder. Karıların kızların yüzlerine baksana, hep sarı mum gibi, yazık.

— He... Bu tütün kokusu çok kötü canım. Zehirliyor adamın ciğerini.

— Her yıl böyle dersiniz, gene de ekersiniz karadayılar!

— Ne edelim kardaş, bir umut işte. Belki iyi olur diyoruz, olmuyor. yıl yıldan kötü geliyor. Emme ben karar verdim, bundan sonra tütün ekmiyorum gayri. Aa, ağzım yandı arkadaş.

Köylü değil misin, dedi yanındaki. Ne ekersen ek, farketmez. Hep aynı. Bizim sahabımız yok, sahabımız. Köylünün derdini ne bilir dee Ankara'daki hökümat? Dedim ki ekispere, "beyim, bizim yevmiyemiz kaça geliyor, biliyon mu?" Dedi ki: "Bana ne senin yevmiyenden? Ben önümdeki tütüne bakarım."

— He ya, ona ne? Herif alıyor aydan aya temiz mayışını,

keyfine bakıyor. Sen ne olursan ol, umurunda mı?

— Birlik olsak öyle umurunda olur ki...

— Ne yapacağız birlik olunca, dövecek miyiz?

— Yoo, niye dövelim? Ekmiyoruz, deriz, bitti.

— Ekmezsen ekme yavu, ekispere ne?

— Ekispere ne olur mu? O da yukarıya bildirir. Kimse ekmeyiverirse hökümatın halı ne olur?

— Heç bi şey olmaz. Hökümatla uğraşılmaz kardaşım. Emir verir, zorla gene ektirir.

— Hee, ektirir...

— Ya korkar mı?

— Ula nasıl konuşuyon sen Hüseyin? Biz birlik olsak dağı devirirriz oğlum.

— Hangi dağı ağa?

— Hangi dağı der şuna bak. Tütünü beş on kuruş fazlaya sattı ya, adamla zevklenir. Ula bıldır zarı zarı ağlayan kimdi? Ne çabuk unuttun?

— Ben hiçbir zaman ağlamam. İyi tütün yetiştir, iyi para al.

— Senin tütünün çok mu iyiydi la?

— Elbet iyiydi.

— Hastir dürzü! Adamını buldum demiyor da...

Tam güleceklerdi, yarım kaldı. Köşeden üç jandarma çıkıverdi. Biri onbaşıydı.Köylüler bakıp sustular. Kimisi ayağa kalktı.

— Gene ne var acaba?

— Konuştuklarımızı duydular ellâm. Götürmeye geldiler.

— Yok canım.

Beli tabancalı onbaşı önde, tüfekli jandarmalar arkada, gelip durdular.

— Muhtar nerede? dedi onbaşı.

— İçerde onbaşım.

— Çağır buraya.

Birisi koştu,

Onbaşı cebinden bir kâğıt çıkardı,

— Seyit Ali Şener, Habip Çoban burdalar mı?

Köylüler sağa sola baktılar.

— Yok, dedi birisi.

— Neredeler?

— Evinde olurlar onbaşım.

— Peki. Hiç biriniz buradan kımıldamayın. Sen gel buraya! Düş önümüze, evlerini göster.

Muhtar da gelmişti,

— Buyur onbaşım, hoş geldin.

Onbaşı sertti, yüz vermedi.

— Hoş bulduk. Gel bizimle. Kurul üyelerinden kim varsa, onlar da gelsinler. Yürüyün çabuk!

— Onbaşım bi soğuk ayran...

— Hayır! İşimiz var. Sırası değil!

Köy içine doğru gittiler.

— Anlaşıldı, dedi köylülerden birisi. Define işi. Demek şikâyet ettiler.

— Yok. Şikâyet değil. Modul Osman söylemiştir. Dün hastaneye götürdüler ya?

— Doğru.

— Osman hastaneye mi gitti?

— He. Bacağı mosmor olmuş. Bekletilir mi daha?

— Öğretmen ilk gün söyledi zati. "Bunu götürmek lâzım" dedi. Dinlemediler.

— Cahallık...

— Cahallık değil de para işi kardaşım. Parasız doktura gidilir mi?

— Şimdi nasıl buldular?

— Yarbay Dayı'dan almışlar ellâm.

— O zaman alsalardı e?

— Onu bırak hele. Bu onbaşı niye geldi dersiniz?

— Define buldular diye canım. Başka ne olacak?

— Hımm... Hadi bakalım deli Seyit! Kalk işin içinden şimdi!...

— Önce Yirik Habip'in evine gittiler.

— Öyle mi? He he... O da defineci oldu ha?

— Ee, Allah adamı şaşırtmasın kardaşım. Her şey olur.

— Rüyasında görmüş yavu, ne yapsın...

— İyi. İnsan her rüyasında gördüğünü yapmaya kalkarsa, ohooo...

Gülüştüler. Sonra kafaları indirip düşünmeye başladılar.

Habip, ahırın gölgesinde eşeğin semerini onarıyordu. Elinde iğne biz, karşısında onbaşı ile jandarmaları görünce ayağa kalktı. Yüzü sarardı, ne edeceğini bilemedi.

— Habip Çoban sen misin? dedi onbaşı.

Hazır ola geçti,

— He, benim.

— Gel bizimle, çabuk! Mehmet, sen burada kal. Şu kaşın ucuna dikil. Süngü tak. Kimse eve girip çıkmayacak, anladın mı? Biz gelinceye dek bekle.

— Baş üstüne onbaşım.

— Yürüyün siz!

Seyitali'nin eve geldiler. Jandarmaları görenler, kaşlara çıkıp dikiliyordu. Kadınlar, çocuklar ellerini siper edip bakıyorlardı. "Ne olmuş?" diye birbirlerine soruyorlardı.

Merdivenlerden peşpeşe çıktılar. Seyitali içerde uyuyordu. Kapının önünde tavuklar tünemiş dinleniyorlardı. Kalabalığı görünce kaçıştılar.

— Hoo Seyit, kalk hele kalk!

Seyitali sıçrayıp kalktı. Karşısında onbaşıyı, jandarmayı görünce şaşırdı. Ne yapacağını bilemedi.

— Seyitali Şener sen misin?

— He onbaşım, benim.

— ...?

— Arayacağız. Kaldır ellerini!

Öbürlerine baktı. Ne oluyor anlamaya çalıştı.

— Ne arayacaksınız onbaşım? Bende birşey yok.

— İyi ya, korkma öyleyse. Kaldır!

Seyitali kollarını kaldırdı.

— Buyur ara. "O kadar enayi değiliz," dedi içinden. "Geleceğinizi biliyordum zati. Sakladım saklayacağım."

Ceplerini aradı. Koynunu yokladı.

— Çoluk çocuk nerede? Açın sandıkları neyi, heryeri arayacağız.

— Ne arayacaksınız?

— Sen bilirsin ne arayacağımızı.

Raflara bakıyor, yastıkların içini yokluyordu.

— Hadi durma! İndir yatakları. Sandıkları aç!

Seyitali Muhtar'a baktı, o "bilmiyorum" der gibi dudaklarını büktü.

— Onbaşım, ne arayacağınızı söyleyin, ben kendim çıkarayım.

— Define bulmuşsunuz. Anlamazdan gelme.

— Öyle söylesenize onbaşım. Aradık emme, bulamadık. Hiç zahmet etme. Aha Muhtar da vardı, bir şey çıkmadı.

— Muhtar da mı vardı?

— He.

— Yok onbaşım. Ben yoktum. Sonradan habarım oldu. Gittim, kazdıkları yeri gördüm. Bir şey çıkmamış, doğru.

— Nerede kazdıkları yer?

— Şu arkada. Üzerliktepe'de.

— İyi biliyor musun çıkmadığını?

— Çıkmamış he, biliyorum.

— Ne biliyorsun?

— Öyle dediler.

Seyitali, Muhtar'a yan yan baktı,

— Doğru söylesene la, dedi. Siz de oradaydınız ya? Taşın

ardında bekleyen kimdi?

Muhtar geçiştirmek istedi,.

— Habar verdiler de gittik. Bunlar kazıyorlardı. Etmeyin tutmayın, dedik. hökümattan habarsız...

— Bak şimdi, yalana bak!

— Neyse, bırakın. Sonraki iş o. İndir şu yatakları. Sandıkları da aç!

— Olur. Buyurun, arayın. Hiçbir şey çıkmadı. Çıksaydı, gelip habar verirdik.

Yatakları yere indirdi.

Onbaşı yatakların aralarını yokluyordu. Öbürleri kapının yanında sessizce bekliyorlardı. Yirik Habip mırıl mırıl dua okuyordu. Yüzü bozuktu.

— Arkadaşınız nasıl yaralandı?

— Ayağına taş düştü.

— Taş düştü de hastaneye niye getirmediniz? Niye sakladınız? Kestiler adamın bacağını.

— Ne? Kestiler mi?

— Kestiler ya. Kangren olmuş. Bir haftadır bekletilir mi burada?

— Doğru mu, onbaşım?

— Evet, doğru.

Birbirlerine bakıştılar. Seyitali sarardı. Muhtar'ın kaşları çatıldı. Habip duayı bırakmıştı. Yüzü kapkara oldu. Her yerinden ter yürüdü.

— Eyvah, dedi Muhtar. Elini eline vurdu.

— Doğru mu bu onbaşım, Allahasen?

— Doğru elbet. Hepiniz suçlusunuz bu işte.

— Ben de mi?

— Tabii sen de! Muhtarın görevi nedir? Köyde olup bitenleri haber vermek. Burada kanunsuz işler yapılsın, sen de sakla. Aç şu sandıkları, çabuk!

Seyitali iyice uysallaşmıştı. Sandıkların kapağını açtı.

— Boşalt içindekileri!

— Peki.

Teker teker çıkardı. Çamışırlar, bohçalar, kadın giysileri... Onbaşı teker teker silkeleyip bakıyordu. Evin içi karmakarışık oldu.

Onbaşı gerideki kazanlara, tencerelere baktı. Güğümlerin sularını bile birbirine boşalttırdı.

— Yok birşey ha?

— Ne olsun onbaşım? Aradık emme, bir şey bulamadık, inan.

— Ya sakladıysanız?

— Valla saklamadık. Bulsak söyleriz.

— Ev halkı nerede?

— Çeşmeye gittiler. Çamaşır yıkıyorlar.

Onbaşı tavanlara baktı. Öbür odayı dolaştı. Un çuvallarını, buğday ambarını yokladı. Her yeri inceden inceye gözden geçirdi.

— Ahır nerede?

— Aşağıda.

— Oraya da bakacağız, yürüyün!

— Buyur bak.

Merdivenleri indiler. Onbaşı ahıra, samanlığa baktı. Samanları karıştırdı. Yoktu aradığı.

— Peki, dedi. Habip'in evine gidelim, yürüyün!

Köylüler hep kaşlara dikilmiş bakıyorlardı. Yüzlerinde korkuyla karışık bir merak vardı. Aralarında sessiz sessiz konuşuyorlardı.

Yirik Habip öne geçmişti. Telâşlı telâşlı yürüyordu. Gözleri büsbütün derine kaçmış, yüzü iyice çizgilenmişti. Kocaman burnu terden parlıyordu. Dudakları kıpırdıyordu boyuna.

Evin önüne varınca,

— Ara onbaşım, dedi. Buyur ara, valla bulmadık.

— Müsaade almadan niye arıyorsunuz? Bilmiyor musunuz yasak olduğunu?

— Biliyoruz emme, bi cahallık ettik işte. Bulalım da öyle habar verelim dedik.

— He. Tamam. Herkes inanır buna!

Habip başını yere indirdi. Söyleyecek söz bulamadı.

Evin önü ana-baba günüydü. Herkes dolmuştu oraya. Habip'in karısı içeri girmek istiyor, ama jandarma sokmuyordu. Süngülü tüfeğini sallıyor,

— Çekil be! Yanaşma be! diye bağırıyordu.

— Ekmek alacağım oğul. Çocuklar acıktı, dur hele.

— Olmaz. Yasak!

— Anıı... Adamı kendi evine sokmuyorlar ayol? Bu nasıl iş?

Fadime ağlayacak gibiydi. Ne etsin bilemiyordu. İbiş'in Ali Fadime'ye bakıyor, yardım etmek istiyor, ama elinden bir şey gelmiyordu.

Yaklaşan kalabalığı görünce kıyıya çekildi.

— Şöyle uzağa gidin bakalım, dedi onbaşı. Yalnız ev sahibiyle muhtar kalsın. Öbürleri gitsin!

Herkes çekildi. Uzaktan bakmaya başladılar. Merak içindeydiler. Ama belli etmiyorlardı. Sessizdiler.

Onbaşı jandarmanın birini kapıya dikti.

— İçeri kimseyi sokma Mehmet, dedi.

— Başüstüne onbaşım, diye topuk vurdu jandarma.

— Giren olursa, süngü kullan.

— Başüstüne.

Onbaşı oradakilere bir daha baktı. Çatık kaşlıydı. Köylüler geri çekildiler.

Onbaşı, Yirik Habip'in evini de inceden inceye aradı. Sandıklara baktı, yatakların, yastıklarını içini yokladı.

Habip'i karşısına aldı,

— Sen iyi bir adama benziyorsun, dedi. Doğru söyle, bulamadınız mı birşey?

— Valla bulamadık onbaşım, diye yalvardı Habip. Yüzü ağlayacak gibiydi. Başka söz bulup söyleyemiyordu. Başını iki yana döndürüp duruyordu.

Onbaşı, muhtara baktı,

— Ne dersin, bulamadılar mı?

Muhtar boş bulundu,

— Doğrusunu istersen, bulamadılar onbaşım, dedi. Valla bulamadılar inan. Hiç yorma kendini.

— Ne biliyorsun?

— Şey... Biz de gittik sonradan. Osman yaralanmış diye duyunca...

Seyitali uzaktan bakıyordu.

"Ah dürzü ah!" diye söylendi.

— Kimden duydun?

— Şey... Yaralamınca bağırdılar onbaşım.

— Ee, sen oradaydın demek?

— Yok, pek de orada değildik. Geziniyorduk şöyle.

— Kiminle geziyordunuz?

Muhtar bocalıyordu.

— Bizim dükkâncı Celâl'le.

— Hımm... Oraya gideceğiz hadi. Siz de geleceksiniz. Yürüyün!

— Başüstüne, gelelim.

Köy içine doğru yürüdüler. Köylüler iki yana açılarak yol verdiler.

Habip'in karısı Asiye Kadın,

— Amanın ne hale soktular evi, diyerek girdi içeri. Domuz oynamış gibi şuna bak. Ne arar bunlar ayol? Ne isterler bizden?

— Çabuk çabuk toplamaya başladı evi.

Onbaşı, muhtarı ileri doğru çekip fısıldadı,

— Doğru söyle muhtar, bir şey buldular mı?

— Yok onbaşım. Valla bulamadılar. Bulsalar ben derim, saklamam.

— Bana bak, yalan söyleme. Hepinizi yakarım valla. Altın maltın buldularsa, söyle. Bak buraya kadar geldik.

— Biliyorum onbaşım, valla bulamadılar. Bulsalar babamın

oğlu değil ya, niye saklayım?

— Bize "buldular" diye haber verdiler.

— Yalan onbaşım. İnan ki yalan. Bizim köyde öyle şey olmaz. Bulunsa, hemen çıkar ortaya.

— Niye gece aradılar peki?

— Ne bileyim, aramışlar.

— Bulup aralarında paylaşmak için, değil mi?

— Yapamazlar onbaşım. biz neciyiz burada? Onun için koştum zati. Bir şey çıktıysa hemen el koyayım diye. Ama baktım, yok.

— Müsaade almadan niye arıyorlar?

— Habarım olmadı dedim ya, olsa aratır mıyım? Hemen kapattırır, hökümata bildiririm.

— İnanmadım ama, hadi öyle olsun.

— İnan onbaşım. bu köyde benden habarsız valla kuş uçmaz. Zararlı bir iş olsa, şırpadak bildiririm size. Ne demek...

Okulun önünden geçtiler. Öğretmen İdris merdivene dikilmiş, bakıyordu. İçinde jandarmaların bulunduğu topluluğu hızlı hızlı yürüyor görünce, nereye gittiklerini hemen anladı. Demek bir şikâyet eden olmuştu. "Alın işte," dedi. "Çıkın şimdi işin içinden."

Kımıldamadan baktı. Duruşu üzgündü.

Yirik Habip'le Seyitali önden gidiyorlar, öbürlerine yol gösteriyorlardı. Suçlu gibiydiler. Hele Habip, iyice bozuktu. "başımı belâya soktum" der gibi derin derin düşünüyordu. Ne demekti herkesin içinde evinin aranması? Köye karşı küçük düşmüştü. Rezil olmuş gibi bir duygu vardı içinde. Kendikendine dua okuyarak yürüyordu.

Seyitali aldırmıyordu. Bir şey çıkmazdı bundan. İçi serindi.

Lâkin Osman... Osman'a acımıştı. Belki dava da açılırdı hakkında. Osman nasıl ifade verdi kim bilir? "Beni define aramaya götürdüler, taş yıkılınca altında kaldım. Çabuk kurtarmadılar" dediyse... Tüü! Bu Osman'ı ne diye içimize aldık? Zaten uğursuzun teki. Deyyus... Gitti de taşın altında kaldı? Kurtaramadı kendini. Oysa habar verdik, taş yıkılıyor kaç, dedik. İnsan durur mu daha? Seme!... Adı üstünde Modul Osman. Modullamadan yürümez. Böyle adamdan hayır mı gelir?"

— İşte burası onbaşım, dedi. Taş şöyle şuradan yıkılıverdi.

— Altında bir şey var sandınız, öyle mi?

— He.

— Onun için kazdınız?

— Evet.

— Allah akıl versin. Burada define mi olur lan? Burada define olsa şimdiye dek bırakırlar mı?

— Öyle.

— Öyle de niye kazdınız?

— Şüphelendik onbaşım.

— Neyinden şüphelendiniz?

Seyitali'yle Habip birbirlerine bakıştılar. Sonra kafalarını indirdiler yere.

— Enayiliğinize doymayın, dedi onbaşı. Ulan böyle yerde define mi olur? Kırın düzü burası, oğlum. Ne bir yıkıntı var, ne bir işaret. Arayacaksınız doğru dürüst bir yerde arayın da bulun bari.

— İyi diyon onbaşım, bravo! Bunlarınki akıl değil valla. Söyledik emme kâr etmedi.

Seyitali, muhtara baktı, "Ula yalak dürzü," dedi içinden. "Ne

zaman dedin? Sen de gelmişsin de beklemişsin ya kayanın ardında? Belki çıkar diye..."

Habip başını eğmişti. Azarlanmış gibi duruyordu öyle.

İbiş'in Ali ta yanlarına sokulmuştu. Söze karışmak istiyor ama, cesaret edemiyordu. "Onbaşım, Habip emminin suçu yok," diyecekti. "Valla yok. O kendi halinde bir adam. Böyle işlere girmezdi emme, nasıl girdi bilmem. Onu kurtar ne olur? Elini ayağını öpeyim. Kızı Fadime var ya, çok korktu. Sapsarıydı, görmedin mi? Fadime'ye yazık. Öbürlerine ne edersen et emme Habip emmiyi kurtar. Bir daha tövbe yapmaz."

— Neyse, dedi onbaşı. İş değil bu. Enayice gitmiş adamın bacağı. Şikâyet ederse gittiniz okkanın altına. Hatta belki de cinayet bu. Olur a? Belki mahsus yaptınız.

"Aman onbaşım, dedi Seyit. O bizim arkadaşımız, niye mahsus yapalım? Hatta "kaç!" diye bağırdık, emme yetişemedi. Kaza oldu.

— Allahtan, dedi Habip.

— Hee, allahtan, diye alay etti onbaşı. Siz gece yarısı gelin buraya, gizlice define arayın, arkadaşınızı taşın altında bırakın, sonra da Allah'tan. Sersem herifler!

Habip karşılık vermedi.

Onbaşı döndü, yürüdü. Muhtar arkasından yetişti,

— Onbaşım, dedi, acıktınız. Buyurun eve, önce karnınızı doyurun. Kulak asma bunların işine. Dediğin gibi, sersem herifler. Her yaramazlık bunlardan çıkar zaten.

Kulağına fısıldadı,

— Hele öbürü, Seyitali dedikleri... O kandırmıştır bunları. Hep şeytanlık ondan çıkar. (Geriye baktı) Şu köyde valla ondan uğursuz adam yoktur. Bunların beynine o girmiştir. Sor da bak. Kaç kere çağırttım, söyledim. "Ülen oğlum" bu iş yasak iş.

Hökümatın habarı olmadan kazmayın, aramayın. Sonra şikâyet ederim." Yok dinlemez. Biraz kaburgasını kırmak gerek onbaşım. Bana kalırsa sen bunu karakola götür, azıcık bi ısla. Başka işleri de var bunun. Amerikanlı mı, Alamanyalı mı bi ehbabı var. İki de bir taksiyle buralara gelir.

Onbaşı durdu,

— Ne için gelir?

— Bilir miyim? Bundan eski para neyi alırmış.

— Nasıl para?

— Toprağın altından çıkan para işte. Yalnız para değil canım, kap kacak, çömlek.. Ne bulursa.

— Buluyor demek öyle şeyler?

— Elbet onbaşım. Bizim köyde her zaman çıkar zati. O gâvur da geliyor, bunun elinden alıp göürüyor.

— Nereye götürüyor?

— Bilir miyim? Ankara'da otuurmuş. Bilmem nerde dee, böyük bi adammış. Öyle diyorlar.

— Yaa? dedi onbaşı. Dönüp Seyitali'ye baktı. Seyitali de onları gözlüyordu. Anlamıştı kendisi hakkında konuştuklarını. Ama duyamıyordu.

Onbaşı onu çağırdı,

— Gel buraya Seyitali Şener!

— Buyur.

— Daha önce başka yeri aradın mı sen?

— Hayır onbaşım.

— Doğru söyle!

Seyitali, muhtara ters ters baktı.

— Muhtar yalan söylüyor onbaşım. Ben hiçbir yeri aramadım.

— O gâvur ahbabın kim?

— Hangi gâvur ahbabım?

— Ne bileyim ben? Gelip gidiyormuş buraya?

— Amerikanlı Corc mu onbaşım? O, hökümatın böyük dostu bi adam, hemi de yardımcısı. Evde adiresi var, istersen veririm. Deee, böyük adam o.

— Hımm. Başka?

— İşte o geldi bir iki kere.

— Niye geldi?

— Hökümatın yardımcısı olaraktan eski işleri topluyor onbaşım. Toplayıp müzelere koyuyor.

— Hangi müzelere?

— Angara müzelerine, İstanbul müzelerine.

— Ya? Bizim haberimiz niye yok peki?

— Bilmem. Belki yüzbaşının haberi vardır.

— Peki çağır arkadaşını da. Bizimle kasabaya geleceksiniz. Hakkınızda ihbar var. İfadeniz alınacak.

Seyitali sarardı,

— Etme onbaşım. Valla bir şey bulmadık biz. Kabahatımız yok.

— O daha belli değil. Hazırlan hadi!

Muhtara kötü kötü baktı,

— Sen mi şikâyet ettin la? Emme komam bunu sende!

— Al işte. Ula oğlum sabah beri yalvarıyorum onbaşıma ki bunların suçu yok diye. Ben sizi kurtarmak istiyorum, sen de

tutmuş...

— Eee, uzatmayın, dedi onbaşı. Benim yanımda nasıl konuşuyorsunuz öyle? Yürü!

— Konuşur bu onbaşım. Terbiye yok ki herifte. Kırk kere söyledim, "Vazgeç bu işten Seyitali. Başına belâ bulacaksın, pişman olacaksın..." Hadi şimdi çık işin içinden. Böyük sözü dinlemeyenin hali böyle olur. Yaa!..

Hem yürüyorlar, hem dönüp dönüp bağırıyordu,

— Şu köyde senin gibi kudümsüz adam var mı? Osman'la Habip'in başını da yaktın. Osman'ın bacağını kesmişler bak! Yazık değil mi? Hep senin yüzünden. Bu köyün başına belâ mısın be adam? Mazarrat herif. İt oğlu it! Bir de utanmadan lâf söyler! Utanmaz!..

Seyitali arkada kalmıştı. Karşılık vermiyordu. Dikilmiş, ters ters bakıyor, başını sallıyordu.

—15—

Seyitali'yle Yirik Habip kasabadan dönüyorlardı. Yayandılar. Yokuş yukarı dizlerine dayana dayana yürüyorlardı.

— O muhtarın alacağı olsun, dedi Seyitali. Eğer burnundan getirmezsem, bana da Seyit Efe demesinler. Alçak! Gördün değil mi, o gün nasıl horozlanıyordu onbaşının yanında? Adammış gibi konuşuyordu dürzü. Bize demiş ki, "Etmeyin oğlum, hökümattan izin almadan kazı yapmayın. Ayıptır, yasaktır..." Şuna bak! Oysa gece, gizlice gelmiş de bizi gözetlemiş kayanın arkasında. Gömü çıkarsa o da hazıra konacak. Hisse alacak. Ah bi habarım olsaydı, orada kürek sapıyla bir dayak çekerdim ki ona... Şeytanlar maşallah derdi. Dürzü! Emme şimdi görecek anasının tarlasını. O zannetti ki bizi hemen içeri

atacaklar. Hıı...

— Lâkin Osman'a çok acıdım, dedi Habip.

— Ben de acıdım. Acınmaz mı? Genç yaşında tek bacakla kalmak ne demek? Yazık oldu oğlana.

— Çok yazık oldu. Keşke öğretmenin dediğini yapsaydık, hemen götürseydik kasabaya.

— Belki kurtulurdu o zaman. Ama erkek adammış ha. Kimseden şikâyetim yok demiş. Kurtardı bizi.

— He, öyle demiş.

— Onbaşı da yardım etti doğrusu. Sabah erkenden görüştürmesi iyi oldu.

— Elbet, iyi olmaz mı? Yolunu yaptık elbet. Biliriz o kadarını. Az hökümat kapısı çiğnemedik kardaş.

Şapkayı iyice yana yıktı. Görekli köyünün Seyit Efesi oluverdi hemen.

— O gün ne oldu biliyon mu? Tabancayı bizim kayınço istedi. Nerde bulduysa bir bağ mermi bulmuş. Yalvardı, "bugün tabancanı bana ver" diye. Ben zati düşünüyordum, biliyon mu? Bugünlerde başımız belâda. Bi arama tarama olur, şunu saklayayım diyordum. Önce bi nazlandım. "Vermem, birini vurursun" dedim. "Yok enişte, valla vurmam enişte... Ne olursun enişte..." İyi ki vermişim. Değilse tabanca gidecekti o gün.

— İyi olmuş, dedi Habip. Gülümsedi. Kaç gündür ilk olarak gülümsüyordu. Karanlık yüzü biraz ışıdı.

— Ben de okunmuş dalları bulacak diye korktum emme, bulamadı.

— Neredeydi?

— Astarın ağaçları arasına soktuydum. Tam oraya baktı. "Bunlar ne?" diye soracak sandım. Sormadı. Allahtan işte.

— Allah saklar canım. Okunmuş gül dalı onlar, dua gücüyle. Lâkin hanizeyi bir buluverseydik Habip kardaş. Ne iyi olacaktı ya?

— Olacaktı emme bulamadık.

— Gene buluruz, Allahtan umut kesilmez.

— Cık. Tehlikeli iş. Ben yokum gayri.

— Niye? Ne çabuk yıldın? Bu kadar mıydı kavlimiz? Yemin ettik ya?

Habip düşündü. Yere bakıyordu. Yüzü dümdüzdü.

— Dur bakalım hele, acele etmeyelim. Bu iş biraz unutulsun.

— Unutulsun elbet. Orası doğru. Emme yılmak yok. Habip kardaş. Buluncaya dek arayacağız. Söz ağzımızdan çıktı, başka yerimizden değil. Bulacağız o gömüyü, tamam mı? Bulacağız ve... Osman'ın hissesini de götürüp vereceğiz. Ancak o zaman Allah affeder bizi. Değilse oğlana karşı borçlu kalırız. Hem de iki dünyada, öyle değil mi?

Habip derin derin düşündü. Başını salladı,

— Doğru. Çok doğru. Bu sözün hoşuma gitti. Hatta kendi hissemizden fazla vermeliyiz ona. Neden dersen, o gayri sakat kaldı. Tek bacakla çalışamaz, iş göremez. Yazık...

Gözleri buğulandı. Sesi değişti,

— Bizim yüzümüzden sakat kaldı, Seyitali. Suç bizim. Ona yardım etmeliyiz.

— Elbet etmeliyiz. Ben de onu diyorum işte. Nasıl yardım edeceksin? İkimiz de cıbırız. Emme gayret eder de, hazineyi bulursak.. Şöyle bi küp dolusu altın.. Boğazımızdan geçer mi o?

— Ah öyle bi şey olsa, ah! Kendi hissemden çok ona veririm.

— Ben de vererim valla. Ne olacak, onar altın fazla verince neyimiz eksilir? Bir küp dolusu altın bu!

Habip başını sallaya sallaya yürüyordu. Uzak bir düşe dalmıştı gene. Kendikendine konuşuyordu.

— Bulacağız biz bunu emme, bakalım nasıl? dedi.

Rüyada saydığı paraları düşündü. Tekrar gözünün önüne getirdi, ne de çok paraydı? Harman gibi yığılıydı. "Dur bakalım," dedi. "Bir hayır var bu işin sonunda. Bakalım nasıl çıkacak?"

Umudu çok derindi.

Seyitali yan yan baktı, onu biraz daha hazırlamak gereğini düşündü.

— Hiç bir şey zahmetsiz olmaz hafız ağa, dedi. Sen daha iyi bilirsin ya, Allah durup dururken vermez. Çalışana, arayana verir. Belki başımıza gelenler hep hayırdır. Allah bizi deniyordur. "Bakalım kullarım ne kadar katlanacak, nereye kadar dayanacak?" diyerekten... Anladın mı? Hemen vazgeçersek, "Ha bunlar lâyık değil" diyecektir. Emme yılmazsak, gene ararsak... İşte o zaman hazineyi önümüze serecektir.

— Öyle he.

— Onun için dönmeyelim diyorum, işimize bakalım. Hiçbir şey olmamış gibi gene arayalım. Bak açık söylüyorum, sen vazgeçsen de ben arayacağım. Ama sen müslüman adamsın. Ağzın dua bilir. Namazını niyazını kılarsın. Allah sana yardım etmeyecek de kime edecek? Onun için istiyorum birlikte aramayı, anladın mı? Ben bu yolda neyim var neyim yok, harcayacağım arkadaş. Kararım katti. Ya herrü, ya merrü. Ya battık, ya çıktık Hem yalnız bizim toprağımızda değil, gerekirse taa Dumanlı'ya çıkacağım. Derindere'ye ineceğim. Her yeri arayacağım.

Habip susuyordu. Kafasını indirmiş, terleyerek yürüyordu.

— Köyde şimdi ileri geri konuşurlar. Hiç aldırmayacaksın, anladın mı? Duymazdan gelceksin. Hani ne demişler, "İmam bildiğini okur." Yarın hazineyi bulalım, bak ortalık ne oluyor. Tıss... Anladın mı? O söyleyenler günlenler, gelir önünde el uğurştururlar. Ağamsın, dayımsın derler. Böyledir bizim köyün adamı. Sen sen ol, kimseye kulak asma. Başkasına da birşey deme. Söz aramızda, bu Osman'ın ağzı biraz gevşekti. Bak o gün gitti, muhtara söz kaptırdı. Geceleyin onun için gizlice geldiler oraya. Oysa bu işler gizlilik ister kardaşım. Ağzın sıkı olacak. Öyle değil mi ama?

— Öyle.

Seyitali yorulmuştu. Durup ileriye, geriye bakındı. Şapkısını çıkarıp başını serinleti. Dağa yukarı epey yükselmişlerdi. Kasaba uzakta, ovanın düzünde belli belirsiz görünüyordu.

Yolun kıyısındaki çeşmeye gelince yüzlerini yıkadılar, su içtiler.

— Bu çeşme bildim bileli böyle, dedi Seyitali. Eskidi iyice. Hazineyi bulunca ahdim olsun, gözelce bir yaptıracağım. Hayrıma...

Habip de şimdi onu düşünmüştü.

— İyi olur, dedi. Birlikte yaptıralım. Betondan şöyle.

— Olur emme, o zaman da az gelir. Camiyi de onartalım.

Habip buna daha çok sevindi. "Şu Seyit'e deli meli derler emme, bak ne iyi düşünüyor" dedi kendikendine.

— Olur Seyit. Yaptıralım.

— İnsanın bir hayrı olmalı kardaşım. Toprağın altında yatan gömünün kime yararı var? Hiç... Emme biz çıkarır da onu işlersek, hem çoluk çocuğumuzun geçimine, hem de köyümüzün bir işine harcarsak bundan iyi iş mi olur? (Birden aklına geldi)_ Hatta ne diyorum bak, bir değil de iki küp altın

bulduk, olur ya? Birin bölüşürüz. Öbürünü de götürür hökümata teslim ederiz. Deriz, "Arkadaş, biz bunu bulduk. Alın devletin hazinesine mal edin, bize de ne düşüyorsa verin. tamam mı?" Öbürünü göstermey z. K msenin bulamayacağı bir yere saklarız. Sonra aramızda kardaş payı bölüşürüz. Osman'ın hissesini de vereriz. (Ağzını iştahla şaplattı) Düşün. Osman'a bi mendil dolusu altını götürmüşüz. Önüne şangırttak boşaltıvermişiz. "Al arkadaş, bu senin" demişiz. Osman fıkarası yüzümüze bakıp kalmış...

Habip heyecanlandı, elini havaya vurdu,

— Yapalım bunu be Seyit! dedi. Ne iyi olur ya?

— Elbet olur. Bacağını bile unutur garip. Gelir boynumuza sarılır...

Habip olmuş gibi sahneyi gözünde canlandırdı. Yüzü değişti. Neredeyse ağlayacaktı.

— Allah, dedi, Allah! Göster işte...

— Gösterir. Hiç belli olmaz. O herşeye kadirdir.

Tepeyi çıkmışlardı. Köyün bir ucu görünmüştü. Ekini biçilmiş tarlalar, boz renkli kırlar, bildik düzlükler önlerine serilmişti.

Kızıltepe'nin başında yatırın ağaçları uzaktan koca bir kuşun tepeliğine benziyordu. Akşam güneşinde kana bulanmış gibi kırmızı görünüyordu oralar. Gölgeli yerler ise koyu mordu. Dereler sisli bir mavilik içindeydi.

Bir zaman konuşmadan yürüdüler. Kendi içlerine gömülmüş, düşünüyorladı. Habip'in dudakları kıpırdanıp duruyordu. Derine kaçmış gözlerini yere indirmişti. Bu işten ucuz kurtulduğuna gizli gizli seviniyordu. "Hele biraz zaman geçsin, unutulsun. Ondan sonra ne olur bakalım?..." diyordu.

Yol, mezarlığın kıyısından geçiyordu. Durdu, ellerini açıp

bir fatiha okudu. Seyit görünce, o da yaptı aynı işi.

— Hadi bakalım, uğurlar olsun kardaş, dedi. Hiç niyetini bozma. Soran olursa, "Suçumuz olmadığından, koyverdiler" dersin. Fazla kurcalama. Ağzını sıkı tut. Ha bakalım.

Habip başını salladı, evine doğru yürüdü.

— Anoo! Bubam geldi! diyerek koştu küçük kız.

Fadime damın kaşına çıkıp baktı. Asiye Kadın başını uzattı. Hep sevindiler.

— Oh Allahıma şükür, dedi kadın. Ellerini dizine vurdu. Hapsedeceklerini sanmıştı. Nerde kaldın herif?.. Aklımızı çıvdırdık üç gündür. Hapise atmışlar dediler. Ne edeceğimizi bilemedik. Çok şükür. Anlat hele?...

— Ne anlatayım? dedi Habip. Kapının eşiğine oturdu. Ayaklarını uzattı. Yok birşey. Gittik geldik işte.

Ağzına bakıyorlardı.

— Nasıl yok? Hapsetmediler mi?

— Yoo..

— İyi bari. Ne ettiler ya? Neredeydiniz üç gündür?

— İfademizi aldılar. Sonra koyverdiler.

— Osman ne oldu? Gördünüz mü?

— Gördük. Bacağını kesmişler.

— Öyle mi? Gördünüz mü?

— He.

— Vah vah vah... Ondan bir ceza gelir mi size?

— Yok.

Kadın düşündü. Ne diyeceğini bilemedi.

— İyi bari. Biz korktuyduk burada. Fadime ocağı yak hele. Çorba kaynatalım.

Biraz sonra komşular geldiler. Osman'ı sordular. Habip, onlara da kısa yanıtlar verdi. Biraz sonra Arife Nine gelince, durum değişti. Yürümüyor, sürünüyor, duvarlara tutunarak ilerliyordu. Birkaç gün içinde perişan olmuştu kadın. Ağlıyor, bağırıyor, ortalığı sesle dolduruyordu. Ne dediği pek anlaşılmıyordu. Osman'ın bacağını duymuştu.

— Ne oldu Osman'ımaa?!.. diye bağırıyordu. Söylee... Siz geldiniz de o niye gelmeeez!... Oğlumun katillerii!..

Hep ayağa kalktılar. Arife Nine'yi tutmaya çalıştılar. Ne diyeceklerini bilemiyorlardı.

— Sus diza. Öyle deme diza. Osman iyi, üzülme. Her şey Allahtan.

— Ben üzülmeyim de kim üzülsüün?.. Yaktınız oğlumu gâvur olasıcalar! Siz kandırdınız da götürdünüüüz... Başını nâra yaktınız...

— İyi olacak diza. Bir şeyi yok.

— Yakında gelecek diza, üzülme sen.

— Yalan söylüyorsunuuz... Beni kandırıyonuuuz!...

Habip kötü olmuştu. Ne diyeceğini bilemiyor, kem küm edip duruyordu.

Biraz sonra kapıda muhtar göründü,

— Ne oluyor be? dedi. Ne bağırıyorsunuz? Susun hele. Durumu anlayalım. Hoş geldin Hafız kardaş, ne var ne yok? Ne yaptınız?

— İyilik muhtar. Gittik geldik işte.

Göz kırptı,

— Osman nasıl?

— İyi, selâmı var.

Arife Nine hâlâ dövünüyordu. Birşey görecek, anlayacak durumda değildi. Muhtar bacağını gösterip, "Kesmişler mi?" işareti yaptı. Gözüyle sordu. Habip de, "Evet" dedi başıyla.

— Vah vah vah...

Herkes bir acıyla sustu. Arife Nine'nin ağlamasına öbür kadınların ağlamaları karıştı. Hıçkırıkla, sesle doldu oralar. Çocuklar ne oluyor anlayamıyorlardı. Birbirlerine bön bön bakıyorlardı. Sonra onlar da ağlamaya başladılar.

— Susun yavu! dedi muhtar. Ağlayacak ne var? Osman sağ salim gelecek. Hiç bir şeyi yokmuş. Boşa ağlıyorsunuz. Çocuk musunuz be, anıı...

İbiş'in Ali kapıda dikiliyor, kim konuşursa ona bakıyordu. Şaşkın bir hali vardı. Arada bir Fadime'ye gidiyordu gözleri. Sonra Habip'e bakıyordu. Bir iş buyursalar da yapsam der gibiydi.

Sonra kalabalık dağıldı usuldan. Arife Nine'nin koluna girip götürdüler. Hâlâ çırpınıyor, ağlıyordu.

O gidince eve bir sessizlik çöktü. Yirik Habip oturduğu yerden kalkamıyordu. Başını indirmiş, kara kara düşünüyor, dualar okuyordu.

Asiye Kadın ocak başına oturdu, çorba kaynatmaya başladı.

—16—

Akşamdan sonra Seyitali'nin kapısı vuruldu. Karısı lâmba ışığında yama yapıyordu. Kendisi sedire kaykılmış, sigara içiyordu. Çocuklar çoktan uyumuşlardı.

— Kim bu?

— Bilmem.

— Bak bakayım?

Kadın iğneyi ipliği bırakıp doğruldu. Doğrulurken belini tuttu. "Vay belim, vay vay vay..." Ne zamandır beli ağrıyordu.

Seyitali aldırmadı. Kasaba dönüşü durgun bir devreye girmişti. Fazla dışarı çıkmıyor, kimseyle konuşmuyordu. Kendikendine düşünüyordu boyuna.

Kadın geldi,

— İki yabancı, dedi. Seninle konuşmak istiyorlar.

— Kimmişler?

— Bilemedim. "Buraya çağır" dediler.

— Ula konuk mu yoksa? Evde yok deseydin?

— Diyemedim. Ne bileyim?

— Hey Allah! Nasıl konuk edeceksin şimdi, ne yedireceksin?

Kadın ezildi,

— Bilmem. Hiçbir şey yok.

Pek yoksuldular bugünlerde. Seyitali eline geçen parayı çarçur etmişti. Gene gaz alacak paraları yoktu.

Kapıya varıp seslendi,

— Kim o?

— Merhaba Seyit Ağa, dedi bir ses. Biz Ünyeliyiz. Seninle konuşmak istiyoruz. Önemli bir iş...

Karanlıkta baktı, hiç tanımadığı adamlardı. Birisi iriyarıydı, birisi ufak tefek. Yedeklerinde birer at.

— Ne gibi? Kaçakçılık falan mı? Biz yoğuz öyle işlerde.

— Yoo, başka bir iş. Daha önemli.

Seyitali düşündü, "Allah Allah, ne olabilir?"

— Peki, buyurun...

— Girmeyelim. Şöyle dışarda konuşalım.

— Olur mu canım? Buyurun da birbirimizin yüzünü görelim hele.

— Evi hiç rahatsız etmeyelim. Zaten işimiz dışarda. Gel şöyle biraz, çekinme.

— Niye çekineyim canım? Ben ne yaptım size çekinecek?

Çıktılar. Atların heybeleri doluydu. "Dur bakalım," dedi Seyitali kendi kendine. "Bunlar kaçakçı emme, bakalım ne kaçakçısı? Bizim buralarda zati eksik olmaz. Tabanca, mermi, naylon eşya getirir, satarlar."

Köyün arkasına doğru yürüdüler. Ortalık karanlıktı. Göz gözü görmüyordu.

İri yarı olanı,

— Seyit Ağa, dedi. Biz senin ününü duyduk, cesur adammışsın. Önemli bir iş için geldik sana. Eğer yaparsan, hep zengin olduk gitti. Yapmazsan yapma ama, kimseye söyleme. Çünkü gizli bir iş.

— Neymiş o? dedi. Bilelim hele.

— Çok büyük iş. Tenekelerle altın var ucunda.

— Allah Allah, ne olabilir? Define mi?

— İyi bildin, dedi ufak tefek olanı. Sizin burada bir yerde define var. Yerini bu efendi haritada buldu. Harita çok eski. Deee, ta Rumeli'den geldi. Biz seni duyduk. dedik, bu işi yaparsa Seyit Ağa yapar.

"Ula, başıma devlet kuşu konacak herhalde." diye düşündü Seyitali. "Emme biraz ağırdan almalı. Hemen kabul edivermek olmaz. Dur hele...."

— Sağolun kardaşlar, madem adımı anıp gelmişsiniz, emriniz başım üstüne. Ben arkadaş uğruna can verenlerdenim.

— Ha şöyle... Tamam. Lâkin yeri...

— Evet, neredeymiş söyleyin?

Hık mık ettiler, duraladılar.

— Biraz sapa yerde Seyit Ağa, dedi, iriyarı olanı. Bilmem kabul edecek misin? Seni iyi tanımadığımız için hemen söyleyemiyoruz.

— Ne gibi? Söyleyin, korkmayın.

— Sizin burası koyu müslüman köyüymüş. Bilmem ne diyeceksin? Ama biz çaresini bulduk. İlâcını neyi hepsini getirdik. Hiç çekinmeyeceksin.

"Allah Allah, ne der bu adamlar? İlâçla milâçla ne yapılacak?.."

— Söyleyin kardaşlar. Gevelemeyin yahu. Çıkarın dilinizin altındakini, bilelim.

— Öyleyse dinle, dedi iriyarı, kıravatlı olan. Sen mert adamsın, belli. Dediğimizi yaparsan zengin olacaksın. Altını aramızda kardeş payı bölüşeceğiz. Yapmazsan gene sağol. Ama kimseye söylemeyeceksin, tamam mı?

— Tamam yahu. Hem yaparım, niye yapmayım? Fakırlıktan imanım gevremiş benim, durur muyum?

— Ama arkadaş, altın sapa yerde. Kazması zor.

— Nerde?

— Sizin evliyanın altında. Evliyanın mezarı kazılacak. Hem de bu gece...

— Nee? Ballıbaba'nın?...

— Evet.

Seyitali düşündü. "Ula demek orda ha? Biz de gitmiş nereleri ararız? Peki Ballıbaba'nın mezarı kazılır mı? Kazılırsa adamı çarpmaz mı?" Düşündükçe terledi.

— Nasıl olacak bu? Mezarın altı mı kazılacak?

— Evet.

Çenesini kaşıdı,

— Çarpmaz mı?

— Korkma sen. Biz ilâcını getirdik. Bunu içince adama cesaret gelir ki, dağı devirir. Evliya mevliya olduğunu unutur. Gel hele şöyle, oturalım...

Dereye doğru indiler, düz bir yere oturdular. Kısa boylu adam, heybeden el yordamıyla bir şeyler çıkardı.

— Hele iç şundan biraz, dedi.

Seyitali içti ki, şarap. "Oh" dedi. "Ne zamandır içmemiştim. İyi."

Haşlanmış yumurta, kıyılmış pastırma falan çıkardılar. Seyitali'nin iştahı açıldı. Şişenin birini bitirdiler, öbürüne başladılar. Seyitali gittikçe neşelendi. "İş yolunda," diyordu kendikendine. "İyi ki Habip'in babası yok. Ona kalsa, evliya mezarına dokunmaz. Bizim kazmamıza da razı olmaz, imkânı yok. Emme ben... (Kendini bir yokladı, şarabın etkisiyle iyice güçlenmişti) he he... Evliyanın mezarını açmak değil, içine bile ederim valla. Adam doğru söylüyor, tam ilâçmış bu.."

Birden doğruldu.

— Tamam lan, dedi. Kalkın, açacağım! Emme sonunda kalleşlik yok. Altınlar ortak?...

— Ortak Seyit Ağa, dediler. Tamam, söz bir Allah bir!

— Kazma kürek gerekli bize. Gidip evden getireyim.

— Peki getir, ama kimseye söylemeyeceksin.

— Söylemem.

Yürümüştü, öbürleri aralarında konuştular.

— Dur ağa, dedi ufağı. Ben de geleyim seninle.

Vazgeçer, yahut başkasına söyler diye kuşkulandılar. Seyitali bunu anladı,

— Peki gel, dedi.

Kuş gibi hafifti. Neredeyse uçacaktı havada. Herbir işi yapabilecek durumdaydı şimdi. Evden kazma kürek aldılar. Karısına da sıkı sıkı tembih etti,

— Kimseye söyleme, dedi. Bizim gizli bi işimiz var. Belki geç kalırım. Siz yatın.

— Olur, dedi kadın.

Yıldız ışığında tepeye yukarı peş peşe yürüdüler. Atları tam kaçakçı atıydı, geceleyin kişnemiyorlardı. Seyitali omuzunda kazma kürek, üç adım ilerden gidiyor, öbürlerine yol gösteriyordu. Ballıbaba'nın mezarını açacağı aklına bile gelmiyordu. Sadece altınları düşünüyor, "demek buradaymış ha?" diyordu. "Ula nasıl da aklıma gelmedi? Şimdiye dek bırakır mıydım hiç? Altını üstüne getirirdim valla. Tüü..."

Terliyor ama, terlediğini duymuyordu. "Şimdi altınlara kavuştuk ha? Vay be!... Nasıl götüreeğiz peki? Kolay canım, gömleği torba yaparım, doldururum içine. Sırtımda götürürüm. Olmazsa gömerim bir yere, kimse şüphelenmesin."

Şarabın etkisiyle bedeni alaf alaf yanıyordu.

— Ah bi varıversek...

Adımlarını iyice açmış, ha gayret yürüyordu. Öbürleri zor yetişiyordu arkasıdan.

Biraz sonra tepeyi çıktılar.

— İşte burası bizim evliya, dedi Seyitali. Gösterin neresi

kazılacak?

— Dur hele.

Ünyelilerin nefesi kabarmıştı. Bir taşın üstüne oturdular. İriyarı olanı koynundan kağıtlara sarılmış eski bir harita çıkardı, duvarın üstüne serdi. El fenerini tutup uzun uzun baktı. Köyün yerini, evliyanın yerini aradı.

— Tamam, dedi. Burası. Mezarı açacağız. Bismillâhirrahmanirrahim... Başla hadi.

— Tüh, edip ellerine tükürdü Seyitali. Eşmeye başladı. Önce baştaki uzun taşı yıktı. Sonra öbür taşları.

İrayarı Ünyeli uzaktan el feneriyle ışık tutuyordu. Ama adam korkuyordu herhalde, elindeki fener titriyordu.

— Ne oluyor, korkuyor musun?

— Yok. Sen devam et.

Sesi de titriyordu. Öbür Ünyeli hiç ortada yoktu.

— Öbür arkadaş nerede?

— Buradayım, dedi ta uzaktan. Taşın arkasına saklanmıştı, oradan bakıyordu.

— Ula gelin şöyle, dedi Seyitali. Yanaşın. Ne oluyorsunuz?

— Ben korkuyorum arkadaş, dedi uzaktaki. Dua okuyorum burada.

— Korkmayın be. Altı üstü bir mezar işte. Korkacak ne var?

— Sen devam et, dedi kıravatlı. Ama onun da sesi bozuktu.

Seyitali hiç aldırmadı, gayretle çalışıyordu. Taşları çıkardı, toprağı kıyıya yığdı. Çukur derinleştikçe heyecanı artıyordu. Ha şimdi çıktı altınlar, ha şimdi çıkacak... Derken kazma, sert bir şeye takıldı. "Hıh!" dedi, "Altın küpü..." Ünyeliler de koşup geldiler. Eğilip bakmaya başladılar. Heyecandan nefesleri kesil-

mişti.

— Aman Seyit Ağa, yavaş çıkar Seyit Ağa. Küp kırılmasın...

Usulca açtı ki, kurukafa. Evliyanın kafası. Ünyeliler bir kaçıştılar. Neredeyse birbirlerini çiğneyeceklerdi.

O zaman Seyitali de korktu. Ne edeceğini bilemeyiverdi. Kaçmak istedi, kaçamadı. Dizlerinin bağı çözüldü. Arkasını dönüp oturuverdi mezarın içine. Gözlerini yumdu. Sırtından bir ter boşandı. "Evliya şimdi çarpacak," diye düşündü. "Aha şimdi çarpacak..." Dua okumak geldi içinden. "Allahümme..." Duayı bitiremedi. Kendinden geçti. Yığılıverdi oraya. Ağzı yüzü topraklara karıştı.

Bir zaman geçti öyle.

Ünyeliler dışarda bekleşiyorlardı.

— Kaçalım mı? dedi birisi. Binip atlara savuşalım mı?

— Bilmem. Ya altını bulursa?

— Çarpıldı ellâm. Kalkmıyor baksana?

— Ulaa... Ne edeceğiz?

Sağa sola baktılar.

— Seyit Ağa! Hişt Seyit Ağa!

Hiç ses gelmiyordu. Kımıldamıyordu Seyit.

— Git kaldır şunu yahu.

— Yok. Ben gidemem. Sen git.

— İkimiz birlikte gidelim, gel...

El ele tutuştular, yavaş yavaş ilerlediler. Korkuyorlardı. Bir kımıltı olsa yeniden kaçacaklardı.

— Seyit Ağa be, Seyit Ağa! Kalk hele...

Seyitali doğruldu. Ağzındaki toprakları tükürdü.

— Ne oldu bana? dedi.

— Bilmem. Neyin var? Gel hele...

Çıkıp yürüdü. Ünyeliler dikkatli dikkatli bakıyorlardı.

— Yok bir şeyin, dedi iriyarı olan. Gel şöyle dinlen biraz.

Dışarı çıkardılar.

— Yoruldun da ondan oldu. Gel... Bir sigara iç.

Taşa oturttular. Sigara verdiler. Seyitali derin derin duman çekti. O zaman biraz aklı başına geldi. Mezara doğru yan yan baktı,

— Benden paso arkadaş, dedi. Gidin biraz da kendiniz kazın.

— Etme Seyit Ağa, tutma Seyit Ağa... Az kaldı.

— Yok. Geçti gayri. Bir daha girmem. Tövbe...

— Olmaz Seyit Ağa, iskelet çıktı. Böyle bırakılır mı?

— Evliya çarpacak...

— Çarpsaydı şimdiye dek çarpardı.

— Öyleyse siz kazın.

Ünyeliler bakışıp kaldılar.

— Etme Seyit Efendi, böyle mi konuşmuştuk? Hani altını bölüşecektik?

— Nerede altın, hani?

— Plâna göre mezarın altında. Az kaldı.

— Ben yoruldum arkadaş, biraz da siz kazın.

— Hele dinlen canım. Bir sigara daha yak.

— İstersen şundan az daha iç. Susuzluğun gider.

Şişeyi uzattılar. İkisi iki yandan hizmet ettiler. Seyitali şişeyi

tekrar dikti. Arkasıdan bir salkım üzüm yedi. Sonra düşündü.

— İşin zorunu yaptın Seyit Ağa. Çoğu gitti azı kaldı. Bir sıra daha kazdın mı, tamam. Küp çıkacak. Aramızda kardeş payı bölüşeceğiz. Sonra örteriz mezarı, çeker gideriz. Evliya çarpsaydı şimdiye dek çarpardı. Sen yiğit adamsın. Biz senin adını ta Ünye'de duyduk. seyit Ağa deyip geldik buraya. Hadi canım, hadi aslanım...

Seyitali gittikçe kendine geldi. "Bir küp altın..." diye düşündü. "Sapsarı... Gömleğimi torba yapıp doldururum Gider bir yere gömerim. Sonra gelir bir gece çıkarırım. Herbiri kimbilir kaç lira? Sapsarı bir küp altın. Böyle bırakılıp gidilmez."

Yeniden cesaretlendi. Küreği alıp atladı mezara. Korku duymuyordu şimdi.

— İyi tutun şu ışığı, dedi. Yanıma gelin.

Ünyeliler ikisi birden yaklaştılar. El fenerini tuttular.

— Ha Seyit Ağa. Az kaldı. Devamet arkadaş...

Evliyanın kafasını, iskeletini çıkardı. Toprağı kürüdü. Ünyeliler nefesi kesmiş, bakıyorlardı.

Bir sıra daha kazdı, attı dışarı. Ne altın vardı, ne küp...

— Allah Allah! Demek biraz daha aşağıda? Hadi Seyit Ağa, oldu olacak, bir sıra daha kaz bakalım.

Kazdı. Gene yoktu.

— Ee, hani ya?

Küreğe dayanıp dikildi.

Ünyeliler de şaşırmışlardı. Ne diyeceklerini bilemiyorlardı.

— Seyit Efendi, zahmet olacak ama, gel biraz daha kaz şunu. Sonra pişman olmayalım.

Seyitali kızmaya başlamıştı. Başını iki yana sallayıp yutkun-

du,

— Peki, dedi. Bir sıra daha kazdı. Yoktu bir şey. Çiğ toprak çıkıyordu. Belliydi artık.

— Demek bizden önce açmışlar? dedi boynu kıravatlı. Açmışlar da altınları almışlar. Biz geç kalmışız. Değilse bu harita yalan söylemez. Ne yapalım, boşuna zahmet etmiş olduk.

— Niye söylemedin be! dedi Seyitali. Allah mı yazmış bu haritayı? Tövbe tövbe...

Kızmıştı iyice. Yüzü kapkara olmuştu. Başını iki yana salladı.

— Gelin bakalım siz de örtün. Böyle bırakılıp gidilmez. Yarın köylü dumanımızı atar!

— Ne bilecekler bizim yaptığımızı?

— bilirler. Peşinize izci koyup bulurlar sizi. Bu köyün adamını biliyonuz mu? Hıı... Bu evliya böyük evliya arkadaş. Ballıbaba demişler buna. Eski haline getirmeden bi yere salmam sizi. Hadi bakalım!

— Örtelim bari, dedi kıravatlı. Hem de günah olur.

— Bismillâ diyerek küreğe sarıldı. Öbürü de yardım etti.

Önce kemikleri eskisi gibi yerine koydular. Üstüne toprağı yığdılar. Taşları dizdiler. Eski haline getirdiler.

Neredeyse sabah olacaktı. Gündoğu tarafı ışımaya başlamıştı.

Ünyeliler kalmadı, atlarına atlayıp gittiler.

Seyitali omuzunda kazma kürek, köye doğru yürürken, "Ağzına tükürdüğüm," diyordu. "O altın çıkıverseydi, ne iyi olacaktı? Kurtulacaktık be. İş yok bu bizim evliyada. O da benim gibi cıbır... Tüh!..."

—17—

On gün kadar sonra Seyitali sedire uzanmış, düşünüyordu. Gözlerini tavana dikmişti. Hiç kımıldamıyordu. "Elimizi nereye attıysak boş çıktı," dedi kendikendine. "Ula bizde mi uğursuzluk? Emme dur hele bakalım. Daha çok arayacak yer var. Koca köyün dağı taşı bitmedi ya? Nereye baksan şüpheli..."

Doğrulup küçük pencereye eğildi. Hafif bir yağmur yağıyordu. Uzun süren güz yağmuru, dünden beri ne artıyor, ne duruyor, siyil siyil yağıyordu.

– Okul dağıldı mı kız? dedi. Kerim geldi mi bak hele?

— Gelmedi, dedi kadın. Geride eskileri yamıyordu. İçerisi karanlıktı. İyi görebilmek için eğilmişti. İri iri atıyordu iğneyi.

— Kalk bi bak dedik hınzır! Ne oturuyorsun lök gibi? Yürü!

Kadın kalkıp gitti.

— Keriim! diye bağırdı bir iki kez.

Karşılık gelmedi.

— Yok, dedi. Daha gelmemiş.

Gene yamanın başına oturdu.

— Ula sen yok musun, sen? Kör bıçakla kesmeli seni!

Kadın karşılık vermedi.

Seyitali burnundan soludu bir ik ikere. "Cık cık cık..." etti. Sinirinden ne yapacağını bilemiyordu.

Sonra kalkıp yürüdü dışarı. Kapının önüne çıkınca durup uzun uzun bakındı. Kırları, Derindere'yi gözden geçirdi ve orada dudu. Düşündü bir zaman. Sonra kolunu uzatıp yağmurun ıslatıp ıslatmadığını denedi. "Başıma boş bi çuval alırım." dedi. "Hem lâzım olur belki."

İri taşlı tesbihini şak şak çekiyordu.

"Hadi la Seyit. Umut kalacağına emek kalsın be. Boş oturmakla olmaz bu iş, hadi oğlum. Şimdi dağ taş tenha ki tam zamanı..."

Yürüdü. Yüzü kararlıydı.

— Habip kardaş! diye çaldı kapıyı.

Habip ikindi namazı kılıyordu. Sağa sola bakıp çabukça selâm verdi. Aceleyle kalktı,

— Hee, buyur.

— Az dışarı gel hele.

— Hıh, dedi Asiye Kadın. Gene geldi uğursuz. Gene tebelleş olacak herifime.

Yirik Habip duymadı. Ağır ağır çıktı.

— Buyur Seyit, hoş geldin.

— Hadi hazırlan. Kurt dumanlı havayı sever. Tam zamanı.

— Nereye? Hayrola?

— Derindere'deki mağarayı arayalım arkadaş. Kimsenin ruhu duymaz. Benim tabancayı, senin çifteyi alırız. El fenerini alırız. Bir de urgan alırız...

— Bu yağmurda?

— Ne var ki canım? Başımıza birer boş çuval geçirdik mi... Yağmur ne yapacak bize? Hem oraya varıncaya kadar. Mağaraya girince yağmur ne gezer? Hadi bekleme. Ben biliyorum o mağaranın aranacak yerini. Evelallah bugün bulacağız hazineyi. Hadi arkadaş, umut kalacağına emek kalsın.

— Ta ilerisine girecek miyiz?

— Tabii gireceğiz.

Habip düşündü. Ensesini kaşıdı.

— O zor iş yavu Seyit, dedi. Nasıl gireceğiz?

— Bana bırak sen. Önden ben gireceğim. Elimizde silah olduktan sonra neden korkacağız? Yürü hadi. Soran olursa bir şey uyduruver.

— Ne uydurayım?

— Uluköy'de hasta varmış, ona okumaya gitti deyiversinler.

Habip başını salladı,

— İyi ya...

Kararsızdı. Bıyığını kemiriyordu.

— Hadi durma. Allah bi yerden gösterecek bunu bize. Belki bugün, hadi!...

— Peki, dedi Habip. Yalnız belli etmeyelim gene. Hava biraz kararsın.

— Olur. Hazırlık yapıncaya kadar zati kararır. Sen çifteyi doldur. Ekmek katık al. Gece acıkırız.

— Başka?

— İp alalım. Fener alalım. Biraz da çıra alalım, lâzım olur. Kibrit de al.

— Peki.

— Birer de boş çuval. Başımıza geçiririz. Ben el feneriyle tabancayı alırım.

— İyi.

— Hadi kardaş, gerisi Allahtan gayri. Bakarsın sabaha ikimiz de zengin çıkarız. hem de milyon sahibi olarak. Hani senin rüyanda gördüğün paralar var ya, işte onlar gibi...

— İnşallah ah, dedi Habip. Haniydi öyle birşey olsa?

— Olacak, göreceksin. Allah bizden yana. Okunmuş gül çubuklarını almayı unutma.

— Olur, unutmam.

— Hadi eyvallah. Hazırlan. Kimseye belli etme.

— Güle güle bakalım.

Arkasından bakıp düşündü. İkircikliydi. Geceleyin nasıl girilirdi o uçsuz bucaksız mağaraya? İlerisinde ejderha var derlerdi. Gerçi gören yoktu ama, ta çocukluğundan beri duyardı. Bir yeri çok dardı, insan zor geçerdi. Oraya kadar kaç kez girmişlerdi. Kendisi de girmişti. Ama ilerisi?.. Dediklerine göre, ta Lâdik dağının gerisinden çıkadı ucu. İçinden ırmak gibi su akardı. Kim iyeri soğuk, kimi yeri sıcaktı. Bir de rüzgar eserdi. Şimdi oraya girmek, geceleyin... Vazgeçse miydi acaba? Ama bu mağarnın bir yerinde define vardı, öyle derlerdi. Eski bir Rum zengini, memleketten kaçarken hazinesini götürüp oraya saklamıştı. İki katır yükü altın. Kuzu gibi yatıp dururdu mağaranın karanlığında. Gerçi çok arayan olmuştu. Yarbay Dayı da birkaç kez aramıştı. İkide bir anlatıdı. Ama ne malum, bugün kendilerine rastlamayacağı? Belki bir taşın arkasında? Belki bir kayanın deliğinde? Belki suyun içinde?... Öyle ya, zengin deyyus akıllı olur. Hele aslı Rum olunca... Kimse şüphelenmesin diye belki olmadık bir yere saklamıştır? Yanı başından yirmi kez geçersin de, göremezsin. Ama bugün sana rastlayıverir. Olur olur.. Rüyanda saydığın paralar gibi, hey Allah!...

Birden elini salladı. Gözleri ışır gibi oldu.

— Gideyim, dedi. Hadi Allahım, göster gayri büyüklüğünü.

İçeri girdi,

— Karı, dedi. Samanlıktaki boş çuvalı getir.

— Ne olacak?

— Karışma. Getir dedik.

Yüklüğün gerisindeki duvara asılı çifteyi aldı. Tozlanmıştı. Üfledi, eliyle sildi. Oturup doldurmaya başladı.

— Ne olacak o herif? Gene nereye?

— Karışma! Uluköy'de hasta varmış, ona okumaya gidiyorum.

— Tüfekle mi?

— He. Yağmuru görmüyon mu? Geceleyin önümüze kurt murt çıkar.

— Deli Seyit'le mi gidiyorsun?

— He.

Kadın kuşkuyla karışık bir korku içinde baktı.

Fadime oturmuş çorap örüyordu. O da başını kaldırdı,

— Gitme buba, dedi.

Anası ekledi,

— O uğursuz gene başına...

— Susun be! diye azarladı. Sizden akıl mı sorduk? Dediğimi yapın hadi! Biraz azık da hazırlayın, çabuk!

Akşam ezanından sonra yola çıktılar. Dereye aşağı peşpeşe kayar gibi koşuyorlardı. Başlarına birer boş çuval geçirmişlerdi.

— Bi gören olmadı, değil mi?

— Yok.

— Olsa ne olacak, aldırma, Kimseye zararımız yok. Hırsızlık yapmaya gitmiyoruz ya, yürü!

Ortalık yağmudan sisliydi. Derelerin içi şimdiden kararmıştı. Çabuk çabuk yürüyorlardı. Daracık toprak yol dereye aşağı kıvrıla kıvrıla gidiyordu. Bağların kıyılarındaki çitler,

kavak ağaçları karanlık görüntüleriyle insana korku veriyordu. Ama alışkındılar, aldırmıyorladı. Bilirledi buraların halini.

Habip'in bağını geçtiler. Derenin suyu epeyce artmıştı. Göz kararıyla atladılar.

— Buraları hep kazmalı, dedi Seyitali. Buralarda çok iş var. Bu bizim köyün bağları eski, dee belki bin yıllık....

Habip başka bir şey düşünüyordu. Geriden sordu,

— Mağarada kurt murt olur mu şimdi?

— Olsun. ne edecek kurt? Kaçar gider. Olmazsa vururuz. Bir bağ mermi var tabancada. Korkma...

Habip sustu. Bu Deli Seyit'le yola çıkıtğına biraz pişman gibiydi. "Kurdu vuracağım derken bizi vurmasın?" diye düşündü. "Sağı solu belli olmaz bu dürzünün. Gündüzü bıraktı da gece götürüyor baksana? Hem de durmadan yağmur yağar. Derindere'de şimdi cinlerden başka kimse yok. Ula ne yaptın sen Habip? Define arámanın sırası mı? Bu herif bi belâ sarmasın başıma? Uğursuzun teki zati..."

Bi aralık durdu. vazgeçecek gibi oldu. Ama Seyit habire yürüyordu. Bir yandan da konuşuyordu,

— Senin okunmuş gül çubukları şimdi çok işe yarayacak arkadaş. Mağaranın içinde bir tuttuk mu, geride mi, ileride mi hemen belli olacak. Bi de kazma alsak iyiydi ya, neyse. Mağaranın içi hep kaya, nereyi kazacaksın? Bu hazine olsa olsa bi taşın altında arkadaş. Neden dersen, adam kimse şüphelenmesin diye gizli bir taşın arkasına saklamıştır. Kayaların altına baka baka gideceğiz. Gâvur milleti akıllı olur, biliyon mu? Öyle bi yere saklar ki, yanından on kere geçersin de habarın olmaz. Onun için diyorum, herbir yere bakalım. Hatta belki duvarların çatlağına teker teker sokmuştur. Yahut bir delik açmıştır, altınları doldurup üstünü kapatmıştır. kimsenin gözüne çarpmaz da, belki bizim gözümüze çarpar. Allah nasip

ettikten sonra niye olmasın, değil mi ya?

— He, dedi Habip geriden.Yağmur artmıştı. Durmadan sayır sayır yağıyordu. Sel yapan yağmurlardan değildi, toprağa işliyordu.

Karasivri'nin hizasına geldiler. İki yanda yüksek kayalar vardı. Dere burada iyice derinleşiyor, bir boğaz halini alıyordu. Sular çağlayarak akıyordu. Ortalık adamakıllı karanlıktı. Taşlara tutunarak, göz kararlaması yürüyorlardı.

— Yavu, dedi Seyitali. Feneri yaksak ya? Kim görecek bizi burada?

— Olur, yakalım.

Durup yaktılar.

— Hem ışık iyidir. Kurt murt varsa, kaçar.

— Ayı da kaçar mı?

— Kaçar elbet. Zati vahşi hayvanlar kışın aç kalınca tehlikeli olur. Şimdi kulak asma, hiçbir şey yapmazlar.

Birbirlerine ışık tutup, bir yardan aşağı atladılar. Derindere'ye girmişlerdi. İki yanda minare boyu dimdik kayalar vardı. Karanlıkta korkunçtu oralar. Çağlayan suların sesi ortalığı doldurmuştu. Bir kuyunun dibinde gibiydiler. Fenerin ışığı kayalarda iri gölgeler yapıyordu.

Duvar gibi taşlara sürünerek bir zaman daha yürüdüler. Mağaranın önüne gelmişlerdi.

— Hadi Habip kardaş, oku duanı bakalım. Emme candan oku şöyle. Senin duan gücüyle bulacağız bunu bulursak.

Habip iyi ıslanmıştı. Yüzünden gözünden sular akıyordu. Feneri yere koydu. Çifteyi duvara dayadı. İri mendiliyle elini yüzünü kuruladı. Sonra ellerini iki yana açarak yüksek sesle okumaya başladı.

— Allaah!.. diyordu ikide bir ta ciğerden. Allaaah!..

Fener ışığında sakallı yüzü, derine akçmış gözleri bir dağ adamı gibi çirkin görünüyordu.

Seyitali, "Âmin" dedi. Sonra başını çevirip mağaranın karanlık ağzına baktı. Korku verici bir görünüşü vardı.

— Girmeden önce çifteyi bi sallayalım mı içine? dedi.

— Niye?

— Kurt murt varsa, kaçar.

— Uluköy'den duyulmaz mı?

— Yok canım. Uluköy buraya iki saat çeker, duyulmaz. Emme şu aşağıda Hasan Ağa'nın ağılı var, belki çobanlar duyar.

— Atmayalım. Çobanlar ne oluyor diye koşar gelirler sonra.

— İyi dedin. Hazineyi bulursak, çobanlara kaptırırız. Atmayalım, daha iyi.

— Elimize birer değnek alalım. Belki lâzım olur.

Seyit düşündü,

— Peki alalım, dedi. Işığı tut.

Su kıyısına indi, yaban söğüdünden kalınca iki dal kırdı. Uçlarını kesip düzeltti. Birini uzattı,

— Al bakalım hadi... Bismillâ...

Tabancayı yokladı. Mağaranın kapısına tırmandı.

— Gel. Arkamdan hiç ayrılma!

Feneri yukarı tutup baktı. Çobanlar ateş yakmışlardı, mağaranın duvarları isliydi. Yerlerde uçları yanık odun parçaları vardı. Sert granit taştan, girintili çıkıntılı bir mağaraydı. Gittikçe darlaşıyordu. İnsanı ürperten bir görünüşü

vardı.

Habip geride, boyuna dua okuyordu.

Bir çırpıntı oldu. Tavana yakın bir yerde kocaman kanatlı bir kuş, kızıl gözlerle baktı.

Kanatlarını açıp kapattı.

— Vay namussuz, dedi Seyitali. Şuna bak, vuralım mı?

— Yok, onun zararı olmaz. Yürü sen.

Mağara gittikçe darlaşıyordu. Başlarını eğerek yürüdüler. İçerisi serindi. Ayak sesleri tak-tuk duyuluyordu.

Bir yere varınca mağara genişledi. Yukarda kımıldanmalar oldu. Seyitali feneri kaldırıp baktı, yüzlerce yaban güvercini tünemişti. Hepsi birden cıvıldadılar. Uçup konanlar oldu. Havada tüyler uçuştu. Yerler kuş pisliği içindeydi. Bir tilki fırladı. Ayaklarının dibinden kaçmak istedi, kaçamadı. Dönmeye başladı. Kocaman kuyruğu sağa sola savruluyordu. Gözleri fener ışığına rastladıkça iki ateş parçası gibi parlıyordu.

— Kıyıya çekil de, kaçsın bari, dedi.

Habip kıyıya çekildi. Tilki ok gibi fırladı. Seyitali arkasından bir tekme salladı, ama yetiştiremedi.

— Vay hınzır vay!

Ortalık toz içinde kaldı. Güvercinler tedirgindiler. Neye uğradıklarını anlayamamış, oradan oraya uçuyorlardı.

— Gel, buralarda olmaz daha, buralar mağaranın ağzı.

— İyi ya, yürü öyleyse.

Duvara kömürle, "Ali" yazılmıştı. Seyit ışığı tutup okudu. Güldü kendikendine.

— İyi bak Habip kardaş. Duvarlarda gözüne bir taş çarparsa, açıp arkasına bakalım.

— Olur.

Peş peşe ağır ağır yürüyorlardı. İçerisi gittikçe ısındı.

— Çuvalları bıraksak nasıl olur? Ağır gelmeye başladı.

— Olur, bırakalım. (Göz kırptı) Emme sonra lâzım olursa?

— Gelir, alırız canım.

— Peki.

Islak çuvalları üst üste bıraktılar. Mağara gene darlaşmıştı. Habip'in şapkası ikide bir tavana çarpıyordu. İyice eğildi. Çifteyi geriye doğru uzattı.

— Tamam Habip kardaş, bundan sonra iyi bakalım. Buralarda olabilir.

Feneri sık sık kaldırıp iki yana tutuyordu. Işık fır fır edip duruyordu.

— Biraz kıs, dedi Habip. Cam kirlenmişti.

Seyitali değneği duvara dayayıp, ışığı kıstı.

— Niye böyle yapar bu? Gaz mı az yoksa?

Sallayıp dinledi.

— Yok, dolu. İstersen çıraları yakalım? Feneri daha ilerde yakarız.

— Olur.

Eğilip çıra yaktılar. Seyit feneri söndürdü.

— Hadi bakalım arkadaş, yürü!

Çıranın alevleri yüzüne doğru vuruyor, kötü bir is çıkarıyordu. Korunmak için iyice kıyıya tutuyor ve öyle yürüyordu.

Bir yerde bir taş çıkıntısı gördü. Sağına soluna baktı.

— Çıkar mı bu taş, bak hele?

Habip yanaştı, sallayıp oynatmaya çalıştı.

— Yok, dedi, sağlam.

Öbür tarafta bir çukurluk vardı. Uzanıp elini soktu. Kuş pislikleri vardı.

— Hay Allah... Yürü!

Mağara yeniden darlaşmıştı. Seyit çırayı yere yakın tutuyor, iyice eğiliyor, zorlukla yürüyordu. Çıranın dumanları ağzına gözüne doluyordu. Başını çevirip aksırdı.

Karşıdan serin bir hava geliyordu. Alevleri geriye doğru savuruyordu.

Seyitali diz çöktü, biraz öylece ilerledi. Sonra sağına soluna baktı,

— Yorulduk yavu, dedi. Birer sigara içelim mi şurada?

— Az daha gidelim de, genişçe bir yerde içeriz.

— İyi ya, peki.

Yürüdüler. Çıranın birisi sönecek gibi oldu. Öbürünü tutuşturdular. Ekmek torbasında epey çıra vardı.

Mağara hiç bitmeyecek gibi ilerliyordu. Bir yerde dirsek yaptı, sağa doğru kıvrıldı.

– Bak, dedi Seyitali. Gördün mü? (Yerde merdivene benzer şekiller vardı) Herifçioğlu zamanında burayı kazmış, anladın mı? Hazineyi buradan götürmüş, bak...

Habip merak içindeydi. gözlerini büyüterek baktı.

— Hee, dedi. Kazılmış valla.

— Gel hadi.

İniş aşağı gittiler, sonra tekrar döndüler.

Çıra birden sönüverdi.

— Hay Allah, çak kibriti.

Yakmaya çalıştılar, çıra zor yanıyordu. Islak bir esinti vardı.

— Bâyâ rüzgâr esiyor be, vay canına!

Tavanlar ıslaktı. Bir yerden su damlıyordu. Çırayı tutup baktılar.

Seyit eliyle ince ince yokladı.

— Şuralarda bir taşın arkasında oluverse, dedi. Doldurup götürsek. Fazla uğraştırmasa bizi, ah dinine yandığım...

Bağdaş kurup oturdu.

— Hele dinlenelim biraz. Dizlerim acıdı.

Sigara paketini çıkardı. Çıraları yere koydu, gene sönüverdi. Zifiri karanlığın içinde kaldılar.

Habip bir tuhaf oldu. Acele kibriti çaktı. Başka bir çırayı tutuşturdu. Sigaraları yaktılar. Seyit dumanları üflerken sordu,

— Korkuyon mu yoksa?

— Yooo, niye korkayım?

Seyit tavana baktı,

— Ya çöküverse şimdi bura?

— Çökmez, niye çöksün. kim bilir kaç bin yıldır çökmemiş de biz girince mi çökecek?

— Soğuk be. Adam üşüyor, değil mi?

— He...

Seyit, çıranın gönülsüz yanışına baktı,

— Allah Allah, dedi. Yağlı çıra yanmıyor be. Dışarda olsa böyle mi yanar bu?

— Havasından demek.

Seyitali mağaranın karanlığına baktı,

— Şimdi şuradan koca bir boz ayı gelse, ne ederiz? dedi.

— Cık, yaptı Habip. Gelmez. Ayının ne işi var buralarda?

Seyit tabancasını yokladı. Sonra arkaya yaslanıp rahatladı biraz.

— Eski insanlar buralarda yaşarlarmış, ne kötü değil mi?

— He...

Duvarlara, tavana baktı.

— Burada gün mü geçer be? Ateş yaksan duman çıkacak yer yok. İnsan boğulur.

— Kimbilir ne kadar toprak var üstümüzde?

— Teee, iki minare boyu...

— Çöküverse şimdi?

Usul usul konuşuyorlardı. Sesleri yankılanıyordu. Yüzlerinde dehşet çizgileri vardı.

Seyitali sigarayı çabuk çabuk içti. Öksürdü birden. Top patlamış gibi, gümbürdedi içerisi. Ta ilerden bir yarasa uçtu. Çıra ışığına doğru geldi, sonra korkuyla geldiği tarafa gitti. Çıra alevi kımıldadı, sönecek gibi oldu. Seyitali düzeltti.

— Ne bu, yarasa mı?

— He.

— Hadi bakalım, gidelim biraz daha. Asıl bundan sonra dikkat edeceğiz.

Habip yılgındı. "Dönelim" diyecekti, diyemedi. Sigarasını söndürürken dua okumaya başladı.

Seyitali bir eline çırayı, öbür eline değneği aldı, öne düştü. Eğilerek yürümeye başladı. Sağ sol hep taştı. Mağara eğri

büğrü kıvrıntılar yaparak gidiyordu ileri. Bitecek gibi değildi. Bir yere varınca, çıra gene söndü.

— Ula etme!

Oturdu, yakmaya çalıştı, yanmıyordu. Kibrit çakıyor ama, üstüne üflüyorlarmış gibi sönüyordu. Ceketini siper edip yaktı, çıra tutuşmuyordu.

— Ula yanmıyor be.

— Al, feneri yak bari.

El yordamıyla feneri aldı. Birkaç kibrit harcadılar, zorla yakabildiler. Fener de gönülsüz yanıyordu. Işığı pır pır ediyordu.

— Niye böyle eder bu?

— Bilmem. Havasızlıktan mı acaba?

— Allah Allah...

Yürüdüler. Delik gene daralmıştı. Yukardan aşağı iri iri taşlar uzanıyordu. Seyitali yere çöküp, inceden inceye baktı.

— Yok, değil mi?

— Yok. Görünmüyor.

Dizlerinin üstünde yürümeye başladılar. Seyitali feneri kolu yetiştiği kadar ilerde tutuyordu. Yoruldu. Uzanıp kaldı bir yerde. Kötü kötü soluyordu.

— Hay Allah, daha da darlaşıyor Habip. Sürüneceğiz.

Habip cevap vermedi. Sürünmeye başladılar. O sırada fenere sert bir şey çarptı. Bir daha, bir daha çarptı. Birisi Seyitali'nin başına değdi.

— Eğil Habip, yarasalar!...

Başlarını indirip beklediler. Kollarıyla omuzlarına değiyorlardı.

— Ula, ne çok be?

— He, dedi Habip geriden.

Yüzünü kollarının arasına saklamıştı, sesi zor duyuluyordu.

Biraz sonra patırtılar durdu. Başlarını kaldırdılar. Fener sönmüştü. Zifiri karanlık içindeydiler.

— Hadii, ne edeceğiz şimdi?

— Alektrik, dedi Habip geriden.

— Öyle ya, dur...

Seyit, karanlıkta el yordamıyla ekmek torbasından pilli el fenerini çıkardı. Düğmesini itti.

— Ula yanmıyor bu.

— Ne oldu?

Tısıldayarak uğraştı. Düğmeyi ileriye geriye oynattı. Arka kapağını büktü.

— Allah Allah, gördün mü işi? Ampulü mü kırıldı acaba?

El yordamıyla sökmeye başladı.

Habip ileriye geriye baktı, hiçbir şey görünmüyordu. Böyle koyu karanlıkta hiç kalmamıştı. Ürperdi. O sırada bir çıtırdı oldu.

— Hıh, dedi. Kapağı fırlattık, gördün mü işi?

Elini yerlere sürterek aramaya başladı. Kum parçaları, kuş pislikleri arasından buldu.

— İyi bari bulduk. Ampul de sağlam.

Vidalı kapağı büktü. Düğmeyi itince yandı.

— Hele şükür. Korkuttu be. Gel şimdi.

Sürünerek tekrar ilerlemeye başladılar. Kan-ter içinde kalmışlardı. Seyit el fenerini ikide bir yanlara, yukarılara tutu-

yordu. Taştan başka bir şey görünmüyordu. İlerisi karanlıktı.

Bir yere geldiler, insanın omuzları zor sığardı. Seyit torbayı çıkardı. Tabancayı eline aldı. Uğraştı, güçlükle geçti. İlerisi genişliyordu.

— Hadi Habip kardaş, işin sonuna geldik, geç bakalım.

Habip zorlukla geçti. Her yerinden ter yürümüştü. Ağzını açmış, soluyordu.

— Uff... dedi. Ne kötü yermiş be. insan ölür burada.

— Hiçbir şey olmaz, gel.

Biraz daha ilerlediler.

— Dinle bak?

İlerde bir su sesi geliyordu.

— Duydun mu?

— He. İçeriz. Susadık...

— Gel öyleyse.

Seyitali el fenerini iki tarafa tuta tuta yürüyordu. Heyecanlıydı.

Yukarısı kubbe gibi yüksek bir yere geldiler. Binlerce yarasa vardı. Kimisi deli deli uçuyordu, kimisi duvara tutunmuş sarkmıştı aşağı. Aval aval bakıyorlardı ışığa.

— Biraz dinlenelim, dedi Habip. Ben kötü oldum.

Oturuverdi. Göğsü şişip şiyip iniyordu. Şapkasını çıkarıp dizine geçirdi. Ter içindeydi.

— Ne oldu, hastalandın mı?

— Bilmem.

Sallanıyordu. Dudakları kımıldamaya başladı. Dua okuyordu.

— Dinlen bakalım biraz. İstersen uzan şöyle.

— Yok.

— Kokuyor burası be. Ondan... Gidelim hadi. Suyun başına varalım. Gel hadi.

Habip kalkmaya davrandı. Bacakları tutmuyordu. Seyitali kolundan çekti.

— Fenerle çifteyi buraya bırakalım istersen, yük olmasın.

— Olur.

Zorlukla yürüdüler. Yerler kuş gübresi içinde, yumuşacıktı.

— Gel kardaş, yürü. Az kaldı.

Su sesi gittikçe yaklaşıyordu. Bir de sıcaktı buranın havası. Terliyorlardı.

Yolun üstüne kocaman bir kaya çıktı. Seyitali el fenerini altına, arkasına tuttu. Taşı oynatmaya çalıştı.

— Yok, dedi. Burada olmaz. Gel...

Tekrar yürümeye başladılar. İkisi de ter içinde kalmıştı.

— Ceketleri çıkaralım istersen, sıcak?

Habip yanıtlamadı. Kıyılara tutunarak yürüyordu.

— Ula, ne derin mağaraymış be, ucu bucağı yok. Alektriğin pili bitmesin, yürü hele!

Gayret içinde yürüyorlardı. Çağlayan suyun sesi, şıpırtılar kubbe altında gibi yankılanıyor, fan fan uğulduyordu.

— Geldik Habip kardaş. Sık dişini.

Biraz sonra ev içi gibi bir yere geldiler. Tavan epey yüksekti. Sular damlıyordu. Yerler hep ıslaktı.

Seyit, el fenerini sağa sola tuttu. Her yere dikkatle baktı. Ayağıyla bir taşı devirdi.

— Yok be, tüh! Ula deyyus, nereye sakladın bu hazineyi?

Habip bir taşa oturmuş, kötü kötü düşünüyordu. Geldiğine çoktan pişman olmuştu. "Nasıl düştüm bu delinin peşine? Akıl mı bu bizimki? Geri gitmesi var bir de. Vay vay..."

— Gel kardaş, yüzdük yüzdük kuyruğuna getirdik. Umut kalacağına, emek kalsın. Gel...

Işığı karanlık deliğe doğru tuttu. Sonra yürüdü. Habip gitmeyecekti ama, burada tek başına kalmak olur iş değildi.

— Ya bismillâ diyerek yürüdü. Nefes almakta zorluk çekiyordu. Kesik kesik öksürdü.

— Seyit, dedi. Dönsek gayri?

— Niye? Az kaldı yavu. Gel, korkma!

Işığı tutup yüzüne baktı,

— Terlemişsin. Ben de terledim. Hamam gibi sıcak baksana. İstersen sen otur. Ben gideceğim sonuna kadar.

"Peki," diyecekti. Ama düşündü. "Hazineyi bulursa habar vermez, benden saklar. Gitmeli en iyisi."

Çaresiz yürüdü. Sallanıyordu. Ağzını açmış, geniş geniş soluk alıp veriyordu.

Bir yere vardılar, iniş aşağı indiler. Su şırıltısı çoğalmıştı.

— Aha bak su akıyor. Elimizi yüzümüzü yuruz, gel.

Sesi zor duyuluyordu. Öyle gürültülüydü içerisi. Islak taşlar koyu renkliydi. Korkunç görünüyordu herşey. Seyit, taşların arasına ince ince baktı. Bir taşı kaldırıp el fenerini sıktı. Sonra ileriye tuttu, bacak kalınlığında bir su akıyordu. Boyalı gibi kara görünüyordu. Kayadan fırlayıp ilerdeki bir delikte kayboluyordu.

— Allah Allah, nasıl su bu? İçilir mi acaba?

Varıp elini daldırdı,

— Ilık be.

Habip de gelmiş, omuzunun üstünden bakıyordu.

— Ben içeceğim, dedi. Çok susadım.

Önce elini yıkadı. Sonra avuçlayıp içti. Tadını anlamak için durdu, yüzünü buruştudu.

— Bir tuhaf, dedi. Acı gibi. Emme iyi.

Habip de eğildi. Yüzüne, boynuna sürdü. Sonra avuçlayıp içti.

— Hadi dönelim Seyit, dedi. Pil bitiverirse kalırız burada.

— Ne?

El fenerini söndürdü. Karanlıkta kaldılar.

— Işık olmazsa nasıl çıkarız buradan? Gidelim hadi.

— Hazineyi bulamadık...

— Burada hazine olmaz Seyit: Gidelim. Hem ben, kötü oluyorum valla. Hadi gel.

— Etme yavu, buraya kadar gelip de...

Işığı yüzüne tuttu. Habip'in yüzü bozuktu gerçekten. Gözleri dışarı fırlamıştı.

— Ben de kötü oldum yavu. Bu su zehirli olmasın? Keşke içmeseydik.

El fenerini sağa sola tuttu. Suyun içine eğilip baktı. Sopayla karıştırdı. Duvarlarda küçüklü büyüklü oyuntular vardı. Elini sokup, yokladı.

— Yok be. Tüü!..

Işığı karşıya tuttu. Karanlık bir oyuk vardı. Ayak uçlarına yükselip baktı. Sonra oraya doğru yürüdü.

— Bak hâlâ gidiyor, dedi. Ucu bucağı yok bu mağaranın.

— Dönelim Seyit. Çabuk!..

— Peki. Yürü bakalım.

Geri döndüler. Acele ediyor, çabuk çabuk yürüyorlardı.

— Bulamadık be. Vay canına...

Seyit hâlâ umutluydu. İkide bir sağa sola tutuyordu el fenirini. Habip'in bakacak hali kalmamıştı. Bir an önce dışarı çıkmak çabasındaydı. Oturmamak için kendini zorluyordu.

Hele yarasalı boşluğa gelince, nefes almaya çalıştı. Seyit'in arkasına dokunarak, "Hığm..." diye sesler çıkardı. Çabuk yürü demek istiyordu.

— Dur, fenerle çifteyi unutmayalım.

— Hığımm... dedi Habip. Boş ver demek istedi. O kadar kötü olmuştu.

Dar yere gelince çok güçlük çektiler. Sürünmeye ikisinin de gücü kalmadı. Uzanıp kaldılar kayanın içine. Başlarını koyup dinlendiler.

— Habip, nasıl gelebilecen mi?

— Hığımm... dedi Habip. Anlaşılmaz bir şeyler söyledi.

— Hadi kardaş, az kaldı. Burayı bi geçsek, sonrası kolay.

El fenerini geriye tuttu. Habip, uzanmıştı. Kımıldamıyordu.

— Hadi Habip, davran!

Habip zorlukla başını kaldırdı. Emeklemeye çalıştı. Sürünüyor gibiydi. Dizleri, dirsekleri acıyordu. Ama gayret ediyor, bir an önce çıkmaya çalışıyordu. Ter içindeydi.

Habip çifteyi uzattı. Seyitali onu da aldı.

— Hadi gel şimdi.

Ikılayarak, sürünerek ilerlediler. Oturabilecek kadar geniş bir yere gelince biraz ara verdiler. Başlarını kayaya dayayıp dinlenmeye başladılar. İkisi de hastaydı. Ikılaya ıkılaya soluyorlardı.

Seyitali, el fenerini söndürdü.

— Pil zayıfladı, dedi. Bitiverirse yandık.

Karanlıkta gaz fenerini salladı.

— Gaz da dökülmüş. İşimiz kötü!

Habip cevap vermedi. eliyle dizlerini oğuşturdu. Dizlerinde yaralar açılmıştı

Seyit el yordamıyla torbadan ekmek çıkardı, ısırmaya başladı.

— Ekmek vereyim mi Habip?

— Yok.

Ikılıyor, kötü kötü soluyordu. Orada epeyce dinlendiler.

— Hadi bakalım, bi gayret daha!

Habip'in hiç kalkası yoktu. Başı ağrıyordu, susamıştı. Gözleri kapanıyordu kendiliğinden.

Seyit, el fenerini sıktı. Işık büsbütün cılızlamıştı.

— Ula eyvah, pil bitti. Kalk Habip kardaş! Burada kalırız valla. Canımızı dışarı atalım, kalk!

Habip yüzünü buruşurarak kımıldandı. Zorlukla kalkıp yürüdü. İki eliyle duvarlara tutunuyordu. İyice hastaydı. Dua okumak istiyor, okuyamıyordu. Alnı çatlayacak gibiydi.

— Eğil Habip, başını vuracaksın.

Eğildi. Gözlerini açamıyordu.

— Şu torbanı da ver bana. Hadi biraz çabuk yürü. Pil bite-

cek...

Habip ses vermedi. Sallanarak yürüdü. Mağara iyi ki gittikçe genişliyor, gittikçe serinliyordu.

Çuvalları bıraktıkları yere gelince uzanıp biraz daha dinlendiler. Islak çuvallar epeyce kurumuştu. Gene de serin serin değiyordu yüzlerini. Habip başını çuvala gömdü. Ikılayarak solumaya başladı. Nefes alışı bir hırıltılıydı. Orada uyudu kaldı öylece.

— Habip! Habip la!

Hiç cevap vermiyordu.

— Allah cezanı vermesin. Öldün mü la, kalk!

Ayağı ile dürttü.

— Iğğmm... yaptı Habip. Gözlerini açamıyordu.

— Gidelim kardaş, kalk!

— Yoook... dedi Habip zorlukla.

— Niye? Burada mı kalacağız?

El fenerini tutup yüzüne baktı. Işık iyice zayıflamıştı. Habip'in yüzü korkunçtu. Karmakarışık görünüyordu.

— Ula ne oldu sana Habip? Gidemeyecek misin?

— Hmm...

Sıkıntı içinde kıvranıyordu.

— Allah Allah, ne oldu be?

Birden yana dönüp kusmaya başladı. Öğürüyor, boğazından tuhaf sesler çıkarıyordu.

— İyi. Kus bakalım. Açılırsın.

Alnını tutup yere eğdi. Ter içindeydi Habip.

— Mağaranın ağzına çıkıverseydik bari, tüh!..

"Ne yapmalı?" diye düşünüyor, aklına içbir şey gelmiyordu. İleri geri bakındı. Kendisi de iyi değildi. Başı dönüyordu. Bırakıp gitse miydi acaba?

"Olmaz," dedi. "Adam ölür de başıma belâ olur sonra."

— Habip, gel sırtıma bin kardaş. Ben götüreyim seni, gel. Boşu boşuna başımıza iş açtık. Keşke gelmeseydik...

Önüne diz çöküp sırtına aldı. Ayakları yerden kesilmiyordu. Çok da ağırdı.

— Eğil Habip! Başını vurma.

Bir eliyle fenerı sıktı, kapıya doğrı sürüklemeye başladı. Dizleri titriyordu. Sırtında Habip, ensesine sıcak sıcak soluyordu. Ter içinde kaldı.

Mağara bitmek bilmiyordu. Bir yere gelince indirip, yere uzattı. Kendisi de çöktü. Arkaya yaslandı.

— Naha deyyus, diye söylendi. Öldün mü be? Öff... İşimi bitirdin.

Yüzünü gözünü oğuşturdu. Korkmaya başlamıştı. İçerde göz gözü görmüyordu. Zifiri karanlıktı. Pil de iyice zayıflamıştı. Ölü gözü gibi yanıyordu.

— Ula nerden geldik be? Tüh! Başımıza belâ aldık.

Kendisi de hastaydı. Ama direniyor, dik durmaya çalışıyordu. İki eliyle başını sıktırdı, "Hadi kardaş" dedi. "Dayan! Az kaldı."

— Habip! Habip be! Kalk hele yavu, kalk! Kendine gel...

— Hığğ... diye inledi Habip.

— Bak mağaranın ağzına geldik, kalk!

Omuzlarından tutup kaldırmaya çalıştı. İyice kendini koyvermişti. Sıcak bir et yığını gibiydi.

Birden kızdı,

— Gelmezsen gelme, dedi. Ben gidiyorum!

Habip'ten karşılık gelmedi. Gene uzandı oraya.

"Ulaa... Ne olacak şimdi? İş kötü. Herif ölecek burada."

— Habip! Kalk ula! Kalk da bin sırtıma.

Sesi mağaranın içinde yankılanıyordu. Tutup güçlükle kaldırdı. İnliyor, anlaşılmaz şeyler söylüyordu. Yeniden sırtına alıp kaldırdı. El feneri iyice sönmüştü. Bir adım önlerini bile aydınlatmıyordu. El yordamıyla biraz daha ilerlediler. Seyitali bütün gücünü kullanıyor, Habip'i sırtında sürüklüyordu.

— Ula pişman ettin be. Nerden geldik, tüh! Keşke yalnız gelseydim. Bir iyi bakamadık da mağaraya... Uğursuz dürzü... Bir daha seninle yola çıkarsam...

Habip tekrar öğürdü.

— Dur aman, sırtıma kusma!

Yere indirip uzattı. Habip kustu, tükürdü.

— Hı hı hı... diye titredi.

— Habip, nasılsın Habip? Kalk hele kardaş.

— Su, dedi Habip. Su ver.

— Susadın mı? Gel hadi az kaldı. Aha şimdi.

Biraz daha sürükledi. Yaklaşmışladı, belli oluyordu artık. Dışardan serin bir hava geliyordu.

— Bir su kabı da almadık, gördün mü?

Tabancanın kılıfı aklına geldi.

— Sen dur burada, dedi. Ben su getireyim.

Dışarı doğru koştu. Gökyüzü görünmüştü. Hafif, sisli bir aydınlıktı.

— Ohh, çok şükür.. diye söylendi.

Tabancayı çıkarıp cebine soktu. Kılıfı hazırladı. Mağaranın kapısından sarkıp indi. Yağmur hâlâ yağıyordu. Ortalık biraz ışımıştı. Sabah mı oluyordu acaba? Anlayamadı. Derenin sularına eğildi, elini yüzünü yıkadı. Avuç avuç içti. Çok susamıştı. Sonra tabancanın kılıfını doldurup Habip'e su getirdi. El yordamıyla azına akıttı.

— Su, dedi Habip tekrar.

— Olur kardaş, getireyim. Sen bekle.

Gitti tekrar getirdi. Mendili ıslayıp Habip'in yüzüne, alnına sürdü.

— Ohh, dedi Habip. Biraz canlandı. Neredeyiz? diye sordu.

— Mağaranın ağzındayız, nerede olacağız? İşimi bitirdin dürzü!

Habip yanıtlamadı. Karanlıkta şaşkın şaşkın baktı. Hiçbir şey göremedi. Sonra uzandı tekrar.

— Dur yatma! Az daha gidelim. Aha şurada mağaranın ağzı.

Kolundan tutup çekti. Biraz daha yürüdüler. Seyit'in ayakları kuru odunlara çarptı.

— Tamam. Sen otur şimdi. Ben bi ateş yakayım.

Ateş yaktı. Orada sabaha kadar oturdular.

—18—

İbiş'in Ali oduna gidecekti. Ama bir gönülsüzdü bugün. Eşeğin kolanını bağlarken dönüp dönüp Yirik Habip'in evine bakıyordu. Kapıları örtüktü. Fadime hiç ortalarda

görünmüyordu. Ne oluyordu acaba? Yoksa hasta mıydı? Suya da gitmemişti bugün. "Habip emmi işi sezdi de dışarı mı salmıyor? Ula etme Habip emmi, ocağına düştük. Ben yangınım senin kıza. Hem de çıra gibi tutuştuk. İstersen eşeğini ver de bugün oduna götüreyim. Bacak gibi meşe odunu getiririm valla. Görünce parmağını ısırmazsan, ne dersen de. Para da almam, ne parası? Beni çocuk belleme. Ben büyüdüm gayri Habip emmi. Büyüdüm de senin kıza âşık oldum bile. Gece rüyamda gündüz düşümde... Ah Fadimem, gara gözlüm, bi dışarı çık ne olur? Görmezsem işim ters gider. Akşama kadar kendime gelemem. Biz tutuştuk, Kerem gibi..."

Eşeğin semerine yaslanmış, bakıyordu. Kapı açılıverdi. Habip'in karısı durup baktı. Telâşlıydı. Birşey söyleyecek gibiydi, ne söyleyecekti acaba?

— Alii! dedi. Gel hele buraya Ali!..

— Ben mi diza?

— He.

Ali canlanıverdi. Eşeği direğe bağlayıp koştu. "Aman Asiye diza, iyi karısın sen. Çok iyi karısın. Beni içeri al da Fadime'yi bi göreyim. Sonra ne dersen de. Öl de öleyim."

Varıp kapıyı vurdu.

— Buyur diza, bi şey mi var?

Kapı açılınca gördü, Fadime yeni kalkmıştı, başörtüsünü bağlıyordu. Bir an göz göze geldiler. Fadime gülümser gibi yaptı. Sonra yatakları toplamaya başladı.

— Hay Ali, dedi kadın. Habip emmin gene akşamdan beri kayıp. Deli Seyit'le gittiler, hâlâ gelmediler. Habarın var mı, nereye gittiler, biliyon mu?

— Yok diza, dedi Ali. Valla bilmiyorum. Nereye gittiler acaba?

— "Uluköy'de hasta var, ona okumaya gidiyoruz" dediler, emme yalan. Uluköy'de hasta olsa, niye Seyit'le gitsin? Seyit'in işi ne orada? Gene gömü aramaya gittiler ellâm.

— Doğru, dedi Ali. Fadime'ye baktı. Eğilmiş yatakları kaldırıyordu. Eğilirken doğrulurken her yanları belli oluyordu. "Ah camım..." Define aramaya gitmişlerdir diza. Başka nereye gidecekler?

— Bi baksan, oh Ali. Gene başlarına bi iş gelmesin?

— Olur diza, bakayım. Ne yana gittiler acaba?

— Bilmem ki. Uluköy dediğine göre, dereye aşağı gitmiş olmasınlar?

— Haa, anladım, dedi Ali. (O tarafa baktı) Derindere'ye gitmişlerdir. Zati konuşuyorlardı geçen gün. Tamam... (Başını salladı) Ben gider bulurum onları diza, sen hiç husa çekme. Zati oduna gidiyordum. Bugün de söğüt odunu getiririm dereden. (İçeri baktı. Fadime'yle göz göze geldiler. İçine ılık bir şeyler doldu). İstersen sizin eşeği de ver, size de odun getireyim.

Asiye Kadın, Ali'nin iyiliğine şaştı. Ne diyeceğini bilemedi.

— Sağ olasın yavrum. Çok iyi olur emme, bilmem ki.

— Ver öyleysc, getiririm. Ne olacak, bi yük odun değil mi?

— Hay Allah razı olsun. Elde ne iyiler var... Habip emmin de sana bi iyilik yapar sonra.

"Yapsın ya, o da bana iyilik yapsın. Kızını versin. Beni damat etsin kendine. Valla çok hora geçer. Öyle değil mi, Fadime?"

— Hadi Fadime, dedi anası. Çabuk ol kızım. Eşeği çıkar da sür. Odunumuz yok zati. Habip emmini de ara oralarda Ali. Uluköylü görürsen sor. Emme okumaya neyi gitmedi, biliyorum ben. Okumaya gitseydi, kitabını alırdı. Aha kitabı sergende duruyor.

— Olur diza olur, merak etme. Bulur getiririm ben onları.

Fadime'nin arkasından yürüdü. "Hey boyuna kurban olduğum Fadime. Selvi kavak gibi şuna bak. Tam benim dengim."

— Fadime, diye fısıldadı arkasından.

— Hee, dedi Fadime. Sesi yumuşacıktı. Ne var?

— Hiç kız. Bi şey yok.

Titriyordu. Gene titriyordu bak. Niye böyle oluyordu, Allah kahretsin! Kaç kez "söyleyim" demiş, söyleyememişti.

Fadime biliyordu onun ne diyeceğini. Bakışından, duruşundan anlıyordu. Ali daha ufaktı demek, söyleyemiyordu baksana?

Ahır kapısından içeri girdi. Eşeğin yularını çözmeye başladı. Bir yandan kapıya bakıyordu. Ali ne içeri girebiliyor, ne dışarda durabiliyordu. Kıvranıyordu kendikendine. "Ula Ali, gir içeri. Öp Fadime'yi. Tam zamanı işte. Acaba biri geliverir mi? Gören olursa ne der?"

Titriyordu. Dönüp dönüp geriye bakıyordu. Oraya bağlanmıştı sanki, içeri giremiyordu. Eğliip baktı, Fadime'nin gözleri pırıl pırıldı. "Gel" der gibiydi. Öyle miydi acaba? Ya bağırıverirse?

— Fadime, dedi.

— Hee.

— Bubangil ne zaman gitti?

— Dün akşamınan.

— Nereye gittiler?

— Nebleyim?

"Ula bu değildi söyleyeceğim şey. Tüh..."

— Fadime, dedi tekrar.

— Hee.

Yutkundu. Yüzü karıştı.

— Ne diyon Ali?

— Yok bir şey... Getir eşeği.

Fadime sustu. Eşeği çekip çıkardı. Urganlar semere asılıydı. Kadın yukardan seslendi,

— Ali, gözelce git gel ha oğlum. Eşeğe bir şey olmasın e mi?

— Olmaz diza, korkma.

Kendi evlerine doğru sürdü. "Tüh be! Beceriksizin tekiyim ben. Korkağın biriyim. Ne fırsattı. Yapayalnızdık. Gir öp işte güzelce. Tüh!"

Pişmanlık içindeydi. Ne edeceğini bilemiyordu. Yüzü sararmıştı. İki kere dönüp dönüp geriye baktı.

— Ula Fadime, diye söylendi. Alacağın olsun!

Biraz sonra eşekleri önüne katmış, bağderesine aşağı yürüyordu. Baltayı omuzuna almıştı. Kavruk çocuk yüzü düşünceliydi. Birden durdu, kendikendine gülümsedi. "Bugün gördüm ya," dedi. "Yeter. Kara gözlüm. Servi boylum. Ali sana kurban olsun."

Başını iki yana sallayarak yürüdü. Yeni kalınlaşmaya başlamış sesiyle bir de türkü tutturdu,

"Ali sana kurban olsun looy loy

Ali sana hayran olsun looy loy...

....."

Duya duya söylüyordu.

— Yaşa! dedi birisi çitin arkasından.

Sustu. Kimdi bu? Ayaklarının ucuna basarak başını uzattı. Berber Rüştü'ydü. Bahçede birkaç lahana vardı, onları kesiyordu.

— Nereye la? diye sordu.

— Oduna gidiyorum ağa.

— O yanda ne arıyor odun?

— Söğüt möğüt işte.

— Zararlık edeyim deme ha!

— Yok, etmem.

Eşekler uzaklaşmışlardı. Aralarında şakalaşarak, birbirlerinin boynunu ısırarak koşuyorladı iniş aşağı.

— Doo, çüşş! diye bağırdı arkalarından. hızlı hızlı yürümeye başladı. Her yer ıslaktı. Yağmur durmuştu ama, gökyüzü kapalıydı. Dağlar uzaktan mosmor görünüyorlardı.

Ağaçların yaprakları ya iyice dökülmüş, ya da kurumuş, gazel olmuştu. Kırmızı-sarı arası türlü renkteydiler. Ortalık serindi.

Çeşmeyi geçince gene türkü söylemeye başladı. Kırlar insanı keyiflendiriyordu.

— Habip Ağaaa!... diye bağırdı birden. İki taraftaki kayalık tepeler yankılandı. Eşekler kendilerine bağırıyor sandılar. Kulaklarını kısıp, uslu uslu yürümeye başladılar.

"Nerede bunlar acaba? Yoksa define buldular da, onu mu paylaşırlar? Bulduysanız bizim de hakkımız var ağa. Değilse karışmam valla, hökümata habar veririm."

Muhtarı düşünüp güldü.

"Biz neciyiz burada? Bu köyün herbir iş ibizden sorulur arkadaş! Hökümata habar veririm. Bitti..."

— Habip emmiii!... "Ula kızını bana veresice, nerdesin? Yoksa hazineyi buldun da üstüne mi yattın? Hazineyi bulursan, Fadime'yi de bana verirsen, valla o zaman iyi adamsın işte. O zaman tadından yenmez. Al damadım dersin, bana bi yüz altın verirsin. Eh, yeter bize canım. Kasabanın aşçısında her gün köfte ekmek yeriz. Fadime'ye de getiririm valla. Onun yediği de benim demek. Neden dersen, biz fadime'ye yangınız ağa. Hem de çıra gibi tutuşmuşuz. Canımızdan çok seviyoruz. Fadime deyince aha şuralarım alaf alıyor. Bi hoş oluyorum... (Başını iki yana salladı) Onu sarmadan ölürsem, valla gözüm açık gider."

— Fadime, diye fısıldadı.

İleri geri bakındı,

— Fadimee!..

Sesini yükseltti.

— Fadimee!... diye bağırdı. Sesi kayalık tepelerde yankılandı. Ali bu sesleri dinledi. Gözleri yaşardı.

"Bak seni dağlara bağırıyorum Fadime, duyuyon mu? Kerem gibi yanıyom."

Bahçe çitinden kuru bir dal kırdı, bağlama gibi çalıp söylemeye başladı.

"Kerem oldum yanıyorum Fadime'm
Adını dağlara bağırıyorum Fadime'm
Kavuşamam diye dünyada Fadime'm
Gece gündüz ağlıyorum Fadime'm...

Bir daha söyledi. Hem yürüyor, hem söylüyordu.

"Fadime adın hep dilimde
Sazım düşmez bak elimde
Gece düşümde gündüz hayalimde
Senin için ağlıyorum Fadime'm."

"İyi be, yapındırıyoruz bayâ," dedi. "Âşık olup yollara

düşeceğim herhalde. Hey Fadime, hey... Gel de gör halımızı."

— Habip emmii!.. (Sesini yavaşlattı) Ula kızını sevdiğim, nerdesin?...

Hiç bir ses gelmiyordu. Dereler ıssızdı. Akan suların şırıltısından başka ses yoktu.

Yamaçtaki bir kayaya çıkıp ileriye geriye baktı. Kimse görünmüyordu.

— Anladım, dedi. Modul Osman'ın tarlasını açıyorlar. Hımm...

Yirik Habip'in eşeğini durdurup bindi. Kendilerinkini de önüne kattı.

— Hadi bakalım, dee!... Sana bindiğimiz gibi bi de Fadime'ye binebilsek... İyi olur. Hem tadından yenmez. (Eşeğin boynunu, sağrısını okşadı) Şöyle şuralarını sıktırıp, oh canım diyerek... Ah Fadime'm, bak eşeğinize bindim, bir gün de sana...

Görüverdi, ilerde derenin içinde iki kişi geliyordu. Birbirlerine yaslanmışlardı. Yürüyüşleri bir tuhaftı. Kimdi onlar? Dikkatle bakıp tanımaya çalıştı. "Allah Allah... Nasıl yürüyorlar öyle? Sallanıyorlar be, dilenci mi bunlar? Üst başları..."

Görünce durdular. Birisi elini sallamaya başladı,

— Gel!.. Gel!..

Seyit'in sesiydi. İbiş'in Ali atlayıp indi eşekten.

— Emmiii! dedi. Siz misiniZ.

— He he, gel!

Eşekleri sürdü. Şaşırmıştı.

— Bu ne hal yavu?

— Yok bir şey, sorma. Getir eşekleri.

İkisi de hastaydı. Habip'in yüzü kapkara, çamur gibi

olmuştu. Cansız cansız bakıyor, ıkılıyodu.

— Ne oldu emmi? dedi gene. Hasta mısınız?

— He dedik ya! Getir eşekleri. Bizi köye götür.

Seyit de sallanıyordu. Savaştan çıkmış gibiydiler. Üst başları yırtılmış, kirlenmiş...

— Getir eşeği la, dedi Seyitali. Habip'i bindirelim. Ne bakıp durursun?

— Emmi, şey... Ben oduna geldiydim.

— Bırak odunu. Biz zehirlendik, ölüyoruz. Köye ulaştır, çabuk!

— Nerede zehirlendiniz?

— Mağarada. Derindere'deki mağaraya girdik.

Ali'nin gözleri büyüdü,

— Ta ilerisine gittiniz mi?

— He.

— Bir şey buldunuz mu, emmi?

— Bulduk. Bizi eşeklere bindir de git al gel, iki çuval.

Ali'nin gözleri büsbütün büyüdü. Şaşkınlıktan eli ayağına karıştı.

— Sahi mi emmi? diye bağırdı.

— He.

Koşacak oldu.

— Dur la, gel buraya. Habip emmini eşeğe bindirelim.

Eşeği bir taşın önüne çektiler. İkisi birden yardım edip bindirdiler. Ikılıyor, sallanıyordu.

— Eşekte durabilecek misin, Habip?

— Dururum, dedi hafifçe. Sesi incelmiş, cılızlaşmıştı.

— İyi. Şimdi de beni bindir Ali, gel.

Ali ona da yardım edip, bindirdi. Acele ediyordu nedense.

— Birer değnek ver elimize.

Ali bulup verdi. Sonra hemen gidecek oldu.

— Dur, gel buraya. Kibritin var mı?

— Yok.

— Al şunu. Şu çırayı da al. Yak, gir içeri. Hiç korkma. Az ilerde iki çuvalla çifte var. Onları al gel, anladın mı?

— Anladım emmi, dedi Ali.

— Pek ilerisine gitme ha, zehirlenirsin.

Ali dinlemedi bile. Dereye aşağı koşmaya başladı.

—19—

— Evliyaya kazma sallayan adam onmaz oğlum! dedi Muhtar. Aha bak, serildi ikisi de. Ayağa kalkacakları da şüpheli.

Odanın önünde dolaşıyor, iri iri konuşuyordu. Köylülerden beş altı kişi vardı. Kimisi duvar dibine oturmuştu, kimisi dikiliyordu.

— Seyitali kalkmış, dedi Gakçı Rüstem. Onun bi şeyi yok.

— Ne? dedi Muhtar. Kötü kötü baktı. (Tabakayı çıkarıp sigara sarmaya başladı). Kalkar da gene yatar o. Görürsünüz. Eğer evliyayı kazanlar onlarsa, iflâh olmazlar, hiç yolu yok. Nabalınız boynuma olsun cezasını çekerler. Hem de fayızıyla. Ula ne demek evliyanın mezarına kazma sallamak? (Birden öfkelendi, bağırmaya başladı) Ula din iman yok mu bu herifler-

de? Allah korkusu da mı yok? Duyulmuş şey mi, dee bin yıllık evliyanın mezarını kazmak? Ula bu köy yıkılmazsa iyi valla. Zelzele olup sallanmazsa, seller gelip götürmezse... Kıran çıkıp milleti kırmazsa...

Gakçı Rüstem kımıldandı,

— Belki onlar değil Muhtar, dedi. Ne biliyon onlar olduğunu canım? Biz kazmadık diyorlar, yemin ediyor ikisi de.

— Sen de inanıyon öyle mi? Başka kim kazar la? Onlardan başka kim define arıyor bugünlerde? Köyde bilmeyen mi var?

— Emme gören yok Muhtar. Dedikleri gibi, belki başka yerden gelip aramışlardır.

— Yok la, yok! Lâf onlar. Ben adım gibi biliyorum kazanı. Deli Seyit'in işi o.

— Tek başına mı kazdı? İmkânı mı var yavu?

— Tek başına değil. Habip'i de kandırdı. Ona okuttu üfletti, birlikte kazdılar.

— Etme Muhtar. Habip girer mi öyle işe? Kessen girmez valla.

— Nasıl girmez la? Aha evliya gösterdi kimin yaptığını. İkisini de yatağa yıktı. Onların kazıp kazmadığını anla işte.

— Cık. O iş başka. Mağarayı aramışlar da orada hastalanmışlar.

— Sen öyle bil. Eğer evliyayı da bunlar kazmadılarsa, ben şu bıyıkları kazıtırım la! Çocuk musun sen? Başka kim yapabilir? Biri deli, biri okumuş, tam onların işi. Öyle değil mi komşular?

Köylülerin kimi başına salladı. Kimi hiç karşılık vermedi.

— Nabalı boyunlarına, dedi birisi. Eğer öyle bir şey yaptılarsa... ikisi de iflâh olmaz gayri.

Muhtar güçlendi,

— Elbet olmaz. Ne demek koskoca evliyanın mezarına kazma vurmak? Ula hiç akıl yok mu? Bilmiyorlar mı Ballıbaba'nın kuvvatını? Yoksa iman tahtaları noksan mı? Emme dur seen, bak bunun sonu ne oluyor? Demedi demeyin, cezalarını çekecekler. Hem de çok kötü çekecekler. Serçe bi atlar, iki atlar. Sonunda... (Öğretmeni görüverdi) Nereye öğretmen, gel hele, gel!...

Öğretmen İdris köy içinden geliyordu. Baktı, vurup geçmek olmayacaktı,

— Sclâm komşular, diyerek geldi.

— Aleykümsclâm. Gel bakalım. Nereden böyle?

— Hasta komşular varmış, onları gördüm.

— kimmiş onlar?

Aralarına oturdu,

— Habip'le Seyit. Büyük tehlike atlatmışlar. Allah göstermesin, ölebilirlerdi.

— Ya? Nerede tehlike atlatmışlar?

Köylülerin kimisi güldü. Öğretmen İdris anladı, demek onu konuşuyorlardı? Yüzlerine baktı,

— Mağaraya girmişler, dedi. Bütün gece mağaranın içinde dolaşmışlar. Demek havasızlıktan...

— He... Sen de inandın buna?

Muhtara baktı, anlamaya çalıştı.

— İnanmayım mı?

— Elbet inanma. Onların hastalığı başka öğretmen. Sen bilmiyorsun. Evliya çarptı onları. Evliyanın mezarını açmışlar.

— Yok, biz açmadık diyorlar.

— Öyle derler elbet. Biz açtık mı diyecekler? Ne hinoğlu hin

onlar... Emme belâlarını buldular işte. Başlarını kötü yere vurdular. Öbürüne değil de, o Habip olacağa acıyorum. Köyde başka adam yokmuş gibi, gitti de o delinin peşine düştü. Çok dedim, "Ula uyma bu herife. Bu adamı iyi yola götürmez." Bak birisi bacaktan oldu. Bunlar da candan olacaklar. Hani ne derler, "Geberecek it, cami duvarına işer." Ula ne işiniz var evliyanın mezarında deyyuslar? Başka yer mi bulamadınız? Aklınızı mı çıvdırdınız?

Öğretmen dinledi.

— Valla muhtar, onlar "biz yapmadık" diyorlar. Bilmiyorum artık. Bir gören de yok. Seyit'in anlattığına göre, ta yazın bir adam gelmiş. Ünyeli miymiş, Çarşambalı mıymış, "Sizin evliyanın mezarında define var, gece birlikte çıkaralım" demiş. Seyit de kovmuş adamı. "Git ulan, demiş, sen delirdin mi? Bizim evliya, adamı çarpar."

— Hıı... Çarptı bile işte. (Birden doğruldu) Madem öyleymiş, niye alıp gelmemiş adamı? Niye bi gözel sopa çekmemiş?

— Sordum onu. Adam atına atladığı gibi sürdü gitti, diyor.

Gakçı Rüstem,

— Doğrudur, dedi. Yabancıdır evliyayı açan. Bizim köyün adamı bu işi yapamaz, imkânı yok.

— Siz öyle bilin.

Yüzü karanlıktı. Sinirli sinirli sigara içiyordu.

— Ah ulan, dedi bi habarım olsaydı, bi elime geçseydi... Allah yarattı demezdim valla, pişman ederdim.

— Sen Allaha bırak, dedi yanındaki. Allah cezasını verir onun.

— Elbet verecek. Bırakacak mı? Göreceğiz bak nasıl çıkacak onun ahı. Fitil fitil hem de. Hıı... Ben o delibozuğa acımıyorum

da, Habip'e acıyorum. İyi kötü hafızlığı var. Kendi halinde bi adam. Niye uydu onun peşine? Ne işi var Seyit'in yanında? Emme sonunda pişman olacak, olacak...

Birisi sözü değiştirmek istedi,

— Mağarada bir şey bulabilmişler mi?

— Yok, dedi öğretmen. Bulamamışlar.

— Ta ilerisine kadar gitmişler mi?

— Gitmişler, bütün gece yürümüşler. Bir yerde ılık bir su akıyormuş, oraya kadar varmışlar.

— Allah akıl versin.

— İçi havasızmış. Kötü kötü kokuyormuş hem de. Zehirlenmişler canım, belli. Çıkınca kusmuşlar.

Köşe başında birisi öksürünce dönüp baktılar. Veli Hoca'ydı. Kalın kaşlarının altından ters ters baktı. Toplandılar.

Azarlar gibi selâmladı,

— Selâmünaleyküm!

— Aleykümselâm hoca emmi, buyur.

Hepsine ayrı ayrı baktı. Öbürleri susup beklediler.

— Bu köye taş yağacak taş! dedi. Bu köyün uğuru kaçtı. Temeli oynadı. Oturuyonuz burada değil mi?

Bir ikisi ayağa kalktılar.

— Ülen müslümanlar! Bir evliyanın mezarı nasıl kazılır? Nerde görülmüş bu? Ülen Allah korkusu yok mu bu köyde? Kuldan utanmak yok mu? Ülen duyan ne der? Bu böyük günahı nasıl taşıyacağız biz?

Kimseden ses çıkmadı. Herkes azarlanmış gibiydi.

— Yaaa! dedi Muhtar övünerek. demedim mi ben size? Çok

böyük bunun günahı, çok!

— Ülen oğlum, ne demek, bu köyün dağı taşı, direği, o mübareğin yüzü suyu hörmetine ayakta duruyor, bunu bilmiyonuz mu?

— Biz yapmadık hoca emmi, dedi Gakçı Rüstem. Ayağa kalkmış, gitmeye hazırlanmıştı.

— Sen yap, yapma! Ballıbaba bu köyün evliyası değil mi? Onun günahı hepimize düşer, hepimize! Yaa!... Allah taş eder bu köyü! Allah bu köyün rızkını keser!..

Öğretmen yere bakıyor, susuyordu. Söze karışsa, iş büyüyecekti şimdi.

— Kim bu munafık? Kim bu dinsiz imansız? Bunu bulmanız gerek. Değilsee...

— Bulacağız hocafendi, dedi muhtar. Sen hiç husa çekme, bulacağız! Hem de yakında. Hiç demesinler ki, anlamadılar. Hıı...

Kin içinde başını sallıyordu.

— Bu köyü sahipsiz sanmışlar ellâm. Deyyuslar! Dinsiz imansızlar! İt dölleri! Emme görecek onlar. Görecekler! Bizim de bi bildiğimiz var elbet. Hıı...

Bağıra bağıra konuşuyordu. Hırsından kapkara olmuştu.

— Allaaah! dedi Veli Hoca. Sen affet Yarabbi...

Tesbihini çekerek yürüdü. Arkasından bir sessizlik oldu. Köşe başında tak-tuk diye baston sesleri duyuldu. Dönüp baktılar, Yarbay Dayı'ydı. Oturanlar tekrar kalkacak oldu, eliyle, "Kalkmayın" işareti yaptı.

– Oturun. Rahatsız olmayın. Gideceğim ben.

— Nereye Dayı? İki lâf edelim gel.

Başını salladı,

— Sonra inşallah. Şurda bi işim var, hele onu bitireyim.

Bastonun ucuyla Seyitali'nin evini gösterdi. Sonra o tarafa doğru yürüyüp gitti.

— Hımm, dedi Muhtar. Belki bu da var arkalarında. Zati eski zanaatı. Hımm...

Seyitali kötülemişti. İki gündür dışarı çıkamıyordu. Sedire uzanmış, tavana bakıyor, uzun uzun düşünüyordu. Nereye el attıysa boş çıkmıştı. Bazen umudu kırılıyor, karamsar oluyordu. Köylüye karşı küçük düşmüştü. Hele evliyanın mezarını aradığı duyulursa, iş kötü olacaktı. Yazın Ünyelilerin geldiğini söylemese daha mı iyi olurdu acaba? Söylemeyince de büsbütün kuşkulanacaklardı. Bugünlerde başka kim vardı define arayan? Keşke güzelce örtseydik mezarı. Hiç belli olmayacak şekilde. "Tüh," dedi. "İyi etmedik o işi. Köylü tepemize biner bundan sonra. Adama dirlik vermezler. Ula bi bulsaydık bari... (Başını çevirip pencereye baktı) O zaman kim ne derse desin, vız geçlir. Bulamadık ne çare! Hele mağarada... Elimiz boşa çıktı. O kadar emek çektik ağzına tükürdüğüm. Öleyazdık. Yoksa iyi mi arayamadık bilmem ki? Habip acele ettirdi deyyus. Ne çürük herifmiş, uzandı kaldı içeri. Ölseydi işimiz daha kötü olurdu. Atarlardı dama, sünründürürlerdi. Suçlu biz olurduk, öyle ya? Niye götürdün, ne yaptın? Sen mi öldürdün? Hesabını veremezdik. İyi ki ölmedi dürzü..."

— Kız karı! diye seslendi.

— He, buyur.

Eskilere yama yapıyordu. Yüzü bozgundu. Neyi nereye yamasın, bilemiyordu.

— Ne diyon?

— Habipgile bi daha git hele. Nasıl olmuş, sor.

— Sabah baktık ya, dedi. On kere mi bakılır?

— Bakılır elbet. O nasıl konuşmak? Yürü!

Kadın karşılık vermedi. Eskileri toplayıp sepete doldurdu. Gitmeye hazırlandı.

— Selâm söyle. Yoğurt yesin, ayran içsin. Yatıp durmasın, bazen dolaşsın şöyle. Açılır...

İki gündür kaç kez yollamıştı. Her seferinde aynı şeyleri tembih ediyordu. "Zıbarasıca," dedi içinden. "Bunadı sanki. Elin adamını öldüreyazmış. Şimdi de korkusundan ne edeceğini bilemiyor. Deli!"

Kadın gidince Seyitali doğruldu. Kollarını iki yana açarak gerindi. Sararmış yüzü biraz kızardı. Saçları darmadağınıktı. Duvardaki aynaya baktı. Zayıflamıştı iki günde. Avurtları çökmüştü. Çene kemikleri daha iri görünüyordu. "Vay canına, nasıl mağaraymış be. Tahtalı köyü boyluyormuşum az daha. Ne iştah kaldı, ne bir şey. Ölü gibi yatıyoruz gece gündüz. Allah Allah!... Yirik Habip'e bir şey olmazsa iyi. O benden kötü oldu."

Gerideki kapların arasında yoğurt tenceresini aradı. Gidip gelip yoğurt yiyordu. Bir parça ekmek kopardı. Yarılanmış yoğurdu kaşıklamaya başladı. "Oh... Bu da olmasa bir şey yiyemeyeceğiz. İlâç gibi mübarek."

— Hooo Seyit! diye bir ses duydu.

Kaşığı, ekmeği bırakıp doğruldu.

— Buyur?..

Kapıyı açtı. Yarbay Dayı'ydı.

— Buyur Dayı. Hoş geldin, buyur.

— Nasılsın yavu, görünmüyorsun? Hasta dediler, öyle mi? Geçmiş olsun hele...

— Sorma Dayı. Hastalandık. Gir hele içeri, buyur...

Yarbay Dayı bastonu duvara dayadı. İçeriye yabancı yabancı baktı.

— Kimse yok Dayı, gel.

— Nerde bizim kız?

— Habip'e yolladım, bi bak diye. O benden kötü. Tehlike atlattık be Yarbay Dayı. Bildiğin gibi değil. Mağarada zehirlendik, öleyazdık...

— Yaa, duyduk. Geçmiş olsun, nasıl oldu bu?

— Sorma. Gece mağaraya girdik. Hele otur şöyle. Ta ilerisine kadar gittik. İçerisi havasız demek. başımız dönmeye başladı. Sıcak bir yandan. Terledik... Hele Habip, kendini bırakıverdi. Çok kötü oldu, sürükleyerek zorla çıkardım.

— Yaa? Vah vah... Oranın ucu bucağı yok yeğenim.

— Yok. Biz de sonuna varamadık. Bir su akıyor, sıcak gibi ılık bir su. Oradan geri döndük.

— Peki, bulabildiniz mi bir şey?

— Yok Dayı, bulamadık. El feneriyle ince ince aradık emme, yok. Bulsaydık hastalık mastalık önemli değil, geçer. Lâkin bulamadık.

— Hımm... Peki ne olacak şimdi? Niyetiniz ne?

— Bakalım. İyi olalım hele, başka yerleri de arayacağız. Buluncaya kadar... Vazgeçecek değiliz.

Yarbay Dayı dikkatle bakıyordu. Yüzünde kuşku vardı. Sesini yavaşlattı,

— Yoksa buldunuz da saklıyon mu Seyit? Benden saklama yeğen. Hani ne konuştuk seninle?..

— Yok Dayı, niye saklayım? Valla bulmadık. İnan. Bulsam

böyle mi olurum? Sana borcumu öderim, fazlasıyla...

— Canım onu demedim Seyit. O sonraki iş. Onu nasıl olsa ödersin. Benim dediğim define. Defineyi bulunca...

— Biliyorum. Sana habar vereceğim, hiç korkma.

Yarbay Dayı fısıldadı,

— Peki, evliyanın mezarını aramışsın, orada bulamadın mı birşey?

— Kim diyor onu Dayı? Ben evliyanın mezarını aramadım. Valla yalan.

Yarbay Dayı kurnaz kurnaz güldü. Seyit'in yüzünü inceledi. Söyletmek için alttan alıyordu,

— Benden saklama. Başkasına söylemem. Aramışsın, gören var. Doğru söyle, bir şey bulabildin mi?

— Valla aramadım Yarbay Dayı. Kim diyor onu? Deyyuslar iftira atıyorlar. Demin de biri geldi, söyledi. Ne yalancı bu köyün adamı be? Evliya mezarı açılır mı? Deli miyim ben? Evliya adamı çarpmaz mı?

Yarbay Dayı dinledi. Sonra eğilerek sordu,

— Habip okuyup üflediyse çarpmaz yeğenim, ne olacak? Onunla birlikte mi aradınız? Başka kimse var mıydı?

Seyit kızdı,

— Allah Allah! diyerek doğruldu. Ben aramadım diyorum, o ne diyor!

— Kızma canım. Bak kimse yok, şurda baş başa konuşuyoruz. Başkası duymaz, korkma. Ben de gençliğimde...

Kapı açılıverdi. Yarbay Dayı konuyu değiştirdi,

— Mağaraya birkaç kere girdik emme, o sizin gittiğiniz yere kadar gidemedik. Siz çok gitmişsiniz canım. Valla bravo!

Seyit karısına baktı.

— Nasıl Habip? diye sordu. İyi olmuş mu biraz?

— İyi. Oturuyorlar. Hoş geldin Dayı.

— Hoş bulduk bizim kız. Nasılsın bakalım, ne edersin?

— İyiyiz Dayı. Uğraşıp duruyoruz işte. Bu herifin derdi bitmez.

— He he he... Bitmez elbet, biter mi? Hazine bulup zengin olacak. Kolay değil.

Kadın cevap verecekti. Seyit kesti,

— Kim var Habip'in yanında?

— Hoca emmi var, konuşuyorlar.

— Ne konuşuyorlar?

— Nebliyim, şurdan burdan. Evliyanın mezarı için çok kızmış Hoca emmi. Bağırıp durur.

— İyi. Bağırsın bakalım. Emme kim yaptıysa ona bağırsın. Biz yapmadık.

— Habip de öyle dedi. "Onu biz yapmadık hocam" dedi. "Onu yapan kâfir oğlu kâfirdir. Kur'anı getirin el basarım" dedi.

— İyi. "Eferim" dedi içinden. Git Yarbay Dayı'ya bir ayran çalka. Kave bitti madem.

— İstemez canım, ne olacak kahve, bırak...

Kadın usulca gitti. Geride uğraşmaya başladı.

Yoksul bir evdi. Yarbay Dayı yan yan bakıp inceledi.

— Fakırlık kötü Dayı, dedi Seyitali.. Kurtulalım diyoruz ağzına tükürdüğüm, olmuyor bir türlü. Bulamıyoruz.

— Bir gün bulursun inşallah. Umudunu kesme.

— Yooo, kesmiyorum. Bulacağım. Emme ne zaman baka-

lım. Buluncaya dek uğraşacağım. Aramadık yer komıyacağım şu köyde.

— İyi. Hadi bakalım...

Bir sessizlik oldu. İkisi de başlarını öne eğip düşünmeye başladılar. Yarbay Dayı alacağını isteyecekti ama, şimdi istemeyi uygun bulmadı. Seyit de biraz daha para istemeyi düşünüyordu. Dilinin ucuna kadar geliyor, sonra geri gidiyordu. Daha borcunu ödeyememişti. Tekrar istemek ayıp kaçacaktı şimdi. Hem de evine geçmiş olsuna gelmişken... "Olmaz," dedi. "Dur hele, zamanı gelir elbet. Bir yüz lira daha koparırız belki. Ula Yarbay Dayı iyi adamsın, has adamsın... Ta ayağımıza kadar geldin. Yüz lira daha uçlansan çok hora geçecek. Bizim küldöken dır dır edip durur. Gaz bitti, tuz bitti... Başımızın etini yer kaç gündür."

Kadın ayranı çay bardaklarına koyup getirmişti.

— Buyur, diyerek uzattı.

— Sağ ol kızım.

Bir dikişte içti, sonra yalandı.

— Elhamdürüllâh, dedi. "Daha var mı?" der gibi baktı. İştahlıydı.

Kadın bir daha doldurup getirdi.

— Var Seyitali, bizim toprağımızda define var emme, dedi. (Gene içti) Allah rasgetirecek işte. Yılmadan arayacaksın. Kalbini bozmayacaksın.

— Yılmayız Allahın izniyle. Kalbimizi de bozmayız.

— Eh, o zaman bulursun.

Başını salladı, geğirdi.

— Sen hiç korkma, dedi. Şunun bunun sözüne de fazla kulak asma. Söyler möyler susarlar. Bana da az mı dediler

zamanında? Bizim köyün adamı boşboğazdır, bilirim. Her şeyi derler. Kendileri aramazlar, arayanı da kıskanırlar. Aldırmayacaksın. İşine devam edeceksin. (Bir sessizlik oldu) Hadi bana müsade, diyerek kalktı.

— Müsade senin Yarbay Dayı, sağol...

Kapıya kadar uğurladı.

— Allaha ısmarladık.

— Hadi güle güle.

Bastonun ucunu tak tak yerlere vurarak gitti. Köşeyi döndü. Suratı asıktı. "Bulmuşa benzemiyor" dedi kendi kendine. "Bulsa daha başka olur, diklenir horoz gibi. Sesi yukardan çıkar. Cık... bulamamış. Ezgin konuşuyor. Bizim parayı koparabilseydik bari. Açlıktan nefesi kokuyor dürzünün. Yazık..."

Habip'e de uğrasa mıydı acaba? Zincirli cep saatini çıkarıp baktı, ikindiye daha vardı. "Veli Hoca da orada madem, uğrayalım bakalım."

Habip'in evi kalabalıktı. Yarbay Dayı'yı görünce fırladılar.

— Buyur Yarbay Dayı, şöyle buyur...

Hoca'nın yanında yer verdiler.

— Selâmınaleyküm. Geçmiş olsun Hafız. Allah iyilik versin.

— Sağol Dayı, dedi Habip cılız sesiyle. Yere serili yatakta oturuyordu. Zayıflamış, gözleri iyice derine batmıştı. Önüne bakıyor, konuşmuyordu.

— Ne oldu yavu, hayrola?

Ellerini açıp kapadı. Başını salladı. Dudaklarıyla kıpır kıpır dua okudu.

— Bu da defineci olmuş, dedi Veli Hoca. Hafız başıyla gitmiş de hazine aramış. Emme iyi oldu, aklı başına geldi. Öbürü deli herifin biri, buna ne oluyor bilmem ki.

İbiş'in Ali geride ayakta dikiliyordu. İki gündür evin hizmetini o yapıyordu. Oraya git, buraya gel, odun yar, her yere koşuyordu.

Veli Hoca'ya yılgın yılgın baktı. "Yeter gayrı hoca emmi, azarlayıp durma bizim bubalığı, Şeytana uymuş işte. Bir daha gitmez. Sen de bi başladın mı, susmak bilmezsin yavu!.."

— Demek define bulacağız derken dünyayı değiştireyazmışlar ha?

— Öyle olmuş. Böyük tehlike atlatmışlar.

— Gençliğimizde o mağaraya biz de girdik, emme böyle olmadıydık. Demek bunlar çok ileriye gitmişler.

— Gitmişler Dayı, tee sonuna varmışlar. Sabaha dek yürümüşler canım. Bir adam sabaha dek yürürse nereye varır?

— Allah cezanızı vermesin. Ne cesaret be. Hem de gece girmişler. Ya içinde in cin olsaydı? Hiç korkmadınız mı?

Habip omuzlarını akldırdı. Bir şey söylemedi.

— Seyit'e uyunca korkulmaz. Adı üstünde, Deli Seyit. O önden yürümüş. Yanlarına tabanca tüfek de almışlar.

— Ohooo, harbe gider gibi.

— Ayı kurt falan çıkmamış mı karşılarına?

— Tilki rastlamış. Yüzlerine atlamış bunların. Kartal, kuş muş doluymuş içi.

— Vay canına. Ee?

— İlerisinde pek bir şey yokmuş. Yalnız rüzgâr esiyormuş. Ne çıra, ne lâmba yakamamışlar.

— Neyle gitmişler e?

— Pilli el feneriyle gitmişler.

— İyi akıl etmişler onu.

— Zati başka türlü gidilmez canım. İmkânı yok. Tee, içerde ılık bir su akarmış, hamam suyu gibi. Oraya kadar gitmişler.

— Seyitali mi anlattı bunları?

— He.

Veli Hoca'yla Yarbay Dayı dinliyordu. Habip bakmıyordu. Duymuyordu sanki. Habire okuyor, sallanıyordu. Mağara konusu onu sıkıyordu. Aklına geldikçe tekrar kusacak gibi oluyordu.

Odanın içi kararmıştı. Veli Hoca saatine baktı. "Şunlar çıksalar da Habip'le biraz yalnız konuşsam" diye düşünüyordu.

— De hadin, dedi. Akşam oldu, kalkalım.

— Kalkalım he, davranın. Allah iyilik versin.

— Geçmiş olsun.

Habip hepsine başını salladı. Oturduğu yerden uğurladı. Veli Hoca geride kalmıştı.

— Hele siz gidekon, dedi. Ben bi dua okuyum da öyle geleyim. Kapıyı örtün.

İbiş'in Ali dikiliyordu.

— Sen de çık oğlum, dedi ona.

Çıktı. Kapıyı dışardan örttüler. Veli Hoca yatağa doğru eğildi,

— Habip oğul, dedi usulca. Bana doğruyu söyle. Bu gece kitaba bakacağım. Evliya'yı da siz mi aradınız? Ha? Bir şey bulabildiniz mi? Doğru söyle. Benden saklama. Günahı omuzuna bak, doğru söyle. Tövbe eder, Allahın inayetini isteriz. Vallahi mi?

Habip cansız gözlerini iyice açmış, başını yukarı yukarı sallıyordu.

— Yok yok yok... diyordu. Sesi çıkmadığı için bağıramıyordu. Tükeniyordu sanki, öyle içtenli sallıyordu başını.

— Doğru mu söylüyon Habip? Vallahi mi? Benden saklama bak!

— Yok hocam, biz aramadık. Allah biliyor, tövbe...

Veli Hoca durdu.

— Kim aradı öyleyse?

Habip zayıflamış, sararmış ellerini açıp kapadı.

— Bilmem, dedi. Biz aramadık hocam.

— Allah Allah... Ya kim olabilir yavu?

Habip yorgun düşmüştü. Kendini yatağa bıraktı. Ölü gibiydi.

— Peki. Hadi Allahaısmarladık. Kal sağlıcakla.

Habip doğrulmak istedi, kalkamadı. Eliyle, "Gel!" işareti yaptı. Veli Hoca üstüne doğru eğildi.

— Evliyayı... biz aramadık. Tövbe...

— Peki Habip, peki. İnandım. Hadi Allah iyilik versin.

Başını salladı. Arkasından donuk gözlerle baktı.

—20—

Müfettiş Kadri Bey, eli çantalı, şişmanca, gözlüklü, şakaklarına kır düşmüş bir adamdı. Okulun merdivenlerini çabuk çabuk çıktı. İçeri girer girmez alışkın olduğu okul kokusunu duydu. Derslikten bir uğultu geliyordu. Duvar boyunca askılarda eski püskü şapkalar, kirli başörtüleri, birkaç torba asılıydı. Kapısında *"Müdür"* yazılı küçük odanın kapısını açıp

baktı, kimse yoktu. Basit bir tahta masa, iki sandalye, köşede derme çatma bir dolap. Duvarda Atatürk'ün camsız, ama çerçeveli, hafifçe yana eğilmiş fotoğrafı...

Çantayı masaya bıraktı. Paltosunu kapıdaki çiviye astı. Sonra boyunbağını düzelterek dersliğe doğru yürüdü.

İdris öğretmen dalmıştı. Son ders yazı dersiydi. Sıraların arasında dolaşıyor, kimi çocukların yazılarını düzeltiyor, sonra ellerini arkasına bağlayıp, gene dolaşıyordu. Kapı açılınca dönüp baktı, birden canlandı,

— Buyurun hocam, dedi. Hoş geldiniz. (Varıp elini sıktı) Nasılsınız?

— Teşekkür ederim. Siz nasılsınız?

— Sağolun, iyiyim.

— Ne dersi?

— Şey... Pardon, söylemeyi unuttum, yazı dersindeyiz. Atatürk'ün şu sözünü... (Kara tahtayı gösterdi).

— Peki. Günaydın çocuklar!

— Sağoool...

Sıraların arasına yürüdü. Çocuklar oturuşlarını düzelttiler. Kimisi gülüyordu, kimisi alık alık bakıyordu. Teker teker yazılarını denetledi. Bazılarınınkini beğenmedi.

— Bak seninki tahtadakine benzememiş oğlum, dikkat et. Şu sözcüğü yanlış yazmışsın. Şu harf de böyle olmayacak. Bak tahtaya, nasıl?

— Hee...

Öğretmen İdris geride başını sallıyor, yarı gülümsüyor, yarı mahçup duruyordu.

— Dikkat edin dedim size. Ağır yazın, yanlış olmasın!

Sıraları dolaştılar. Sonra Kadri Bey duvarlara baktı. Yıl şeridini, tabloları, grafikleri gözden geçirdi. Öğretmen masasına gelip ders planlarını inceledi. Ders defterine baktı. Bir iki yeri işaretledi. Bazı kelimelerin altını çizdi. Sonra doğruldu, yanı başında dikilen öğretmen İdris'e sordu,

— İşler nasıl, ne var ne yok?

— İyilik hocam. Geldiğinize memnun oldum. Sıkılmıştım.

— Haklısınız, bu sefer biraz geciktim.

Birbirlerine bakıştılar. Dostça kafalarını salladılar.

İdris, saatine göz attı,

— Yarın buradasınız, dedi. Saat tamam, paydos edeyim mi?

— Edin.

Öğrencilere doğru yürüdü,

— Nöbetçiler kimler?

— Biziz öğretmenim.

— Üç kişi parmak kaldırdı.

— Tamam. Bolca su serpin, iyi süpürün. Sıraların tozunu alın. Siz de çocuklar, yarınki derslere iyi hazırlanın. Hadi bakalım, paydos!

— Sağoool!..

Sınıf karmakarışık oldu. Kimisi kalemini defterini topluyordu. Kimisi sıranın gözünü karıştırıyordu. Kimisi yürümüştü bile.

— Buyurun hocam, çıkalım.

Küçük odaya geçtiler. Müfettiş Kadri Bey masanın başına oturdu. Mendiliyle gözlüğünü silmeye başladı. Gözlüğünü çıkarınca bambaşka birine benzemişti. Miyop gözleri yorgundu.

— Gel bakalım İdris kardeş, dedi. Ne var ne yok, nasılsın?

— İyiyim hocam. İyilik buysa... Fena sıkılıyorum. Yalnızlık kötü şey.

Müfettiş Kadri Bey, köy öğretmenlerinden hep aynı şikâyeti dinlerdi. Alışkındı. Gülümsedi. Başını salladı.

— Haklısın. Evlendirelim seni. Köylerde evlenmeden olmaz.

Sigara yaktılar.

"Öyle bir şey yapsanız, ne iyi olur" diyecekti İdris, vazgeçti.

— Kendimiz çekiyoruz, bir de ona mı çektirelim hocam? dedi.

— Niye, çeksin elbet? Hem ne çekecekmiş? Bakma sen, şimdi köyler daha iyi İdris. Şehirlerde geçim zorlaştı. Ev kiraları ateş pahası. Burada tavuğun, horozun olur, sebze mebze ekersin. Boşver gerisini. Ben sekiz yıl köy öğretmenliği yaptım. Şimdi düşünüyorum da, en güzel günlerim o yıllarımdı. Daha çok okuyordum, daha yararlı çalışıyordum. Köylülere hizmet ediyordum. Onlar beni, ben onları seviyorduk. Ama sonraları, iş değişti. Bugünkü hava içinde zor, biliyorum...

Öğretmen İdris dikkatle dinledi.

— Anlıyorum hocam. Doğru bir taraf var sözlerinizde. Ben de çalışmak istiyorum. İçtenliyim. Ama nasıl söylemeli, bir şeyler eksik. Bekârlık, yalnızlık belki. Bir de köyüm uzak. Gazete bile getirtemiyorum. Gereksinimlerimin hiçbirini sağlayamıyorum.

— Köylülerle aran nasıl?

— İyi sayılır. Mümkün olduğu kadar uymaya çalışıyorum. Anlaşmazlıklara karışmıyorum. Bugünlerde bir define işi çıktı. Geceleri gizlice define arıyorlar. "Etmeyin, tutmayın" dedim. Sonunda başlarına iş açtılar.

— Zaten eskiden beri var o iş buralarda.

— Varmış, evet. Eskiden de ararlarmış. Dediklerine göre, bulan da olmuş. Bir ay kadar önce şu arkada bir yeri kazmışlar. Koca bir taşın altını oymuşlar. Kitaba bakmışlar sözümona, okuyup üflemişler. Define oradaymış. Ama taş devrilivermiş. Birisi altında kalmış. Bacak gitti, kestiler.

— Üff... Yazık.

— Dedim, "etmeyin komşular, böyle define aranmaz. Bunun yolu var, yordamı var. Önce izin almanız gerekir..." Hayır, dinlemiyorlar. Üç dört gün önce de evliyanın mezarını kazmışlar. Köy birbirine girdi.

Müfettiş Kadri Bey gülmeye başladı,

— Evliya çarpmamış mı peki?

— Onu söyleyeceğim işte. Burada bir mağara var. Derinmağara diyorlar. Söylediklerine göre, ucu bucağı yokmuş. Dünden önce bu kez de oraya girmişler. Ama sabaha kadar yürümüşler içinde.

— Ee?

— Anladığıma göre havasızlıktan zehirlenmişler, hasta olmuşlar. Zor çıkmışlar dışarı.

— Hay Allah!

— Şimdi köylüler diyorlar ki, "Evliya çarptı. Demek evliyayı da bunlar aradı?!.." O adamlar da diyorlar ki: "Evliyayı biz aramadık. Biz mağarada zehirlendik." Bir işler ki, sormayın.

— Cık cık cık... etti Kadri Bey. Cahillik, yoksulluk...

— Öyle hocam. İnsan dertli olur bu köyde.

Kadri Bey sigara dumanlarını tavana doğru üfledi.

— Arama ruhsatı da yoktur bunların, öyle ya?

— Yok. Ne gezer?

— Nasıl arıyorlar peki?

— Dedim ya, geceleri gizlice arıyorlar.

— Belki buluyorlardır bir şeyler? Çünkü buralar eski eser bakımından zengin bir bölge.

— Buluyorlar. Size onu anlatacaktım, buraya bir Amerikalı gelip gidiyor. Lâcivert renkli arabası var. Plâkasını da aldım. (Cep defterini karıştırdı, kâğıdı bulup uzattı) Bu adamın adı Corc bilmem ne. Defineci Seyit'in ahbabı oluyormuş.

— Bak şu işe?

— Ya, ikide bir arabasını sürüp geliyor. Köylülerle konuşuyor. Hediye mediye getiriyor. Para verip eski işleri alıyor. Arabaya atıp götürüyor.

— Ne gibi işler?

— Eski paralar, çanak çömlek. Heykelcikler... Ne bulursa.

— Ah hınzırlar ah!...

— Kaç kez dedim, "Komşular, etmeyin tutmayın. Vermeyin bu adama. Tarihimizi kendi memleketine taşıyor." Bir kulaklarından girip öbüründen çıkıyor. Dinlemiyorlar. "Sen bu işlere karışma hoca," diyorlar. "Adam iyi para veriyor" diyorlar.

— Hımm... Bu iş önemli İdris. Ben bu numarayı alayım. Emniyet'e bildireyim. Kovuştursunlar bakalım, kimmiş, neciymiş?

— İyi olur hocam. Ben de bunu rica edecektim sizden. Hatta isterseniz ahbabını da çağırtayım, bir konuşun. Birçok şeyler öğrenebilirsiniz. O mağaraya giren adam. Hasta ama, gene de gelebilir.

— Olur, konuşalım.

Kağıdın altına, *"Seyit Ali Şener, Görekli köyü"* diye yazdı.

— Yalnız bunu, benden öğrenmiş olmayın hocam. Muhtara sorarsanız o söyler. Zaten araları iyi değil.

— Anladım, peki. Seninle karşı karşıya gelmesini istemem elbet.

Kağıdı cebine yerleştirdi. Düşünüyordu.

— Hınzırlar, dürzüler... Memleketi her bakımdan soyuyorlar. Göz göre göre...

— Sormayın. İnsan deli oluyor hocam.

— Suç bizim kardeşim. Malımıza sahip değiliz. Adamlar içerde ortaklarını buluyorlar. Komisyon veriyorlar. Onların aracılığı ile herşeyimizi alıp götürüyorlar. Bak aynı yol ta Görekli köyüne kadar gelmiş. Burada bile ortağını bulmuş. Üç beş kuruş gösterince, tamam. Köyde ne varsa alıp götürüyor.

— Öyle hocam. Doğru...

— Bunu büyüt, genişlet. Bütün ülkeye uygula. Aynı şey işte.

— Öyle evet.

— Peki, neden böyle oluyor?

— Yoksulluk, bilgisizlik...

— Onun yanında kör olası çıkarcılık. Kolay kazanma hırsı. Sizin köyde yalnız Seyit mi yoksul? Değil, ama elin oğlu buluyor işte o kişiyi.

— Fırsat düşse hepsi yapar hocam.

— Sen yapar mısın?

İdris öğretmen düşündü.

— Yok, dedi. Ben yapmam.

— Gördün mü bak? İnsan, memleketin çıkarlarını kendi çıkarlarının üstünde görebilecek kadar namuslu ise, yapamaz. Bu bir bilinçlenme sorunu.

— Doğru, ama nasıl olacak bu?

— Eğitime hız verilecek kardeşim. Tüm ulus belirli bir kültür düzeyine getirilecek. Başkasına aldanmayacak, kimseye ütülmeyecek, asıl çıkarının ayrımına varacak bir bilince getirilecek. O zaman kalkınma kendilğinden başlayacak. Yurdun zenginlikleri şunun bunun cebine değil, dışarıya değil, tüm yurttaşların yararına çevrilecek. Namuslu bir yönetim, bunu kolaylıkla yapar. Ondan sonra seyret sen gelişmeyi.

— Evet, doğru.

— Hiçbir ulus kendiliğinden yoksul düşmemiş kardeşim. İç ve dış sömürücüler tarafından yıllar yılı ütülmüş, sömürülmüş, onun için yoksul olmuş. Halktan yana bir yönetim bu gidişi çarçabuk tersine çevirebilir. Baksana dünyaya, yerden mantar biter gibi uygarlıklar doğuyor. Geri bir ulus on yılda, on beş yılda kalkınıveriyor. Sömürü durduruluyor, çalışmaya hız veriliyor, tamam... Gerisi çorap söküğü gibi geliyor.

Öğretmen İdris gözlerini kısarak baktı. Derin derin düşünüyordu.

— Evet, dedi. Doğru...

— Bu senin definecilik işi, sömürü düzeninin yüzlerce çeşidinden biri. Köye yansımış biçimi. Adam arayıp bulacak, götürüp verecek. Üç beş para komisyon alacak. Ama asıl vurgunu öbür hınzır vuracak.

— Öyle. O kesin.

— Hani balık baştan kokar derler ya? Doğru bir söz... Senin Seyit de eline geçen eski işleri satar. Çünkü herkesin hırsı kazanmak üstüne. Ne yap yap, kazan. Kazanmaktan başka amaç kalmamış. Yoksul düştün mü hapı yuttun. Kimse elinden tutmaz. Sürünürsün. Böyle bir düzende, ortamın namuslu kalabilmesi çok zor.

— Peki hocam, ne yapılabilir? Bize düşen nedir? Biz ne yapacağız?

— Bizim işimiz zor kardeşim. Biz, tüm ulusun öğretmenleriyiz. Herkese bir şeyler öğretmekle, herkesi düşündürmekle ve herkesi doğruyu aramaya yöneltmekle yükümlüyüz.

İdris öğretmen, Müfettiş Kadri Beyin çizgilenmeye başlamış yüzüne sıcak duygularla bakıyordu. Bir ağabey gibi yakın buluyordu onu kendisine.

— Hocam, dedi. Mümkün olsa da sık sık gelseniz, her hafta gelseniz. Sizi dinlemeye öyle ihtiyacım var ki...

— Anlıyorum. Ben de yıllarca köy öğretmenliği yaptım. O özlemi duydum. Köylülerle konuşurken hep ödün verir insan. Başkalarının istediği gibi konuşmak zorundadır. Asıl düşünceleri kendisine aklır. İnsanı yavaş yavaş eritir bu. Bence yapılacak tek şey, okumaktır. İyi okuyun. Bir yandan köy toplumunu inceleyin. Türkiye'nin dramını derinliğine anlamaya çalışın. O zaman hem ikinci bir öğrenim yapmış olursunuz, hem de can sıkıntılarından bir dereceye kadar kurtulursunuz, başka türlü, zor...

— Bunu biliyorum hocam, ama kitaplar pahalı, para az. Yetmiyor.

— Öyle ama, gene de ayda on beş, yirmi lira kitaba ayırın. İyi kitaplar alın. Görüş ufkunuzu genişletecek kitaplar seçin. Ayda ik ikitap okusanız, şöyle seviyeli, düşündürücü... Çok şey kazanırsınız. Öbür yandan, köylülerle ilgilenin. Sık sık gidin, gelin. Onlarla konuşun. Her konuda uyarıcı şeyler söyleyin. Etkilemeye çalışın.

— Onu yapıyorum hocam. Ahbaplar edindim. Hergün gidip konuşuyorum.

Dışarda ayak sesleri duyuldu. Kapı gürültüyle açıldı, muhtardı gelen.

— Ooo Müfettiş Bey, dedi. Hoşgeldin yavu, hoş geldin. Nasılsın?

— Sağol muhtar, iyiyim. Sen nasılsın?

— İyiyiz be, nasıl olacağız, sürünüp gidiyoruz işte. Hadi daha ne oturuyonuz? Kararmış burası, gidelim buyur. Sen de gel hoca, kalk hadi!

Kalktılar.

Dışarda serin bir hava vardı. Gökyüzü koyu bulutluydu. Kış iyiden iyiye kendini duyuruyordu.

Müfettiş Kadri Bey,

— Ee muhtar, ne haber bakalım? dedi. Köyde definecilik almış yürümüş ha? Kasabada hep sizin köyü konuşuyorlar. Millet kıra düşmüş, define arıyormuş, öyle mi? Nedir bu iş?

— Sorma beyim, iki kudümsüz komşu yüzünden adımız kötüye çıktı. Valla biz de mahcubuz. Yapmayın etmeyin diyoruz, dinlemiyorlar. Cahal adamlar. Birisi gitti taşın altında kaldı, bacağını kestiler. İkisi de dünden önce mağaraya girmişler. O mağara zehirli biliyon mu? Az daha nalları dikiyorlardı. Hâlâ hasta yatıyorlar. Makbul adamlar değil, kulak asma.

— Bunlara engel olmanın yolu yok mu muhtar?

— Var beyim, olmaz mı? Yatıracaksın sopanın altına. Tövbe deyinceye kadar atacaksın köteği. Bak bir daha yaparlar mı?

Müfettiş gülümsedi,

— Olmaz. Yurttaşa dayak atmak yasak.

— Bunlar yurttaş mı beyim? Böyle yurttaş mı olur? Bırak Allahını seversen.

— Kim dövecek peki?

— Candarmanın işi ne? Dövsünler işte böylelerini. Onbaşıya dedim, "Bu adamlar yaramaz. Bu adamlar kudümsüz, atın bunlara köteği." Tuttu da sonra koyverdi. Olur mu beyim? Onlar

da ne yaptılar, gittiler bir daha kazdılar. Sen söyle şimdi, olur mu bu?

Müfettiş gülüyordu,

— Ne yapmalı peki?

— Ne mi yapmalı? Muhtara yetki vereceksin. Muhtar kaza-ya haftada bir rapor yollayacak. "Köyümüzden şu şu adamlar yaramaz iş yaptılar. Bunlara onar sopa atılsın." Bitti. Hemen o gün candarma gelecek, köyün ortasında, yıkacak bunları sopanın altına...

— Ooo... Ne yaptın sen muhtar? Abdülhamit devrini de geçtin.

— Başka türlü olmaz beyim. Başka türlü hizaya gelmez bu millet.

— Yok. Olmadı. Ben o kanıda değilim. Bir millet, dövülerek yola gelmez muhtar.

— Gelseydi şimdiye kadar gelirdi, dedi öğretmen İdris. üç yüz yıldır durmadan dövmüşler.

— Hâlâ da dövüyorlar, söyle korkma.

— Evet. Gene de halimiz ortada işte.

Muhtar durdu,

— Peki, ne yapmalı?

— Doğruyu güzelce anlatmalı. İnandırmalı. Eğitmeli, anladın mı?

— Ohooo... Uzun iş.

— Uzun ama, en sağlam iş.

Köye girmişlerdi, Müfettiş Kadri Bey durdu,

— Şu adamı çağırtsak gelir mi acaba? dedi. Azıcık konuş-sak?

— Gelmez. Hastayım der savar. Ukalânın biridir.

— Öyleyse biz gidelim.

— Yok yavu Müfettiş Bey, bırak Allahını seversen. Adam yerine koyma şunu, değmez...

— Niye canım, beş dakika konuşacağım. Merak ettim. Sen git istersen, biz uğrayalım, beş dakika sonra geliriz.

Muhtar dargın bir tavır takındı,

— İyi ya, dedi. Konuşun ne edelim. Emme çabuk gelin ha!

— Olur olur, geliriz. Sen gidekoy.

Ayrıldılar. Öğretmen İdris içini çekti,

— Bu da samimi değil hocam, dedi. Bakmayın öyle dediğine. Geçenlerde taşın arkasına saklanmış, sabaha kadar definecileri gözlemiş, bulurlarsa hisse alayım diye...

Kadri Bey güldü,

— Bunlar hep böyle kardeşim, dedi. Söyledikleriyle yaptıkları birbirini tutmaz. İri iri konuşurlar, memleket, millet nutku çekerler, el altından da keseleri doldurmaya bakarlar. Köy muhtarından başla, git yukarı doğru, bilirim hepsini.

Seyitali'nin merdiveni çıktılar. Ortalık kararmaya başlamıştı. İdris öğretmen, kapıyı vurdu,

— Hooo Seyit Ağa, dedi. Az gel hele!

— Kim o?

— Benim, İdris öğretmen.

— Vay hoca, sen misin o? Gel!..

— Girmeyeceğiz. Bak hocamla tanıştıracağım seni. Müfettiş Kadri Bey.

— Oo... Buyurun, girin içeri!

— Yok. Şöyle ayaküstü beş dakika konuşup gideceğiz.

— Olur mu canım, girin hele. Valla kabul etmem. Birer ayran içirmeden yollamam.

— Peki, birer ayran içelim.

Çocuklar yer sofrasını çevirmiş, akşam çorbasını kaşıklıyorlardı. Çabukça toparlanıp kalktılar.

— Yahu rahatsız olmasaydınız. Biz şöyle ayaküstü geçmiş olsun deyip gidecektik.

— Ne demek Müfettiş Bey, öyle şey mi olur? Otur hele, hoş geldin.

Sedire yanyana oturdular.

— Hele hoşgeldiniz.

— Hoşbulduk. Nasılsınız, ne var ne yok?

— Sağol. İyilik sağlık...

Seyitali çok rahattı. Karşılarına bağdaş kurup oturdu.

— Bizim Kerim dediydi, "Bugün Müfettiş geldi, derslere iyi çalışacağız" diye.

— Ha, evet.

Kerim de, "hoş geldiniz" dedi. Ezilip büzülüyordu. Ellerini sıktı. Müfettiş Kadri Bey ensesini okşadı onun. Sonra yoksul eve göz gezdirdi. Sarı lâmba ışığında herşey bir perişandı. Acı bir gülümseme oturdu yüzüne. Seyitali'ye baktı, kurt gibi adamdı. Tuttuğunu koparır cinsten. "Nasıl razı oluyorlar böyle yaşamaya?" dedi kendikendine. "Ne yapsa haklı bu adam."

— Kazanız geçmiş olsun. Büyük tehlike atlatmışsınız, duydum.

— Sağol Müfettiş Bey. Sorma, az daha ölüyorduk. Zor kurtulduk.

— Anlattılar evet, zehirlenmişsiniz.

Başını sallayıp düşündü, ne demeliydi şimdi? Ne söylese havada kalacaktı. Seyitali'nin uzattığı tabakadan tütün sardı, sesine yumuşak bir ton verdi,

— Beni bir dost olarak dinle şimdi Seyitali, dedi. Bir öğretmen gibi dinle. Ben de köylüyüm, sizdenim...

— Peki Müfettiş Bey, söyle?

Karısıyla çocuklar geride dikiliyorlardı. Merak içindeydiler.

— Define aramak zor iş. türlü tehlikeleri var. Bak kaç kere zor urumda kalmışsınız

— Öyle oldu he.

— Başına iş açarsın. Bulsan da kötü, bulmasan da...

Seyitali, öğretmene baktı, yüzü kurnazdı. "Anladım..." der gibi başını salladı.

— Ben bunları biliyorum Müfettiş Bey, dedi. Kötü evet.

— Beni dinlersen vazgeç bu işten. Bak çoluk çocuğun var.

— Hay Allah razı olsun, dedi kadın geriden. Biz de öyle diyoruz efendi kardaş, dinlemiyor.

— Sus kız, sen karışma!

— Dur, azarlama bacımı, haklı o. Bak ne diyeceğim. Senin bir ahbabın varmış, yabancı bir adam.

Seyitali tekrar öğretmene baktı.

— Anlattın demek? Bunları öğretmen de söylüyor bana.

— Yok, ben başkalarından duydum. Kasabada bile anlatıyorlar. Sana kardeşçe birkaç şey söyleyeyim dedim. Bu adamlar kaçakçı, Seyitali. Sizden ucuza alıp, götürüyorlar, dışarda yüz misline, iki yüz misline satıyorlar. Hem sizleri aldatıyorlar,

hem memleketimizin varını yoğunu dışarı taşıyorlar.

— Yok Müfettiş Bey, bu adam öyle değil. Bu adam, hökümatın dostu. Dee, bilmem nerde, böyük bir işi var.

— Tamam biliyorum. Böyle görünüyorlar. Ama asıl niyetleri başka. Ah, bunu bir anlayabilseniz. Bizi nasıl soyduklarını, nasıl sömürdüklerini bir kavrayabilseniz.. Değil ahbaplık yapmak, köyünüze bile sokmazsınız böylelerini.

Seyitali düşündü,

— Bilmem. Belki öyledir.

— Belki değil, kesin böyle Seyitali.

— Dur Müfettiş Bey, zati bizim bir şey yaptığımız yok. Ben o adama bir heykel başı sattım. Birkaç da eski para, hepsi o.

— Tamam işte, hiç satma. Onu düşman gibi gör. Sırıttığına, güldüğüne bakma. Şimdi düşmanlar böyle yapıyorlar. Gülerek sırıtarak, yardım ediyor görünerek giriyorlar içimize. Bunu iyi bil.

— Kime satalım e? İyi para veriyor adam.

— Satma. Bir şey bulursan, götür hükümete ver.

Seyitali güldü, başını iki yana salladı.

— Etme Müfettiş Bey, biz bize konuşuyoruz şurada. Hökümata götür diyorsun. Götürsem hökümat ne eder? Nereden buldun? diye sorguya çeker. Olmazsa, bir iyi döver. Dövmese bile, üç beş kuruş verip, savar.

Öğretmen İdris, Müfettiş'e baktı. Müfettiş zor durumda kalmıştı. Söyleyecek söz arıyordu.

— Evet, belki haklısın. Ama böyle olmaması gerek aslında.

— Ne edelim e? Bizde mi suç?

— Memleketin çıkarları her şeyin üstündedir Seyitali. O senin dediğin, kötü bir uygulama. Ama kötü insanlara kızıp da...

— Anlıyom senin dediğini Müfettiş Bey, hiç yorulma. Ben fakır bir adamım. Aha görüyon halımı. Biz iki arkadaş define aradık, bulamadık. Bulsaydık, kim çok verirse ona satacaktık. Başka ne edelim?

— Bundan sonra da arayacaksanız, izin alın.

— Yok, arayacak değiliz gayri. Geçti. Canımızı zor kurtardık.

— Tamam, o zaman sorun yok. Ben de bunu söylemeye gelmiştim. İzin almadan ararsanız, yarın başınızı ağrıtırlar. Yazık olur size. Bunları ben bir memur olarak söylemiyorum. Aklına öyle bir şey gelmesin. Bir dost, bir arkadaş olarak söylüyorum.

— Sağol beyim, anladım.

Ayranları içip kalktılar.

— Hadi uğurlar ola, dedi Seyitali. Merdivenden indirip uğurladı.

"Deyyus..." diye sövdü arkasından. "Akıl öğreteceğine iş bul. Geçim yolu göster. Senin gibi aydan aya mayış almıyorum ben. Kendileri rahata kavuşmuşlar, bol bol akıl dağıtırlar."

Karanlığa doğru kötü kötü baktı.

Müfettiş Kadri Bey, İdris'in koluna girmişti. Köşeyi dönünce öksürdü,

— Biliyor musun, dedi. Adamlar haklı vallahi. Çaresiz kalmış, her şeyi yaparlar. Bu adamın işi gücü olsa, kazancı olsa, yarınına güvense, ne gider define arar, ne de götürür yabancıya satar.

— Öyle hocam, asıl sorun derinde.

— Konuşurken söz bulamayıverdim. Hep havada kaldı.

Güldü kendikendine. Başını salladı.

— Hem biliyor musun, kodamanların yaptığı yanında bunlarınki nedir? Hiç... Define arayıp bulacak da, satacak da, üç beş kuruş kazanacak. Çok sade kalıyor bunlarınki. Çok küçük kalıyor.

— Öyle, evet.

— Hıı... diye burnundan nefes koyverdi.

Muhtarın kapıyı vurdular.

—21—

Görekli köyüne kar yağmıştı. Dağlar, düzler, köyün sokakları, evlerin damları kar altındaydı. İnsanlar içerilere kapanmıştı. Bacalar ağır ağır tütüyordu. Kimi evlerin soba boruları duvardan dışarı çıkarılıvermişti. Duman püskürtüyordu bu borular. Evlerin içi karanlıktı. İnsanlar oturuyorlar, konuşuyorlar, düşünüyorlardı. Kimisi sedire yanını vermiş, küçük pencereden dışarı bakıyordu. Kimisi sobaya ellerini uzatmış, öyle kımıldamadan duruyordu. Kimisi sırtına bir çul almış, uzanmış uyuyordu. Herkes bir durgunluk içindeydi.

Yirik Habip, gene namaz kılıyordu. Bitmez namazlarından birine durmuştu, mırıl mırıl okuyordu.Doğruluyor, eğiliyor, secdeye varıyor, sonra diz çöküp uzun uzun okuyordu.

Çocuklar geride ses etmeden oynuyorlardı. Aralarında fısıldaşıyor, gülüşüyorlardı.

— Susun, dedi Asiye Kadın. Gözlerini belerterek baktı. Şimdi sopa yiyeceksiniz ha! Yaşamayasıcalar, azdınız gene!

Kara yünden çorap örüyordu. Kilimin üstünde ayak değiştirdi. Gene örmeye başladı. Elleri pek alışkındı.

Fadime usulca pencereye eğilip baktı. Kimse görünmüyordu. Sıkılıyordu içerde. Bugün üç kez suya gitmişti. Bir daha gitse ayıp olur muydu acaba? Tepesinin içinde bulgur ayıklıyordu. Başını indirdi. Aklı Ali'deydi. "Bugün hiç görünmedi dürzünün oğlu. Niye çıkıp gezinmez şöyle evin annacında? Soğuksa soğuk, ne edelim? Delikanlı dediğin soğukta üşür mü? Bulgurları çabuk çabuk çekti. Saçının bir örgüsü sarkmıştı, eliyle geriye itti. Bir de gördü mü diye babasına baktı. Görmemişti. Namaz kılarken o, dünyayı görmezdi zaten.

Dışarda bir patırdı oldu. Baktı, damın üstünde bir kar topu yuvarlandı. "Hıh, Ali bu." Tepsiyi usulca sedirin ucuna bırakıp dışarı çıktı. Helâya gidiyormuş gibi dolandı. Ali'ydi, evet. Birisiyle kartopu oynuyordu. Fadime'yi görnce,

— Hee... dedi. Ne sıcak yavu? Kar, adamın elini yakıyor.

Öbür delikanlı ikisine de bakıp güldü. Yüzü kurnazdı,

— Öyle mi la? dedi. Çok mu yakıyor?

— Çook... diye uzattı Ali.

Boynuna bir yün atkı sarmıştı. Sıktığı topu arkadaşına doğru salladı ama, atmadı. Fadime'nin önüne fırlattı. Fadime sakındı. "Üleeen," dedi, "Kurbanın olim senin." Sezdirmeden çabukça topu alıp, köşeyi döndü. Sıkılmış kartopunu ısırdı. "Oh... Ellerine değdi. İçimi serinletti Ali. Ne de datlı. Oh..."

Döndüğü zaman gitmişlerdi. Üzüldü "Ha bi daha göreydim ülen. Nereye kayboluverdin? yakışıklım. gara goçum... Oh." Kartopundan üşümüş ellerini koltukaltına sokup köye doğru bakındı. Yüzü mutluydu. "Neyse, bu da yeter. Bu kadar gördüm ya..." Kapıyı açıp girdi. İçi rahatlamıştı. Yüzü hafiften kızarmış, tatlı bir ışıkla parlamıştı. Anası baktı, "gene ne oldu

buna? Oğlanı mı gördü? Vay hınzır vay!"

Çorabı bırakıp dışarı çıktı. Fadime, arkasından güldü, "gittiler gı, gittiler. Boşa çıkma."

Eğildi, bulguru ayıklamaya başladı. İçinde ılık bir şeyler kaynıyordu. Elleri kendiliğinden durdu. Gözlerini yumup tatlı bir şey yiyormuş gibi yutkundu. Sonra gene başladı.

Babası mırıl mırıl okuyordu. İki yana selâm verip kalktı. Sonra bir daha başladı.

— Allahüekber...

Kadın, kucağında birkaç kalın odunla geldi,

— Uhu hu... dedi. Soğuk.

— Soğuk ana, çok soğuk.

Odunun birisini sobaya attı. Kıvılcımlar çıktı odundan. Birisi dışarı fırladı. Asiye Kadın kapağı örttü. Sonra gelip işine oturdu. Çocuklar geride, kendikendilerine fısıldaşıp duruyorlardı.

— Susun! dedi kadın. Gürültü etmeyin.

Küçükler işaretle konuşmaya başladılar. Bir sessizlik gidiyordu evin içinde. Herkes içine gömülmüş, düşünüyordu.

— Habip kardaş, hoo Habip kardaş!

Kadınla kız ikisi birden fırladılar.

— Hıh, gene Deli Seyit, aç.

Kız kapıyı açtı.

— Buban evde mi, ha? Ne ediyor?

Ayaklarının karını çırparak girdi. Ayakkabılarını çıkardı. Sırtına eski bir palto almıştı. İçeriye soğuk doldu.

— Selâmınaleyküm. Neydiyon Habip kardaş? Hiç dışarı çıktığın yok?

Habip başıyla selâm verdi. Yer gösterdi. Sonra çabukça namazı bitirdi.

— Hoş geldin, dedi.

— Hoş bulduk. Ne yapıyorsun, hiç göründüğün yok?

— İyilik be. Ne yapılır kış günü? Oturuyoruz. Namaz kılıyoruz.

— İyi. Allah kabul etsin.

Asiye Kadın yan dönmüş, suratını asmıştı. İstemiyordu bu Seyit'in evine gelip gitmesini. Uğursuzun tekiydi. Kocasının başını yiyordu az daha. Hastalıklara uğratmıştı. Zor kurtulmuştu adam. Şimdi gene define mefine diye tutturursa... "Gavurun dölü! Uğursuz! Şeytan suratlı! Kendine bir şey olmuyor nasılsa!..."

— Bizim işler kaldı Habip... diyerek başladı. Eğilmiş fısıldıyordu.

Asiye Kadın şişleri durdurup baktı,

— Gene define işi mi Seyit Ağa? diye sordu. Aman, onu açma gayri. Biz vazgeçtik öyle işlerden.

— Dur bacı, senin aklın ermez. Habip'le bizim pilânlarımız var.

— Nasıl pilânmış o? Pilân milân derken öleyazdı herif.

— Sus kız! dedi Habip. Sen karışma! Biz kendimiz konuşuyoruz burada.

Seyitali de kızmıştı. Ama kötü bir şey demedi.

— Her işin zahmeti var, dedi. Her işin tehlikesi var. Kolay mı? Hem bundan sonra tehlikeli işlere girmiyoruz gayrı. Tövbe...

Kadın sustu.

Seyitali eğilip tekrar fısıldamaya başladı.

— Ben şu harman yerinin altındaki tepeden kuşkuluyum, dedi. O tepenin altını kazalım. Muhakkak bir şeyler çıkacak. Neden dersen, orası yığma bir yer. Valla çok baktım, hiç öteki tepelere benzemez. Toprağı başka. Hem de dolma olduğu belli, yumuşak...

Habip dinliyor, bir karşılık vermiyordu. Pek niyeti yoktu, artık.

— Hele bakalım, dedi. Kış geçsin de...

— Kışın ne zararı var canım? Bizim için kış daha iyi. Hem gelen giden olmaz. Kimse farkına varmaz. Orası derenin içi, biliyon ya? Sabah erkenden gidersek, gündüz bile çalışabiliriz.

— Cık, yaptı Habip. Köylü hemen duyar. Muhtar zati bağırıp durur.

— Boşver sen muhtarı. Muhtar da ne bok oluyormuş? Yalancı pehlivan gibi çırpınır mırpınır susar. Hiç tınma.

Habip kafayı indirmiş, düşünüyordu. Gönülsüzdü.

— Biz bu işe girdik bi kere Habip kardaş. Ölmek var, dönmek yok. Bulana dek çalışacağız. Bulunca da... Kardaş payı bölüşeceğiz. Sözümüz söz. Osman'ın parasını da ayıracağız. Bak bizim yüzümüzden adam ne oldu? Bacaksız kaldı. Biz ona borçluyuz, değil mi ya?

Habip dua okumaya başladı.

— Borçlu değil miyiz, ha?

"Evet" anlamına başını salladı.

— Onun için diyorum, gene arayalım. Allah çalışanı sever kardaşım. Böyle bombaş oturmakla elimize ne geçecek? İşimiz yok gücümüz yok. Tam zamanı. Umut kalacağına emek kalsın. Şüphelendiğimiz yerleri elden geçirelim. Olmazsa, çifteleri takınırız, ava gidiyor gibi yaparız. Köylü de şüphelenmez.

Gider kazanız.

Habip ellerini sobaya uzattı. Yüzü karanlıktı. Birşey söylemiyordu.

— Gitmek istemiyorsan o başka. Ben adam bulurum. Çoook... Köyde kaç kişi var benimle şirket olmak isteyen. Ben onlara diyorum ki, "Hayır, bizim şirketimiz var. Hem de yeminli." Sen varken ben gidip onlarla...

Asiye Kadın patladı,

— Git onlarla kaz Seyit Ağa, dedi. Habip gitmeyecek gayrı. Yetiversin!

Seyitali baktı, söylediklerini hep duymuştu demek. Şaşırdı.

— Öyle mi? Gitmiyor musun Habip?

— Sen karışma kız! Get oradan, it dölü!

Asiye Kadın kalkıp dışarı çıktı. Sinirliydi. Bıdır bıdır söyleniyordu. "Naha boyu devrilesice! Yere batasıca! Gene tebelleş oldu herifime. Ağzından girip burnundan çıkıyor. Deli dürzü!..."

Kapının önüne hırsla dikildi.

— Alçak!

Ağzını açıp bar bar bağırmak geliyordu içinden.

Seyitali biraz sonra çıktı. Gene dönüp bakmadı.

— Senin aklın ermiyor bacı, dedi. Sizi zengin edeceğim, zengin! Anladın mı?

"Hıh! Lâf. Önce kendin zengin ol, deli!"

Hırsla içeri girdi.

— Uyma bu herifin sözüne! diye çıkıştı. Başına ne belâlar açtı, daha akıllanmadın mı? Adam bu deliyle yola mı gider?

— Karışma benim işime kan! Geden yok zati, Allah Allah...

Başını eğdi, okumaya başladı.

Seyitali karlara basa basa yürüyordu. Yüzü düşünceliydi. "Senden hayır yok Habip. Peki, öyle olsun. Zati biliyordum ödlek olduğunu. Cehenneme kadar. Ben yanıma adam bulurum. Sen otur da pis pis düşün bakalım. Emme yarın gelir yalvarırsan karışmam. Suç bizden gitti..."

Yerden kar alıp ellerini sildi. Sonra sağa sola bakındı. Kimse görünmüyordu. Her yer kar altındaydı. Evlerden evlere ince çığırlar açılmıştı. Yer yer ayak izleri vardı. Düz damlı evlerin kan sokaklara kürünmüştü. Bazı yerlerde tepe gibi yığılıydı kar.

Sigara sardı. Düşünüyordu.

Köşeyi dönünce İbiş'in Ali'yi gördü. Dikilmiş, Habipgilin eve bakıyordu.

— Ne o la? dedi. Ne bakıyorsun?

— Hiç emmi, dikiliyoruz.

— Dikil bakalım. Daha çok dikilirsin buralarda.

Ali kızardı. Yüzüne baktı. Ne demek istemişti? Biliyor muydu acaba? Soracaktı, vazgeçti.

— Buraya gel, dedi Seyitali.

— Buyur emmi.

— Şurdan git de bizim Kel Hamit'i bana çağır, hadi.

— Peki emmi.

Başka bir şey söyleyecek sanmıştı, rahatladı. Karlara bata çıka koştu.

Kel Hamit kan tarafından hısımı olurdu. Bir alacak

yüzünden araları açıktı, ama ne de olsa hısımdı. Hem yaşça küçük olduğu için, çağırınca gelirdi.

Eve varıp beklemeye başladı. Damın kaşında dikiliyor, erkenden inen kış akşamını seyrediyordu. Hava soğuktu. Karlı tepeler, yer yer kara lekeler gibi görünen kayalıklar, gittikçe koyulaşan bir perdenin arkasına çekiliyordu.

Biraz sonra akşam ezanı okunmaya başladı. "Cırt" diye tükürdü Seyitali, sonra içeri girdi.

Teneke soba gürül gürül yanıyordu. Bir tarafı kızarmıştı.

— Buba, dedi Kerim. Bugün gene örtmenden aferim aldım.

— Öyle mi? Dersi mi bildin?

— Yok. Kartopu oynadık da, en iyi ben oynadım. Hepsini yıldırdım.

— İyi bok yedin dürzü! Ayakkabı dayandıramıyoruz. Kimbilir gene ne hale soktun?

Kadın, sobanın üstündeki tencerede çorba kaynatıyordu.

— Urbalarını da mahfetmiş, dedi. Dizlerine kadar ıslaktı.

- Kalk oradan rezil!

Sobaya yakın minderde yatan kedi kendisine azarlanıyor sandı, fırlayıp kaçtı oradan. Kerim de gitti, geride suçlu suçlu dikildi.

— Hayvanları suladın mı?

— Suladım.

— Saman verdin mi?

— Verdim.

— Deyyus oğlu deyyus! Sen de adam olacaksın da, biz de göreceğiz he mi?

Çocuk yanıt vermedi.

Biraz sonra kapı vuruldu.

— Seyit ağaaa!

— He, geliyorum.

Dışarı çıktı, Damın üstüne doğru yürüdüler. Kel Hamit para sanmış, çabukça gelmişti. Baktı Seyit oralı değil, canı sıkıldı. Geldiğine pişman oldu.

— Hamit, dedi. Seninle yarın bir yere gideceğiz. Emme saklı bir iş, kimseye söylemek yok. Önemli...

— Define mi? Aman ağa, ben yokum o işlerde.

— Dur la, dinle önce.

— Yok ağa. Ölmeye niyetim yok benim. Öbür ortaklarını götür.

— Ula oğlum, sen benim hısımımsın. Seni zengin edeceğim. Başkası olacağına sen ol. Bu sefer kesin.

— Yok, dedi Hamit tekrar. Belâlı bir iş o. Ben girmem.

— Belâlı melâlı değil ula. Bu sefer kolay. Hem hiç tehlikesi yok. Şurada hemen...

— Nerede?

— Harman yerinin altında.

— Orada adama define mi kazdırırlar ağa, deli misin?

— Derenin içinde be. Kimsenin haberi olmaz. Hem az bi işi var. Ben orayı çoktandır düşünüyorum.

— Cık, yaptı Hamit tekrar. Zati millet ayakta ağa. Muhtar bağırıp durur. Yarın candarmayı, onbaşıyı doldurur köye. Karakollarda sürünmeye niyetim yok. Neme gerek!

— Ula kimsenin haberi olmayacak diyorum.

— Nasıl olmaz, köyün önündeki yer?

— Gece ararız.

— Bu soğukta?

— Çalışınca soğuk dokunmaz adama.

— Yok ağa yok. Benden paso...

Seyit kızdı,

— Hastir dürzü! dedi. Korkak! Zati biliyordum böyle diyeceğini. Ötlek!...

Dönüp yürüdü.

"Dürzü! İt oğlu it! Cinsi bozuk!"

İçeri girince karısı sordu,

— Ne oldu?

— Senin sülâlenden zati adam mı çıkar? Hısım diye çağırdık da lâf söyledik. Alçak!

— Ne oldu, gene para mı istedi?

— ...?!

Karşılık vermedi. Burnundan soluyordu. Geldi, sedire yıkılır gibi oturdu.

— Emme gösteririm ben sana dürzü! Unutma bunu!... Unutma...

—22—

Günlerdir düşünüyordu. Doluya koyuyor, almıyor, boşa koyuyor dolmuyordu. Ahlayıp puflayıp duruyordu kendikendine. Parasızlık gibi kötü şey yoktu. "Para olsa kolay. Gel lan, kaz şurayı dersin, kazar. Her işin başı para... Dükkândan çay, şeker

istettik, veresiye yok demiş dürzü. Sanki parası kalmış bizde. Ne katır herif be! Ula şu köyde adama benzer bi adam yok be!"

İçerilere giriyor, dışarılara çıkıyor, bir çıkar yol arıyor, bulamıyordu. "Emme bi bulursam, eh... Ben biliyorum yapacağımı. Şu köyü dümdüz etmezsem, bazılarının burnunu yere sürtmezsem, bana da Seyitali demesinler!"

Damın kaşında bir o yana, bir bu yana dolaşıyordu. Köye kinle bakıyor, başını sallıyordu.

— Demesinler ula!

Gözüne, Gakçı Rüstem ilişti. O da dikilmiş köye bakıyordu. Göz göze geldiler. Eliyle selâm verdi.

— Aleykümselâm dedi Rüstem.

— Gelsene biraz, konuşalım.

Rüstem başını salladı. Sonra düşündü, "Bir diyeceği mi var acaba? Dur bakalım ne?" Ağır ağır geldi.

Karlar yumuşamıştı. Bastıkça hart hart çöküyordu.

Eli arkasında merdivenleri çıktı.

— Ne o? dedi. Ne dikilin böyle sabah beri?

— N'eydek? İş güç olmayınca... Kış günü. Sende ne var ne yok?

— Hiç, bildiğin gibi. (Tabakayı uzattı) Sar bakalım, seninle bir şey konuşacağım emme, bilmem kabul edecek misin?

— Neymiş?

— Boş durmak seni de sıkıyor, biliyorum...

— He valla. Adam kötü oluyor be. Yat yat bitmiyor.

— Bir yeri kazalım mı seninle? Bildiğim bir yer var.

— Nere?

— Önce, "he" de hele. Ben seni severim Rüstem, anladın mı? Aha o harmanların altında bi yerde hazine var. Hem de katti. Yalnız biraz çalışmak lâzım. Orayı seninle birlikte kazalım.

Gakçı Rüstem düşündü, gülümsedi,

— Sen de bu yıl hepten defineci oldun, dedi.

— Olduk he. Emme arayan mevlâsını da bulur, belâsını da. Biz şimdiye dek hep belâ bulduk. Bundan sonra ne bulacağımız belli değil.

— Valla bu işten vazgeçsen iyi olur Seyit Ağa. Bu iş öyle bi iş ki, bazen aramadan bulunur, bazen de yeri göğü arasan bulunmaz.

— Doğru bu sözün. Emme benim kuşkulandığım üç yer vardı. İkisini aradık bulamadık. Bu üçüncüyü de arayacağım. Hem bu daha da kolay. Yakın, aha şu aşağıda. Gel, ikimiz arayalım. Kadere kısmet. Çıkarsa zengin oluruz. Çıkmazsa ne yapalım, bırakır geliriz.

— Tehlikeli bir yer mi?

— Yok canım, ne tehlikeli? Toprağı eşeceğiz.

— Mezar mı?

— Öyle bir şey.

Sigaraları yaktılar. İkis ide duman içinde kaldı.

— Habip'le niye yapmıyorsun bu işi?

— Bırak canım. Geberiyordu az daha. Başıma belâ olayazdı.

— Rüstem güldü. İriyarı bir yüzü vardı.

— Köylüler, evliya çarptı sandılar biliyon mu? İyi oldunuz da dillerinden kurtuldunuz.

— Öyle oldu he.

— Evliyayı siz mi aradınız ağa, sahi?

— Yok yavu, evliya aranır mı? Deli miyiz biz?

— Ben de inanmadım canım. "bizim köyün adamı yapmaz o işi" dedim. Veli Hoca kitaba bakmış da, "bizim köylü değil," demiş. "Şöyle şu taraftan gelmişler, üç kişiler" demiş.

"İyi demiş, aferim. Birazını bilmiş."

— Ne dersin, burayı birlikte arayalım mı, ha? Üstüne söz getirme.

- Valla bilmem. Nasıl bir yer? Aramaya değer mi?

— Hem de nasıl, göreceksin bak.

Rüstem ayağıyla karları deşti. İleri geri getirdi götürdü.

— Ne zaman arayacağız?

— Aha bu gece gideriz. El fenerine pil alınız. Bir de kazma kürek...

— Köylü görürse?

— Kimse görmez, korkma. Derenin içinde.

— Geceleyin soğuk olur yavu, üşürüz.

— Üşümeyiz. Çalışan adam üşür mü?

Rüstem düşündü. "Köylü benden şüphelenmez; Seyit'le, Yirik Habip kazmış, derler. Beni akıllarına bile getirmezler."

— Emme adımı söylemek yok, saklı?

— Elbeet. Bu işin sırrı orada. Kimse bilmeyecek.

Rüstem gene de, "he" diyemedi. İkircikliydi.

— Nere bu dediğin yer, hele iyi bir tarif et.

Seyitali çenesiyle gösterdi,

— Aha şu harman yerleri var ya? Onun alt tarafında. Koca Omar'ın bağına varmadan.

— He.

— Orada dereye doğru bir burun var hani?

Dönüp baktılar.

— Buradan görünmüyor değil mi?

— Yok. Yukarı mahalleden görünür belki. Emme bizim çalışacağımız yer gene görünmez. Dereden bu tarafa doğru kazacağız. Önce ışık yakmayız, istemez. Çukur derinleşince yakarız. Kimse görmez, korkma.

Gakçı Rüstem başını salladı. Başkasına değil de, kendisine söylemesi biraz hoşuna gitmişti.

— İyi ya, dedi. "Ula seninle yola gtmek doğru değil emme, hadi bakalım. Muhakkak bir iş açarsın adamın başına."

Kabul etmekle reddetmek arasında bocalıyordu.

— Osman'dan ne habar? diye sordu.

— İyi olmuş canım. Bugünlerde gelecekmiş. Koltuk değneğiyle eskisinden daha iyi geziyormuş.

— İyi. "Eskisinden daha iyi olur mu yavu? Lâf mı bu?" Emme yazık oldu Osman'a Seyit Ağa.

— Oldu he. Allahtan kardaşım, ne edelim? Söz aramızda, hazineyi bulursam, ona da hisse vereceğim. Söz bir Allah bir.

— İyi. Öyle bir adağın varsa Allah yardım eder işte.

— Hem de nasıl, sağlam yardım eder.

Rüstem duygulandı. Gözlerini kısıp Seyit'e baktı. "Ula sana deli meli derler emme, bayâ akıllı adamsın. İyi düşünce bu."

Sigaralarından duman çektiler.

— Ha, ne diyorsun, gidelim mi?

— Bilmem ki. Öyle yerde define olur mu Seyit Ağa? Herke-

sin gözü önünde?

— Olur elbet, niye olmasın? Zati oralar hep taş maş. Nereyi kazsan bi iş çıkar.

— Cık. Senin dediğin yer uzak ağa. Oralarda olmaz.

— Olsun. Sen sözümü dinle. O tepe doldurma bi tepe. Alt tarafı da epey açılmış. Sel mel oymuş. O yandan ağrı kazarsak buluruz.

— Bilmem ki.

— Sen o tepeye hiç dikkat etmedin mi?

Rüstem düşündü.

— Ettim, etmez miyim? Her tepe gibi tepe. Üstünde üzerlik biter.

— Tamam. Toprağı nasıl?

— Bayâ toprak.

— Yığma toprak, Rüstem. Besbelli valla.

— Yok yavu. Yığma olur mu kocaman tepe?

— Heh! Sen bilmiyon mu bu işleri? Olur kardaşım, niye olmasın?... Eski insanların işi ne? Durmaz, böyle tepe yığarlarmış, hiç duymadın mı? Ya orada, ya oraya yakın bir yerde hazine var arkadaş. Sen beni dinle. Bu iş biraz şans işi. Gider kazarız. Çıkmazsa kaybımız ne? Döner, geliriz.

Rüstem gülüyor, işi ciddiye almıyordu.

— Gülme la, dedi. İstemiyorsan gitme. Zorla götürecek değilim. Benim adamım var. Seni severim. Mertsin, iyisin. Onun için yanıma almak istiyorum. Geçen gün muhtara söylediğin lâfı duydum. İyi kötületmişsin dürzüyü. Çen çen ötüp durur arkamdan. Emme yanıma gelince... süt dökmüş kedi gibi dürzü.

— Ona bakma canım, dedi Rüstem. Zibidinin teki.

— Sanki babasının malını arıyoruz. Öyle celâlleniyor. Bi kızıyorum ki, sorma.

— Hiç kızma, işine bak. Bi bok yiyemez.

Bir zaman gezindiler karın üstünde. Rüstem, dereye bakıp düşündü.

— İstersen başka bir yeri arayalım? dedi Seyit. Senin bildiğin bir yer varsa?

— Valla ne deyim?.. O tepeyi kazmak zor iş. Hem boşa çalışmış oluruz. Bana öyle geliyor.

— Dikili taşın altını kazsak, ne dersin?

— Oraları da çok kazdılar Seyit Ağa. Belki on kere kazdılar. Eski bir şehir yeriymiş biliyon ya? Duvar muvar çıkıp durur zati.

— Öyle. İstersen yarın gidip gezelim. Nereyi kazacağımızı orada kararlaştıralım. Emme duyulmasın ha! Kimseye söyleme.

— Olur.

— Yarın akşam da alınız kazma küreği, gider kazarız, tamam mı?

— Peki.

Rüstem başını sallayarak ağır ağır yürüdü.

Habip sedire oturmuş, küçük pencereden kendilerini gözlüyordu. Rüstem başını sallayınca, "Hı, gidecekler," dedi. "Gitsinler bakalım." Kafasını indirdi, düşünmeye başladı.

Ertesi gün Kerim, ceplerinde yumurtalar, ıkınıp sıkınarak içeri girdi.

— Buba, dedi. Beş yumurtaya vermiyor? On yumurta getir diyor.

— Ne? On yumurta mı? Ula gâvur mu bu adam? Sormadın mı yumurta kaç kuruşmuş? Kış günü yaz fiyatına olur mu?

Kerim soğuktan kızarmış ellerine hohluyordu. Burnunu çekti. Karşılık vermedi.

— İt oğlu it! Dürzü oğlu dürzü! Kudurdu iyice!.. Cık cık cık... Var mı kan beş yumurta daha? Ver de alsın.

— Yok, dedi kadın. Bir tanecik var.

— Git komşulardan ödünç al. Sonra verirsin.

— Kimden alayım? Kış günü tavuklar yumurtlamıyor ki.

— Canım git bul işte. Bu gece lâzım.

Dudu Kadın kocasına baktı, gene bir yere mi gidecekti acaba? Niye lâzımdı el fenerinin pili?

Soracak oldu, cesaret edemedi. Bürgüsünü alıp çıktı.

— Al şunu la. Sen de git. Pilleri sokup yapsın, ondan sonra getir. Parlak yanacak ha. Eski pil taktırma.

— Olur buba.

Çocuk el fenerini alıp, anasının arkasından koştu.

Seyitali'nin yüzü düşünceliydi. Kaşları çatılmıştı gene. Evin içinde geziniyordu. "Ah ula, ah... Bugün işte, bu gece..." Sonsuz bir istek beyninin içini yakıyordu. Ağzı kısıldı. Dişlerini sıkıyordu. Elini tekrar salladı. Parmakları gerilmişti.

Pencereye eğilip harman yerlerinin altına, derelere baktı. Yüzü kararlıydı.

Biraz sonra karısı usulca girdi.

— Buldun mu? Gitti mi Kerim?

— He, dedi.

Elini sobaya uzatıp ısıttı.

— Gene nereye ayaklandın? Bir yere mi gideceksin?

Birden döndü,

— Gideceğim, sana ne?

— Bu kış günü...

— Karışma diyorum karı! Senin aklın ermez bu işlere. Buluncaya kadar arayacağım, bitti! Akıllı Seyit miyim, deli Seyit miyim göstereceğim şu köye. Sen de göreceksin...

Dudu Kadın başını eğdi, ne desin bilemedi. Ne dese geçmezdi bu adama. Kaç kez başını belâya sokmuştu. Geçen gün öleyazmıştı. Hâlâ define arayacağım diyordu. "Talihsiz başım," dedi, çöküp oturdu sobanın başına. Sallanmaya başladı. "Dertli başım. İlle kendini telef edecek. Aklına komuş. Sevdalı gibi olmuş. Gömü bulmak kolay mı? Kolay olsa herkes gömü arar. Arar bulur da zengin olur. Bu kış günü, tövbe Yarabbi.."

Başını kaldırdı,

— Nerde arayacaksınız? diye sordu.

— Söylemem. Gizli...

— Etme herif, başına bir iş gelirse koşar da kurtarırız. Yerini bari bilelim.

— Hiçbir şey olmaz, korkma. Sen yalnız, ekmek katık hazırla biraz. Kazmayı küreği de şuraya koy. Kimseye söyleme. Soran olursa Uluköy'e gitti deyiver. Sezdirme, kemiğini kırarım! Hadi kalk...

Dudu Kadın birden kalkamadı. Bacakları tutulmuş gibiydi. Dizlerine dayanarak doğruldu.

— Hiç dinlemiyorsun beni, hiç, dedi. Yanında zerre kadar kıymatımız yok.

— Uzun etme! Sen kimsin de seni dinleyecekmişim? Yürü!

— Öyle he!

Çileli bir yüzle gitti. Ekmek torbasını indirdi. İki bazlama ekmek çıkıladı. Biraz peynir, bir baş kuru soğan... Torbaya doldurup kapının yanına hazır etti.

— Küçük testiyi doldur. Kazmayı küreği de getir.

Kadın baktı,

— Boş çuval da getireyim mi? dedi. Hava soğuk, gene omuzuna örtersin.

— Getir, iyi olur...

—23—

Arkalarından bir iki köpek ürdü, aldırmadılar. Peşpeşe yürüyorlardı. Hava yumuşaktı. Hafiften kar yağmaya başlamıştı. İnce bir kar...

— Tutmaz, dedi Seyitali. Belli bile olmuyor, yürü!

Köyde ses seda kesilmişti. Yukarı mahallede bir iki soluk ışık görünüyordu. Kış gecesi erkenden başlamıştı. Dereler tepeler kar altındaydı. Belli belirsiz görünüyordu herşey. Ortalık kar aydınlığı içinde sessizdi.

Harman yerlerini geçtiler. Oralar düzlüktü. Sonra hafif bir iniş başlıyordu. Bahçeler biraz daha aşağıda, derenin içindeydi. Çitler, çıplak ağaçlar uzaktan karmakarışık karaltılar halinde görünüyordu.

Dikili taşın yanına gelip durdular. İleriye geriye bakındılar.

— Buralarda hiç eğlenmeyelim, dedi Seyitali. Benim dediğim yeri kazalım. Buralar çok kazıldı.

— Bilmem ki ne yapsak? Ben bir karar veremiyorum.

— Gel sen, gel...

Yumru tepenin burnuna doğru yürüdü. Rüstem de arkasından geliyordu. Uymuştu artık ona. Ne dese, öyle yapacaktı.

— Bak burayı görüyor musun? Burayı kazacağız işte.

— Yavu burada define olur mu Seyit Ağa? Bunun gibi kaç tepe var bu köyde?

— Değil Rüstem. Bu başka. Hiç iyi bakmadın mı sen buraya? Toprağına dikkat etmedin mi? Hele biraz kazalım. Hoşumuza gitmezse bırakırız.

Rüstem gönülsüzdü. Yılgın yılgın baktı.

— Koca tepenin neresini kazacağız şimdi?

— Gel sen, şu dereden doğru geleceğiz. Hem köyden görünmez, hem de toprağı atmak kolay olur. Dereye aşağı, kürer gideriz.

— Çok iş var burada Seyit Ağa. Bizim yapacağımız iş değil bu.

— Yok be yavu. Gözünü korkutma. Şurayı şöyle yardık mı tamam. Tabana kadar inecek değiliz. Zati belli olur o. Taş maş çıkmaya başladı mı, tamam...

— Cık, yaptı Rüstem. Buradan bir şey çıkmaz ağa. Boşuna uğraşacağız.

— Olsun canım, bir gece çalışalım şurada, ne olur?

Rüstem cevap vermedi. Bırakıp gitmeyi düşünüyordu. Karların üstünde bir o yana bir bu yana gezindi.

— Ben başlıyorum arkadaş. Umut kalacağına emek kalsın. Gel yardım et, fazla kaybın olmaz. Yarın işimiz ne, yatar uyuruz.

Burnun ucundaki karları kürümeye başladı.

— Aha şurayı kazacağız. Köyden görünmez. Toprağı atmak da kolay. Dereye aşağı yuvarlarız gider.

Göz kararlaması üç dört metre yerin karını temizledi. İniş aşağı kürüdü. Sonra kazmayı alıp girişti. Kar suyu emmiş toprak yumuşaktı. Kuru üzerlik otu kökleri çıkıyordu.

— Hadi temizle Rüstem, dikilme. Buraya kadar geldin gayri, hadi!

Rüstem usulca ceketini çıkarıp karın üstüne koydu.

— Buradan birşey çıkmaz emme, hadi hayırlısı bakalım, dedi.

Seyitali karşılık vermedi. Hafif kar aydınlığında çalışmaya başladılar. Birkaç kazma boyu indiler. İndikçe köy büsbütün görünmez olacaktı. Arkada, tepenin altında kalıyorlardı. Kazmayı, küreği değiştiler. Alttan kuru toprak çıkmıştı. Şimdi daha kolay kazılıyordu. Seyit el fenerini getirip tuttu, ince ince baktı.

— Dolma toprak bu Rüstem, dedi. Nabalın boynuma olsun ki dolma toprak. Hadi kardaş.

— Ne biliyorsun?

— Dayan sen, biliyorum.

Gittikçe daha sıkı çalışmaya başladılar. Hendek hızla derinleşiyordu. Derinleştikçe toprak gevşiyordu. Kazmayı vurunca bulgur gibi dağılıyordu. Çabukça küredilər.

Seyitali el feneriyle bir daha baktı. Terli yüzü keyifliydi.

— Hey be, dedi, nasıl da bilememişim gözümün önündeki yeri?

— Neyi?

— Gittik de nereleri aradık...

Rüstem hâla soğuktu. Durumu anlayamıyordu. Seyitali açıkladı,

— Eğer burada birşey yoksa ben itim diye ürerim arkadaş, dedi. Anladın mı?

— Böyük söyleme Seyit Ağa.

— Söyledim gitti. Hele sen kaz!

Hendeğin başı bir adam boyu derinleşmişti. Toprağın rengi tabaka tabaka değişiyordu. Kırmızıya kaçan koyu bir tabaka çıktı. İki kazma boyu daha indiler, toprak tekrar ağardı. Bir de kumlu bir tabaka çıktı.

Hırsla çalışıyorladı. Ter içinde kalmışlardı. El fenerini sık sık tutup bakıyorlardı. Rüstem'in içine de bir umut gelmişti. Dolma tepeye benziyordu gerçekten. Niye yığmışlardı bu kadar toprağı? Altında ne vardı?

Seyitali heyecanlıydı,

— Hadi Rüstem, dedi. Hadi kardaş. Gece ilerledi, durma! Sabah olmadan bulmalıyız.

Toprağı çabuk çabuk küredilər.

Bir daha kazdılar, bir daha küredilər. Toprağın içine doğru gittikçe derinleşen bir hendek olmuştu. Dere uzaklaştığı için toprağı atmak zorlaşmıştı. Hendeğin içini biraz daha indirdiler, toprağı attılar. Bir daha kazdılar, taşlar çıktı.

— Hıh! dedi Seyitali. El fenerini ver.

Rüstem el fenerini uzattı. Seyitali ince ince baktı.

— Ula bunlar neyin nesi? Duvar taşına benzemiyor?

Yamrı yumru taşlardı. Gelişigüzel doldurulmuştu.

— Mahsus mu yaptılar bunu acaba?

— Bilmem, dedi Rüstem soluyarak.

— Hele çıkaralım bakalım şunları.

İri iri taşlardı. Elleştiler, uğraşıp çıkardılar. Ama bitecek gibi

değildi. El fenerini yakıp, ışıtacak şekilde bir yere bıraktılar. Onun ışığında kan-ter içinde çalışmayı sürdürdüler. Yontulmamış sivri sivri taşlardı. Çıkardıkça çukur derinleşti.

— Saat kaç acaba? Sabah olmasın?

— Yok, dedi Rüstem. Daha var.

Dışarı çıkıp ortalığı kontrol etti. Gündoğu tarafına baktı.

— Yok hele, devam...

Elleşip birkaç taş çıkardılar. Orası mağara gibi oyuldu içeri doğru. Işık tutmadan bir şey görünmüyordu.

— Ulaa, dedi Seyitali. Ne edeceğiz şimdi?

— Bilmem.

Kar fazlalaşmıştı. Seyitali yere, göğe baktı,

— Bırakıp gitsek, gören olur mu acaba? Görürlerse gelir ararlar şimdi. Bize bırakmazlar.

— İyi ya, çalışalım öyleyse.

Testiden su içip tekrar girdiler. Birisi ışığı tuttu, öbürü koca bir taşı çıkarmaya çalıştı. Kazmayla yanından, yöresinden asıldı. Sonunda oynattı taşı.

— Hadi bakalım, bunu da çıkarırsak...

Deliğe iki kişi sığmadığı için zor oluyordu. Eğilip uğraştılar. Taşı yavaş yavaş dışarı çektiler. Seyitali el fenerini aradan sıkıp baktı.

— Ula bir düzlük var ellâm, dedi. Şu taşı çek hele.

Rüstem bütün gücünü harcıyordu. Zorlandıkça kocaman yüzüne kan doluyordu. Güçlü kuvvetli bir adamdı. İri taşı çekip kıyıya yasladı. Sonra arka arkaya deliğe girdiler. Seyitali elini sürdü,

— Allah! dedi. Tamam arkadaş. Yontulmuş taş bu!

— Deme, bakim.

Elini soktu, tozları temizledi.

— Ula sahi be. Ne edeceğiz?

Birbirlerine yanan gözlerle baktılar.

— Çekil.

Seyitali kazma ile taşın sağını solunu aradı. Kazma yanaşmadığı için iyi açamıyordu. Yukarı bakındı,

— Çok işi var bunun Rüstem, ne yapacağız? Şöyle iyice açmak gerek.

— Vakit yok.

Bakışıp düşündüler.

— Açacağız arkadaş. Bu hale getirdikten sonra bırakıp gidilmez.

— Ya görürlerse?

— O zaman kötü işte.

— Sabah olmak üzere. Bıraksak da akşam gelsek?

— Hele bak, hava ışıyor mu?

Rüstem çıkıp baktı. Doğu tarafı ışımıştı. Köyün horozları ötüyordu.

— Ula kötü oldu bu iş, ne edeceğiz?

— Kazacağız, dedi Seyitali. Bırakılmaz. Hadi!

Yeni bir güçle çalışmaya başladılar. Deliğin ağzını genişlettiler. Toprağı geriye attılar. Yontma taş çok iriydi, çıkarma olanağı yoktu. Ön tarafını eştiler. Duvar vardı.

— Bu duvarı sökelim, dedi Seyitali. Başka çare yok.

Kan-ter içinde kalmıştı. Yüzü tanınmayacak haldeydi.

— Hadi Allah! diye soludu. Göster büyüklüğünü.

Rüstem kazmanın ucunu kısa kısa vuruyordu. Duvardaki bir taşı oynattı.

— Hıh, çek o taşı bu tarafa!

Gayret ediyor, uğraşıyordu. Seyitali'nin kalbi göğsünden dışarı çıkacakmış gibi güm güm vuruyordu.

— Ha ulan, ha az kaldı. Ver bana...

— Dur, dedi Rüstem. Bir soluk alıp ellerine tükürdü. Sonra gene başladı. Taşın altını üstünü gevşetti.

— Ula ne sağlam yapmışlar be, çıkmıyor.

— Çıkacak, şu tarafından çek.

Çekti. Taş ayaklarının dibine iniverdi.

— Tamam. Ver bana!

Elleştiler, geriye aldılar.

— Ha aslan! Hadi bakalım.

Başka bir taş daha söktüler. Yüzlerine serin bir hava geldi. Seyitali el fenerini sıkıp baktı, içerisi karanlıktı. Hiçbir şey görünmüyordu.

— Allah Allah, mağara gibi. Girelim mi?

— Girelim emme, sığar mıyız?

— Dur sen...

Yanlardan küçük parçaları alıp deliği biraz daha genişlettiler.

Seyitali başını sokup içeri eğildi. El fenerini tuttu. Oda gibiydi. Ne olduğu anlaşılamayan bir şeyler görünüyordu. Geriye çekildi.

— Gireceğiz Rüstem, dedi. Sen de gel. Çabuk!

Arkasını dönüp ayaklarını deliğe sarkıttı. Sürünerek kaydı içeri. Kendini bırakınca küf kokan karanlığın ortasında kala-kaldı. Bir an ne edeceğini şaşırdı. El fenerini yaktı hemen. Her taraf toz içindeydi.

— Gel, dedi Rüstem'e. Sesi bir boğuk çıktı.

Rüstem ininceye kadar bekledi. Bir iki kez yutkundu. Heyecandan bayılacak gibiydi. Rüstem'e tutundu.

— Hadi... diye kekeledi.

— Tamam, indim.

Feneri yerlere tuttu, ışık tuttu, ışık titriyordu. Oda yarım duvarla iki bölüme ayrılmıştı. Bu tarafta dağılmış, erimiş insan kemikleri vardı. Toz toprak içindeydiler. Basmamaya çalışarak öbür tarafa doğru yürüdüler. Seyitali feneri yarım duvarın arkasındaki bölmeye tuttu. Orada toz içinde kalmış bir şeyler vardı.

— Ne bunlar? dedi. Sesi gene boğuktu. Bayılacaktı neredeyse. Rüstem kolunu sıktırdı.

Durup baktılar. Birden dokunamadılar. Ter içinde kalmışlardı. Gözleri kocaman kocaman açılmıştı.

— Al, dedi Seyitali. Durma!

Rüstem elini uzattı, sonra çekti.

— Seyit Ağa, mal bunlar!

— Hee.

Kararmış, toz içinde kalmış eşyalardı. İbriğe benzer büyükçe bir testi, küçük toprak kaplar. Sakallı bir erkek heykeli. Büyükçe bir küp. Tepsiye benzer başka bir kap... Boz bir toza belenmişti herşey.

— Al Rüstem, durma!

Rüstem birden kendine geldi. Ellerini uzattı. Heykelin toz

almayan alt kısımlarının rengi bir başkaydı. Önce onu aldı. Çok ağırdı.

— Ula bu ne?

Duvarın üstüne bırakıp üfledi. Eliyle sildi. Sapsarı çıktı ortaya.

— Ula Seyit Ağa, bu altın ellâm...

— Deme?

Birbirlerine bakıştılar. Gözleri sevinçle parlıyordu.

— Huhuu... diye nefesini boşalttı Seyitali. Hadi durma, getir!

Girdikleri deliğin önüne getirip yere bıraktı.

— Öbürlerini de al, çabuk!

Rüstem canlanıvermişti. Teker teker taşıdı. Seyitali ışık tutuyordu.

— Kemiklere basma, günah olur, dedi. Sen çık şimdi.

— Bu küpü de çıkaralım mı, sığmaz.

— İstemez. O kalsın.

Rüstem tırmandı dışarı çıktı.

— Al bunları. Güzelce koy, aman kırılmasın!

Teker teker uzattı. En sonra heykeli verdi. Tek eliyle kaldıramadı. Feneri yere koyup iki eliyle uzattı.

— Hay maşşallah, bu altınsa yaşadık...

Çabukça bölmeye gidip eliyle tozların içini karıştırdı. Sağa sola baktı iyice. Küpü eğip içine ışık tuttu. Tozdan başka birşey görünmüyordu. Tozlar oradan oraya uçuyordu.

— Tamam mı?

— He. Al feneri. Küp kalsın.

Sıçrayıp süründü. Dışarıya çıktılar. Ortalık iyice ışımıştı. Lâpa lâpa kar yağıyordu.

— Ee, ne edeceğiz şimdi?

— Dur hele, otur.

Hendeğin içine oturdular. İkisinin de gözü eşyalardaydı. Heykelin girintili çıkıntılı yerleri sapsarı parlıyordu.

— Altın bu arkadaş. Kesin altın. Ağırlığından belli.

— He...

— Ceket nerede? Sigara içelim de kendimize gelelim.

Üstler ibaşları toz içindeydi. Yüzleri tanınacak gibi değildi. Rüstem gitti, ceketi alıp geldi. Üstüne kar yağmıştı. Silkeledi.

— Testiyi de getir.

Ellerini yüzlerini yıkadılar. Sgara yaktılar.

— Ne edeceğiz şimdi?

Seyitali düşünüyordu. Gözlerini kaldırdı,

— Şöyle yapacağız, dedi. Beni gören olursa şüphelenirler. Hem senin evin kıyıda. Şu arkadan dolan, eve git.

— Ee?

— Dur söyleyecem. Kimseye bir şey deme. İki eşek al gel. Dereye oduna gidiyormuş gibi yap. Balta filan as.

— Sonra?

— Sonrası bu. Çuvala koyup kimseye sezdirmeden kasabaya indirelim bunları. Oradan da bir taksi tutup doğruca Ankara'ya...

— Ee, para lâzım?

— Biraz para getireceksin.

— Nerde bulayım?

— Yok mu sende, satınca ödeşiriz.

— Ne kadar lâzım?

Seyitali düşündü,

— İki yüz olmalı.

— O kadar yok.

— Yarbay Dayı'dan al. Bir kıyıya çek, benim selâmımı söyle. "Fazlasıyla ödeyeceğiz" de. Emme sakın sezdirme. Ağzını sıkı tut.

Rüstem doğruldu. Kuşkuyla baktı,

— Olur emme, bir kahpelik yapmayacaksın ağa, bak!

— Yapmam. Söz bir Allah bir.

— Peki.

— Kimseye görünme. Çabuk gel! Senin karıya söyle, bizimkilere de habar verisnler. Kimseye yayılmasın ha, sıkı tembih et.

— Peki.

— Al şu tabancayı da size bırak. Kasabada yakalanmayalım.

Rüstem tabancayı aldı. Ceketi giyip yürüdü.

Seyitali yan yan eşyalara bakıyor, sigarasını tüttürüyordu. Terli yüzü mutluydu. Kalkıp üstünü başını çırptı. Sonra ceketini giydi. Hendeğin içinden kar alıp heykeli sildi. Karlar kapkara oldu. Heykelse ışıl ışıl çıktı ortaya. Eli göğsünde, sakallı, başı çıplak bir erkek heykeliydi.

— Hay gözünü sevdiğim. Güneş gibi yanıyor, şuna bak. Milyon eder bu milyon. Ula Seyitali yaşadın...

Boş çuvalı getirdi. Usulca içine koydu. Sırtına alıp derenin içine indirdi. Bir taşın altına gizledi. Sonra dönüp çevreye baktı. "Aman bir gören olmasın Aman ha! Adam öldürürüm valla. Hiç dinlemem..."

Sonra öbür eşyaları taşıdı. Kemerlerin bir kısmı parçalanmıştı, parçaları teker teker topladı. Kimisini ceplerine, kimisini koynuna doldurdu. "Belki bunlar da altın. Belki altından daha kıymatlı."

Toprak kapların içine baktı. Çalkalayıp sesini dinledi. Sonra yere boşalttı, bir yığın toz döküldü.

"Nereye saklamalı bunları? Hepsi gitmez."

Derenin aşağılarına baktı. Kar yağıyordu.

"İyi. Allah bizden."

Elini göğe kaldırdı,

— Yağ Allahım yağ, dedi. Doldur her yeri. İzlerimizi ört.

Biraz aşağıda gür bir bahçe çiti vardı. Üstünü kar örtmüştü. Toprak kapları götürüp gürüzün altına soktu. Sonra karşı tarafa geçip baktı, görünmüyordu. Ayak izlerini düzleyip, kaybetti.

Tekrar heykelin yanına geldi. Eğilip çuvala baktı. Eliyle dokundu,

— İyi. Yat bakalım kuzu gibi...

Bir sigara daha yaktı. Omuzlarına, başına kar yağıyordu. "Yağ ha yağ..."

Köye doğru döndü. Köy görünmüyordu. Derenin içindeydi.

— Aman Rüstem, çabuk! Becer şu işi, göreyim seni...

Üşüyor, ama üşüdüğünü duymuyordu. Birkaç kez kalkıp oturdu. Eğilip çuvala baktı. Elini uzatıp yokladı.

— Hay maşşallah.

Cep defterini çıkarıp Corc'un adresini aradı. Kargacık burgacık yazılarla yazılmıştı. "Kavaklıdere-Ankara" diye okudu. "Yaşadın lan Corc ehbabım..." dedi, gülümsedi. "Hadi bakalım, sen milyonu hazır et. Öğretmenle Müfettiş ne derlerse desinler,

ben alacağım paraya bakarım... Nerde kaldı bu oğlan yavu?"

Kalkıp oturdu. Sabırsızlanıyordu.

— Ula etme. Köylü duyup yürüyecek şimdi, çabuk!

Üstündeki karları silkeledi. Yerinde duramıyordu.

— Üf be! Sırtıma alıp yürüsem mi acaba? Olmaz. Üstümüzde para yok, nereye gideriz?

Açlığını duydu.

"Bak ekmek torbasını unuttuk. Hay Allah! Şaşırdık iyice."

Gitti, kazdıkları hendeğin yanından ekmek torbasıyla testiyi getirdi. Kar örtmüştü neredeyse. Silkeleyip temizledi. Bir de köye doğru baktı çabukça. Evler, dumanların yağan karların gerisinde belli belirsiz görünüyordu.

— Hıı... diye bir nefes bıraktı. Başını salladı. Kendi evini aradı, ama iyi ayırdedilmiyordu. Gözüne kar tanesi düştü. Kırpıştırıp geri döndü.

— Ula bi çuval inciri bok edeceksin, çabuk gel! Keşke kendim gitseydim, tüh!

Torbadan ekmek çıkardı, hırsla çiğnemeye başladı.

İkide bir eğilip çuvala bakıyor, eliyle dokunuyordu. Değilse rahat edemiyordu.

—24—

Gakçı Rüstem, Yarbay Dayı'nın kapısına vurdu. Başını kaldırıp pencereye baktı.

Yarbay Dayı başında kara takke, pencerenin önünde çay içiyordu. Eğilip baktı, birden tanıyamadı.

— Kim o kız? dedi. Bakın hele...

— Rüstem, dedi karısı. Tanıyamadın mı?

— Ne istermiş, açın.

Rüstem içeri girdi. Oda soğuyuverdi birden.

— Ne o Rüstem, sabah sabah, hayrola?

— Hayırdır Dayı, dedi. (Sonra yan yan kadına baktı). Yalnız konuşacağız Dayı.

— Öyle mi? Karı, sen az çık hele.

Rüstem heyecanlıydı. Yüzü de bir tuhaf incelmiş, kararmıştı. Gece uyuyamamışa benziyordu.

— Hayrola, bir derdin mi var oğul?

— Yok Dayı. Çok önemli... İki yüz lira gerek acele...

Yarbay Dayı'nın gözleri büyüdü.

— Niye? Hayrola?

— Seyitali'nin selâmı var, Ankara'ya gideceğiz. Acele... Sonra fazlasıyla öderiz.

Yarbay Dayı doğruldu. Gözleri büsbütün büyüdü,

— Niye? Ne oldu?

— Şey... Lâzım işte. Bekletme oh Dayım. Çabuk!

— Seyitali nerede?

— Orada... bekliyor. Sonra söyleriz.

Yarbay Dayı ayağa kalkıp Rüstem'in yanına sokuldu. Yüzüne baktı,

— Birşey mi buldunuz? diye fısıldadı.

— He, çabuk!

— Nerede?

— Dayı etme. Çabuk gideceği. Parayı ver. Sonra fazlasıyla...

— Dur oğlum, deli misin? Ne buldunuz, nereye götüreceksiniz?

— Şey... Bulduk işte. Altın...

— Ee, götürülür mü? Seyitali bana getirsin. Ben göreyim önce.

— Öyle altın değil Dayı. Şey, heykel...

— İyi ya, bana getirsin. Öyle konuştuk biz.

— Olmaz Dayı. Böyük... Taksi tutup Ankara'ya götüreceğiz.

— Allah Allah! Nasıl götürürsünüz yavu, delirdiniz mi? Yakalanırsınız. Hem sizi aldatırlar. Olmaz!

— Dur Dayı, yavaş. Sen bize borç para veriyon mu? Sonra fazlasıyla öderiz diyorum.

— Elbet veririm oğlum, vermem mi? Emme buraya getirin hele.

— Olmaz Dayı, getiremeyiz. Köylü görürse...

Yarbay Dayı düşündü.

— Peki, biz gidelim, dedi. Nerede?

— Sen de gelme Dayı, şüphelenirler. Ver parayı da ben gideyim. Bekletme...

— Nerede la, söylesene?

— Şeyde... Derede. Emme kimse bilmeyecek. Ben oduna gidiyor gibi gideceğim. Hadi, ver parayı sen!

— Hımm... Oradan kasabaya, öyle mi?

— He.

Yarbay Dayı sakalını sıvazladı. Düşündü.

— Ula oğlum sizi aldatırlar. Ben de geleyim...

— Yok Dayı, niye aldatsınlar? Sen parayı ver yeter.

— Para kolay oğlum. Dur hele... Hadi sen git. Ben ata biner kasabaya gelirim. Ankara'ya birlikte götürürüz. Yalnız... Sakın ha tutturmayın. İyi saklayın. Kimse şüphelenmesin.

Rüstem ne diyeceğini bilemedi. Ortada kalakaldı.

— Hadi yürü sen, yürü! Oduna gider gibi yap. O iyi akıl. Akyazı'dan ağrı kasaba yoluna çıkıverin. Ben size yetişirim, çabuk!

Rüstem durgunlaştı. Çaresiz kapıya doğru yürüdü.

— Kimseye söyleme bari Dayı, dedi.

— Yok la söylenir mi? Siz de belli etmeyin. yürü hadi! Dur, sahi altın mı buldunuz? İyi baktınız mı?

— He...

— Böyük mü? Ne kadar var?

— Aha şu kadar var. Ağır hem de.

— Nereden çıktı?

Rüstem söylemek istemedi.

— Kazdık yeri çıktı işte. Sen parayı versen iyiydi.

— Para kolay oğlum. Ben getiririm. Sen git hadi. Çabuk olun. Ben sizi ya yolda, ya kasabada bulurum. Yakalanmayın ha! Kimseye de belli etmeyin. Yürü!

Rüstem bozulmuştu. Ne edeceğin ibilemeden yürüdü.

"Olmadı bu iş. Bir de bu karıştı şimdi. Olmadı. Keşke söylemeseydim. Tüh!"

— Ne o Gakçı? dedi birisi. Nerden geliyorsun sabah sabah?

— Yok bir şey.

Vurdu geçti.

Adam arkasından baktı. Bir şey anlamadı. Rüstem karlara bata çıka bir ivedi yürüyordu.

— Allah Allah, hastası mı var acaba?

Yolu bıraktı, ara sokaktan geçip eve vardı. Karısı ellerini koynuna sokmuş, kapının önünde bekliyordu. Soğuktan titriyor, çeneleri birbirine vuruyordu.

— Gir içeri yavu, belli etme!

— Bi söylemedin herif, nereden buldunuz altını, ne kadar? Meraktan çatlıyorum.

— Karışma dedik sana. Kimseye söyleme. Gebertirim bak, gir içeri!

Ahırdan eşekleri çıkardı. Oduna gidiyormuş gibi semerlere urgan astı. Baltayı sallandırdı. Dereye aşağı sürdü. Acele ediyordu.

Karısı kapının aralığından başını uzatıp baktı. Merak içindeydi. Hiçbir şey öğrenememişti. Gözleri ışıldıyordu. İçeri çekildi.

Eşekler ahırda yata yata hamlamışlardı. Uzamış tüyleri kirliydi. Dışarı çıkınca keyiflendiler. Birbirlerinin boyunlarına saldırarak dereye aşağı koşuştular. Ayaklarından karlar sıçrıyordu.

— Doo cüşş... Deyyusun malı!

Birini durdurup bindi. Öbürünü önüne kattı. Köyden çıkarken gelen giden var mı diye şöyle bir bakındı.

— Kimse yok, iyi. Hadi bakalım, dââh!

Bacaklarını sallayarak sıkıştırdı.

Yol kardan belli değildi. Ama eşekler alışkın oldukları için hemen buldular. Peş peşe yürümeye başladılar.

Seyitali üşümemek için kollarını, omuzlarını oynatıp duru-

yordu. Sabırsızlık içindeydi. Kendi kendine söylenip duruyordu. Rüstem'i iki eşekle geliyor görünce,

— Hıh, dedi. Tamam.

Taşın üstüne oturdu. Eğilip çuvala baktı tekrar.

— Hadi oğlum hadi! Ev biraz!...

Başını kaldırıp yan yan baktı, Rüstem miydi acaba? "O değilse görünmemeli, derenin içine girip saklanmalı." diye düşündü. Ama baktı, oydu tamam. Doğruldu.

— Ula nerde kaldın, yürü!

Rüstem gülümsedi,

— Ancak ağa, geldik işte.

— İyi. İşler yolunda demek?

— Pek değil.

— Nasıl? Gören oldu mu?

— Olmadı emme Yarbay Dayı'dan para alamadım.

— Niye? Ne dedi?

— Kendisi getirecek.

— Nereye?

— Kasabaya. "Siz gidin, ben geliyorum" dedi.

— Vay deyyus vay! Sezdi demek?

— He.

— Tüh! O burnunu sokmasa iyiydi. Beceremedin.

— Ne edeyim ağa? Senin adını verirvermez sezdi hemen. "Buraya getirin de ben göreyim" dedi. Yok olmaz, dedim. Köylü duymadan kasabaya götüreceğiz, dedim. Oradan da Ankara'ya aşıracağız, dedim. "Öyleyse sen git, ben parayı getiririm" dedi.

Seyitali düşündü,

— İyi ya, dedi. Ne yapalım, öyle olsun. hadi çabuk!

Çuvalı yerinden çıkardı. Elleşip eşeklerin yanına getirdiler.

— Nasıl saracağız bunu?

— Semerin üstüne saracağız.

— Öbürleri nerede?

— Sakladım. Onları götürmeyeceğiz. Çabuk hele!...

— Niye, hepsini götürelim ağa.

— Yok yok. Sen dediğimi yap. Onlar kuru kalabalık. Sonra hallederiz. Sar şunu çabuk!

— Nereye sakladın?

— Dee aşağıda çitlerin altına soktum.

— Bulurlarsa?

— Bulamazlar, imkânı yok. Karın altında. Çabuk ol, yola çıkalım.

Çuvalı semerin ortasına sıkıca bağladılar.

— Sür hadi!

Dereye aşağı sürdüler. Eşekleri ikide bir sıkıştırıyorlardı. Kar yağıyordu bir yandan. Yol iz belli değildi. Göz kararlaması gidiyorlardı. Sonra Akyazı'ya yukarı saptılar. Kasaba yoluna çıktılar. Seyitali dönüp dönüp ileriye geriye bakıyordu. Tedirgindi.

— İz yok, dedi. Yarbay Dayı daha gitmemiş demek?

— Gitmemiş he. Emme şimdi yetişir. Atla gelecek.

— Bu işe onu karıştırmasak iyiydi Rüstem...

— Öyle emme parayı vermedi, ne edeyim? Seyitali istiyor deyince hemen anladı.

— Nerede bulduğumuzu söyledin mi?

— Yok. Derede dedim. O, daha aşağılarda anladı ellâm.

— İyi. Kimseye söylemese bari.

— Tembih ettim. "Söyleme" dedim.

— Hayırlısı bakalım. Dâh!...

Çubukla eşeğin arkasına vurdu. Sonra uzanıp çuvalı yokladı. Sertliği sıktırdı. Yüzü haz içinde gevşedi.

— İyi yavu... Rüya değil bu Rüstem, değil mi?

— Değil inşallah.

— Ula milyon eder bu Rüstem, zengin olduk valla.

— Olduk hayırlısıyla ağa. Yerine ulaştırabilirsek...

— Öyle he. İşin zoru bundan sonra. Tutulmadan Ankara'ya varıverirsek iyi...

— Senin gâvura mı götüreceğiz?

— Bakalım. Onu düşünürüz gayri.

Geriye döndü,

— Hah, Yarbay Dayı da geliyor.

Durup baktılar. Atın üstünde, kara yamçısı sırtında, birisi tırısa kalkmış geliyordu.

— O değil mi?

— He.

Yaklaşınca yüzü farkedilir oldu. Başına yün bir dolak bağlamıştı. Siyah yamçının etekleri iki yana silkeleniyordu. Yakın kalınca,

— Selâmünaleyküm, dedi. Uğurlar ola kardaşlar!

"Bak, hemen kardaşlar olduk."

Atı, eşeğe yanaştırıp çuvalı eliyle yokladı.

— Gözünüz aydın olsun.

— Sağ ol.

— Ne bu şimdi?

— Heykel.

— Anladım da, altın mı? İyi baktınız mı?

— Altın Dayı, baktık.

— Belki kaplama falandır canım? Hele açın da bir göreyim şunu.

Seyitali surat astı,

— Sonra görürsün Dayı, dedi. Şimdi çabuk gidelim. Kasabaya varır varmaz hemen bi taksi, doğru Ankara'ya...

— Oralarda bakmak olmaz. Açın hele.

- Burası pek ortalık yer Dayı. Gören mören olur. İlerde baksak?

— Yok be. Kim görecek kırın ortasında? Açın ele. Çüşş dur!...

Eşeği durdurdu. Çaresiz urganı çözdüler. Semerin üstünde çuvalı sıyırıp heykeli gösterdiler.

— Abuu... dedi Yarbay Dayı. Yüzü çözülüverdi. Bir tuhaf oldu. Atın üstünden eğilip eliyle yokladı. Kaldırmaya çalıştı, kaldıramadı.

— Altın be, dedi. Som altın... Vay canına! Nerede buldunuz la bunu? Hay kurban olduğum... Nasıl da yanıyor yavu? Nerede buldunuz Seyit yeğen, ha?

— Bulduk işte Dayı. Allah yardım etti, bulduk...

Bir yandan çuvalı bağlıyordu.

— Ben biliyordum zati bulacağımı. Rüyama girdiydi. Sakallı bir dede dediydi.

— Len nerede buldunuz, bi deyiverin hele? Bu köyde benim aramadığım yer kalmadı yavu, tüü... Nerede buldunuz?

— Kısmet bizimmiş dayı. Derede bulduk.

— Derenin neresinde?

Rüstem'le Seyitali bakıştılar.

— Yumru tepede, dedi Seyitali. Harman yerlerinin altında.

— Bak sen? Köyün altında?

— He.

— Allah Allah! Peki başka şey çıkmadı mı?

Seyitali çabukça yanıtladı,

— Yok. Bu çıktı işte.

— Vay canına! Allahın işine bak. İyi be. Ben oraları kaç kez elden geçirdim. Nasip demek...

— Öyle.

Çuvalı bağlamışlardı.

— Dâh hadi!

— Neyse, sürün bakalım. Hayırlı olsun. Hayrını görün. Eğer becerebilirsek çok para eder bu. Dediğin gibi, doğru Ankara'ya götürelim. Bizim vekil Memduh Beyi bulalım. O nereye satılacağını bilir. Aldanmayalım. Dâh deyin hadi!

Seyitali cevap vermedi. Düşündü. "Olmazsa ona da gösteririz." dedi kendikendine. "İyi olur belki. Ne de olsa bizim adamımız. İdris Öğretmenle Müfettiş Kadri Beyin dediği belki doğrudur. Kim çok para verirse ona satarız, öyle ya? Corc ehbabım bubamın oğlu değil ya?"

Hayvanları sıkıştırdılar. İyi yol alıyorlardı.

Ovaya inince kar durdu. Samsun yoluna çıktılar. Geniş asfalt yoldan sık sık arabalar geçiyordu. Kocaman kamyonlar, burunsuz uzun otobüsler... Yanı başlarından vızırttak kayıp geçiyor, kaşla göz arasında uzaklaşıp gidiyorlardı.

— Ah şimdi birinin içinde olsak, dedi Seyitali. Akşama Ankara'ya varırdık.

— Gene varırız. Sürün hele!

Boş eşeğe değişerek biniyorlardı. Geniş ovanın ortasında yol bitmek bilmiyordu.

Yarbay Dayı yamçının altında kırçıl sakallı yüzüyle düşünüyordu.

Atı sürüp gitmiyordu nedense. Yanlarından ayrılmak istemiyordu. Bir aralık başını salladı. "Cık cık cık..." yaptı kendi kendine. "Neyse," dedi. "Gene de yaparız bir şeyler? yolunu buluruz. Memduh Beye bir göz kırpıp. Memduh Bey ehbabımız. Dur bakalım hele..."

Döndü,

— Yeğenler, dedi. Biriniz Ankara'ya gitmeseniz olmaz mı? Biz iki kişi gitsek? Bu hayvanlar kasabada ne olacak?

— Hana bırakınız Dayı, dedi Rüstem. Parasıyla değil mi, hancı bakar.

— O da doğru ya. Belki Ankara'da işimiz uzar. Belki İstanbul'a kadar gitmek gerekir. Hiç belli olmaz. Ben derim ki, alacağınız para nasıl olsa ortak. Benimle biriniz gelin, yeter. İki kişiyle daha kolay hallederiz.

— Yok Dayı, ben de gelirim, dedi Rüstem.

Yarbay Dayı kızdı, ama belli etmedi. Olmazdı şimdi. Üstelerse, "sen gelme!" deyiverirlerdi.

— Siz bilirsiniz, dedi. Ben yanıma iki yüz lira aldım. Üçümüze kaç gün yeterse gezer dolaşırız. İşi halletmeye çalışırız. Benim maksadım, şunu en pahalı yere satmak. Size iyilik etmek. Değilse aldatırlar adamı. Hele böyle işlerde yanında aklı eren birisi olmazsa.. Dee sulu dereye götürürler de susuz getirirler. Siz beni dinleyin. İkiniz de yeğenimsiniz. Akrabamdan ileri severim sizi. Sözümden dışarı çıkmayın. Memduh Bey bizim vekilimiz. Hem de benim ehbabım ki kardaştan ileri. O bizi aldatmaz, imkânı yok.

— Ben de tanırım canım, dedi Seyitali. Benim de ehbabım. Bana her zaman çay ısmarlar.

— Ha işte, tamam. Ondan bize zarar gelmez. Gider buluruz. Deriz, "Böyle böyle Memduh Bey. Bu malı nereye, kime satalım? Değeri nedir? Düş önümüze, bu işimizi hallet." Olmazsa üç beş yüz ona da veririz.

— Veririz canım, ne olacak? Yakalatmadan, ütülmeden satıversin de...

— Yakalatmaz, imkânı yok. Koskoca vekil. Polisler onu görünce selâma durur.

— İyi be, dedi Rüstem.

— Hadi, dâh deyin, çabuk gidelim!

İki yanda kasabanın bağları başlamıştı. Ağaçlar, boş sebze karıkları kar altındaydı. Dalların arasında küçük kuşlar uçuyorlardı. Seyitali baktı, "Hey bee..." dedi, "bugünleri de gördüm ha? Allah!..." İçinden bağırmak geliyordu. Kendini zor tutuyordu.

Arkadan koca bir kamyonun gürültüsü duyuldu. Kulakları sağır edecek gibi korna çaldı. Tekerleklerinden erimiş karlar sıçratarak hızla geçti gitti. Gürültüsü korkunçtu.

— Vay gâvurun malı vay, dedi Rüstem. Yerleri sarsıyor be.

— Ya gürültüsü? Dayanılır mı buna?

— Kaç liradır bunlar?

— Kim bilir? Yüz bin, yüz elli bin belki.

— Emme günde bin lira kazanır bu, dedi atın üstünden.

— Ya?

— He ya. Bizim köyün malını yüklesen götürür. Baksana ne kadar böyük? On beş tonluk var ellâm.

— Alalım mı bundan bi tane?

— Ne olacak?

— Yük taşırız yavu. Her gün bin lira kazanmak kötü mü?

— Cık, yaptı Yarbay Dayı. Dilinden dişinden anlamadığın şeye yanaşmayın. Yarın bir yeri bozuluverir, kalır ortada. Yahut bir dereye uçar, tamam. İşin yoksa dövün gayri.

Sustular. Herkes kendi içinde düşünmeye başladı.

"Neme gerek elin kamyonu otobüsü canım? Ben altı kahveli dükkânlı bir ev aldım mı, yeter. Altını kiraya vererim, üstünde otururum. Olmazsa dükkânı kendim işletirim. Çay, şeker, sigara... Oh tamam, keyfime bakarım."

Seyitali böyle düşünüyordu.

"Elimize ne geçecek acaba? Şöyle elli altmış bin geçiverse, heee... Eniştenin tarlayı alırım, hiç gözünün yaşına bakmam. Halim'i de çıkarırım aradan. On bini verdim mi razı olur ki, bi de bayılır. Koca bi çiftlik olur bağdüzünde. Hele bitişikteki Selim'i de çıkarırsam, ohooo... benden iyi kimse olmaz köyde. Ula hadi bakalım."

— Dââh!

Gakçı Rüstem eşeği sopaladı. Yüzü keyifliydi.

Yarbay Dayı bıyıklarını kemiriyordu. Gözünü atın kulak-

larına dökmüşti. "Önce Memduh Beyi yalnız görüp konuşmalı. Bi otuz kırk bin ayarlamalı. Sonra da ne derlerse gayri... 'Hissemi isterim yeğenler' demeli. Bu hep altınsa en azdan yirmi, otuz kilo gelir. Dee... Çok para eder. Vay hınzırlar vay! Nasıl da denk getirmişler? Zamanında biz buluverseydik, zengin olduk gittiydi. Görünün mü olanı, tüh!"

Kasabaya girmişlerdi.

— Bana bakın, dedi Yarbay Dayı. Taksi tutarsak, şüphelenirler. Hem de çok para isterler. Gelin otobüsle gidelim.

— Bu yükünüz ne derlerse?

— Ee işte o kötü. Keşke kuru ota filan sarsaydık. Hapishanede hısmımız var, ona yiyecek götürüyoruz derdik.

— Olur emme...

— Korkmayın, bir şey olmaz. Yalnız belli etmemeye bakın.

— Dayı, hiç değilse cip tutalım. Otobüste bunu anlarlar.

— Olur, tutalım. Siz bilirsiniz... Yalnız şöyle soğuk durun biraz, çuvala bakıp durmayın, şüphelenmesinler...

— İyi.

— Hadi hayırlısı bakalım.

Hayvanları hana sürdüler .Büyük kapının önüne varınca,

— İndirin, dedi Yarbay Dayı. Şöyle bi kıyıya koyun. Biriniz hayvanları yerleştirin. Ben gidip cip tutayım.

Acele acele yürüyüp gitti.

Seyitali çenesiyle, "Götür" işareti yaptı. Kendisi çuvalın başında beklemeye başladı. Mahsustan ıslık çalıyor, çuvala bakmıyordu. Duvarın kıyısına uzatıvermişti. Bir köşesi çamura değiyordu.

Gelip geçenler hiç bakmıyorlardı. Herkes kendi

havasındaydı. Seyitali epey uzaklıktan göz ucuyla bakıyordu. Bir sokak köpeği geldi, çuvalı kokladı, sonra arka bacağının birini kaldırıp işedi.

Seyitali gördü, aldırmadı. Kafasını iki yana salladı. "Hayırdır inşallah," dedi. "Bunda da bi hayır var belki."

Hancı İzzet Ağa karşıdaki kahvede çay içiyordu. Göreklili müşterileri gördü ama, aldırmadı. "Ahırı bilirler, girsinler hayvanlarını ağlasınlar." dedi. "Yalnız o herif niye dikilip kaldı orada? Çuvalını niye içeri almadı?" Çay bardağını masaya bırakıp cama vurdu, Seyitali baktı.

— Gir içeri gir, bekleme. Aha şimdi geliyorum.

Seyitali başını yukarı doğru salladı.

— İyi ya, üşümeye heveslisin demek. bekle bakalım.

Yeniden çayını yudumlamaya başladı.

"İflahın kesilmiş zati. Şunun üstüne başına bak... Köylü olmak zor cnaım."

— Elbet zor, dedi birisi. Ya kolay mı sandın?

İzzet Ağa döndü, söyleyen de köylüydü.

— Kim bilir ne dertleri var? Bu kışta kıyamette keyiflerinden mi gelirler kasabaya?

— Sen niye geldin?

— Hastam var. İğne vurdurmaya getirdik. Bir dakikalık iş için üç saatlik yolu teptik. Bi de gitmesi var şimdi.

— Zor...

— Bi iğne vuran adam yok mu yavu köyde? dedi yanındaki.

— Yok. Nerden olsun?

— İyi valla.

— Neresi iyi bunun? İyi olur mu?

— Şey, yani kötü demek istedim.

Hancı İzzet Ağa yeniden dışarı baktı. Öbür Görekli de hayvanları bağlayıp gelmişti. Duvarın dibinde dikiliyorlardı. Yüzleri kapkaraydı. Bir de üşümüşlerdi belli ki.

— Ula gelin birer çay için bari, ne dikilirsiniz orada?

Pencereye vurup, işaretle çağırdı. Seyitali başını kaldırdı gene.

— Paraları yok ellâm. Fakırlar baksana, üst başlarından belli.

— Çay paraları da mı yok gayri?

— Olmaz olmaz kardaş, ne edeceksin?

— Vardır. Sen onların öyle durduğuna bakma. Kirli çıkınlarda saklarlar paraları.

— He. Seni beni de satın alırlar.

— Yok canım, lâf! Baksana adamların haline, açlıktan tükenmişler.

— Yemeyi bilmezler de ondan.

Yanlarında oturan köylü susmuştu. Konuşmaları dinliyor, acı acı gülümsüyordu.

— Bak bu zengin işte, dedi Hancı İzzet Ağa. Buna Göreklili Yarbay Dayı derler.

Hep dışarı baktılar. Öbürlerine çabuk çabuk bir şeyler söylüyordu. Sonra İzzet Ağa'yı çağırdı.

— Hımm... Herifin bir derdi var emme, ne bakalım?

Boş bardağı bırakıp yürüdü.

— Nerdesin be İzzet Ağa, gel hele. Bak ne diyeceğiz sana.

— Buyur. Hoş geldin.

— Buyurduk.

Koluna girip kıyıya çekti.

— Biz acele Ankara'ya gidiyoruz İzzet Ağa. Bi işimiz var. Şu parayı al. Hayvanlara iyi bak. Yemini samanını ver. Geç kalırsak köye yollayıver, olur mu? Biz belki iki üç güne kadar geliriz. Belki de uzar.

İzzet Ağa on liralığı aldı.

— Olur, dedi. Peki.

"Ankara'ya niye gidiyorsunuz?" diye sormadı. Sorsaydı Yarbay Dayı karşılığını hazırlamıştı. "Mahkemede işimiz var, bizim milletvekilini göreceğiz" diyecekti.

— Benim heybe ile yamçıyı da sakla İzzet Ağa. Gelince alırım. Hadi eyvallah. Alın şunu uşaklar, yürüyün! Çabuk olun!

Çuvalı Gakçı Rüstem'in omuzuna kaldırdılar. Birisi önden, birisi arkadan, peşpeşe yürüdüler. Hiç kimse kuşkulanmadı.

Şoför Burun Ömer'in cipi hükümet meydanında bekliyordu. Eline bir üstüpü parçası almış, sağını solunu siliyordu. Kapıyı açtı,

— Buyurun, dedi.

Seyitali ile Rüstem arkaya oturdular. Çuvalı aralarına aldılar. Yarbay Dayı, şoförün yanına geçti,

— Sür Ömer Efendi oğlum, dedi. Bizi Ankara'ya bir an önce ulaştır. Ha göreyim seni. İşimiz ivedi.

Burun Ömer direksiyona geçip ellerine tükürdü.

— Ulaştırırım Allah'ın izniyle, dedi. Siz gönlünüzü serin tutun.

Motoru çalıştırıp marşa bastı.

— Hadi bakalım uğurlar ola.

— Uğurlar olsun.

Seyitali usulca çuvalı yokladı. Heykelin başını sıktırdı.

—25—

Seyitali'nin karısı Dudu Kadın sabah erkenden uyanmış, kocasının gelmediğini görünce bir daha uyuyamamıştı. "Nerede kaldı bu adam? Nereye gitti acaba?" diye söylenip duruyordu. Bir iki kez pencereye gidip baktı. Her yer kar altındaydı.

— Yaşamıyasıca! dedi. Gene nerelere gidip kayboldu? Başına bir iş getirecek. Bu soğukta define mi aranır? Akılsız adam...

— La Kerim! diye oğlanı sarstı. Kerim, kalk hele oğul! Buban gelmedi, bi bak gel, kalk!

Çocuk, "Hığğ..." diyerek arkasını döndü. Uyanamadı.

— Kalk ulaa! Buban gelmedi diyorum, kalk! Sabah oldu.

Kerim hiç kımıldamadı.

Kadın tekrar pencereye gidip, Yirik Habip'in evine doğru baktı. Gene onunla mı gitmişti acaba? Nereye gitmişlerdi?

Yirik Habip'in evi yağan karların gerisinde belli belirsiz görünüyordu. Kapısı örtüktü. Hiçbir kımıltı yoktu. "Bir koşu gidip sorsam," diye düşündü. "Ayıp olur mu? Daha pek erken. Hele ortalık az daha ışısın."

Odun getirip sobayı yaktı. Üstüne tencereyle su koydu. Odunlar çıtırtıyla yanmaya başladılar.

Dudu Kadın oturup gözlerini sobanın kapağına dikti. Bir yandan düşünüyordu. "Bu adam deli. Aklını taktı bu işe. Çoluk

çocuğum ne olur demiyor. Hiç düşünmüyor orasını. Başına bi iş gelirse ben ne ederim? Nasıl büyütürüm bu çocukları? Deli..."

Dönüp baktı, oğlan yorganı açmıştı. Uzanıp örtmek istedi. Kerim birden doğruldu. Hiç konuşmadan doğruca dışarı gitti. Sıkışmıştı demek.

— Omuzuna bir şey al, üşürsün.

Dinlemedi.

— Bu da deli. Bubasının oğlu, ne olacak?

Biraz sonra,

— Ana, bubam gelmedi mi? diyerek girdi.

— Gelmedi. Hadi giyin de Habip emmingile bi sor da gel. Neredelermiş, nereye gitmişler, öğren.

— Gene onunla mı gittiler?

— Başka kimle gidecek?

— Dün Gakçı Rüstem emmiyle konuşuyorlardı da?

— Onlara da sor hadi. Çabuk ol. Hiç gözüme uyku girmedi. Başlarına gene bi iş mi geldi, ne oldu? Böyle geç kalmazdı...

— Olur, sorayım.

Ağır ağır giyindi. Şimdiden erkeksi bir davranış vardı tavırlarında. Babasına benziyordu.

— Ha oğlum, çabuk ol. Onlar da bilmiyorsa, dayıngile habar verelim de aramaya çıkalım bari. Başına bir iş gelmiş olmasın...

Kadının yüzü endişeliydi.

Kerim lâstik ayakkabılarını giyip çıktı.

Sabah olmuştu ama, sokaklarda henüz kimse görünmüyordu. Karlara bata çıka Habip'in evine vardı. Kapıyı vurdu. Habip kendisi açtı. Başında kara takke vardı. Dudakları

kıpırdıyor, dua okuyordu.

— Emmi, bubam sizde mi? Eve gelmedi de, anam bi sor, dedi.

Habip'in gözleri büyüdü. Dua okumayı bıraktı.

— Gelmedi mi? dedi.

— Yok, gelmedi.

— Hımm... Gömü aradılar öyleyse. Ben gitmedim oğlum, bilmiyorum. Ben evdeydim. Buban, Rüstem'le gitti ellâm. Dün onunla konuşuyorlardı. Onlara sor.

— Peki.

Dönüp yürüdü. Yirik Habip arkasından baktı. "Daha gelmemişler. Ya buldular, ya da ... başlarına bi iş geldi. Hımm..." Dudaklarını bükerek içeri girdi. Ama rahat edemedi. Tekrar çıkıp baktı. İbiş'in Ali de damdaydı. Yan yan evi gözetliyordu. Habip emmiyi görünce duruşunu değiştirdi. Emre hazır bir tavır takındı. "Çağır da geleyim" der gibiydi. Yirik Habip görmezden geldi, tekrar içeri girdi.

"İt oğlu it.. Dürzü! Gözünü evden ayırmaz oldu. Ele şan edecek bizi. Rezil!..."

İbiş'in Ali evin köşesinde Kerim'i görüverdi,

— Ne o la? dedi. Nereden geliyon?

— Habip emmigilden.

— Ne ettin Habip emmigilde?

— Hiç... Bubam eve gelmedi de, bubamı sordum.

İbiş'in Ali merak etti,

— Nerede buban? Gömü aramaya mı gitti?

— He.

— Nereye?

— Bilmiyorum.

Düşündü,

— Kiminle gitti la?

— Belli değil.

— Ben biliyorum. Rüstem'le gittiler ellâm. Dün onunla konuşuyorlardı.

Kerim, Rüstemgilin eve doğru yöneldi. İbiş'in Ali de geriden onu kovuşturdu. Uzakta bekledi. Çocuk dönerken önüne çıktı,

— Ne oldu la? dedi. Neredeymiş Rüstem?

— Dereye oduna gitmiş.

— Oduna mı gitmiş, bu karda oduna mı gidilir?

— Ayşa diza öyle dedi. Eşekleri aldı, oduna gitti dedi.

— Ket dürzü! Yalan söyledin.

— Valla öyle dedi.

Yürüyüp gitti. Kar durmuştu. Köyde bir kımıltıdır başladı. Gidenler gelenler çoğaldı. Delikanlılar karşıdan karşıya kartopu oynadılar. İbiş'in Ali dükkânın önüne kadar vardı. Ne var ne yok, anlamaya çalıştı. Bir şeyler olduğunu sezinliyor ama, çözemiyordu. Kimse birşey bilmiyordu. Baktı olmayacak Celâl'e yanaştı,

— Habarın var mı ağa, dedi Seyitali bu gece gene gömü aramış?

— Deme, nerede?

— Bilmiyorum. Daha eve gelmemiş.

Dükkâncı Celâl düşündü,

— Kimle aramış?

— Gakçı Rüstem'le. Rüstem'in karısı, "Sabah oduna gittiler" dedi.

Celâl gözlerini kıstı,

— Ula dur hele, iş büyüyor gibi. Sen muhtarı buraya çağır. Yürü, çabuk gelsin! "Önemli" de.

Dükkânın ortasında düşündü kaldı. "Yarbay Dayı sabah erkenden niye kasabaya gitti? Gideceğini dün niye demedi?.. Seyitali dün taze pil aldırdı... Gece define aradılar. Sabah erkenden oduna gittiler?... Var bunda bir iş..."

Dükkânı kilitledi. Elindeki anahtar zincirini koparacak gibi çekip duruyordu.

Yarbay Dayı'nın evine doğru yürüdü. "Ula bir şey buldular da habarımız mı yok? Bu köyde benden habarsız ne olur? Dur seen..."

Kapıyı vurdu.

— Kim o? dedi bir kadın sesi.

— Aç abla, benim.

Yarbay Dayı'nın karısı hısımı olurdu. Kapıyı açtı.

— Ağa kasabaya niye gitti abla, doğru söyle?

Kadının gözleri büyüdü,

— Ne biliyon kasabaya gittiğini?

— Biliyorum, gördüm.

Kadın ne diyeceğini şaşırdı,

— Şey Celâl... Tembih etti, diyemem.

— De abla, oh ablam. Bir şey yapacak değilim. Gitti gayri.

— Bilmiyom, işi varmış.

— Sabah mı karar verdi?

— He.

— Size kim geldi sabahleyin?

Kadın güldü,

— Gakçı Rüstem...

— Tamam. Ne dedi Dayı'ya?

— Bilmem. Beni dışarı çıkardılar. Kendileri konuştular.

— Anladım...

Başını sallayarak yürüdü.

— Benden duymuş olma Celâl. Olur mu? Pek sıkı tembih etti.

— Olur olur. "Ne buldular acaba? Nerede buldular? Gördün mü olanı, kaçırdık. Tüh!..."

Koşar gibi yürüyordu. Canı sıkkındı.

"Nasıl habarımız olmadı be? Vay hınzırlar vay! Ata binip arkalarından sürsem?..." Başını kaldırıp güneşe baktı. Güneş bulutların arkasında epey yükselmişti. "Ohoo, kuşluk zamanı oldu. Yetişilmez gayrı, vardılar varacakları yere. Belki doğruca Ankara'ya gittiler. Kötü oldu bu iş. Ula Seyit, ula Rüstem... Bana gelmeyin de Yarbay Dayı'ya gidin, alacağınız olsun. Ben de verirdim para. Beş yüz isteseniz verirdim. Tüh! Arada yolumuzu bulacaktık, kaçtı... Uçtu keklik. Acaba ne kadar buldular? Bir küp falansa yanarım. Çok yanarım. İhbar etmeli deyyusları! Yakalatmalı!..."

Dükkânının önüne gelmişti. Kilidi kırar gibi hırsla açtı. Bir tekme vurdu kapıya.

— Alçaklar! diye söylendi. Yedirmem onu size!

Arkasından Muhtar yetişti,

— Ne o Celâl, hayrola?

— Sen uyu bakalım koca Muhtar, uyu!

— Ne var, ne olmuş?

— Elin oğlu defineyi buldu da Ankara'ya ulaştı bile.

— Ne definesi? Kim buldu?

— Ne definesi der hâlâ.

— Söylesene be, kim buldu?

— Seyit'le Gakçı Rüstem. Gece bulmuşlar. Sabah da erkenden... (Parmaklarını şaklattı) Yallah!... Şimdiye varmışlardır bile.

— Nerede bulmuşlar?

— Ne bileyim? Sen bu köyün muhtarısın, sen bilmeyecen de ben mi bilecem?

Muhtar gittikçe kötü oluyordu.

— Kim dedi yavu? Nereden habarın oldu?

— Gel...

Dükkândan çıktılar. Köyün içine doğru arka arkaya yürüdüler. Karlara bata çıka gidiyorlardı. İkisi de telâşlıydı.

— Bu karda feyilleri neymiş yavu? Kış günü define mi aranır?

— Aranır elbet, niye aranmasın? Kurt dumanlı havayı sever.

— Nerede aramışlar peki?

Celâl kızdı, "Ananın örekesinde!" diyecekti, vazgeçti.

— Az dur, anlarız şimdi.

Seyitali'nin kapıyı vurdular. Dudu Kadın sıçrayıp koştu, yüreği ağzına geldi. Kapıyı açınca daha çok heyecanlandı.

— Amanın bir şey mi oldu yoksa? Nerede Seyit?

Çocuklar da arkasından bakıyorlardı. "Bubam, bubamm!.." diye ağlamaya başladı birisi.

— Durun yavu, ne oluyor? diye azarladı Muhtar. Biz bubanızı sormaya geldik. Nerede o?

— Bilmem ağam. Gelmedi daha. Akşamdan beri yok. Başlarına bir iş mi oldu yoksa? Siz bilmiyonuz mu?

— Bilmiyoruz. Nereye gittiydi?

— Biz de bilmiyoruz. Aldı kazmayı küreği, gitti.

— Hımm... Kimle gitti?

— Biz, gene Habip Ağa'yla gitti biliyorduk. Sabahleyin oğlanı yolladım, o gitmemiş.

— Allah Allah, deli mi bu adam yavu? Kendi başına, bu kış günü...

— Gel, dedi Celâl. Anlaşıldı.

Muhtar'ı kolundan çekti.

— Sen merak etme abla. Define bulmuşlar. Sabahleyin kasabaya götürmüşler. Hiç merak etme.

— Nee? Öyle mi? Sahi mi bu?

Dudu Kadın'ın gözleri büyüdü. İnansın mı, inanmasın mı, bilemedi.

— Sahi mi diyon kardaş? Nereden duydun, Allahasen?

— Dur hele. Gerisini sonra söyleriz.

Köşeyi dönüp gözden kayboldular. Hızlı hızlı yürüyorlardı.

Kadın heyecan içinde kapının önünde dikildi kaldı. Çocuklar kafaları kaldırmış, analarına bakıyorlardı. Ne olduğunu anlamamışlardı.

Celâl, Gakçı Rüstem'in kapıyı vurdu.

— Hoo Rüstem. Aç hele, aç!

— Rüstem yok, dedi karısı içerden.

— Nerede, aç hele?

Kadın usulca açtı. Ağzı yüzü sarılıydı.

— Oduna gitti sabah erkenden...

— Ne tarafa gitti?

— Bilmem, gitti işte.

— Odununuz yok mu e?

— Var biraz.

— Ee?

Kadın ne diyeceğini bilemedi. Bir şeyler sakladığı belli oluyordu. Yüzü endişeliydi.

— Gece evde miydi Rüstem?

— He, dedi kadın usulca.

— Doğru söyle!...

Kadın yutkundu,

— Doğru söylüyorum, kardaş.

Muhtar "gidelim" işareti yaptı. Dönüp yürüdüler. Köşeyi dönünce karşılıklı dikilip kaldılar. İkisi de düşünceliydi.

— Yalan söylüyor bu orospu.

— He.

— Tüh! Bağıra bağıra gitti define. Kaçırdık!

— Gel hele, nerede buldular, orayı bari görelim.

Dereye aşağı yürümeye başladılar.

— Bulunur mu şimdi, kar örtmüş baksana?

— Gel hele, gel!

Sonradan yağan kar, eşek izlerini iyice örtmemişti. Hafifçe belli oluyordu.

— Bak işte buradan gitmişler, gel.

Peş peşe yürüdüler. Dikkatle izlere bakıyorlardı.

— Tamam, dedi Celâl. İki eşek, bir de adam izi. Rüstem bu.

— He, burdan gitmiş. Tamam...

Kovuşturarak dereye aşağı indiler. Her yer akpak kar altındaydı. İnsanın gözü kamaşıyordu. Bir yere varınca Muhtar, kafayı kaldırıp baktı,

— Aha! dedi. Gördün mü, bak?

Tepenin güney yamacındaki taze toprak kazıntısını gösterdi. İkisi birden koştular. Taze karlara bata çıka tepeye tırmandılar.

— Ula... Burası be. Burayı kazmışlar!

— He... Bak şu delikten içeri girmişler.

— Ne buldular acaba?

— Dur, şimdi anlarız, gel...

Arka arkaya delikten içeri girdiler.

— Ula karanlıkmış, kibritin var mı?

— Var. Yürü sen...

Muhtar önde, ıkılayarak sürünüyordu.

— Vay deyyuslar vay! Nasıl bulmuşlar da girmişler buraya? Of...

El yordamıyla taş duvarı buldu.

— Aha şurdan girmişler bak. Ver kibriti.

Kibriti alıp yaktı. İleri doğru tuttu.

— Ulaa, burası kocaman mağara be.

— Gir hele içine.

— Nasıl gireyim, derin...

— Sark aşağı doğru. Belki bir şeyler buluruz, çabuk!

— İyi. Dur öyleyse.

Muhtar tısılayarak arkasını döndü. Karanlıkta kolunu bacağını taşlara vuruyor, uğraşıp duruyordu.

— Hah, şimdi işte...

Usulca sarktı. Ayağı yere değince,

— İyi bari, dedi. Ben daha derin sanıyordum. Gel...

Kibriti çakıp baktı.

— Allah Allah, burası oda gibi yer yavu.

Ayağının dibindeki kemikleri gördü:

— Heee, mezar burası Celâl.

— Öyle mi?

Celâl de inmişti. Yeni bir kibrit çakıp baktılar.

— Bak, ayak izlerini gördün mü? Tozların içinde...

— He. Çok tozlu be, ne bu?

— Bak şurası ayrı bir bölme, gel.

Mermer taşın arkasına baktılar. Tozların içinde karmakarışık izler vardı.

— Aha buradan almışlar, bak.

— Ne almışlar?

Tekrar kibrit çaktı, büyük küpü gördü.

— Ulaa, bu dolu muydu acaba? Eğ hele şunu...

Eğip baktılar. Boştu. Kibrit çakıp içine tuttular.

— Vay canına, dedi Celâl. bu doluymuş herhalde. Burayı boşaltmışlar, bak?

— Belki başka şeyler de vardır. Şu izlere baksana?

Bölmenin içindeki karışık şekillere, el izlerine ince ince baktılar.

— Gördün mü?

— He.

— Define buradaymış Celâl. Çok bulmuşlar valla, öyle görünüyor.

— Vay canına!

Kibrit söndü. Karanlıkta durup düşündüler. Sonra Muhtar bir kibrit daha yaktı,

— Nasıl bulmuşlar burayı yavu? Nasıl akla gelir?

— Kimbilir?... Kaçırdık bir küp altını. Tüh!

— Ne yapalım şimdi?

— Bilmem.

Bir kibrit daha çaktı.

— Hele bi iyice bakalım yavu, belki bize de kaldı bir şeyler?

— Bırakırlar mı hiç? Ne hınzırdır o Seyit denen dürzü? En sonunda buldu işte. Zengin oldu.

— He...

Sağa sola baktılar. Her taraf toz içindeydi. Boz bir rengi vardı mağaranın.

— Dur hele, bi gelen var ellâm.

Susup dinlediler. Gözleri karanlığa alışmıştı. Delikten içeri hafif bir ışık sızıyordu. Bir aralık delik tıkandı. Sesler duyulu-

yordu.

— Aha buradan girmişler emmi. Tamam. Bulmuşlar valla. Vay be!

— Dcme la. Gir bakayım hele nasıl yer?

— Karanlık emmi.

— Olsun canım, gir. Korkma hadi. Ben de geliyorum, gir.

Delik açılıp tekrar kapandı.

— İbiş'in Ali, dedi Muhtar. Şunları bi korkutalım mı?

— Öbürü kim?

— Habip'in sesi ellâm.

— Odur he. Başka kim olacak?

— Gir hele, gir! Bcn de geliyorum korkma. Görelim bakalım içeride ne var?

Delik tekrar tıkandı. İçerde göz gözü görmez oldu. Muhtarla Celâl birer kıyıya dikilip beklediler.

İbiş'in Ali tısıl tısıl geliyordu.

— İçerde hiçbir şey görünmüyor emmi, karanlık.

— Elinle yoklayarak git bakalım.

— Yokluyorum, taşlar var.

— He. Mezar demek?

Başını delikten içeri sarkıttı. Elleriyle duvarı yokladı.

— Boşluk var emmi. Derin hem de. Kuyu gibi.

— Ha orası demek. Gir bakalım. Belki bize de bir şeyler bulunur.

— Nasıl gireyim? Çok derin...

Sesi bozuktu. Korkuyordu herhalde. Muhtar ağzını eğdi, birden,

— Aiyyaaiyyaiyaa!... diye inceli kalınlı tuhaf seslerle bağırmaya başladı. Öbür yandan Celâl de katıldı buna. İçerisi gürültüyle doldu. Hiç insan sesine benzemiyordu sesleri.

İbiş'in Ali birden geri çekilmek istedi, çekilemedi. Başını taşa vurdu.

— Huhuhu... diye soluğunu koyverdi. Karanlıkta gözleri kaydı. Sonra kendini bırakıverdi. "Pat!" diye bir ses duyuldu. Ayaklarının dibine yığılıverdi.

Muhtarla Celâl önce bir şey anlamadılar. Gülüştüler.

— Kibriti yak hele, korktu herhalde.

Muhtar kibriti çakıp baktı.

Ali tozların içinde yatıyordu. Yüzü yere yapışmıştı. Omuzundan tutup çevirdiler. Ağzı bir tuhaf eğilmişti. Hiç kendinde değildi.

— Ula Ali! Alii!.. diye sarstı Muhtar. Alii! Biziz la, korkma, kalk!... Hay Allah, ne oldu çocuğa be? Ali, oğlum kendine gel, kalk!

— Hiğğ... diye inliyordu Ali. Tozlara batmış ağzı köpükleniyordu. gözleri korkuyla açıldı, sonra örtüldü. Gözlerinin karaları da yana eğilmişti.

Muhtar tekrar kibrit çaktı.

— Ula ağzını düzelt şunun, niye öyle oldu?

Celâl ne edeceğini şaşırmıştı.

— Al sen yak kibriti hele.

Celâl kibrit yakıp tutu. Muhtar, Ali'nin çenesini büküp düzeltmeye çalıştı. Yumuşacıktı çenesi. İstediği tarafa gelip gidiyordu.

— Allah Allah... Şuna bak yavu, hamur gibi oldu.

Kibrit söndü. Dikilip kaldılar.

— Ne edeceğiz e?

— Dışarı çıkaralım.

— Habip! Habip la!...

Habip delikte pısmış kalmıştı. Deminden beri dinliyordu sesleri. Başını kaldırıp,

— Hee, dedi.

— Gel la, kim var orada? Ali bayıldı.

— Sen kimsin?

— Hay Allah, tanıyamadın mı?

Seslerinden tanımıştı ama, gene de soruyordu.

— Gel hele, ne yapacağız bunu?

— Dışarı çıkaralım.

— Nasıl çıkaracağız? Gel de biraz oku, belki düzelir.

— Biraz su olsa, dedi Celâl.

— Sahi be. Dışardan kar getir Habip! Çabuk ol!

Habip geriye geriye süründü. Bir topak kar alıp getidi. Delikten uzattı,

— Alın.

— Gel sen de. Korkma! Atla içeri.

Muhtar tekrar kibrit çaktı. Ali'nin alnına, yüzüne kar sürdüler. Tozlar kapkara çamur akıyordu. Ali hiç kendinde değildi. Başını salıvermişti. Cansız gibi sağa sola akıyordu.

— Hay Allah, şunun çenesine bak be? Niye eğildi böyle? Habip, dua oku hele kardaş. Çabuk...

Habip başladı. Mırıl mırıl okuyordu. Muhtar el yordamıyla

Ali'nin çenesini düzeltmeye çalışıyordu. Ama düzelmiyordu çene. Kendiliğinden yana kayıveriyordu.

— Tüü... Nereden girdik buraya? Pişman oldum yavu. Çıkalım bari, hadi. Nasıl çıkaracağız bunu?

Habip okumayı bitirdi. Deliğe doğru tırmandı.

— Siz bana uzatın, dedi. Ben çekeyim.

— Nasıl çekeceksin, hiç kendinde değil.

— Baş tarafını kaldırın, bana uzatın.

— Hay Allah, ne terslik be? Gelmez olaydık. Tut Celâl, durma!

— Nereden tutayım, göremiyorum.

— Aha gel şöyle, el yordamıyla tut.

İki yandan tutup kaldırdılar. Başı deliğe gelecek şekilde uzattılar. Kemikler ayaklarının altında ezilip duruyordu.

— Al bakalım, Habip, çek!

— Durun, bırakıvermeyin ha!

Boynundan, omuzundan tutup çekti. Ali hiç kendinde değildi. Ikılıyor, hırıldıyordu. Habip geriye kayarak çekti. Her yanları çamur oldu. Delik genişleyince kucağına alıp çıkardı. Muhtarla Celâl de arkadan geldiler. Onların da üstleri başları batmıştı. Ama üst baş düşünecek halde değildiler. Ali'yi karların üstüne yatırdılar.

— Ulaa, yüzüne bakın yavu, tövbe tövbe... Ne oldu buna böyle? Habip, tut da düzelt şunun ağzını.

Habip korkmuştu. Ne yapacağını bilemiyordu. Aklına dua okumak geldi, bıdır bıdır okumaya başladı.

Celâl de telaşlıydı.

— Yüzüne kar sürelim, dedi. Kar sürün, durmayın!

Ama kendisi bir şey yapamıyor, bir o yana bir bu yana geziniyordu.

Biraz sonra Ali gözlerini açtı. Gözleri korkunçtu. İkisi de ak ak parlıyordu. Sanki karaları yoktu. Biri sağa, biri sola kaymıştı. Ağzı da iyice eğikti. Köpükleniyor, hırıltılar çıkarıyordu.

— Tüh, dedi Muhtar, Tüh! Gitti çocuk. Gördün mü olanları?

Dizlerini dövüyor, ne edeceğiini bilemiyordu. Ali'nin çevresinde dört dönüyordu.

— Ula kimse de yok yavu, ne etsek? Celâl, bir şey yap Celâl!.

— Ne edeyim ben Muhtar? Elimden ne gelir?

— Koş yavu, koş köye!

— Ne yapayım köyde?

— Ne bileyim ben? Yap işte bir şey. Hocayı mocayı çağır. Ula Habip dua oku! Düzelt çocuğun yüzünü. Eğildi yavu. Gözleri de eğildi. Tüüü... Bunun cezası ağır yavu. Vay dürzüler vay! Vay deyyuslar vay! Başımıza iş açtılar gördün mü? Alii! Ula Alii!.. Kalk hele yavrum, kalk! Gözünü seveyim kalk! Kendine gel. Bak ben senin muhtar emminim. Bu da Habip. Kayınpederin olacak, kalk!

Habip yan yan baktı. Kızarak başını salladı. Muhtar gördü bunu,

— Dur yavu, çocuğu iyi edelim hele. Alii, kalk oğlum! Niye korktun, kalk! İçerdeki bizdik be. Adam korkar mı?

Ali zangır zangır titremeye başladı. Ağlamaklı sesler çıkardı.

— Korkma oğlum, bak biziz, bak...

Yüzünü, alnını okşuyordu. Ağzını tekrar düzeltmeye

başladı. Ali hırıltılı seslerle bağırdı. Canı yanıyordu demek. Muhtar bırakıp kalktı,

— Ula ne edeceğiz, söyleyin yavu?

— Köye götürelim, dedi Celâl.

— Öyle ya. Burada ne olacak bu? Doğru, götürelim. Gel Habip, bindir sırtına. Hadi yavrum. Senin hısımın sayılır, gel!

Habip durgundu. Bindirsem mi diye düşündü.

— Gel yavu! Bunu kim getirdi buraya? Sen getirdin. Gidersin okkanın altına bak. Bindir sırtına, bindir de götürelim.

Habip çaresiz önüne çöktü. Muhtarla Celâl, Ali'yi kaldırıp Habip'in sırtına bindirdiler. İki yanından tuttular.

— Yürü hadi. Tutmazsak düşer, biz de tutalım, yürü!

Ali'nin titremesi durmuyordu. Ikılıyor inliyor, anlaşılmaz sesler çıkarıyordu. Bir de kustu Habip'in ensesine.

— Teh, dedi. Tamam! İndirin şunu yavu!

— Yok yok, indirme! Yürü sen. Silivririz, bir şey olmaz. Bir an önce ulaştıralım köye, yürü!

Tepeye yukarı terliyorlardı. Hepsi de bir sıkıntı içindeydi. En çok muhtar telâşlanıyor, ikide bir eğilip Ali'nin yüzüne bakıyordu. Hiç tanınacak gibi değildi.

— Ula ne ödlek şeymiş bu? Bi şaka yapalım dedik, anıı... Hiç ödü yokmuş. Hepten koyverdi kendini.

Celâl temize çıkmak için,

— Ama kabahat sende Muhtar, dedi. Orada öyle şaka yapılır mı? Tuhaf seslerle bağırdın, korkuttun çocuğu.

— Yok yavu, ne bağırdım? Biz içerde konuşuyorduk. Hatta sen bir şey sordun. Onu duyunca... Hortlak sandı demek?

Habip altta yorulmuş terlemişti. Durup yükünü sırtına daha

iyice yerleştirdi. Bir iki nefes aldı. Ali inliyor, ağzından köpükler geliyordu.

— Ali, la Alii! dedi Muhtar. Kendine gel oğlum. Kaldır başını gayri. Ula anası böyle görünce ne eder şimdi? Gördün mü olanları, tüh yavu! Gitmez olaydık be. Dürzü oğlu dürzüler! Bu günü mü buldunuz gömü arayacak? Buldunuz da halt ettiniz. Zati o Seyit denen kudümsüz, uğursuz... Köyde kaç kişinin canını yaktı... Bu çocuk da böyle kalırsa... Katili o canım. Valla o! İnsan düşünmez mi buraya gelen olur. İçeri giren olur. Öyle bırakılır mı? Dürzü!... Koca köyün başına belâ oldu. Hem de püsküllü belâ. En sonunda etti edeceğini. Alii, la Alii! Kalk hele yavrum. Kendine gel. Anan seni böyle görmesin, kalk! Deli olur kadın yavu. Ne edeceğiz şimdi Celâl?

— Bilmem ki, dedi Celâl. İyi olur herhalde. Böyle kalmaz. Kendine gelince iyi olur.

Habip yorulmuştu. Karlara bata çıka yürüyordu. Durup alnındaki terleri sildi. Ağzının içinde homurdanıyordu. "Gören ne der şimdi? Tü... Başkası olsa bir şey değil. Bu oğlanı sırtımda taşımam çok kötü. Hay Allah, nerden gittik? Gidemez olaydık. Kendisi 'gidelim' dedi dürzü!... 'Şu derede aradılar ellâm, dün orayı gösteriyorlardı emmi,' dedi. Ne bileceksin içinde adam olduğunu? Dürzü Muhtar hemen damlamış. Çocuk böyle kalırsa yazık, yazık... Bizim kıza da yazık. Vay kadersizim. Başımıza gelecek varmış, tüü!.."

Köye girmişlerdi. Sarı Osman'ın evi önünden geçerken bir köpek ürdü. Durdu, tekrar ürdü. Bir de uludu sesini uzatarak.

— Ket rezil! Defol...

Muhtar elini kolunu sallayarak köpeği kovdu.

Bir çocuk durup baktı, ne olduğunu anlamaya çalıştı. Kapılar açıldı, örtüldü. Bakışanlar oldu.

Sarı Osman,

— Ne o yavu? diye sordu. Kimi götürürsünüz öyle?

— Hiç canım, sorma. Çocuk korktu, bayılıverdi. Evine götürüyoruz.

— Hangi çocuk o?

— Ali...

Sarı Osman merak etmişti. Arkalarından yürüdü. Biraz sonra başkaları da geldi. Ne oluyor anlamaya çalışıyorlardı. Eve geldikleri zaman kalabalık büsbütün büyümüştü.

Anası, Ali'yi öyle görünce aklı başından gitti. Bağırıp çağırmaya başladı.

— Amaniiin!... Ne bu uşaklaar?!.. Ne yaptınız oğluma... Aliiim! Kara gözlü Aliiim. Nedir bu hallarun!..

Çırpınıyor, saçını başını yoluyordu. Komşular hep toplanıverdiler. Ağlayan, sızlayan, birbirine karıştı. Kimse birşey anlamamıştı. Ne olduğunu herkes birbirine soruyordu. Ali'nin hısımları ablaları dehşet içinde kalmışlar, ağlaşıyor, çırpınıyorlardı.

Muhtar,

— Durun yavu! diye çıkıştı. Bağırmayın hele. Çocuk korktu. Şimdi iyi olur, kendine gelir. Susun!

Ama kimse dinlemiyordu. Ortalık gürültüye boğulmuştu.

Habip baş ucuna oturmuş, sessiz sessiz okuyordu. Yüzü kararmıştı. Kan-ter içindeydi.

— Ula hocaya habar verin, dedi Muhtar. Çabuk olun! Gelsin de okusun biraz. Belki faydası olur.

— Ben söyleyim, dedi Celâl. Kalktı, yürüdü. Dışarı çıkınca başını salladı. "Emme terslik be, tüü. Keşke gitmeseydik. Yazık oldu oğlana."

*
**

Habip'in büyük kızı Fadime kapının önüne çıkıp köye baktı. Aligilin evdeki kalabalığı gördü. Ne olduğunu anlamaya çalıştı. Karayağız yüzü merak içindeydi. Ağlama seslerini duyunca telâşlandı.

— Ana kız, anaa!.. diyerek içeri koştu. Kalk hele bi şey oldu, kalk!

Anası dikiş dikiyordu.

— Ne oldu? diyerek baktı sakince.

— Hele gel, şey... Aligilin evde... Çabuk!

Anası bir şey anlamadan baktı.

— Ne olmuş Aligilin evde?

— Kız ne bileyim, gel de bak hele!

Kadın kalkıp kapıya gitti. Ne olduğunu anlamaya çalıştı.

— Git ana, çabuk ol! Bak gel ne oldu, çabuk!

Fadime telâş içindeydi. Utanmasa kendisi koşacaktı. Yüzü kıpkırmızı olmuştu. Ne edeceğini bilemiyordu.

— Yürü ana, ne olursun, çabuk git!

— Dur kız gideceğim. Kudurdun mu ayol, aa...

— Ana, Ali'ye bir şey oldu ellâm. Ağlıyorlar baksana?

— Ne olurmuş? Az önce bubanla birlikte gittiler ya?

— Gittiler emme, ne bileyim? Bak da gel, çabuk!

Anasını yolladı. Kendisi de komşulara gitti koşarak. Ne olduğunu öğrenmeliydi. Meraktan çatlayacaktı.

— Hasibe abla, Hasibe abla!... diyerek girdi içeri. Ateş almıştı sanki.

Komşu kadın bulaşık yıkıyordu. Elleri tencerenin içinde, dönüp baktı,

— Ne?

— Hasibe ablam çabuk ol! Oh ablam çabuk ol!

— Ne o kız? Delirdin mi? Ne oluyorsun?

— Ali'ye bir şey oldu ellâm. Hep oraya toplandılar. Ağlaşıyorlar. Git bi bak gel. Oh ablam, çabuk ol!

— Aa, ne olurmuş Ali'ye?

— Bilir miyim? Az önce bubamla dereye aşağı gittilerdi. Bir şey mi oldu yoksa?

— Ne olur kız? Bubanla kavga edecek değiller ya?

— Oh ablam, durma! Çabuk git gel. Utanmasam ben gideceğim valla.

— Aa, delirmiş kıza bak! Otur oturduğun yerde. Ben şimdi anlar gelirim.

Ellerini kuruladı. Başörtüsünü alıp yürüdü.

— Ben burada bekliyorum. Çabuk gel, oh Hasibe ablam.

Ama duramadı, bir koşu evlerine gitti. Pencereye eğilip baktı. Kalabalık daha da büyümüştü. Kadınlar ağlaşıyorlardı. Hele birisi saçını başını yoluyordu. Fadime tanıyıverdi, Ali'nin koca halasıydı bu. Başladı kendisi de ağlamaya. Muhakkak Ali'nin başına bir iş gelmişti. Neydi acaba? Ne olabilirdi? Gözlerinden domur domur yaş boşanıyordu. Meraktan çatlayacaktı.

Tekrar Hasibe ablalara koştu. Daha gelmemişti.

— Hay Allah, nerede kaldı bunlar? Niye gelmezler? Ali, Aliii!... Sana bir şey mi oldu yoksa Alii...

Omuzları sarsıla sarsıla ağlıyordu. Sesini koyvermişti. Yerin-

de duramıyor, oradan oraya koşuyordu.

Bir aralık anasını görür gibi oldu. Çabuk çabuk eve geliyordu. Koşup önüne çıktı,

— Ne olmuş ana? dedi. Ne var orada, söylesene?

— Yok bir şey kız. Sana ne oluyor aaa!... Topla kendini. El adama nè der?

— Ali'ye bir şey mi olmuş ana?

— Olmuş ya! Korkutmuşlar. Yüzü gözü eğilmiş. Dürzüler! Define diye olmadık belâları çıkardılar başımıza. Ver şu Kur'anı, buban okuyacak, çabuk ver!

Fadime bir şey anlamamıştı,

— Kim korkutmuş? diye sordu safça.

— Ne bileyim, gömü arayanlar işte. İçerdeymişler. Bubanla Ali de üstlerine varıvermişler...

— Ee?

— E'si işte, içerden bağırıp çağırıp korkutmuşlar. Ali düşmüş bayılmış. Ağzı yüzü eğilmiş.

— Aa!...

— Sen hiç belli etme. Ayıptır. Duymazdan geliver. El adamı tefe alır da çalar, anladın mı? Hiç dışarı çıkma!

Kitabı koltuğunun altına sıktırdı. Kapıyı "şırakk" diye örtüp yürüdü. Fadime odanın ortasında dikildi kaldı. Ne edeceğini bilemiyordu. Gözlerini kapıya dikmiş bakıyordu. Çaresizlik içindeydi. Sonra birden sedire kapanarak ağlamaya başladı. Omuzları sarsıla sarsıla ağlıyordu.

*

**

Ali yer yatağında kıvranıyor, titriyor, anlaşılmaz sesler

çıkarıyordu. Birisiyle boğuşuyor gibiydi. Yüzü tanınmayacak hale gelmişti. Çenesi uzamış, bir yana kaymıştı. Ağzı açıktı. Eğik yanından köpükler akıyordu. Köylüler yatağın çevresine dizilmişler, ne edeceklerini bilemeden bakıyorlardı. Şaşkındılar, susuyorlardı.

— Allah Allah yavu, ne edeceğiz bu çocuğa? dedi birisi. Başını iki yana salladı. Çaresizlik içindeydi. Yirik Habip gözlerini yummuş, bildiği duaları peşpeşe okuyordu.

Biraz sonra karısı geldi, kitabı usulca uzattı. Yirik Habip görmüyor, habire okuyordu.

— Al, diye koluna dokundu.

Aldı. Okumasını sürdürdü. Bitirince kitabı açtı, bu kez de kitaptan okumaya başladı. İleri geri sallanıyor, kendini vererek okuyordu.

Ali'nin anası, halası, ablaları dışarda ağlaşıyorlardı. Sesleri köyü doldurmuştu. Kollarına ikişer kadın girmiş, avuntu vermeye çalışıyorlardı. Ama onlar söylenenleri dinlemiyor, var güçleriyle çırpınıyor, bağırıyorlardı. Ali'nin anası yaşlı bir kadındı, Ali'den başka kimsesi yoktu. Oğlunu öyle görünce dünya başına yıkılmıştı. Korkunç seslerle bağırıyordu. Sesi kısılıncaya kadar ağladı, yas etti.

Köyün adamı hep oraya toplanmıştı. Her kafadan bir ses çıkıyordu. Kimisi, "cin çarpmış" diyordu. Kimisi, "tekkeye çıkarılım" diye ısrar ediyordu.

Öğretmen İdris en son duymuştu. Telâş içinde geldi. Ali'yi öyle görünce, başını çevirip gözlerini yumdu. Yüzü sapsarı oldu. "Ah be, ah be!..." diye söylenerek dışarı çıktı.

Sonra içeri girdi,

— Bekletmeyelim, doktora götürelim... diye inledi.

— Hay yaşayasın yeğenim, dedi Yarbay Dayı şoföre. Böyle giderse sen bizi akşam olmadan Ankara'ya atarsın.

Şoför Ömer hep ileri bakıyordu. İri koç burnu vardı. Belli belirsiz gülümsedi.

— Tabii atacağız Dayı, dedi. Allahın izniyle... Yalnız şu çuvalın içinde ne var söylemediniz bana?

— söyledik ya yeğen, hediye mediye.

— Yok canım, hediyeye benzemiyor. Uzun bir şey.

Yarbay dayı güldü,

— Uzun bir şey hediye olmaz mı?

— Olur, olur da bileyim yani. Bir şoför, arabasında ne götürdüğünü bilmeli, değil mi ya?

Seyitali'yle Rüstem yanyana birbirlerine baktılar. Kendilerini sıkıyorlardı. Onların bu hallerini şoför dikiz aynasından izledi. Büsbütün kuşkulandı, geri dönüp sertçe,

— Yoksa afyon mafyon bir şey mi götürüyorsunuz be? dedi. Söylesenize ne bu?

— Yok yavu, ne afyonu yeğenim, deli misin? Biz öyle yaramaz adam değiliz. İşine bak sen...

Şoför direksiyonu kullanıyor ama, rahat edemiyordu.

— Göreklilisiniz siz, öyle mi?

— He. Bizde afyon ne gezer hemşerim? dedi Seyitali.

— Ne bileyim ben, başka yerden alırsınız. Başım derde girer sonra.

— Yok yok, dedi Yarbay Dayı rahatça. Sen geniş ol, arabanı sür.

— Ee, peki ne o çuvaldaki, söylesenize?

— Hay Allah, aklını taktı yavu. Taş şoför efendi oğlum, taş... Aha bu komşu bulmuş da Ankara'da bir ehbaba hediye götürüyor. Aha dokan bak. Taştan heykel. Uzatın la...

Arkadakiler çuvalı eğdiler. Şoför, -gözü ilerde- yokladı. Heykelin başını sıktırdı,

— Kaçak iş öyle ya?

— Yok yavu, ne kaçağı? Taş kaçak olur mu?

— Olur elbet. Nerede buldunuz?

Hep Yarbay Dayı yanıtlıyordu.

— Tarlada çift sürerken.

— Heykel, öyle mi?

— He...

Şoför dikiz aynasına baktı.

Rüstem başını eğmişti. Yüzü sıkıntı içindeydi. Şoför direksiyonu yana çevirip, frene bastı,

— Açın bakayım yahu, dedi. Şunu bi göreyim.

— Allah Allah, dedi Yarbay Dayı. Sür arabanı yavrum. Niye bakacakmışsın, sana ne?

— Yooo Dayı, ne götürüdğümü bilmem gerekli. Açın göreyim.

Birbirlerine baktılar. Bozuldular. Yarbay Dayı alttan almak istedi. Başını iki tarafa sallayıp gülümsedi,

— Yavu Ömer Efendi yavrum, sen bizi sahiden kaçakçı sandın ellâm. Biz o işleri bilmeyiz. Açın da yoklasın la, uzat elini hadi. Eliyle dokunmadan inanmayacak baksana.

Seyitali, "İyi akıl bu" dedi kendikendine. Çuvalın ipini

çözdü. Fazla aşağı indirmeden uzattı.

— Yokla bakalım, dedi.

Cipin arkası epey karanlıktı. Şoför ömer görmesin diye çuvalın ağzını bırakmıyordu. Öbürü de indirmek istedi. Biraz uğraştılar. Burun Ömer durup baktı,

— Ula bu heykelin içinde bir şey mi var yoksa? dedi. Niye göstermiyorsunuz? Açın şunu iyice?

Çuvalı aşağıya sıyırıverdi. Önce bir şaşırdı. Hepsine ayrı ayrı baktı,

— Ne bu be? dedi. Altın mı yoksa?

Heykel sapsarı yanıyordu.

— Yok canım, dedi Yarbay Dayı. Şey... Sarı maden. Belki de altın, kimbilir? Biz anlayamadık.

— Uzat hele şöyle.

Asılıp öne doğru çekti. Çok ağırdı. Elini sürerek baktı. Tırnağıyla kazımak istedi.

— Vay canına, dedi. Ula altın bu. Nereden buldunuz bunu?

— Bulduk işte. Köyde bulduk.

— Ula bu milyon eder be!

— Bilemeyiz gayri.

— Anoo, dedi Şoför Ömer. Elini salladı. Bunu Ankara'ya satmaya götürüyorsunuz, öyle mi?

— He, öyle. Allah izin verirse.

— Ulaa... dedi. Şaşkınlığını gizleyemedi. Zere yavu, ben de diyorum bu çuvalı niye saklar dururlar? Niye açıp göstermezler? Vay bubam vay! "Tüh" dedi birden ellerine tükürdü. Direksiyona yapıştı.

— Adam saklar mı yavu? Bilelim ne götürdüğümüzü be ağalar. Şimdi Ankara'ya değil, Paris'e bile giderim, bak. Emredin yalnız...

Gaza bastı.

— Ama bu işin tehlikesi böyük ha! Yüzle müzle olmaz bu iş. Onu peşin söyleyim. Hissemi isterim.

Önce cevap vermediler. Sonradan,

— Kolay, dedi Yarbay Dayı. Hele sen bizi Ankara'ya ulaştır.

Seyitali çuvalın ağzını bağladı. Yüzü kararmıştı. Kafasını iki yana salladı. "Cık cık cık..." etti. Gakçı Rüstem de yere bakıyor, kendi kendine söyleniyordu: "Tamam, bir ortak daha çıktı. İçine ederim ben böyle işin. Tadı tuzu kalmadı..."

Burun Ömer iştahlanmıştı, gaza basıyor, cipi son hızla koşturuyordu.

— Ulaa... desenize hazine taşıyoruz biz. Hiç habarımız yok yavu!... Niye saklarsınız be ağalar? Kaç lira eder bu Yarbay Dayı, ha? Sen bilirsin, doğru söyle?

— Bakalım yeğen, belli değil daha. Ankara'ya varınca anlayacağız.

— Milyon eder, milyon. Valla eder. Elli kilo var, değil mi?

— Yok canım, o kadar değil.

— Hanginiz buldu bunu? Bu ağalar mı buldu?

— He.

— Hay yaşayın be! Nasıl buldunuz, nerede buldunuz?

Burun Ömer değişivermişti. Yüzü çözülmüştü iyice. Sigara paketini geriye uzattı,

— Yakın hele. Neydi sizin adınız?

Gönülsüzce aldılar.

— Benimki Seyitali. Buna da Rüstem derler.

— İyi. Nasıl buldunuz Seyit Ağa?

Çabukça geri dönüp baktı.

— Bulduk işte. Boş ver. Sen sür...

— Sürüyoruz yavu. Görmüyonuz mu, uçuyoruz. Seksene çıktı baksana.

— İyi iyi, dedi Yarbay Dayı. İyi gidiyoruz. Fazlası zarar.

— Hiç korkmayın, birşey olmaz. Evelallah dört saatte atarım ben sizi Ankara'ya.

Cip, karı erimiş asfalt yolda son hızla yol alıyordu.

— Vay canına beee!... Bu kadar büyük altın görmemiştim ömrümde.

— Biz gördük mü, biz de görmedik.

— İçi dışı hep altın mı acaba? Ben iyi bakamadım.

— Belli değil daha, belki altın.

— Eğer altınsa, ohoo... Valla milyonluk iş bu. Hissemi isterim ağalar!...

— Kolay canım, hele Ankara'ya ulaştır da...

— Ulaştırırım. Hiç korkmayın. Yolda koman sizi.

Seyitali geride konuşmuyor, dişlerini sıkıyordu. Ağzının içinde sövüyordu boyuna. "Ula dürzü Yarbay Dayı! Ettin edeceğini hadi... Kendin yetmiyor gibi, bir de şoförü taktın. Ne olurdu o parayı vereydin de, kendimiz götüreydik bunu? Ah alçak, ah! Yaktın bizi."

Akşamdan beri doğru dürüst bir şey yememişti. Midesi bulanıyordu. Pencereye eğilip baktı, cip karla kaplı dağların önünden kayar gibi gidiyordu. Bir aralık çıplak ağaçlar gördü, sonra evler...

Rüstem de bakıyordu,

— Neresi bura? diye sordu.

— Corum, dedi şoför. Çorum'a geliyoruz Aha çimento fabrikası, bak?...

Uzun bacadan külrengi dumanlar çıkıyordu. Yapıların her yanı tozla örtülüydü.

Biraz sonra şehre girdiler. İki tarafta büyük yapılar vardı.

Rüstem çoktandır görmemişti.

— Ne güzel olmuş burası? dedi.

— Oldu he. Çok gözel oldu. İyi yaptılar.

Saat kulesinin dibinden geçerken,

— Acıktık, dedi. Sen acıkmadın mı Seyit Ağa? Bir şeyler alsak şurdan.

Seyitali karşılık vermedi, sinirliydi.

— Olur, alalım... dedi şoför. Eğlenmeyelim. Biraz çörek mörek idare edin.

Yolun kıyısına durdurdu,

— Siz inmeyin. Ben şuradan çabukça alıvereyim de hemen gidelim.

— İyi ya, hadi bakalım.

Yarbay Dayı para verecek oldu.

— Ayıp ettin ağa, bu da bizden olsun.

Birer yağlı çörekle birer simit alıp döndü.

— Buyurun.

Direksiyona geçip hemen sürdü. Pek tetikti. Çorum'u çıkarken sordu,

— İhbar mihbar etmesinler? Köyde duyan oldu mu?

— Yok. Kimsenin haberi yok.

— Tutulursak önce beni atarlar içeri, biliyonuz değil mi?

— Niye?

— Öyle ya. Kaçıran ben oluyorum şimdi. Arabayı satarlar en azdan. Altının değerine göre bizi de atarlar içeri. On yıl mı olur, yirmi yıl mı... çek çekebildiğin kadar.

— Yok canım, o kadar değil.

— Değil olur mu ağa? Devletin altınını kaçırıyorsun, şaka mı bu?

Rüstem ağzındaki lokmayı çiğneyip yuttu,

— Niye devletin oluyormuş? Devletinse kendisi çıkaraydı.

— Öyle emme, toprağın altındaki herşey devletindir. Kanun böyle yazar.

— Yazsın bakalım.

— Senin anlayacağın, yakalanmayalım yoksa... Yakalanırsak, önce beni bitirirler. Zati borçluyum bu arabaya. Dişimi sökerler. Külümü de havaya savururlar.

Seyitali sözün nereye geleceğini anlamıştı. "Ne anasının gözü olur bu şoför milleti..." dedi kendi kendine. "Bizi kendine acındıracak."

— Altı bin lira borcum var ağa. Tam altı bin.. Dile kolay. Ödeyeyim diye geceyi gündüze katıyorum dinine yandığım, olmuyor. İş yok. Kırk yılda bir tarla keşfi mevşi olacak da, Hakim köylere gidecek. Hepsi o. Ciplere başka iş yok. Emme münübüs... O iyi bak. Bunu satsam da üste bi on, on beş bin katıp münübüs alsam, günde kırk elli sağlam kazancı var.

— İyi, dedi Rüstem. Kaça alınır o şoför efendi?

Burun Ömer geriye dönüp baktı,

— Arabasına göre ağa. Elden düşme olursa otuz bin, kırk bin. Yenileri altmış yetmiş bine kadar çıkar. Geçenlerde bizim bir arkadaş çekti. Samsun'a çalışıyor. Emme kız gibi araba, görsen. Alınca öylesini alacaksın. Bizde o güç yok. Bizimki aha, (direksiyonu bırakıp boğazına vurdu) bugün kazanıp, bugün yiyoruz. Onu da bulabilirsek. Fakırlık kötü ağa. Dört çocuğum var. Bir de karı, bir de anam... Valla bazı olur, iki buçuk lirayla gün savarız. Peynir ekmek, acı soğan.. Ne edeceksin? Borçlu adamın boğazından yemek mi geçer? Belki bir ay oldu, eve et alamadım. Şu borcu bi ödeseydik... Faizi biniyor üstüne. Borcu faizle aldık.

Yarbay Dayı kımıldandı,

— Ne kadar faizi?

— Sorma Dayı, çok... Üç yerden buldum parayı. Birinden aldık bin lira, öbüründen aldık üç bin lira. Üç bin aldığımıza yazın dört bin vereceğiz. Adam bir de hacı üstelik. Boynu altında kalsın öyle hacının. Vurguncunun teki. Eline düşen, ağlar. Biliyorum emme ne edeyim?

— Aman önüne bak, dedi Yarbay Dayı.

— Görüyorum, korkma.

Bir kamyon sıyırıp geçti. Karşıdan otobüs geliyordu. Direksiyonu hızla çevirip ona yol verdi. Otobüs şoförü kızdı, cama eğilip bir şeyler söyledi. Burun Ömer aldırmadı.

— Hastir lan dürzü! Biz bileğimize güvenmesek dalar mıyız?

Asfalt yolda hızla ilerliyorlardı.

Seyitali başını yana yıkmış, uyukluyordu. Ama uyku değildi onunki, yarım dalmıştı. Bir eli çuvalı tutuyordu. Konuşmaları anlamaz olmuştu. Tekerlek sıyırtısını, motor gürültüsnü bir du-

yuyor, bir duymuyor, uyku ile uyanıklık arasında gidip geliyordu. Gözlerinin içi kum dolmuş gibi sızlıyordu. Rahatsızdı öyle. Başını öndeki kanapenin arkalığına dayayıp, kendini bıraktı.

Gakçı Rüstem de ağırlaşmıştı, ama uyumamaya çalışıyordu. İkide bir çuvalın içindeki katılığı sıktırıyor, mutlu duygularla gülümsüyordu. "İyii..." diyordu kendi kendine. "Bulduk be. Herkes arar arar bulamaz, ben bir arayışta buldum. Demek şansım var. Bilseydim şimdiye dek durur muyum? Çoktan girerdim bu işe. Benim şansım bu canım. Daha ilk aramada bulunması ne demek? Hayırlısıyla bi elden çıkarıverseydik. Lâkin bu şoför... Bir de o karıştı işe. Versen bi türlü, vermesen bi türlü... Vermesen, gider ihbar eder. Dur bakalım ne olacak? Yarbay Dayı halleder gayri. Gerisi onun işi. Ne kadar geçecek elimize acaba? Semimize bi elli altmış bin geçerse, razıyım canım. Şoför milyon eder diyor baksana? Milyon... O zaman ne düşer? Yüz binden fazla düşer öyle ya? Yüz bin... Aboo... Yüz bini ne ederim ben? Şoförün dediği arabayı mı almalı acaba? Günde elli altmış lira kazanırmış bak, ne güzel. Elli altmış lira nasıl harcanır? Her gün et, her gün baklava... Aman be yaşadık valla."

Ağzını oynaştırıp yutkundu. Çuvalın içindekini usulca bir daha yokladı.

"Ha şoför efendi, sür Allahını seversen. Bir an önce ulaştır bizi Ankara'ya. Bakalım ne olacak, ne verecekler Ankara'da? Aldanmak da var işin içinde. Yok canım, aldanmayız. İmkânı var mı? Yarbay Dayı olduktan kelli aldanır mıyız hiç? Ankara'nın kuyumcularını hep gezeriz. En zengini kimse, en çok o verir öyle ya? Kuyumcular zengin olur. Milyonu bile verirler valla. Milyon nasıl sayılır acaba? Ne kadar sürer, kim bilir? parayı alınca doğru otele geliriz, yahut gizli bir yere oturur, bölüşürüz. Gözümüzü açıp aldanmayalım aman. Seyit'le bize ikişer hisse... Hadi ir hisse de Yarbay Dayı'ya. Emme bu şoförü

ne edeceğiz? Bakalım, buluruz bi yolunu canım. Hır-gür çıkarmadan işi halletmeli. Kötü oldu bunun anlaması."

·Şoför Ömer başını çevirdi,

— Demek, bütün gece çalıştınız buna ha? Hay yavrum be. Nasıl buldunuz ağa? Anlat hele yavu? Önce hanginiz gördünüz?

— Gördük işte. İkimiz birden gördük.

Rüstem'in konuşacak hali yoktu. Yorgundu. Başı dönüyordu. Kolları, kemikleri derin derin ağrıyorlardı. Çoktandır çalışmadığı için gece kazma kürek işinden hamlamıştı. Belini iki yana oynatarak ağrıları dinledi. Yüzünü buruşturdu.

— Ne kadar kazdınız? Toprağın çok mu altındaydı?

— He ya, çok...

— Yoruldunuz öyleyse?

— Elbet.

— Baksana. Seyit Ağa uyudu bile.

— Gece hiç uyumadık.

— Vay canına, sabaha dek çalıştınız ha?

— Çalıştık.

— Altını bulunca ne ettiniz? Heyecanlandınız mı?

— Elbeet...

— Ben olsam delirirdim herhalde. Valla dayanamazdım.

— Yok canım. Delirecek ne var?

— Ne var olur mu ağa? Çocuk musun? Milyonluk iş bu. Belki dünyada eşi yok. Valla ben ne gördüm, ne duydum. Altından heykel bu yavu. Sen duydun mu Yarbay Dayı?

Yarbay Dayı konuşmaları dinliyor, ama katılmıyordu. Başını çevirdi. İlgisizmiş gibi davrandı,

— Bilmem, dedi. Vardır belki.

Şoför bütün gücüyle gaza basıyor, cip asfalt yolda kayıyordu.

— İşin asıl zor tarafı Ankara'da ağalar, dedi. Bilmediğiniz bir yere götürürsek belki ihbar ederler. Hükümete bildirirler. Hem elimize bir şey geçmez, hem de başımız belâya girer. Onun için ne edeceğimizi iyi düşünüp ona göre hareket etmeliyiz.

Yarbay Dayı başını çevirmeden,

— Sen onu düşünme yeğen, dedi. Adamımız var. Ona götüreceğiz. Sen bizi Ankara'ya ulaştırmaya bak.

— İyi ya, peki.

Bir süre konuşmadılar. Şoför ileriye bakıyor, direksiyonu hafif hafif çeviriyordu. Karlı tepeler, çıplak ağaçlar, düz tarlalar ağır ağır geride kalıyorlardı. Yolun karı erimiş, simsiyah asfalt ortaya çıkmıştı. Ovanın düzünde uzaklara doğru gittikçe incelen kara bir yılana benziyordu. Kıyılarda çıplak kavak ağaçları, üzüm bağları görünüyordu. Bir köyün önünden geçtiler. Düz damlı kerpiç evlerin bacalarından dumanlar yükseliyordu. Köy yolundan ağrı öküzlerin çektiği bir kağnı geliyordu. Kağnıya çuvalların içinde saman yüklemişlerdi. Elinde uzun değneğiyle bir adam öküzleri sürüyor, bir yandan cipe bakıyordu. Önlerinden hızla geçtiler. Yarbay Dayı kendi kendine gülümsedi. "Yazık... bu karda kışta saman götürüyor. İş değil canım. Köylülük zor. Şurdan hayırlısıyla bir ev parası kıvırırsak, geleyim gayri kasabaya. Yetiversin köy kahrı. Ne zamandır niyetlenirim, bi türlü beceremem. Bu fırsat işte. Elimize yüzümüze bulaştırmadan... İçinden çıkabilirsek. Köyde ne var ne yok, veririm ortağına. Onların geliri nasıl olsa yeter. Elimizdeki üç beş kuruşu da şoförün dediği gibi, işletirsek, ohooo...

gül gibi geçinir gideriz. Hadi Allah, yardım senden. Şu kocalığımızda bari şehirli olalım da biraz rahat edelim. Doktor ayağında, hastane ayağında. Kasabamız da iyidir hani. Bolluktur, ucuzluktur. Unumuz bulgurumuz köyden gelir.. Hele ufak bi tütüncü dükkanı da açabilirsek, eğlence olur. Canımız isteyince açarız, canımız isteyince kaparız. Oturduğumuz yerde... Lâkin şu işi bi yoluyla halledebilsek. Şoförün dediği doğruysa, milyon eder bu. Milyon.. Bize de yüz bin, yüz elli bin düşer. Şoföre de biraz vermeden olmaz. Farz oldu. Elli bin de ona de. Geriye ne kalır? Sekiz yüz bin, ohoo... Bizim karadayılar onun hesabını bile yapamazlar. Altından kalkamazlar o kadar paranın. Vekilimiz Memduh Beye de vermek gerekir biraz, öyle ya? Asıl o halledecek işi. Bi yüz bin de ona versek? Yedi yüz bin kalır. Vay bubam vay! Yedi yüz bini ne etsin bunlar? En iyisi, kardaş payı. Öyle olunca kaç düşer?

— Ne o Dayı? dedi şoför. Daldın?..

— Yok bi şey yeğen. Düşünüyoruz.

— Şurdan sigara yak da içelim hele.

Paketi uzattı.

— Düşünme öyle dertli dertli. Ben sizin yerinizde olsam, göbek atarım. Bundan güzel gün olmaz.

— Öyle, he.

Sigaraları yakıp birini uzattı. Bir de Rüstem'e verdi.

— Seyit uyudu mu?

— He. Gece uyumadık Dayı. Uykusuzuz valla.

— Sen de uyu öyleyse.

"Yok, ben uyumam" diyecekti, vazgeçti. Size güvenemem der gibi olacaktı şimdi. Karşılık vermedi. Sigarayı çeke çeke içti. Yorgun, ama mutlu bir yüzü vardı.

Cip Ankara'ya doğru olağanüstü bir hızla ilerliyordu.

—27—

Yarbay Dayı, otel yazıcısına,

— Üç kişilik bir oda yavrum, dedi.

Şoför Burun Ömer arkalarından çabucak yetişmişti, nefes nefese,

— Dört kişilik, dört! dedi. Birlikte yatacağız.

Ayrılmak istemiyordu.

Otel yazıcısı listeye baktı,

— Yok, dedi. Dört kişilik odamız zaten yok.

— Öyleyse başka otele gidelim hadi. Gelin...

Seyitali'yle Rüstem geride dikiliyorlardı. Çuval ikisinin arasındaydı. İyice yorgun oldukları yüzlerinden belliydi. Sakalları uzamış, gözleri kızarmıştı. Ankara'nın neon lambalı ışıkları altında bir sarak görünüyorlardı.

— Gezip durmayalım canım. Üç kişilik varsa, sen ayrı bir odada yatıver.

— Olmaz Dayı. Birlikte yatacağız. Gelin siz. Ben otel bulurum.

— İnne sabirin...

Yarbay Dayı başını iki yana salladı. "Çattık belâya!" der gibiydi. Otelin kapısına çıkınca,

— Ula yeğenim, dedi. Seni bırakıp kaçacak değiliz ya? Ne gezdirip durursun bizi? Ayrı bi odada yatıver, ne olur?

— Yok Dayı, deli misin? Bura neresi, Ankara... Birlikte yatacağız. Ne olur ne olmaz. Binin siz cipe.

Ankara'nın Ulus'u en kalabalık saatindeydi. Ana cadde arı kovanı gibi kaynıyordu. Gelen geçen, birbirine girmişti. Seyitali'yle Rüstem çuvalı birlikte tutuyorlar, ama yol bulup rahat yürüyemiyorlardı.

— Hadi gelin, yürüyün! dedi şoför Ömer.

Hava soğuktu. Ankaralılar paltolarının yakalarını kaldırmışlardı. Kimisi ağzını yüzünü sarmıştı, telâş içinde yürüyordu. Kimsenin kimseden haberi yoktu. Seyit'le Rüstem yaya kaldırımını kapamışlardı. Gelen geçen çarpıyor, kimisi omuz vuruyordu. Bunlar da aptal aptal bakıyorlardı.

— Allah cezanızı vermesin, dedi Rüstem. Bu ne be? Yürü hadi!

Bir hamle yaptılar, cipin yanına varabildiler. Taksiler, arabalar vızır vızır gelip gidiyorlardı. Hep ışıklar yanmıştı. Binbir çeşit ışık içinde şaşırmış gibiydiler.

— Binin hadi, bakmayın. Uzat şunu!

Çuvalı elinden almak istedi. Seyitali bırakmadı. Kendisi soktu içeri. Başını eğip girdi. Arkasından Rüstem sokuldu.

— De hadi, Yarbay Dayı nerede?

— Ula Yarbay Dayı!

Yarbay Dayı koştu. Telâşlanmıştı,

— Ula kaybedeyazdım sizi. Neredesiniz? İki saattir sizi ararım.

— Gir hadi gir, tamam.

Cip yürüdü. Heykele varmadan sola saptı. Herşey kımıldanıyor, yürüyor gibiydi.

— Ulaa... dedi Yarbay Dayı. Buralarda adam kendini kaybeder be.

— Kaybeder ya! Gözünü açacaksın.

— Ula etme yeğen, bi otele yerleştir bizi. Böyle gezdirip durma.

— Kötü mü Dayı, gezdiriyoruz işte. Altınızda bedava araba.

— Vazgeç yavu, dedi Seyitali. Başımız döndü. Çabuk bi otele indir. Zati yorgunuz ki, kötü oldum ben.

— Şimdi ağa, hemen. Az kaldı.

Direksiyonu büküp cipi döndürdü. Bir yerlere soktu, tekrar döndürdü. Sonra durdu,

— Siz bi dakka bekleyin hele, dedi. Koşarak gitti.

— Ula bu herif bize belâ olacak. Başımıza ekşiyecek.

— He ya, ne haltettik de bunu tuttuk. Ayrılmak istemiyor baksana?

— Keşke otobüsle geleydik.

— Durun bakalım. Hayırlısı Allahtan.

— Parasını verip savaydık şunu...

Burun Ömer koşarak geldi,

— Tamam, dedi. Buyurun. Dört kişilik oda var.

— İyi bari. Hadi inin.

Seyitali çuvalı kucakladı. "Ula mübarek öyle de ağır. İndirip bindirmek mesele... Hay Allah!..."

Şoför elinden almak istedi.

— Yok yok, dur sen. Ben indiririm.

Kapacakmış gibi çuvala yumuldu. Arkasını döndürdü, kucaklayıp indirdi. Peş peşe yürüdüler.

Otel yazıcısı gür saçlı, gençten bir adamdı. Tiksinir gibi baktı bunlara. Neredeyse, "yerimiz yok!" diyecekti. Ama az önce var dediğini anımsadı. Çaresiz defterin başına çöktü,

adlarını, memleketlerini yazdı. Birinci katta helânın karşısına gelen odayı bunlara ayırdı. Orada zaten köylülerden başkası yatmazdı.

— Hemen çıkacak mısınız? diye sordu.

— He ya oğul, yorgunuz.

— Gelin öyleyse.

Arkasından yürüdüler. Seyitali çuvalı kuağında sıkıca tutuyordu. Öbürleri belli etmeden yan yan onu kolluyorlardı.

Merdiveni çıktılar. Yazıcı anahtarı sokup kapıyı açtı.

— Aha burası, dedi. Buyurun.

Çuvala hiç bakmadı.

— Sağol efendi, Allah razı olsun.

— Yüz numara şu karşıda.

— Tamam. Biz buluruz gayri.

Seyitali, Rüstem'e göz kırptı. "Şu yatağa gel" işareti yaptı. Yan yana iki yatağa sahiplendiler. Seyitali çuvalı kendi yatağının altına, baş ucuna gelecek şekilde yerleştirdi. Sonra oturdu yatağın üstüne. Çok yorgundu.

Şoför Ömer,

— Ben gidip cipi yerleştireyim, dedi. Siz rahatınıza bakın.

Öbürleri yanıtlamadılar. O gidince birbirlerine baktılar.

— Yavu bu herif kötü tebelleş oldu başımıza. Parasını versek de gitse iyi olacak.

— Cık, gitmez, dedi Yarbay Dayı. Sen olsan sen de gitmezsin.

— Ne olacak ya?

— Milyonluk iş bu Seyitali. Haracını vereceğiz, ne yapalım?

— Ohooo, iyi valla.

— Hiç tınmayın siz. Parayı alınca birkaç bin verir, savarız. Değilse başımıza iş açar. Gider ihbar eder. Siz şimdi ona hiçbir şey söylemeyin, idare edin.

— Cık cık cık... etti Seyitali. Kızıyordu. Şuna buna para vermeye hiç niyeti yoktu. Yatağa uzandı. Tavana bakmaya başladı. Yüzü karanlıktı.

Rüstem de uzandı yatağa,

— Ohh, dedi. Nasıl yorgunum be?

Karşılık veren olmadı. Yarbay Dayı dışarı çıktı, Seyitali başını kaldırıp fısıldadı,

— Bu gece nöbet tutacağız Rüstem. Değilse kaptırırız biz bu malı. Gözünü aç.

— Olur.

— Başımıza tebelleş oldu deyyuslar. Biri yetmezmiş gibi bi de öbürü çıktı. Keşke habar vermeseydin bu dürzüye.

— Ne edeyim Seyit Ağa? Demedim emme, kendi sezdi.

— Hisse misse deyip durur. Ortak olmak istiyorlar ellâm.

— Yok yavu. O kadar da değil. Mal bizim.

Seyitali bu söze de kızdı. "Bizimmiş!... Rezil seni. Dün zorla götürdüm ya? Ne çabuk unuttun?"

Yarbay Dayı girince sustular.

— Ee, ne ediyoruz şimdi Dayı?

— Ben de onu düşünüyorum Rüstem yeğen. Bu malı yanımızda bekletmek olmaz. Tehlikeli iş. Telefon melefon eder yakalatırlar. Hep emeğimiz zayi olur.

"Bak 'emeğimiz' der. Ne emeği varsa? Ah dürzü ah. Nereden takıldı peşimize?"

T. C.

— Memduh Beyin evini bilsek de şimdi doğruca oraya götürsek. Olmazsa ben şoförle gidip öğreneyim. Siz burada bekleyin.

"İyi olur valla. Biz de kalkıp savuşalım. Gidip kendimiz satalım. malımızı. Siz hava alın. Emme paramız yok, nereye gideceksin? Parasız adım atılmaz Ankara şehrinde. Ah ula yanımda bi yüz lira olsa, sana eyvallah etmem emme, şimdi boynum eğri."

— Biz çok yorgunuz Dayı, dedi Rüstem. Bir yere gidecek halımız yok.

— Biliyorum. Siz yatın biraz, dinlenin. Biz şoförle gidip Memduh Beyi bulalım. Akşamdan malı teslim edelim ona. Ne olur ne olmaz. Arkamızdan ihbar ettilerse, polis bizi arar, bulur.

Seyitali dinliyor, ama cevap vermiyordu. Doğruca vekile götürmek olmaz gibi geliyordu ona. Daha önce Amarikanlı Corc ehbaba göstermeli miydi acaba? Belki o daha çok verirdi.

Yüzünü döndürdü,

— Yarbay Dayı, dedi. Önce benim Corc ehbabı bulsak da ona göstersek, nasıl olur?

— İyi olur emme, o gâvuru nerede bulacağız şimdi? Hem ben diyorum ki, gâvura doğrudan göstermeyelim. Memduh Beyi bulalım, o göstersin. Yalnız ona değil, başka tanıdıklarına da göstersin. Öyle ya, belki daha iyi para verenler çıkar. Ankara'nın kuyumcularına güç mü yeter? Bizi aldatırlar emme Memduh Beyi aldatamazlar. O deee... kocaman vekil. Tanışları çoktur. Bizim gibi değil.

— Öyle. Doğru...

Seyitali düşündü. Yarbay dayı'ya uymaktan başka çare yoktu. Belli etmeden boynunu büktü. "Ah parasızlık," dedi. "Yarın sona ereceksin emme, şimdi yok işte."

Rüstem yatağa yanlamış, elini başının altına koymuştu.

— Senin dediğini yapacağız Dayı, dedi. Başka yol yok. Şu vekilimizi bulmanın yolu...

— Buluruz herhalde. Koca vekil. Kime sorsak bilir.

Seyitali ağırdan aldı,

— Hele sabah olsun bakalım. Buluruz. Şimdi çok yorgunuz biz.

— Yok yeğen. Sabaha bırakmayalım. Siz yatın uyuyun. Biz gidip bulalım Memduh Beyimizi. Durumu anlatalım. O ne derse öyle yaparız gayri.

Seyit düşündü, "Hımmm... Biz yokken Memduh Beyle konuşacak. Kim bilir ne diyecek? Belki çoğunu kendileri alacaklar, azını bize verecekler. Yavaş ol Yarbay Dayı. Sen tilkiysen biz de kuyruğuyuz. Olmaz o iş. Biz yokken kimseyle konuşamazsın."

— Belki arkamızdan telefon ettiler? Belki şimdi Ankara'da folluk folluk bizi arıyorlar? Aha şimdi polisler içeri doluverdi? Yaa... Sen şaka mı sanıyon bu işi? Ucunda milyon var kardaşım.

— Koca Ankara'da nerede bulacaklar bizi?

— Sen öyle mi sanıyon? Beş dakkada bulurlar valla. Otellere bi baskın, tamam. Gelin biz sabaha bırakmayalım bu işi. Bu kadar zahmetini çektik, sonra hava alırız.

"Zahmetini çekmiş, bak şuna! Hava alırmış. Al ula, ne zahmeti çektin?"

Şoför girince sustular.

— Tamam ağalar. Ne ediyoruz şimdi? Acıkmadınız mı? Gidip yemek yiyelim.

Seyitali birden açlığını duydu. Midesi kazınıyordu.

— He ya, dedi Rüstem de. Öldük açlıktan. Dün akşamdan beri açız.

— Nasıl yapacağız? Bunu bırakıp gitmek olmaz.

— Olmaz elbet. Bırakılır mı?

Yarbay Dayı kenseye davrandı,

— Bana bak yeğen, sen şu parayı al da helva ekmek neyi bir şeyler al getir. Bu karadayılar yesinler. Sonra biraz uyusunlar. Biz de seninle çıkalım. Memduh Beyi arayalım. Akşamdan halledelim işimizi.

— Hay yaşayasın Dayı. Ben de öyle diyecektim. Bu iş tehlikeli iş. Bir an önce elden çıkarmalı.

— Hadi sen bir şeyler al gel, çabuk!

— Peki.

Şoför Ömer beş liralığı alıp gitti. Biraz sonra tekrar açtı,

— Sigara da ister misiniz? Alayım mı?

— Al al, bir paket al.

— Beni savıp kaçmaya kalkmayın ha! Ben aşağıdayım.

Cevap vermediler. Seyitali kızdı, "Cık cık cık..." yaptı.

— Belâ bu adam be, dedi arkasından.

— Aldırmayın. Şu işi elimizden çıkarana kadar susun.

Seyitali uzun zuun soludu. Kendi kendine düşünmeye başladı. "ne etmeli acaba? Akşamdan halletmeli. Sabaha bırakmak belki tehlikeli olabilir, doğru. Polisler, candarmalar içeri doluverirler. Hem altın gider elden, hem de kurtulabilirsen kurtul. Mahkeme, cezaevi... İyisi mi, akşamdan halletmeli. Doğrusu bu. Emme bu yorgunluğun üstüne nereye gidilir şimdi?... (Gerindi) Üff... Bütün kemiklerim ağrıyor. Başım da dönüyor. Açlıktan herhalde."

Elini uzatıp karyolanın altındaki çuvala dokundu. "Bu mal buradayken nasıl olsa uyuyamayız. Gitmeli en iyisi."

— Önce, Memduh Beyin evini bulacağız, öyle mi? diye sordu.

— He ya, öyle yaparız.

— Nasıl bulacağız e?

— Bilmem. Kâtibe sorarız şimdi. Telefonla filan öğreniriz belki.

— İyi ya, karnımızı doyuralım da gidelim. Ben de geleyim.

— Sen gelme istersen. Yorgunsun, yat uyu.

— Yok Dayı, dedi Seyitali. Memduh Beyle ne konuşacaksınız, ben de bileyim.

Yarbay Dayı telâşlandı, sonra güldü,

— Ne o? Şüphe mi ediyon yoksa?

— Yoo...

— Ne ya?

— Ucuza gitmesin Dayı. Bizim anamız ağladı onu çıkaracağız diye.

— İyi ya işte yeğenim. Biz de o dertteyiz. Emeğimiz boşa gitmesin diye uğraşıyoruz.

— Sağ ol emme... Ölü fiyatına giderse, olmaz bu iş.

Rüstem yatağın üstüne turmuş, bir Yarbay Dayı'ya, bir Seyit'e bakıyordu.

— Önce Allaha, sonra sana Yarbay Dayı, dedi. Biz senin hakkını veririz. Lâkin ölü fiyatına gitmemeli.

— Elbet yavu, ben de onu düşünüyorum. Size katılıp da buralara niye geldim? Aldanmayın diye...

"Gelmesen daha iyiydi," dedi Seyitali kendikendine. "Biz sana gel demedik. Kendin geldin. Bir de şoförü sardın başımıza. Kolay tarafından para kazanacaksınız deyyuslar. Emeğimize ortak olacaksınız. Derdiniz o."

Yarbay Dayı kızmıştı, ama belli etmedi. Alttan alıyordu.

— Gel istersen, dedi. Sen de gel. Yorgunsun diye öyle dedim. Rüstem burada malı beklesin. Sen de bizimle gel, birlikte gidelim. Daha iyi olur. Hele ben bi abdest alayım da namazımı kılayım.

Dışarı çıktı.

— Ah dürzü ah, dedi Seyitali arkasından. Memduh Bey'le yalnız konuşup işi ayarlayacak, gördün ya?

— Onun için mi acaba?

— Ya ne için olur başka?

Kapı açılınca sustu. Şoför kucağında ekmek, helva paketi içeri girdi. Acele ediyordu,

— Hadi ağalar acıktık, şunları çabukça yeyiverelim. Aha şu da sigara. Yenice sigarası aldım. Bundan sonra Yenice bile az size. Gayri Harman mı içersiniz, Boğaziçi mi, kim bilir? Gelin hadi.

Seyitali doğrulup yanaştı. Rüstem'in karyolasının üstüne karşılıklı oturdular. Ak francala ekmeği iştahla böldü,

— Vay mübarek vay, dedi. Lastik gibi şuna bak.

— He, şehir ekmeği başka olur canım.

— Bundan sonra hep bundan yersiniz gayrı.

İri iri lokmalarla yiyorlardı. Yarbay dayı da elini yüzünü silerek geldi. O da acıkmıştı, ıslak elleriyle yanaştı. İştahla yediler.

Rüstem, odadaki musluğa yanaşıp su içti.

— Iı... dedi. Suyu kötü. Kokuyor.

— Öyledir, musluk suyu.

— Ankaralılar bu suyu mu içer?

— Yok canım, şişe suyu içerler. Ayrıca satılır.

— Aboo... o da ayrıca para desene?

— Elbeeet...

— De hadin, çabuk olun da gidelim. Beklemeyelim.

Yarbay Dayı davrandı,

— Ula durun, ben çabukça namazımı kılıvereyim.

— Boşver Dayı, şimdi namaz zamanı değil. Geç kalırsak Memduh Bey yatar.

— Yatarsa kaldırınız yavu. İş ki evi bulalım.

Battaniyeyi aceleyle duvarın dibine serdi, namaza dudu.

— Kıble o taraf değil Dayı, şöyle çevir.

— Deme la, bana bu taraf gibi geldi.

— Yooo, geldiğimiz yön orası.

— İyi yavu, dedi Seyitali. Ne tarafa olsa olur, çabuk kıl!

Yarbay Dayı elini kulaklarına götürüp okumaya başladı.

Seyitali pencereye gidip, Ankara'nın ışıklarına baktı,

— Vay mübarek vay, ne bu be? Yer gök ışık.

Şoför dişlerini karıştırıyordu, Rüstem'e tembih etti,

— Dışarı çıkayım deme. Kilitle kapıyı, yat içerde. Ne olur ne olmaz.

— Olur canım, ne işim var dışarda. Çıkmam.

— Biz gelene dek bekle. İçeri kimseyi alma. Sezerler sonra.

Burası Ankara ağa, valla her şeyi yaparlar. Allah göstermeye adam bile öldürürler. Şakası yok bu işin.

— Olur olur, biliyorum.

Yarbay Dayı ayakkabılarını giyip battaniyeyi topladı.

— De hadin, gidelim. Rüstem arkamızdan kapıyı kilitle. Hiç dışarı çıkma. Mal sana emanet, ha, yeğenim.

Seyitali'nin yüzü gene bozuldu. "Şuna bak, kendi malıymış gibi emanet ediyor dürzü. Cepte biraz para olsa, gösteririm ben sana emme, ah işte..."

Peş peşe çıktılar. Rüstem arkalarından anahtarı çevirdi.

Otel kâtibinin yanında iki kişi oturuyordu. Bir kıyıda kocaman kömür sobası yanmıştı. Sıcaktı burası.

— Yeğen, diyerek yanaştı Yarbay Dayı.

Yazıcı hiç bakmadı. Canı sıkkın gibiydi. Parmaklarıyla camlı masayı kazıyordu.

— Söyle?

— Bizim vekil Memduh Bey var ya, onu arayacağız. Nerede buluruz acaba? Sen biliyon mu?

— Kimi? diye sordu kâtip bakmadan.

— Vekil Memduh Beyi.

— Soyadı ne?

Yarbay Dayı geriye döndü,

— Neyidi la? dedi. Ben unuttum.

Öbürleri düşündüler.

— Memduh Bey, Memduh Bey...

— Sarı çizmeli Mehmet ağa, dedi yazıcı.

— Yok yeğen, vekil Memduh Bey, dee zengin adam. Bizim

oraların beyi.

Yazıcı arkadaşlarına bakıp güldü,

— Anladım ama, soyadını bilmiyorsunuz.

— Memduh... Ha şey...

Şoför Ömer söyledi.

— Hımm, dur bakalım.

Yazıcı telefon rehberini önüne çekti, sayfaları karıştırdı. Bir yere gelince durdu, ince ince süzdü.

— Bir lira verin, dedi.

Yarbay Dayı öbürlerine baktı, niye istediğini anlamadı.

— Telefon edeceğim, bir lira lâzım.

— Ha, al bakalım.

Çıkarıp uzattı.

Yazıcı parayı telefonun kutusuna sokup çalıştırdı, sonra numaraları çevirdi.

— Aloo! Memduh Beyin evi mi efendim? Kendisi evdeler mi? Yoklar. Neredeler efendim? Hemşerileri geldi de, üç dört kişiler. Evet...

Yarbay Dayı heyecanlandı,

— Muhakkak görüşmeleri lâzım, de.

— Muhakkak görüşmeleri lâzımmış.

— Şimdi, de.

— Şimdi evet. Önemliymiş.

— Haa, evet.. .Nerede acaba? Ne zaman dönerler? (Kulaklığı çekti) Yarın görüşseler olmaz mı diyor.

— Yok, bugün görüşeceğiz, dedi Yarbay Dayı. Şimdi, hemen...

— Bugün görüşeceğiz diyorlar efendim. İşleri aceleymiş.

— Hem de çok möhim!...

— Çok mühimmiş. Evet, evet... Peki.

Kulaklığı yerine bıraktı.

— Büyük Otel'i biliyor musunuz? Büyük Otel'de davetteymiş.

Birbirlerine bakıştılar.

— Bilmeyiz yeğen efendi. Nere orası?

— Kolay. Heykelin karşısından Çankaya dolmuşlarına binin. Şoför sizi hemen önünde indirir. Otelin kapısına varınca da sorarsınız.

— Tamam, dedi Burun Ömer. Anladım, gelin hadi.

Yarbay Dayı ikircikliydi,

— Şey, yeğen efendi, seninle konuşan kimdi?

— Ne bileyim ağa, yaşlı bir kadın sesiydi. Anası mı, hizmetçi mi, kim bilir?

— Tamam Dayı tamam, gel sen.

Arka arkaya çıktılar. Dışarısı soğuktu. Seyitali titremeye başladı. Bir yandan ışıklara bakıyordu. Ne kadar çok ışıktı bu böyle? Renk renk, çeşit çeşit... binlerce ışık.

Ulus hâlâ kalabalıktı. İş hanlarının altından geçtiler. Seyitali bir aralık durup baktı. "Amanın ne yüksek yapılar bunlar? Ya yıkılıverirse? Şuna bak be, tüü..." Öbürlerini kaybetmemek için hemen koştu. "Buba oğlunu bulamaz burada. Aman kaybolmayalım."

Şoför Burun Ömer daha açıkgözdü. Ne de olsa kasaba adamı, sordu etti, dolmuşların yerini buldu. Birisinin arka sırasına oturdular. Seyitali başını pencereye indirmiş,

bakıyordu. "Naha buban anan... Ne olmuş bu Ankara yavu? Böyümüş ki kötü böyümüş. Akıl sır erecek gibi değil. Neredeyiz şimdi hiç bilmiyorum. Şuraya bırakıverseler, tövbe oteli bulamam." Gelip geçen taksilere, otobüslere baktı. "Arı kovanı gibi. Adamın başı dönüyor. Bi de uyku veriyor adama. Bıraksalar..." Gözlerini kapadı. İçleri sızlıyordu. Dirseğini destek yapıp başını eline dayadı. Kendini bıraktı. Arabanın sallantısına uymuş, sallanıyordu.

Yarbay Dayı ortada oturuyordu. Seyitali kendine doğru abanınca dönüp baktı,

— Hıh, dedi, uyumuş. İyi buldu uyuyacak yeri. Hişt la, Seyit!

Koluyla düttü. Seyit başını kaldırdı,

— Ne var?

— Uyuma, kalk!

— Uyumuyorum.

Yolcuların çoğu yolda inmişti. Önlerinde boyalı saçlı, kürk yakalı bir kadın vardı. Geriye kaykılmış, kımıldamadan oturuyordu.

Yarbay Dayı kadının saçlarına baktı,

"Yalnız başına nereye gider ki bu?" diye düşündü. "Yoksa bizdeki malı sezdi de peşimize mi düştü? Aman yüz vermemeli böylesine. Kim bilir neyin nesi?"

Şoför aynadan baktı,

— Tamam, dedi. Burada ineceksiniz. Paraları...

Şoför Ömer de para işini düşünüyordu. Kendisi mi verseydi acaba? Yoksa Yarbay Dayı verir miydi? "Hadi ben vereyim" dedi. "Adamların gönlü olsun." Cüzdana sarıldı.

— Kaç kuruş?

— Üç kişilik mi?

— He.

— İki yüz yirmi beş kuruş.

Yarbay Dayı, "İyi be, ucuzmuş" dedi kendi kendine, "Ben on lira falan iser diyordum."

— Dur ben vereyim.

— Yok yok, bu benden.

— Olmaz canım, dur.

— Farkı yok Dayı, ha sen ha ben.

— Olmaz...

— Olur...

Birbirlerinin ellerini tuttular, epey uğraştılar. Boyalı saçlı kadın dönüp baktı. Yüzü de boyalıydı. Dudaklarına sürmüştü kırmızıyı, gözlerine de moru... Çürük gibiydi.

"Ulaaa, emme boyanmış ha? Dünyada boya komamış, sürmüş."

Parayı verip indiler. Araba yürüdü. Kadın camdan gene baktı. Biraz da güldü.

— Gördün mü karıyı, Dayı?

— He.

— Gülüyor haspa. Sana âşık oldu ellâm.

— Bırak yavu. Leş yalamış gibi...

Burun Ömer sesli sesli güldü. Seyitali başını kaldırmış koca yapıya bakıyordu.

— Bura mıymış otel?

— Evet. Gördün ya nasıl?

— Ula yıkılacak valla.

— Hiçbir şey olmaz, gel.

Arabalar durmuyordu ki geçsinler.

— Ne çok taksi var bu Ankara'da.

— Var ya, olmaz mı? Şuna bak, ucu bucağı kesilmiyor. Bir aralık seyrekleşir gibi oldu.

— Hadi koşun!

— Ya Allah!...

Acemi acemi koştular. Yarbay Dayı geriye kalmıştı, az daha çiğnenecekti. Kendini zor attı kıyıya. Korkmuştu.

— Uh be, dedi. Nasıl iş bu yavu? Çiğneniyorduk az daha.

— Ayrılma bizden ağa, aç gözünü.

Otelin kapısına yanaştılar. Önünde bir sürü kuyruklu arabalar vardı. Renk renk, pırıl pırıl.. Bir hizaya dizilmişlerdi.

— Naha buban anan... Şunlara bak.

Büyük kapıdan girenler çıkanlar vardı. Başka dünyadan gelmişler gibi hep şık giyimli insanlardı. Taranmışlar, sürünmüşler, tuvaletli kadınlar, simokinli erkekler alışkın adımlarla konuşarak, şakalaşarak, merdivenleri çıkıyorlardı. Bizimkilerse ürkek ürkek bakıyorlardı kapıya.

Seyitali,

— Öhhe! diye öksürdü. "Ula ben bunlardan zenginim belki." dedi içinden. "Yarın bu oteli satın alırım valla, ne yani?..."

— Yürüyün be, bakınmayın!

Kapıya yanaştılar. İçerisi pırıl pırıl yanıyordu. gümbür gümbür çalgı sesleri duyuluyordu. Işıklar, sesler, renkler birbirine karışmıştı.

General giybi giyinmiş birisi, ters ters baktı,

— Kimi aradınız? dedi.

— Şey efendi, bizim vekil Memduh Bey buradaymış da...

— Kimmiş Memduh Bey?

— Şey canım, bilmiyon mu? Vekil...

— Neredin vekili baba? Soyadı ne?

Yarbay Dayı,

— Ne olursun şunu bi buluver oğull, dedi. Kapıya kadar gelsin. Çok önemli işimiz var.

Adam sonunu dinlemedi.

— Buyurun beyim, kartınızı müsaade edin.

Bayanlar baylar bir küme adam gelmişti. Pırıl pırıl giyiniktiler. Kadınlardan güzel kokular yayılıyordu.

Kıyıya çekilip baktılar.

"Vay canına," dedi Seyitali. "Ne bu be? Cenneti buraya getirmişler. Düğün mü var acaba içerde? Yoksa bi eğlence mi?"

Derken başkaları geldi. Sarı sarı adamlardı. Bilinmedik bir dil konuşuyorlardı. "Hımm... Bunlar Amarikanlı. Benim Corc ehbabı bilirler mi ola? Sorsak mı birine?"

Olmadı. Kartlarını gösterip içeri girdiler. Kapıdaki adam onlara selâm verdi. Kadın erkek cıvıldaşıp duruyorlardı.

Seyitali içeriye bir daha baktı. Yukarıdan aşağıya pırlanta gibi ışıklar yayan avizeler sarkıyordu. Geniş salondu, duvarlar, yerler pırıl pırıl parlıyordu. Uzun tuvaletli kadınlar, siyah giysili erkekler gidiyorlar, geliyorlar, bazısı dikilmiş konuşuyorlardı. Ellerinde türlü renkte bardaklar vardı.

— Naha âdetiniz bata. Ne eder bunlar acaba?

Yarbay Dayı tekrar yaklaştı,

— Ha efendi, dedi. Çağıramayacan mı bizim Memduh Beyi? İki sözümüz var, söyleyelim de gene gitsin.

— Yarın arayın amca, bugün olmaz.

"Amca diyor bak, iyi adama benziyor."

— Yeğen, gel etme, çok önemli bu iş. Kapıya kadar gelsin, gene gitsin. Git de bi deyiver ne olur?

— Ben buradan ayrılamam amca. Birisi gelirse çağırtırım, bekleyin.

— İyi ya, peki.

Duvarın dibine büzüldüler. Dışarısı soğuktu. Titriyorlardı. Girenlere çıkanlara bakmaya başladılar.

Şoför Ömer, Yarbay Dayı'yı bir kıyıya çekti,

— Şu adamın eline biraz para sıkıştıralım. Değilse sabaha dek bekleriz burada.

Yarbay Dayı ayıktı,

— Öyle mi edelim? Bak hiç aklıma gelmedi. İyi dedin, öyle edelim.

Elini cebine atıp yanaştı.

—28—

Vekil Memduh Bey rahatsız olmuş gibi yüzünü kırıştırdı,

— Ne? dedi. Kimmiş?

— Köylü herhalde efendim. Üç kişiler. Çok acele işleri varmış. Kapıda söyleyelim, gene gitsin dediler.

— Hıh, dedi yanındaki kadın. Burada da mı buldular? Hiç

bir yerde rahat yok bize.

Karşıda oturan ak yüzlü adam bardağından bir yudum içti,

— Seçmenlerin Memduh Bey, dedi. Gitmen gerek. Malum ya...

— Atlatsaydın be evlâdım. Burada yok deyiverseydin.

— Öğrenmişler efendim. "Çok önemli" diyorlar.

— Git hadi git. Oy kaybedersin sonra.

— Memduh oy düşünmez, dedi kadın. O önemli değil.

— Nasıl önemli değil hanımefendi, hee...

Öbürleri gülüştüler. Memduh Bey ikircikliydi. Gitsem mi, gitmesem mi diye düşünüyordu.

— Bir dakika, dedi. Belki önemli bir şeydir.

Kalkıp yürüdü. Karısı arkasından homurdandı.

— Nasıl gördün ya, dedi öbürü. Tekrar gülüştüler. Kadınlardan birisi çıngıraklı bir kahkaha attı.

Memduh Beyin karısı pek sinirlendi buna. "Bu geceyi de zehir etti hınzır olası" dedi kendikendine. Çantasından filtreli bir sigara çıkarıp yaktı.

Memduh Bey kapıya doğru çabuk çabuk yürüdü. Yeni ayakkabıları uzun tüylü halıların üstünde gıcırt gıcırt sesler çıkarıyordu. Alkollü kafasında "aziz seçmenlerime hizmet, görev, vatan... millet" sözcükleri yanıp sönüyordu. Cazın gümbürtülü sesi gittikçe arkada kaldı. Kapılara yaklaştıkça uşaklar kapıları saygıyla açıp yol veriyorlardı. Dış kapıya yaklaştı,

— Hah, tamam geliyor, dedi Yarbay Dayı.

Toplandı, ceketini düğmeledi. Öbürleri de aynı işi yaptılar. Memduh Bey baktı. Yarbay Dayı'nın yüzü yabancı değildi. Bir

yerden tanıyordu. Ama nereli, adı neydi, getiremedi. Seyitali'yi de görmüş gibiydi. Hiç bozuntuya vermedi, yüzünü tatlılaştırdı,

— Vay hemşerilerim, hoş geldiniz, dedi. Hangi rüzgâr attı böyle?

Siyah takım giysileri, beyaz gömleği, çizgili kravatı pırıl pırıldı. Tek tek ellerini sıktı. "Bu elbiseyle kucaklamak olmaz şimdi?" diye düşündü.

— Hayrola, nedir bu iş?

— Hayırdır Memduh Beyim, dedi Yarbay Dayı. Çok önemli. Gel hele şöyle...

— Buyurun buyurun, söyleyin de sabah halledelim. Çünkü burada şimdi önemli bir toplantı...

— Sabah olmaz Memduh Beyim. Bizimki daha önemli.

Memduh Beyin canı sıkıldı,

— Neymiş?

Yarbay Dayı arkasına, yanına baktı. Kimse duymasın diye sesini yavaşlattı,

— Memduh Beyim, dedi. Biz bi altın heykel bulduk. Böyük, ta şöyle.

"Bak şuna," dedi Seyitali kendikendine. "Bulduk der. Ula bu herif..."

Memduh Beyin gözleri büyümüştü,

— Deme? nasıl şey o?

— Acele bi cip tuttuk. Aha bu arkadaşın cipi. Doğruca buraya getirdik.

— Nerede buldunuz?

— Bizim köyde, Görekli'de.

Memduh Bey anımsadı,

— Haa Görekli, evet...

Kafası bulanıktı. Ne demeli pek seçemiyordu.

— Nerede şimdi?

— Otelde. Sana getirdik ki, yakalanmadan elden çıkaralım. Çünkü arkamızdan telefon ederlerse belki...

— Evet, evet, doğru. İyi yaptınız, ama... (Düşüdü) Ne etmeli şimdi? Bir çare bulmalı ona.

Şoför Ömer,

— Çok büyük kıymatı var Memduh Bey, dedi. Bi görsen, aha şöyle, altın.

— Altın ha?

— He. Topraktan çıkartmışlar.

— Altın mı, iyi biliyor musunuz?

— Altın Memduh Bey. Bilmez miyiz?

– İyi... Durun öyleyse siz, şimdi gelirim.

Canlanıverdi. İçeri doğru koştu. Sarhoşluğu falan geçmişti. "Belli etmemeliyim" dedi kendikendine. Sakin adımlarla masaya vardı. Karısının kulağına eğildi,

— Azıcık gel benimle, dedi.

Kadının suratı iyice asıldı,

— Ne olacak?

— Gel diyorum, çok önemli.

Kadın istemeyerek kalkıp yürüdü. Memduh Bey elinden tuttu, tenha bir yere varınca,

— Dinle beni, dedi. Kimseye belli etme. Memleketten bir akraba gelmiş deyiver. Ben gidiyorum, çok çok önemli bir işim

var.

Kadın bozuldu,

— Aaa!... dedi.

— Beni dinle, çok önemli. Milyonluk iş! Şimdi söylersem herkese duyurursun. Git, hiç belli etmeden otur. Biraz sonra gelecek de. Gelmezsem Selim Bey seni eve bıraksın.

— Memduh, etme! Rezil etme beni.

— Karıcığım, bu iş bildiğin gibi değil, git otur yerine. Sana büyük bir sürprizim var.

— Neymiş, söyle?

— Söylersem deli olursun şimdi.

— Sen olmadın da ben mi olacağım? Yoksa beni kandırıp gene o kadına mı?

— Karıcığım etme, pişman olursun. Git otur, istediğin kadar iç. Eğlenmene bak. Gel, gel hadi...

Elinden tutup çekti,

— Ne derlerse aldırma hiç. Yarın sana vereceğim haberi bekle.

Kadın durdu,

— Şimdi söyle?

— Olmaz. Önemli...

— Tek kelime?

Memduh Bey yutkundu,

— Peki söyleyeyim. Ama sakın belli etme. Define...

— Evet, ne olmuş?

— Define bulmuşlar. Bana getirmişler. Gidip teslim alacağım.

Kadın heyecanlandı,

— Ben de geleyim.

— Olmaz! Otur sen yerine.

— Niye olmazmış?

— Aklının ermediği yer var. Ben çözümleyebilirsem çabuk gelirim. Çözümleyemezsem Selim Bey götürsün seni. Çantanda para var mı?

— Var.

— Gel şöyle.

Tekrar kıyıya çekildiler.

— Ver, lâzım olacak.

Kadın çantasını açtı,

— Ne kadar?

— Ver hepsini.

Bir tomar kâğıt parayı alıp pantolon cebine yerleştirdi.

— Bana da lâzım olursa?

— Selim Bey versin. Sonra öderiz. Hadi eyvallah!

— Müsaade almadan mı gideceksin ayol?

— Sen söyleyiver. İşim acele...

Koşar gibi yürüdü. Kadın arkasından ağzı açık baktı kaldı.

Masadakiler kendi âlemlerine dalmışlardı. Konuşup gülüşüyorlardı. Çakırkeyftiler. Memduh Beyin karısı usulca gelip oturdu. Bir sigara daha yaktı. Öbürleri farkında bile olmadılar.

Memduh Bey kara paltosunu, şapkasını giymişti. Kapıdan telâşla çıktı.

— Gelin hadi, dedi.

Doğruca arabasına yürüdü. Bir yandan anahtarları çıkarıyordu. Öbürleri arkasından koştular. İkisini arabanın arkasına, birini öne aldı, motoru çalıştırıp gazladı.

— Nerede otel?

— Ulus'ta.

Yeni model, siyah, kuyruklu pırıl pırıl araba, geniş asfalt caddede kayıyordu.

Seyitali eliyle mindere dokundu. Tavana baktı. "Vay anasını..." dedi kendikendine. "Corc ehbabın arabasından da gözel. Kaça bunlar acaba? Ev aldıktan sonra para artarsa bi de bundan almalı anasını satayım. Oldu olacak..."

— İyi akıl etmişsiniz, dedi Memduh Bey. Benim dokunulmazlığım var, evimi falan arayamazlar. Eve atıp kurtaralım. Sizde yakalarlarsa elinizden alırlar.

— Hem alırlar, hem iflâhımızı keserler, dedi şoför Ömer. Ne çektim ciple getirirken. Ha tuttular, ha tutacaklar...

Memduh Bey belli belirsiz güldü.

— İyi ki tutturmadınız.

Ana caddede hızla yol alıyorlardı.

— İyi direksiyon kullanıyorsunuz ağabey, dedi Burun Ömer.

— Eh, oldukça.

Ulus yokuşuna yukarı tırmandılar. Sokaklar epey tenhalaşmıştı. Araba büyük postanenin önünde durdu.

— Bir dakika, dedi. Siz inmeyin. Ben bir dosta telefon edeceğim.

Çabukça merdivenleri çıktı.

— İyi adam, dedi şoför arkasından.

— He ya, koca bi vekil kardaşım. İyi olmaz mı?

Seyitali düşünüyordu. Yorgundu. Kafası karışmıştı. Ne yapmalı bilemiyordu.

— Bi oyun oynamasa bari, dedi.

Yarbay Dayı baktı,

— Ne oyunu? Hiçbir şey olmaz. Sen kalbini bozma. İyi adamdır Memduh Bey. Anası belli, bubası belli. Hemi de zengin adam. Harama tenezzül etmez.

Seyitali boynunu büktü. "İnşallah bakalım" dedi içinden.

— Araba da arabaymış ha! Alacaksın bundan bi tane. Kıracaksın parayı.

— Çok kazanır mı bu Ömer Efendi?

— Hem de nasıl? Günde yüz liraya para demez.

— Kaça alınır?

— Seksen, yüz bin...

— Öff...

Memduh Bey koşarak geldi. Tombul yüzü durgundu. Ne düşündüğü hiç belli olmuyordu. Kapıyı açıp direksiyona geçti.

— Nerede otel, nereye gideceğiz?

Şoför Ömer tarif etti,

— Şuradan sola dön ağabey. Tekrar sola. Tamam, burada durun.

Durdu.

— Ben inmeyeyim. Hadi siz malı alın gelin. Burada bekliyorum.

Seyitali durdu,

— Sen şimdi alıp gideceksin, öyle mi efendi? dedi.

Vermek istemiyordu.

— Yok canım, birlikte gideceğiz. Alın gelin hadi.

— İyi. Öyle olur işte. Nereye gideceğiz?

— Bu işten anlayan bi arkadaşım var, önce ona gideceğiz. Değeri neymiş bi anlayalım bakalım. Yalnız sezdirmeyin ha. Çuvala falan sarılı, değil mi?

— Sarılı beyim. Sarılı olmaz mı?

— İyi. Alın gelin öyleyse.

Yarbay Dayı önde, öbürleri arkada otele gittiler. Seyitali'nin yüzü bozuktu. "Ula bu iş biçimsiz emme, hadi bakalım. Herife teslim edivereceğiz. Sütüne gayri..."

Gakçı Rüstem çuvalı yatağın içine uzatmış, yanına yatıp uyumuştu. Urbalarını neyi çıkarmamıştı. Kapı vurulunca sıçrayıp uyandı. Nerede olduğunu anlayamadı birden. Pencereye baktı. Gözlerini uğurşutrdu.

Kapı tekrar vuruldu.

— He, geliyorum, dedi. Kapıya yanaştı. Bir ürkekti. "Kim o?" diye sordu.

— Biziz Rüstem, aç.

Yarbay Dayı'nın sesini alınca biraz rahatladı. Işığı yakıp kapıyı açtı.

— Nerede kaldınız yavu? dedi. Korktum valla. Polis geldi sandım.

— Sus. Hadi gidiyoruz, çabuk!

— Nereye?

— Memduh Bey aşağıda, taksiyle bekliyor. Malı götüreceğiz.

— Deme?

— Öyle. Elden çıkaralım, ne olur ne olmaz.

Yarbay Dayı söylüyordu.

— İyi. Zor iş bu yavu. Geliverecekler diye aklım çıktı.

— Hadi yürüyün. Yalnız yazıcı oğlan şüphelenmesin, dikkat edin. Biriniz götürün, biz arkadan gelelim.

— Yok canım, asıl o zaman şüphelenir. Birlikte gideriz, hadi.

Rüstem çuvalı koltuğunun altına sıktırdı. Ağırlığını duyurmamaya çalışarak yürüdü. Merdiveni arka arkaya indiler.

Otel yazıcısı radyoyu karıştırıyordu. Boş gözlerle baktı. Dikkat etmedi.

— Memduh Beyi bulduk yeğen, dedi Yarbay Dayı, Aha şurada, bizi bekliyor.

— Öyle mi? Hadi bakalım işiniz rast gimiş.

— Sağ ol.

Çıkıp kapıyı örttüler.

Memduh Bey sigara yakmıştı. Rahat bir yüzü vardı. Yan yan bakıyor, köylüleri bekliyordu. "Altın heykel dedikleri neymiş bakalım. Belki de değil. Üstü yaldızlı bir şeyse altın sanmışlardır. Ziya Beye baktırırız şimdi. Çabuk bitse de salona dönsek. Ayıp oldu, arkadaşları bırakıp geldik. Ama belki de önemli bir şey. Belli olmaz bu köylülerin işi. 'Velinimetimiz köylüler!...' Hah geliyorlar..."

Uzanıp kapıları açtı. Rüstem'in koltuğundaki çuvala yan yan baktı. Yüzü dümdüzdü.

"İş var gibi görünüyor. Dur bakalım." Heyecanını belli etmemeye çalıştı,

— Onu buraya verin, dedi. Biriniz şöyle ileri gelin.

Bakan var mı diye çevreye bir göz gezdirdi. Yoktu kimse. Gaza bastı. Uzun kuyruklu araba usulca yürüdü. Bir eliyle çuvalın içindekini yokladı. "Hımm... epeyce büyük. Altın olabilir mi acaba? Yok canım, bu'kadar büyük altın heykel olur mu? Görülmüş şey değil."

Merakı gittikçe büyüdü. Elini uzatıp tekrar dokundu. Sonra dikiz aynasına baktı. Köylülerin gözleri hep üstündeydi.

— Ee hadi bakalım, dedi. Altınsa yaşadınız.

— Altın olmaya altın beyim. Evelallah sonra sana güveniyoruz.

Memduh Bey yanıtlamadı. Direksiyonu döndürüp ana caddeye çıktı. Sonra heykelin yanından Samanpazarı'na doğru sürdü. Belediyenin önünden geçtiler. Caddeler tenhaydı tek tük yayalar yürüyordu. Herkes paltosunun yakalarını kaldırmıştı. Soğuktu dışarısı.

Memduh Bey sola saptı, dar bir sokağa girdi. Arabayı durdurdu.

— Siz kalın arabada, dedi. Azıcık bekleyin.

Kendisi indi.

— Ver bana...

— Yok beyim, ağır. Sen götüremezsin.

— Götürürüm canım, ne var ki? Ver.

Bir tuhaf oldular. Birbirlerine bakıştılar. Seyitali'nin yüzü fena bozuldu.

— Nereye beyim?

— Kuyumcuya göstereceğim. Ne olduğunu anlayalım önce.

— İyi. Göster emme, biz de bulunalım hele.

— Geç oldu. Bu saatte adamı rahatsız etmeyelim. Siz azıcık bekleyin. Ben baktırır getiririm.

Seyitali arabanın kapısını açmaya çalıştı, açamadı. Telaşlanmıştı. Kendikendine söylendi. "Ne oluyor yavu? Herif alıp götürecek ellâm. Biz de bulunalım be."

Memduh Bey işi anlamıştı. Pişkinliğe vurdu,

— Peki sen de gel hadi, dedi. Al da gel. Siz azıcık bekleyin hemşeriler.

— Olur canım bekleriz, ne olacak...

Seyitali çuvalı yüklenip Memduh Beyin peşinden yürüdü.

Daracık bir koridordan geçtiler. Merdiven çıktılar. Tekrar yürüdüler. Karışık bir binaydı. Memduh Bey kapının yanındaki zili çaldı. Siyah paltosunun içinde sabırsızdı. Bir iki kez ayak değiştirdi.

Kapı açıldı.

— Vay... buyurun, dedi. Ak saçlı bir adamdı. Memduh Bey kaş göz işareti yaptı. Arkasındaki köylüyü gösterdi. Öbürü "anladım" der gibi başını salladı.

— Ziya Bey, bu saatte rahatsız ettim. Fakat önemli. Benim köylü hemşerilerim bir define bulmuşlar. Senden başka güvenilecek adam yok şu memlekette. Bir bak şuna neyin nesiymiş.

— Hay hay beyim, buyurun. Şöyle buyurun. Gel kardeş...

İçerisi sıcaktı. Seyitali çuvalı usulca yere bıraktı. Sonra doğrulup odayı gözden geçirdi. Dayalı döşeli, zengin bir evdi. Adamın üstünde pırıl pırıl yanan palto gibi uzun bir giysi vardı.

— Aç bakalım yavrum görelim, neymiş?

Seyitali çöktü. Arkası dönüktü. İpi çözmeye çalıştı. Memduh Bey ev sahibine yeni işaretler yaptı. "Asıl değerini söyleme, şu herif bilmesin, aramızda... kırıştıralım" demek istedi. "Anladım, anladım..." diye başını salladı o da. Ankara'nın ünlü kuyumcularından biriydi. Kibar bir görünüşü vardı. Çuval aşağı sıyrılınca birden gözleri büyüdü. Şaşırdı. Bağırmamak için kendini zor tuttu. Gene de "hüyy..." diye bir ıslık çaldı.

— Nerede bulundu bu? diye sordu.

Seyitali doğrularak,

— Bizim köyün altında, dedi. Bir tepeyi kazdık...

— Ee?

— İri taşlar çıktı. Taşların içi oda gibi, mezarmış.

— Evet?

— İşte orada bulduk.

— Başka bir şey var mıydı?

Seyitali söylemek istemedi.

— Yok, dedi. Bir iki küp vardı, emme içi boştu.

Ziya Bey eğildi, heykelin yanına yöresine baktı. Gözlüğünü takıp dip tarafında bir şey aradı. Devirip altına baktı. Ağırlığını denedi. Dişlerini sıkıyor, hayretten dudaklarını ısırıyordu.

— Hımm, dedi. Güzel, çok güzeel...

Memduh Bey kaşını kaldırarak işaret etti tekrar. Ama kendisi de heyecanlıydı. Belli etmemeye çalışıyordu.

— Fakat... dedi, gerisini söylemedi. İçeri odaya geçip birtakım araçlar, şişeler içinde ilâçlar getirdi. Alışkın ellerle heykelin altını üstünü kazıdı. İlâçlar sürüp denedi. Sonra ince bir matkapla görünmeyen bir delik açtı. Çıkan parçaları kontrol

etti.

Öbürleri oturmuş, bakıyorlardı. Memduh Bey sigara içiyordu.

— Evet, dedi Ziya Bey. Uzun uzun başını salladı. Ne diyeceğini düşündü. Duygusunu saklamaya çalışıyordu.

Kaldırıp ağırlığını tekrar kontrol etti. Kafasında hesaplar yaptı.

— Evet, dedi. Altın kaplama. İçeri doğru gittikçe kalite düşüyor. Altının değeri de biraz düşük. Çünkü değişik bir maden. Eritip temizlemek gerekir. Geçenlerde tıpkı bunun gibi bir tane daha getirdiler. Şeyde bulmuşlar... Neydi... (Attı) Adana taraflarında bir yerde. Mamafif değerli iş bunlar. Çünkü eski mal. Antika değeri var. Üç yüz bine sattılar. İstanbul'da iki yüz elli bin vermişler. Buraya bana getirdiler. Dedim üç yüz bin. Çünkü bu eritilecek... Kaplaması alınacak...

Seyitali kımıldandı,

— Kaç lira eder dedin efendi? diye sordu.

— Üç yüz bin.

— Cık, etti Seyitali. Az dedin efendi. Bu, milyon eder diyorlar.

— Yok. Saf olsa belki. Ama bu haliyle üç yüz bin civarında. Hatta fazla söyledim. Antika değeri var işte.

Seyitali suratını astı, "Kalsın," diyecekti, diyemedi. "Kızarlar da şimdi, iş kötüye gider" diye düşündü.

Memduh Bey araya girdi,

— Yalnız bu kaçak mal ha, dedi. Bir an önce elden çıkaracaksınız. Üç yüz bin, iki yüz elli bin.. Ne elinize geçerse. Polise yansırsa beş kuruş alamazsınız. Üstelik hakkınızda soruşturma açılır. Ananızı ağlatırlar, biliyorsun değil mi?

— Biliyoruz beyim. Onun için doğru sana getirdik.

Düşündü.

— Memduh Bey, dedi. Benim bir Corc ehbabım var, Amerikanlı. O da bu işlerden anlıyor.

Memduh Beyle Ziya Bey bakıştılar.

— Evet?

— O da bi görse, acaba?...

— Hımm, şu... Saat kaç?

— On buçuk, dedi Ziya Bey.

— Olur. Getirtelim.

Telefona gitti.

— Biz oraya gitsek olmaz mı?

— Dur bakalım, bulabilirsek. (Cebinden defter çıkardı, baktı. Numaraları çevirdi).

Seyitali, "Demek birbirlerini tanıyorlar?" diye düşündü. "Bu iyi oldu işte. Corc ehbabım bi gelirse, tamam."

— Alo, Corc Harris, hello...

Takur tukur İngilizce konuşmaya başladı. Ziya Bey anlıyordu herhalde, gülümsüyordu. Seyitali şaştı kaldı. "Bak be, gâvur dilini de biliyor. Vay canına..."

Konuşmaları epey sürdü. Seyitali hiçbir şey anlayamadı. Arada sırada, "define" sözü geçiyordu. Demek anlatıyordu Corc ehbaba. "İyi oldu, gelsin hele. O hakkımızı verir. Aldanmayız hiç değilse."

Memduh Bey telefonu kapattıktan sonra odada gezindi. Düşünüyordu, kurnaz bir yüzü vardı.

— Sen nereden tanıyorsun bu gâvuru? diye sordu.

— Tanırım beyim. Bizim köye geldi.

— Ha. Hımm... İyi.

Ziya Bey bir göz işareti yaptı. Ziya Bey iç odaya geçti. O zaman Seyitali'ye yanaştı,

— İyi yaptın. Corc fazla verirse ona satalım. İyi oldu.

— Sağol beyim, dedi. Allah senden razı olsun.

— Görevimiz hemşerim. Ben senin aldanmanı istemem. Yalnız çabuk elden çıkaralım. Değilse polis peşinize düşebilir (Düşündü) Olmazsa ben alayım. Bunların verdiğinden daha çok veririm. Dur hele bakalım...

Çabukça Ziya Beyin girdiği odaya gitti.

Seyitali düşündü, "Aferim ula Memduh Bey. İyi adamsın valla. Helâl olsun, bize sahip çıktın."

Memduh Bey heyecanlıydı,

— Çok söyledin yahu Ziya Bey, diye fısıldadı. Ne yaptın sen? Elini kolunu sallıyordu.

— Değil beyefendi, şahane bir mal! Altı yüz bin maddi değeri var. Antika değeri hariç... Müthiş bir şey...

— Öyle mi? İyi be. Vurduk desene? Sana açıktan yüz bin... Aman belli etme...

— Olur olur.

— Keşke iki yüz bin deseydin. Ona da fit olurdu bu herifler.

— Dinle, bunu acele Amerika'ya uçurabilirsek, yok mu...

— Tamam uçuracağız. Harris'i onun için çağırdım. İyi oldu.

— En az iki milyon. Memduh Bey!

— Doğru söyle?

— Vallahi öyle. Harika!...

Kucaklaşıp birbirlerinin sırtını dövdüler. Sonra ayrıldılar. Memduh Bey heyecandan ellerini sıkıyor, parmaklarını oynatıyordu.

— Ama belli etme!

— Yook, edilir mi?

— Yanında para var mı?

— Var biraz.

— Ver. Bende de üç bin var. Ellerine biraz para sıkıştıralım. Ben derhal bu gece İstanbul'a geçireyim. Polis el koyabilir. Sen de Harris'i al, yarın gel. Acele...

— Olur. İyi akıl. Polis seni arayamaz.

Tamam.

— Gerisini İstanbul'da düşünürüz.

— Oldu. Yalnız...

— Anladım, hallederiz. Bana güven. Hisseni fazlasıyla veririm.

— Peki, inanıyorum.

— Söz mü?

— Söz!

Ziya Bey toplanıp yürüdü.

Seyitali çuvalı bağlamış, yanma oturmuştu. Salondaki eşyalara bakıyordu. "Breh breh... Şunlara bak yavu, kim bilir ne bunlar?" İçi dolu vitrinler, müzik dolabı, polyester sehpalar... Hiç görmediği şeylerdi.

— Tamam mı? diye sordu Ziya Bey yanından geçerken.

— Tamam bey.

Başka bir odanın kapısını açıp girdi.

"Ne çok kapı var yavu, şuna bak. Adam yolunu şaşırır burada."

Yarı çıplak bir kadın karyolaya uzanmış, roman okuyordu.

— Ne oluyor kuzum? dedi. Kim onlar?

Ziya Bey elini dudağına götürdü,

— Suss... dedi. Gelince anlatırım.

Komodinin çekmecesini çekip para saymaya başladı.

Kadın göz ucuyla baktı,

— Ne olacak o paralar?

— Sus dedik ya!

— Birine mi vereceksin?

— Evet. Yüz mislini almak üzere.

Kadın bir şey anlamadı. Doğrulup kapıya gitti. Kapının aralığından eğilip baktı. Yerde oturan köylüyü gördü. Köylü başını kaldırmış aval aval tavandaki avizeye bakıyordu.

Ziya Bey kolundan usulca çekti,

— Sen yat, diye fısıldadı. Şimdi geliyorum.

Memduh Bey salona dönmüş, ellerini uğurşturup duruyordu. Heyecanlıydı, ama belli etmiyordu.

— Üç yüz bin, diyor. Fazla etmez diyor. Ne yapalım?

— Valla sen bilirsin gayri bey.

— Corc Harris belki fazla verir. Dur bakalım...

— İnşallah...

Ziya Bey gelince sustular.

— Niye öyle oturdun kardeş, şöyle buyur, rahat et.

Koltuğu gösterdi.

— Üstüm başım iyi değil bey. Kirletmeyelim.

— Aldırma canım, temizlenir ne olacak?

Seyitali usulca koltuğa oturdu. Ürkek bir duruşu vardı. "Emme rahat be" diye düşündü.

— Sigara yak, buyur.

Ziya Bey, Seyitali'nin hiç görmediği bir sigara tuttu. Altın çakmakla yaktı. Seyitali'nin eli titriyordu. "Oh..." diye bıraktı dumanları. "İyi sigaraymış."

Zil çalınca üçü birden ayağa fırladılar.

— Hıh, geldi!

Ziya Bey robdöşambrının eteklerini savurarak kapıya koştu.

— Hello!... diyerek girdi içeri Corc. Neşeliydi. Yüzü kıpkırmızıydı. Seyitali az daha tanıyamayacaktı. Göz göze geldiler.

— Aaa!... dedi. Hello Seyit... Hoş geldi, sen...

Kucaklaştılar. Seyitali'nin sırtını dövdü.

— Rüzgâr atti hangi... Yoksa buldi sen? He he hee... İyi iyi...

— Evet Corc ehbabım, buldum. Bak, ne vereceksin bakalım?

Eğildi, çuvalı açmaya başladı. Öbür üçü ayakta birbirlerine bakıştılar. İşaretleştiler. Memduh Bey eliyle iki parmağını gösterdi. Corc, "Yes yes..." dedi, başını salladı.

Çuval aşağı sıyrılınca Corc dondu kaldı. Gözleri büyüdü. Gürültülü bir ses çıkardı,

— Ohooo... Good good... Tebrik Seyit, iyi çook...

Eğilip baktı, inceledi. Şaşkınlıktan dilini yutacaktı.. Sonra bir suskunluk geldi üzerine. Düşünceli bir tavır takındı. Boyuna başını sallıyordu.

— Evet, dedi Memduh Bey.. (Elleri arkasındaydı) Söyle Corc Harris, ne verirsin bu mala? Bak, Seyitali benim hemşerim. Sen de kendisini tanıyorsun. Kaç lira eder?

Corc tavana bakıt, düşündü. Yüzü ciddiydi.

— Güzel mal. Altin... Eder çok para...

Ziya Bey çenesini kaşıyordu. Memduh Bey de heyecanlıydı. Ne diyeceğini bilemiyor, oyunbozanlık eder diye korkuyordu.

— Çok para...

Seyitali yüzüne bakıyordu,

— Hadi Corc ehbabım, hakkını ver.

Corc bir zaman söyleyemedi. Düşündü. Heykele bakıyordu. Herkes nefesini kesmiş, bekliyordu.

— Eder iki yüz bin, dedi.

Öbürleri rahatlayıp kımıldandılar.

— Evet, dedi Memduh Bey. Tamam...

— Olmadı Corc ehbabım. Bu bey daha çok verdi.

— Verdi kaç?

— Üç yüz bin verdi.

Memduh araya girdi. İngilizce bir şeyler söyledi. Corc cevapladı. Takır tukur konuştular.

— Tamam. Sar Seyit. Topla hadi, gidelim. (Saatine baktı) Çabuk olalım vakit yok. (Kulağına eğildi) Ben alayım. Üç yüz elli bin vereceğim, çabuk.

"Yaşa Memduh Beyim. Senden iyisi yok."

Eğildi, sarmaya başladı.

Memduh Bey eliyle, "ver" işareti yaptı. Ziya Bey usulca, "Beş" dedi, bir tomar para uzattı. Memduh Bey başını sallaya-

rak pantolon cebine yerleştirdi.

— Tamam beyler. Teşekkür ederiz. Bize izin, acele gitmemiz gerek. Size rica ediyoruz, kimseye duyurmak yok. Allaha ısmarladık. Hadi Seyit, yüklen...

— İstanbul Hilton? dedi Ziya Bey usulca.

Memduh Bey düşündü,

— Yes, dedi. Sonra cep defterini çıkardı, bir telefon numarası söyledi. Ziya Bey çabukça bir kağıda yazdı. Sonra Memduh Bey, "Yarın çabuk, uçakla, birlikte" işareti yaptı. Öbürleri kafaları salladılar. Seyitali bir şey anlamadı.

— Hadi Allaha ısmarladık.

— Güle güle canım, güle güle...

— Good by...

Seyitali çuvalı kucaklayıp arkasından yürüdü. Yarı karanlık merdivenleri çabuk çabuk indiler.

Dışarda arabanın içindekiler sabırsızlanıyorlardı.

— Nerede kaldı bunlar yavu? dedi Rüstem. Ne yaparlar içerde?

Otomobilin camından eğilmiş, bakıyordu.

— Evmeyin, dedi Yarbay Dayı. Aha şimdi gelirler. İş Memduh Beyin eline geçti ya, korkmayın gayri.

Şoför Ömer eğilmiş arabanın idare yerini inceliyordu.

— Hay canını yiyim, dedi. Altında şöyle bir araba olsa, dünyaya değişmem valla.

— Ya, o kadar eyi mi?

— Ne diyon ağa, ne diyon? Milyon değer.

— Sen de her şeye milyon diyon birader.

— Derim elbet. Yalan mı? Ben iyiye iyi derim ağa. Kötüye de taş çatlasa... Aha geliyorlar!

Eğilip kapıyı açtı. Önce çuvalı uzattılar.

— Bin, çabuk!

Memduh Bey dolanıp direksiyona geçti. Arabayı çalıştırıp yürüttü.

Geride fısıltıyla konuşuyorlardı. Rüstem eğilip Seyitali'ye sordu,

— Ne oldu la, ne dediler?

— İyi. Kıymatlı malmış. Bu adam üç yüz bin verdi. Bizim Corc ehbabı da getirttik...

— O ne dedi?

— İki yüz bin verdi.

— Bak sen... O niye az verdi?

Yarbay Dayı'yla şoför Ömer de eğilmiş, dinliyorlardı.

— Gâvur değil mi, öyle olur, dedi Yarbay Dayı.

Ana caddeye çıkınca Memduh Bey geriye döndü,

— Ee... diye gülümsedi. Gözünüz aydın Üç yüz bin edermiş. İyi mal. Ama belâlı iş, biliyorsunuz. Daha fazla kimse vermez. Çünkü yakalandı mı, gitti. Hatta başkasının haberi olsa ihbar ederler. İhbar edene hükümet para verir. Bu kuyumcu benim iyi dostum. Corc da Seyit'in ahbabıymış. Onun için bunlardan korkmayın. Gene de hiç belli olmaz. (Geriye, ileriye bakındı) İnsanoğludur, çiğ süt emmiştir. Polise telefon ediverirse... derhal yakalarlar.

— Aman ağzından yel alsın bey.

— Ya işte, şimdi düşünün taşının da karar verin. Siz benim hemşerilerimsiniz... Madem doğruca bana geldiniz, aldan-

manızı istemem.

— Sen ne dersen öyle olsun bey.

— Seyitali'ye söyledim. Bana bırakın bunu. Üç yüz elli bin vereyim. Başkası imkânı yok vermez. Ben bir yolunu bulur, onu üç yüz elli bine devrederim. Amaç size iyilik etmek.

— Sağ ol bey, Allah razı olsun.

— İyi. Başka çare yok. Nasıl uşaklar?

— İyi, dedi Seyitali de. "Ah şunlar olmasaydı, o da yeterdi bize," diye düşündü. "Nasıl atlatmalı bilmem."

Araba Kızılay'a aşağı yol alıyordu.

— Bu iş tehlikeli, dedi Memduh Bey. Ben vekil olduğum için evimi arayamazlar. Dokunulmazlığım var. Onun için alıyorum, anladınız mı? Size bir iyilik olsun...

— Sağ ol.

— Belki de polise yansıdı şimdiye kadar .Buradan olmasa bile köyde duyuldu bu, öyle ya? Köyde dostunuz var düşmanınız var. Gider, haber verirler. Onlar da Ankara'ya telefon ederler. Belki de polis peşinizde şimdi. (İleri geri bakındı. Öbürleri de baktılar. Ankara caddeleri tenhalaşmıştı. Tek tük arabalar gidip geliyordu) şunu sayın bakayım biriniz. (Geriye bir tomar para uzattı).

Yarbay Dayı aldı, Seyitali'ye verdi,

— Sen say Seyit, çabuk.

Seyit dizlerinin üstüne koydu, saymaya başladı. Bir yerde şaşırdı, tekrar baştan başladı. Rüstem yan yan bakıyordu. "Emme çok para be?"

Araba döndü, Maltepe'ye doğru yol almaya başladı. Biraz da ağırlaştı. Memduh Bey ikide bir aynaya bakıyor, bitip bitmediğini kontrol ediyordu.

Seyitali başını kaldırdı.

— Sekiz bin bey, dedi.

— İyi. O kalsın sizde. Üç yüz kırk bin liralık da çek yazayım, yarın bankadan alırsınız.

Bir sessizlik oldu.

— Çek ne bey? dedi Rüstem.

— Bankadan para çekmek için yazılı imzalı kâağıt. Ben şimdi onu yazar, imzalar, size veririm. O para demektir, tamam mı? Yarın bankaya varır, alırsınız.

— Çek bilmiyor musunuz yavu? dedi şoför .Bankadan para çekle alınır.

Köylülerden ses çıkmadı.

— İyi ya...

Araba tekrar döndü, karanlıkça bir sokağa girdi. Seyitali'nin içi karışıktı. En çok Yarbay Dayı'yla şoföre kızıyordu. Nereden tebelleş olmuştu şunlar? Kaçar lira vermeliydi acaba? Üç yüz elli bin az para değildi ama, ah şu deyyuslar olmasaydı!...

Araba altlarında hafif hafif sallanıyordu. Bol ışıklı bir yere geldiler. Sonra tekar karanlığa girdiler. Sağa sola döndüler. Memduh Bey nereye gittiklerini şaşırtmak istiyordu her halde. Dikiz aynasından yüzlerini seyrediyordu. Bahçelievler'de bir köşeye yakın yerde durdu.

— Siz azıcık bekleyin, dedi.

İndi, hızlı hızlı yürüdü. Köşeyi dönüp gözden kayboldu.

— İyi adam valla, dedi şoför ömer. Hem bunca uğraştı, hem de...

— He, dedi Yarbay Dayı. Kuyumcuların vermediği parayı veriyor baksana. Daha ne yapsın? Böyle belâlı işe başkası girmez kardaşım. Doğru söylüyor.

— Ben de öyle diyorum ağa. Devredelim gitsin. Gece rahat uyuyalım.

Seyitali düşünüyordu. Başını salladı. "Ula kendi malları gibi lâf ediyorlar yavu. Cık cık cık..." Elindeki parayı sıktırıp duruyordu.

— Koy onları cebine Seyitali, dedi Yarbay Dayı.

— Cebe sığar mı o kadar para? Koynuna sok.

Koynuna soktu. Kocaman bir şişkinlik oldu göğsünde. Eliyle yokladı. "Sekiz bin ha? Üç yüz elli bin nerde, sekiz bin nerde? Füü... Az değil. İyi... Ah şu herifler olmasaydı."

Memduh Bey köşeden görünce sustular. Şoför Ömer, uzanıp kapıyı açtı. Elinde bir banka çek defteri vardı. Arabanın ışığını yakıp dolmakalemini çıkardı. Ağır ağır yazdı. Harfleri geriye geriye eğiyordu. Özendiği belli oluyordu. Öbürleri de baktılar. İş rakamları yazmaya gelince başını yukarı kaldırıp düşündü.

— Üç yüz elli binden sekiz bini çıkarın, ne kalır? Üç yüz kırk iki bin, öyle mi?

— He, dedi şoför Ömer.

Tam yazacaktı, tekrar düşündü:

— Üç yüz kırk bin yazayım. İki bin de bana bırakın, ne dersiniz? Yuvarlak hesap olsun.

Önce cevap vermediler. Yarbay Dayı, Seyitali'ye baktı,

— Olsun canım, dedi. Memduh Bey bu kadar zahmet etti. Olsun değil mi?

Seyitali kızdı ama, belli etmedi. Boynunu büktü.

— Olsun bakalım...

— Okuma yazmanız var, değil mi?

— Seyitali,

— Var, dedi.

— Bakın öyleyse.

"Üç yüz kırk bin Türk Lirası" diye yazdı.

— Hanginiz alacak? Birinizin adını yazayım, sonra aranızda halledersiniz?

— Benim adımı yaz, dedi Seyitali.

— Peki. Soyadın ne?

— Şener.

Gene özenerek geriye geriye *"Seyit Ali Şener'e"* diye yazdı. Tarih attı, imzaladı.

— Hadi bakalım, hayırlı olsun. Yarın çekersiniz parayı. Kimseye söylemeyin. Benim adımı da vermeyin. Sonra atarlar içeri. Tamam mı?

— Peki.

— Al, cebine koy. Kaybedeyim deme ha! Çok para bu... Taksi! Taksi! diye bağırdı geriye doğru.

Oradan geçen bir taksi fren yapıp durdu. Yanlarına yaklaştı,

— Al yavrum şu parayı, dedi. Bu arkadaşları Ulus'a götür, otele bırak, hadi.

— Peki beyim.

— Buyurun ağalar. Hadi iyi geceler.

— Allah razı olsun beyim.

— Allah tuttuğunu koparsın.

— Hakkınızı helâl edin. Güle güle...

— Helâl olsun.

— Helâl olsun...

Teker teker ellerini sıktı.

— Hadi uğurlar olsun.

Taksi uzaklaştı. Memduh Bey arkalarından baktı, sonra "Ihh..." diye nefesini koyverdi. Arabayı çalıştırıp yürüttü. Saatine baktı. Kafasında birtakım hesaplar yaptı. "Çabuk olmalıyım." dedi. Arabanın kapılarını kilitledi, sonra koşarak merdivenleri çıktı. Telâş içindeydi. Anasını uyandırmamak için ayaklarının ucuna basıyordu. Havaalanına teleon edip yer ayırttı.

Karısına kısa bir pusula yazdı, yatağın üstüne bıraktı.

"Nilüfer'ciğim,

Acele İstanbul'a gidiyorum. Büyük bir iş. Kimseye söyleme. Yarın arayan olacak, 'Üç gündür İstanbul'da' de. Recepgilin adresini ver. Fakat orada kalmayacağım. Bir iki gün izimi kaybetmem gerekiyor. Dönüşte anlatırım. Çok önemli. Sakın ağzından bir şey kaçırma. Bu kâğıdı da yak. İstanbul'dan telefon ederim. Selâm ve sevgiler...

Memduh"

Altına imza attı. Çabukça elbise değiştirdi. İki gömlekle pijamalarını aldı, çantasına koydu. Bir de büyük bavul aldı. Yıldırım gibi indi aşağı.

—29—

Bizim köylüler yatmışlardı. Hepsi de şu işi konuşmak istiyor, onu düşünüyor, ama konuşamıyorlardı. Ne demeliydi. Nasıl başlamalıydı? Şimdi ne cevap vereceklerdi?

Şoför Ömer, "İyi yapmadım," dedi kendikendine. "Heykel vekile geçmeden önce alacağım parayı kesmeliydim, tüh!... Ben

bir taksi parası isterim arkadaş demeliydim Verirseniz susarım, değilse... Bizimki erkekçe bir iş. Bana bi taksi alacağınıza söz verin, tamamdır. Sonra istediğinizi yapın. Bu iş Allahtan. Niye başkasını değil de beni tuttunuz? Allah yazdı işte. Sen bu işten azıcık sebeplen dedi. Bir kapı aralandı. Bu kapıdan içeri girmezsem yazık değil mi? Hak mı bu? Evet, siz buldunuz, siz çıkardınız. Ama ben de ta nereden buraya kadar getirdim. Bal yiyen parmağını yalar. Tehlike ise o tehlikeye ben de girdim. Üç yüz elli binden bana en az elli bin düşer arkadaş. Elli bine de iyi bi taksi alınır. Yeni olmasa bile, az kullanılmış olur. Ona da razıyım. Lâkin dürzüler dirsek gösterirlerse ben ne yaparım? Gene ihbar ederim. Mal filanca adamda, bu üç yüz elli bin lirayı o verdi, derim. Benim elime bir şey geçmez, ama onların da geçmez. İyisi mi kuzu kuzu bir taksi parasını bayılsınlar. Değilse..."

Arkaya döndü. Hep uyuyor gibi yapıyorlardı ama, Rüstem'den başka hiç birisi uyumamıştı. Bir onun soluk alışı uyuduğunu gösteriyordu. Dün akşamdan beri uykusuzdu zaten. Başı dönüyordu. Ankara'da oradan oraya gezerlerken iyice yorulmuştu. Yatar yamaz uyudu. Para mara düşünecek gücü kalmamıştı.

Yarbay Dayı ellerini başının altında kenetlemiş, tavana bakıyordu. İkide bir Seyitali'yi gözlüyordu. "Bu deli dürzü geceleyin kimse duymadan kalkar gider miydi acaba? Aklına ererse giderdi. Yarın tek başına parayı çeker, ortadan kaybolurdu. Zaten bakışlarından belliydi. Hiç razı olmamıştı yanlarında gelmemize. Paraya hep kendisi sahiplenmek istiyordu, ne edecekse o kadar parayı? Altından mı kalkılır, üç yüz elli bin bu? Yirmi bin değil, elli bin değil, yüz bin değil, üç yüz elli bin. Vay bubam vay! Bizim köyü satın alır bu para. Ben olmasam bunlar nerden bulacaklardı Memduh Beyi? Bulsalar bile Memduh Bey o kadar para verir miydi? Ellerine sekiz-on bin sıkıştırır, yollayıverirdi. Benim hatırıma verdi o parayı. Bizim eşekler anlamazlar emme, doğrusu bu. Üç yüz elli bin... Üç yüz elli bin.

Bin.. Helâlinden elli bin düşer bana canım. Daha çok düşer ya, elli bine razıyım. Şimdi söylemeli mi acaba? Yok. Belki kızar şu dürzü. En iyisi sabaha bırakmalı. Ayıyı ürkütmemeli şimdi." Kapıya doğru baktı. "Anahtarı yanıma alsam mı acaba? Kapıyı kilitledim de anahtarı almadım bak. Aklıma gelmedi. Dur sen, en iyisi almak. Bizi uyutur da sonra çeker gider. Nereye gider? Ne bileyim ben, gider işte. Sabaha dek bir yerlerde dolaşır. sonra bankanın yerini öğrenir. Banka açılır açılmaz... Parayı aldığı gibi... Çek kâğıdı onda. Çek kime yazıldıysa parayı o çeker Adı üstünde, çek..."

Usulca doğruldu, yüz numaraya gider gibi yaptı. Dönerken kapıyı kilitledi...

"Hımm..." dedi Seyitali. Anahtarı aldığını sesinden anlamıştı. "Al bakalım hazırcı dürzü. Gece gider diye korkuyorsun değil mi? Nereye gidelim? Gece nereye gidilir? Ah sen önümüze düşüp gelmeseydin, ne iyi olacaktı? Belki daha iyi para ederdi bu mal. Doğruca Corc ehbaba götürseydik, kim bilir? Aralarında gâvurca konuştular, ne dediklerini anlamadık. Yoksa ağız birliği mi yaptılar? Hem gözel mal, iyi mal, dediler. Hem de üç yüz binde bıraktılar. Gözel mal da milyon niye vermediniz, a dürzüler?... Gene Memduh Bey iyi adammış. Üç yüz elli bine çıkardı. Üç yüz elli bin... az değil emme, şu dürzüler olmasaydı. İkişer bin versek razı olurlar mı acaba? Beşer bin versek, o da fazla. Beşer bin.. Niye verecekmişim be? Ne ediverdiniz bana? Vermem, gidin istediğniz yere şikâyet edin. Heykel elden çıktı nasıl olsa. Tutturamazsınız gayri, geçti... Geçti Niğde'nin pazarı. Vermem, deli mi oldum? İkişer bin veririm. Dört bin eder. Altı bin de Rüstem'e... On bin. Üç yüz elli binden çık, üç yüz kırk bin kalır. Üç yüz kırk bin... Ankara'da bir ev alırım. Işıklı mışıklı şöyle. Dün gördüğümüz otel gibi. Merdivenleri mermerden. Ne gözel yerdi be?... Ben de giderim gayri öyle yerlere. Zenginim gayri. Bizim karıyı da bi götürmeli. Görsün de aklını çıvdırsın. Lâkin bizim karı oralara yakışmaz. Bi yakışanını buluruz canım. Şöyle akça pakça bi Ankara karısı.

Para olunca kolay. Dinleri imanları para. Bi de Memduh Beyinki gibi taksi. Emme gözel be! Sayır sayır gidiyor adamın altında. Gittiğini duymuyon bile. Eee.. Seyitali. Göreklili Deli Seyit! Allahın sevgili kuluymuşsun meğer. Sonunda buldun bulacağını. Araya araya buldun. Yirik Habip enayiliğine doymasın. Gel dedim de gelmedi. Kısmetini ayağıyla tepti, akılsız! Şimdi ne kadar pişman olacak. Dizlerini dövecek. Bi de hafız geçinir, okumuş geçinir. Ula oğlum kaç para eder senin okumuşluğun? Aha gördün, sana çıkmadı da bana çıktı. Demek Allah beni senden çok seviyor. Yaa... Ben O'na kurban olurum bundan sonra. Hele o kel Hamit? Allahın ayısı! Ne gözel zengin olduydu şimdi? Gel dedim de gelmedi. Bi adamda kafa olmazsa ne edersen et, olmaz. O da öyle işte. Enayi. Otur dizini döv şimdi. Oh olsun." Gözlerini hafifçe kırpıştırdı. "İle şu herifler," dedi. "Nasıl kurtulmalı acaba? Anahtarı da aldı baksana, hınzır! Kaçar gider diye korktu. İçi bozuk herifin. Zati peşimize düşüp niye geldi ta buralara? Paraya ortak olacak. Hep düşündüğü o. Yavaş gel bakalım, ben enayi değilim. İki üç bin, ne verirsem razı olursun, fazla yok. Ben arayıp çıkardım onu. Dünden beri uykusuzum baksana. Gözlerim sızlıyor ki, önüme akacak gibi. Öyle havadan para kaptırmam kimseye. O kadar enayi değilim."

Durdu. Ağzından bir iki soluk alıp odayı dinledi. Uyumuşlar mıydı acaba? Geceleyin kalkıp kâğıdı koynundan alırlar mıydı? Usulca yokladı, paralarla kâğıt koynundaydı. "Sabaha kadar burada iyice kırışır" diye düşündü. Elini koynuna soktu, demeti çıkardı. Yastığın altına koydu.

Yarbay Dayı Seyitali'nin kımıldadığını farketmişti. Baktı ama, ne yaptığını anlayamadı.

Seyitali yan döndü, gözlerini yumup kendini yatağa bıraktı. Bütün kemikleri ağrıyordu. Dün gece emme gayretli çalışmışlardı ha? "Ula nasıl oldu bu iş hâlâ anlamadım. Rüya gibi. Yoksa sahi değil mi bu olanlar?" Gülümsedi. "Sahi olmaz

mı? Bulduk işte. Hele onu bunu bırak da uyuyalım şimdi. Uykusuzluktan hasta olacağız. Başım kazan gibi uğulduyor. Ya gözlerim, kum serpilmiş gibi. Üff..."

Biraz sonra uyudu.

Dışarda derinden derine araba gürültüleri duyuluyordu hâlâ. Sonra gittikçe seyrekleşti. Pencereden tavana bir ışık vuruyordu. Bıçakla kesilmiş ak bir baklava gibiydi, odayı hafifçe aydınlatıyordu. Yarbay Dayı uzun uzun ışığa baktı. Uykusu gelmiyordu nedense. "Şoförü atlatabilsek iyi olacak," diye düşündü. "Yüz ellişer bin bunlara düşer. Elli altmış bin de bana. Buna razı olurlar işte. Daha ne isterler? Yüz ellişer bin liralık adam ediverdim, yetmez mi? Ben olmasam onlar nereden bulup Memduh Beye o fiyata satacaklardı?" Usulca başını çevirip baktı. "Şu şoför olacağın haberi olmasa iyiydi. O zaman bana elli bin sağlam düşerdi. Uykusu nasıl acaba? Kalkıp gitsek duyar mı? Başka otellerde yer bulabilir miyiz? Buranın parasını ödemek gerek öyle ya? Ödemeden yazıcı bırakmaz. Bizimkiler de kolay uyanmazlar şimdi. Cık.. Olmaz bu iş. Yanlış ettik. Şoförün bu işten hiç haberi olmayacaktı. Gelince parasını verip, savacaktık..." Yan döndü, "Dur bakalım, sabah olsun hele. Gün ola harman ola. Belki bir yolunu buluruz."

Tekrar döndü, kendin ibıraktı. Uzun süre uyku ile uyanıklık arasında gitti geldi. Altında somya kımıldıyor gibiydi. Biraz sonra kendini cipte gibi duydu. Cip sarsılıyor, titriyordu. Gözünü açıp baktı, otel odasındaydı. Öbürlerini dinledi, onlar uyumuştu herhalde, soluk alışlarından belli oluyordu.

Tekrar gözünü yumdu. Biraz sonra karmakarışık, anlaşılmaz bir yerler gördü. Bataklık, ya da lâğım çukuru gibi bir yer. İçinde bir sürü kağıt paralar, yeşil renkli, mor renkli, çeşit çeşit paralar. Gidiyorlar geliyorlar, yüzüyorlardı. Eğilip almak istedi, alamadı. Paralar canlı gibi kaçıveriyorlardı. Allah Allah, nedir bu iş, akıl ermiyordu. Bu kadar çok para lâğımın içinde ne arıyor, belli değildi. Paralar gidip geliyor, koşuyor,

kaynıyordu. Ama bir tane bile yakalayamadı.

Yarbay Dayı telâş içinde uyandı. Sıkılmış, terlemişti... "Allah Allah..." diye mırıldanarak doğruldu. Gözlerini uğuşturdu. Sonra düşündü. Düşündükçe yüzü çözüldü. "Rüya tersine çıkar derler. Demek paraları yakalayacağım. İyi. Hem de helâl para. Temiz..."

Tekrar yattı. Kendi kendine dua okumaya başladı. "Emme de çok paraydı be! Sayılaak gibi değildi. Nereye konur, nasıl götürülür o kadar para? koca bi bavul alıp, içine doldurmalı bari. Kilitli militli şöyle. Hem evde lâzım olur. Bolca hediye de almalı. Urba murba, altın maltın. Camiye de bi namaz halısı almalı.

Düşündü, düşündükçe uykusu kaçtı. Tavandaki aydınlık baklava dilimine bakmaya başladı.

Gakçı Rüstem ilerde kötü kötü horluyordu. Nefes alırken zorluk çekiyordu, burnunun bir yerleri titriyor ve hırıltılı bir ses çıkarıyordu. "Ayı oğlu ayı!..." diye söylendi. Uyunur mu bunun yanıda? Karısı nasıl uyur acaba? Tüü..."

Başını yorganın altına soktu. Uyumaya çalıştı. Tam dalmıştı ki, gümbür gümbür bir ses yükseldi. Önce ne olduğunu anlayamadı. Korkup sıçradı. Sonra dinleyince, "Hay Allah," diye söylendi. Hoparlörle sabah ezanı okunuyordu. Yeri göğü kapatıyordu hoparlörün sesi. "Aziz Allah..." dedi kendi kendine. "Bi de Ankara gâvur şehri derler. Ne gözel bak, herkesi uyandırır bu ezan." Okuyan hocanın yanık bir sesi vardı. Tam Arap gibi değişik bir tarzda okuyordu. Dinledi, hoşuna gitti. "İyi be, Ankara'nın hocası iyi ezan okuyor. Aşkolsun."

— Ya Allah deyip doğrultu. Seyitali'ye baktı. Kıvrılmış yatıyordu. Alaca karanlıkta yüzü belli değildi. Ama bir eli yastığın altına doğru uzanmıştı. Demek oraya koymuştu çek kâğıdını. Bu Seyit'in uykusu derin miydi acaba? Usulca almaya kalksa uyanır mı? Alıp bankaya gitse, paraları kendisi çekse. Üç

yüz kırk bin lira?

Durup düşündü, "Emme çok para be? Bizim köyü satın alır. Hepsini sandığa doldursam, deste deste, yeşilli morlu bankınotlar..."

Usulca kalkıp öbürlerine baktı, uyuyorlardı.

— Seyit.. diye fısıldadı.

— Hıh! diye sıçradı Seyitali.

Onun sıçramasından Yarbay Dayı kendisi korktu. Ne edeceğini bilemeyiverdi.

— Ne o? Ne var?

— Dur len, sus bak ne diyeceğim sana...

Kulağına yanaştı,

— Yavaş ol, sus.

Fısıldıyordu. Şoförü gösterdi,

— Uyuyor. Kalkıp gitsek usulca, ne dersin?

Seyitali uyku sersemliğiyle, anlayamadı.

— Nereye?

Eliyle yastığın atını tutuyordu. Korkmuştu. Kızarık gözleri iri iri açılmıştı.

— Sus hele, yavaş ol. Uyandıracaksın.

Sesini tekrar yavaşlattı,

— Bu herif ortak oldu bize. Anladığın gibi değil. Aza razı olmaz bu.

— Niyeymiş? Ona ne Dayı? Mal benim...

— Öyle emme, herif gözünü dikti. Senin vereceğine razı olmaz.

— Olmazsa olmaz, ne edelim?

— Yavaş ol hele. Hakkını bırakalım da usulca kalkıp gidelim. Bu daha uyanmaz.

— Sonra?

— İzimizi kaybedelim.

Seyitali doğrulmuştu. Karşılık vermedi. Şoföre bakıp düşündü. Olur muydu acaba?

— Ya bu Rüstem?

— Onu kaldırınız. Hadi sen çabuk giyin!

Rüstem'in baş ucuna gitti, kulağına,

— Rüstem! diye fısıldadı. Rüstem!...

Rüstem uyandı. Gözleri açıldı birden,

— Suss... dedi Yarbay Dayı. Gürültü etme, çabuk giyin!

Rüstem canlanıverdi. İşi anlamıştı.

Çabukça hazırlandılar. Şoför Ömer uyuyordu. Sabahları geç kalkardı belli ki.

Yarbay Dayı, Seyitali'ye fısıldadı,

— Parasını bırak, ne vereceksen...

— Ne verelim?

— Bilmem.

— Beş yüz vereyim mi?

— Az olur. Bin lira bırak.

— Peki.

Seyitali koynundan paraları çıkardı. On tane yüzlük sayıp şoförün yastığına bıraktı.

— Hadi çabuk, çıkın!...

Usulca çıktılar. Merdivenleri inerken Yarbay Dayı,

— Belli etmeyin, dedi. Namaza gidiyoruz," deyin.

Seyitali koynuna yerleştirdiği çek kağıdını, paraları bir daha yokladı. Kendine güvenir bir tavır takındı,

— Otel paralarını da ödeyelim, dedi.

— Olur öde. Ben haramdan korkarım.

Yazıcı masanın önüne uzatılmış bir somyada uyuyordu. Uyandırdılar.

— Paranı al yazıcı efendi. Biz namaza gidiyoruz, belki gelemeyiz.

— Genç adam yarı uyur yarı uyanık, masanın başına geçti,

— Kaç kişiydiniz? diye sordu.

— Dört kişiyiz. Biri daha uyuyor.

— Onun parasını da alacak mıyız?

Seyit Ali,

— Tabii al, dedi. Hepsini al.

Yazıcı yüzlüğün üstünü sayıp verdi. Çıktılar. Dışarda dondurucu bir soğuk vardı.

— Uu, dedi Rüstem. Nereye gideceğiz şimdi?

— Nereye olursa, yürüyün hele!

Peşpeşe koşmaya başladılar. Ankara sokakları tenhaydı. Ortalık yeni ışıyordu. Yerler buzdu, çok kötü kayıyordu. Düşmemek için dikkat ediyorlardı. Bir köşeyi dönerlerken Yarbay Dayı'nın ayağı kaydı, duvara tutunmak istedi tutunamadı. Kötü bir şekilde düştü. Sağ dizi yaya yolunun köşesine çarptı. Yere çöküp yüzünü buruşturdu. Dizini uğuşturuyordu.

— Vay ula! Uff... uşaklar!

Öbürleri önce ne edeceklerini bilemediler. Şaşırdılar.

Seyitali birden yürüdü. Gakçı Rüstem önce Yarbay Dayı'ya yardım edecek oldu. Ama baktı Seyitali gidiyor, o da bırakıp arkasından koştu.

— Seyit! Ula Seyit, herif düştü kalkamıyor. Dur ula!

Seyitali duymazdan geldi. Daha çok koşmaya başladı.

Yarbay Dayı geride bağırıyordu,

— Durun uşaklar! Rüstem, Seyit!... Ula ben, off...

Patır patır koşuyorlardı. Bir aralığa girip gözden kayboldular.

— Ula Seyit, ne ettin sen? Adam düştü kaldı.

— Düşsün aldırma, yürü sen. İyi oldu! Ortak olacaklar bizim paraya. Yürü, izimizi kaybedelim!...

Bilmedikleri bir yere doğru hızlı hızlı koştular.

— Yuh be! dedi arkalarından bir ses. (Önlüklü bir aşçı yamağıydı). Sabah sabah ne oluyorsunuz be?

Aldırmadılar. Hal'in arkasındaki daracık sokağı peş peşe koşarak geçtiler. Seyitali daha canlıydı. Hızlı koşuyordu. Rüstem, "beni de bırakacak hınzır!" diye düşündü. Can havliyle koşmaya başladı. Bir bekçi durup baktı. Sonra önlerine geçti,

— Durun!... dedi. Ne koşuyorsunuz böyle? Nereye gidiyorsunuz?

— Hiç, dedi Seyitali. Üşüdük de ısınalım diye...

— Nereye?

Attı,

— Camiye, namaza gidiyoruz.

Bekçi ikisine de ayrı ayrı baktı,

— İyi. Ağır gidin. Koşmayın öyle.

— Peki.

Belediyenin önüne çıktılar.

— Ne tarafa gidelim?

— Bilmem. Soğuk be. Isınacak bir yer yok mu acaba?

— Bu zamanda ısınacak yer mi olur?

Sağa sola bakındılar.

— Gel hele şöyle. Buluruz belki.

Bentrederesi'ne aşağı yürüdüler. Rüstem bir aralık geriye baktı,

— Yarbay Dayı'yı bıraktık yavu, dedi. İyi etmedik. Herif ta buraya getirdi bizi. Masraf etti...

— Sonra öderiz canım. Fazlasıyla vereriz. Hepsine ortak olmak istiyor dürzü. Ne hakkı var? Yürü sen!

— Lâkin kötü düştü ha. Dizi yere vurdu.

— Ne edelim? dedi Seyitali. Arkamıza takılıp gelmeseydi. Biz ondan para istedik, "Sen de gel" demedik.

— Ne yapar şimdi orada?

— Kalkar otele gider, ne yapacak?

— Gidebilir mi?

— Gidemezse otursun. Hazırcı dürzü. Hele yürü sen!...

Karşıdan soğuk bir rüzgâr esiyordu. Sağa sola baktılar. Girip ısınacak bir yer aradılar, yoktu. Her yer kapalıydı. Ellerini ceplerine sokup bir duvarın dibine büzüldüler. Çeneleri birbirine vuruyordu. Titriyorlardı.

Sokaktan tek tük adamlar geçmeye başlamıştı. Bir yere yetişmek için hızlı hızlı yürüyorlardı. Soğuktan korunmak için

ellerini ceplerine sokmuşlardı. İşleri erkenden başlayan fakir fukara insanlardı bunlar. Seyitali birini durdurup sordu,

- Hişt hemşerim, buralarda ısınacak bi yer yok mu yavu?

Adam durup ileriye geriye baktı,

— Var, dedi. Var emme epey uzak.

— Nerede?

— Aha doğruca gidin. Solda aşağıda sabahçı kahvesi var.

— İyi bari. Sağol...

Hızlı hızlı yürüdüler. Rüstem burnunu tutuyordu. En çok burnu üşümüştü. Varıp kahveye daldılar. Ortada bir odun sobası yanıyordu. Kendileri gibi birkaç köylü işsiz oturmuş, uyukluyorlardı.

— Eveet, dedi kahveci çırağı. Paranız yoksa yallah! Çay içmek mecburi.

— İyi ya hemşerim, getir. Demli olsun.

— Demli. Ta akşamdan demli.

Sobanın başına dikilip bir iyi ısındılar.

— Ohh... İyi oldu bu. Üşümüştük, hora geçti.

— He, soğuk...

— Yarbay Dayı'ya acıdım be Seyit Ağa. Bırakıp geldik adamı. Kötü düştü valla.

Seyitali kızdı,

— Acıdıysan git al gel! dedi.

Rüstem yan yan baktı, "Beni de atlatacak bu" diye düşündü. "Yanımda para da yok, aman ha..."

Çaylar geldi. Sobaya yakın bir masaya oturdular. Sessizce karıştırdılar. İkisi de düşünüyor, konuşmuyorlardı.

Dışarısı iyice aydınlanmıştı. Gelen geçen çoğalmıştı birden. Çoğu işçi, hademe, kapıcı... erkenden kalkmış, işlerine gidiyorlardı. Üst başlarından belliydi, yoksul insanlardı. Kahve yavaştan kalabalıklaşmıştı. "Çay!" diyen giriyor içeri.

Seyitali'yle Rüstem bir iki kere bakıştılar, göz göze geldiler. İkisi de konuşmak istiyor ama, söze nereden başlamalı bilemiyorlardı.

— Ee, dedi Rüstem. Ne edeceğiz şimdi?

Seyitali koynundaki kâğıdı, paraları yokladı.

— Kolay, dedi. Banka açılınca gidip alacağız.

— Ya öbürleri de gelirse?

— Onların gelmediği bi zaman gitmeli.

— Nasıl bileceğiz bunu?

— Gözetleriz. Kapıdan bakarız, içerdelerse girmeyiz. Nasıl olsa paramız var anasını satayım, bekleriz bir iki gün.

Rüstem boynunu büktü,

— Olur emme, bir an önce işi bitirip köye dönsek iyi olur. Hayvanları da kasabaya bırakıp geldi.

— Boşver, hayvanları mı düşünüyorsun?

— Ya köydekiler?

Seyitali elini salladı,

— Aldırma, beklesinler... (Biraz sonra ekledi) İstersen sen git. Ben parayı alıp geleyim. Hakkını veririm, korkma.

Rüstem kuşkulu kuşkulu baktı,

— Yok, dedi. Birlikte alırız.

— Sen bilirsin. Belki biraz bekleyeceğiz. Onun için diyorum.

Rüstem iyice işkillendi. "Bu hınzır beni de ekecek" diye

düşündü. "Kaçar giderse ne ederim? Yanımda para da yok."

— Seyit Ağa, bana biraz para vermeyecen mi şimdi?

— Veririm yavu, verilmez mi? Gel şöyle.

Bir kıyıya çekildiler. Kahveye arkalarını döndüler. Seyitali bir tomar çıkardı, on tane yüzlük saydı,

— Al.

— Ne kadar bu?

— Bin. Şimdilik yeter. Dükkanlar açılınca gidip urba murba, palto malto alalım. Ayağımıza ayakkabı alalım. Şöyle kılığa girelim biraz. Tıraş olalım. Değilse, bankadan bize para vermezler.

— Sende kaç var şimdi?

— Var üç dört bin kadar. Daha veririm canım, korkma. Hesabı sonra görürüz. Bu şimdilik sana yeter.

— Ha, öyle de.

— Şimdi öğleye kadar gezer dolaşırız. Alacaklarımızı alırız. Bankaya da öğleden sonra gideriz, nasıl?

Rüstem para işini düşünüyordu. Pek anlamadı.

— Bilmem.

— Onlar sabahtan gider bizi bankada beklerler. Bakarlar ki gelmiyoruz, çıkar giderler. Sonra biz işimizi görür, savuşuruz.

— Polise haber verirlerse?

— Neyi haber verecekler? Geçmiş ola. Mal bizden çıktı. Bizim elimizde bankanın kâğıdı var, o da benim adıma yazılmış. Bunu yalnız bana verirler. Polis ne yapacak? Hem de imza vekilin. (Elini salladı) Geçti gayri. İşimiz sağlama bindi.

Rüstem düşündü. İçinde bir eziklik vardı.

— Yarbay Dayı'ya vermeyecek miyiz? diye sordu.

— Veririz canım, bir iki bin de ona veririz. Nasıl?

— Bilmem. Az olmaz mı?

— Yok be, niye az? Taş attı da kolu mu yoruldu? Biz ona gelme dedik. Zorla takıldı peşimize.

— Emme adam yardım etti canım. Memduh Beyi buluverdi.

— Bırak yavu Rüstem. Biz de bulurduk. Belki daha iyi satardık bu malı. Keşke gelmeseydi.

— Bilmem gayri...

Rüstem kafasını önc eğip düşünmeye başladı. Bir zaman konuşmadılar. Seyitali elini koynuna sokup banka kağıdını elledi,

— Bir daha bakalım mı şuna hele?

— Bakalım.

— Gel öyleyse.

Duvarın dibine doğru gittiler. Kahveye arkalarını döndüler. Seyitali kâğıdı dikkatle çıkardı.

— Bak, oku... Gördün ya?... (Fısıldadı) *Seyit Ali Şener'e üç yüz kırk bin lira...* Hem de iki kere yazılmış. Bir rakamla, bir de yazıyla. Gördün mü?

— He.

— İmzaya bak.

— Hıı...

— İşimiz kayadan sağlam. Ne polis karışır, ne kimse.

Kâğıdı tekrar büküp koynuna yerleştirdi. Bir yandan gülümsüyordu.

— Ömrünün sonuna dek bana dua et Rüstem, dedi. Seni bir

gün içinde zengin ettim. Zorla götürdüm, biliyon ya? Gelmek istemiyordun.

— Öyle oldu he, dedi Rüstem. Nasipmiş.

Boynunu büktü.

— Aha yarım saat sonra çıkalım, bi donanalım önce. Gören, "Birch?!..." desin. Biz gayri zenginiz yavu. Az para değil Rüstem...

— Değil, he...

Bir şey söyleyecekti ama, söylemiyordu. Yüzüne dik dik baktı. Seyitali anladı, işi gevezeliğe döktü.

— Sana da yeter bana da, korkma. Bundan sonra gayri kimseye muhtaç değiliz. Kardaş gibi geçinip birlikte harcarız. Sen üç yüz elli bin liranın ne olduğunu biliyon mu? Burada bizim köye yol olur be. Dee... En zengin dediğin adamda bile bu kadar para yok.

Gakçı Rüstem yutkundu,

— Seyit Ağa, dedi. Kardaş payı bölüşeceğiz, değil mi? Kazarken öyle konuştuk ya?

— Hele alalım parayı canım, acele etme. Sen de emme adamsın yavu? Dereyi görmeden paçayı sıvıyorsun. Gel gidelim de karnımızı doyuralım. Sonra tıraş oluruz, hadi.

Kolundan çekti.

Rüstem'in yüzü bozuktu. Peş peşe çıktılar.

—30—

Yarbay Dayı yıkıldığı yerde yarım saat kadar kıvrandı. Dizini tutmuş, ovalıyor, bir yandan da sövüp sayıyordu,

— Vay dürzüler vay! Vay alçaklar vay! İyilik et ki kötülük göresin. Altlarına cip tuttuk, ta buraya kadar getirdik. Şunların ettiğine bak! Gâvur musunuz be?! ... Uff... Kırıldı mı ne? Ula bi gelip geçen de yok. Soğuktan donacağız...

Sağa sola bakınıyor, ne edeceğini bilemiyordu. Heryeri buz kesmişti. Soğuk bir yandan, dizinin ağrısı bir yandan, kıvranıyordu.

— Vay deyyuslar vay! Vay ırzıkırıklar vay! Adam sandık da iyilik ettik. Düştüğümü gördüler de çekip gittiler. Gebersek bakmayacaklar. Ula nasıl insanlık bu? Ula gözünüz kör mü dürzüler? Paranız zıkkım olsun da gözünüze dursun. Beni otele götürün de gene gidin gideceğiniz yere. Gene kaçın. Para vermeyecekler, dertleri o. Nankörler! Ben olmasaydım... Off... Nereden bulup da o paraya... Uff... Satacaktınız malınızı, dürzüler! Benim hatırıma, of off...

Ters dönüp kaldırımın tümseğine oturdu. Ayağa kalkamıyordu. Yerler buzdu, fena kayıyordu. Bacağı uyuşmuş gibiydi. Ellerini yere dayadı, doğrulmaya çalıştı. Dizi tutmuyordu. Tekrar oturdu.

— Allah Allah.. Donacağız burada.

Geride bir ayak sesi duydu. Döndü, bekçiydi.

— Ne o bubalık?

— Aman yavrum, gel hele. Düştüm, kalkamıyorum.

— Düştün mü? Niye düştün?

— Şey, ayağım kaydı. Camiye gidiyordum. Uff...

Bekçi geldi, kolundan tutup kaldırmaya çalıştı.

— Aman aman aman... Dizim dizim...

— Ne oldu dizine?

— Dizimi çarptım oğul. Dizim ağrıyor.

— Eee, ne edeceğiz ya? Evin nerede?

— Evim yok. Yabancıyım. Şurada bir otelde yattım. Uff...

— Ee be bubalık hem yabancısın, hem sabah erkenden camiye... Bugün de gitmeyiverseydin.

— Ne bileyim böyle olduğunu. Yerler kayıyor.

— Davran hadi, götüreyim seni. Üşümüşsün.

Koltuğundan tutup kaldırdı.

— Uf uf uff...

— Yürü yürü! Yürüdükçe iyi olur. Nerede otelin?

— Aha şu arada. Sana zahmet oldu oğul. Deyyuslar bırakıp gittiler.

— Kim?

— Köylülerim vardı. Seyit'le Rüstem...

— Ee?..

— Onlarla çıktıydık. Beklemediler.

— Neden beklemediler?

— Şey canım...

"Söylesem mi?" diye düşündü:

— Yakalayabilir misin onları? Şöyle şu tarafa gittiler. İki kişi. Seyitali'yle Rüstem.

Bekçi kuşkuyla baktı,

— Ne olacak yakalayınca? Bir halt mı ettiniz yoksa?

— Yok be. Bugün bankadan para alacağız da, kâğıt onlarda. Alıp savuştular dürzüler.

— Ne parası?

— Para parası canım, mal sattık da...

— Ee?

— Bizim vekil Memduh Beyi tanır mısın? Ona sattık. Akşam kâğıdını verdi. Sabahleyin bankadan alın, dedi.

Bekçi, koltuğunun altındaki adama yan yan baktı. Birşey anlamamıştı,

— Sen ne sayıklıyorsun yavu? dedi. Ben bilmem öyle işleri. Otelin nerede, seni oraya bırakırım.

— İyi ya oğlu, peki. Kızma. Aha şu arada olacak. Of dizim...

— Epey iyi oldun emme, gördün mü? Yürüyünce düzelir.

— Allah razı olsun doğul.

Otelin önüne gelmişlerdi.

— Burası mı?

— He.

— Peki, hadi bakalım. Bi daha böyle erkenden çıkma. Düşersin. Bana izin.

— Güle güle oğul. Sağol. Allah razı olsun.

Cama eğilip baktı, yazıcı uyuyordu. Geri döndü. 'Yürüyebilir miyim acaba, bulabilir miyim o dürzüleri? Çekip gittiler gördün mü? Tüh! İyilik ettik de kötülük gördük. Vay deyyuslar vay!... Ta buraya kadar getirdik de... İyi ki şoförün parasını verdiler. (Şoför Ömer'i düşündü) Bu bulur onları. Dur sen!..."

Bekçi köşeyi dönerken baktı, hâlâ dikiliyordu.

— Gir içeri, gir! diye seslendi.

Yarbay Dayı kapıyı vurdu, soğuktan titriyordu. Kötü durumdaydı. Hırsından yüzünün biçimi değişmişti. Tekrar vurdu. Yazıcı yarı uykulu, gelip kapıyı açtı,

— Ne vuruyorsun be? dedi. Sabah sabah ne girip çıkıp du-

ruyorsun? Sizinle mi uğraşacağız?

Yarbay Dayı bir şey söylemedi. Ağlayacak gibiydi. Dizini tutarak merdivenlere doğru yürüdü. Zorlukla çıkıyordu.

— Yazıcı arkasından baktı. Bir şey anlamadı. Kafasını iki yana salladı.

Yarbay Dayı kaldıkları odanın kapısını açtı. Şoför Burun Ömer sıçrayıp doğruldu. Gözlerini kırpıştırarak baktı:

— Ne oluyor? dedi. Nerede arkadaşlar?

Yarbay Dayı yatağına uzandı. Suratı asıktı,

— Gittiler, dedi.

— Nereye gittiler?

— Ne bileyim, kaçtılar.

— Kaçtılar mı?

Burun Ömer iyice uyandı. Gidip ışığı yaktı, durumu anlamaya çalıştı. O sırada yastığın üstündeki paraları gördü.

— Ne bunlar?

— Şey, para. İkimize bıraktılar ellâm.

— İkimize mi bıraktılar?

— He...

Ömer birşey anlamadı. Paraları alıp saydı,

— Bin lira bu.

— He...

— İkimize bin lira mı bıraktılar?

— He...

— Allah Allah, nasıl olur? Üç yüz elli binden yalnız bin lira mı düşer bize?

— Ne bileyim, kaçmışlar.

— Sen görmedin mi kaçtıklarını?

— Yok.

Bacağını uğuşturuyordu.

— Sen nereden geliyorsun şimdi?

— Şey... Tutabilir miyim diye çıktım emme, düştüm. Dizim çarptı. Uff...

Şoför Ömer kuşkulu kuşkulu baktı,

— Bana niye haber vermedin he?

— Ne bileyim, şey... uyanmadın.

Şoför kalktı. Paraları cebine koydu, sonra giyinmeye başladı. Yarbay Dayı yan yan bakıyordu. "Yarısını verse bari. Elimize hiç geçmeyecek tüh!..."

— Ben onları bulmaz mıyım şimdi? He he... Parayı bankadan almayacaklar mı? Gider, dikilirim karşılarına. Biz insanlık yaptık da gidip ihbar etmedik. Ayıp be! Üç yüz elli binden bin lira mı düşer bana? Sadaka mı veriyorlar? Yoksa bahşiş mi? (Başını salladı) Pişman etmezsem eğer!... Hıı... Aptal herifler! Kendilerini akıllı sanıyorlar. Valla istersem beş kuruş geçirtmem ellerine. Hıı...

Kapıyı sertçe açıp yüznumaraya gitti.

Yarbay Dayı arkasından bakıyor, düşünüyordu. "Sahi, bankaya gelecekler, öyle ya? Biz de gider bekleriz. deriz, bu para ortak. İsterseniz sorun Memduh Beye. Değilse polise habar vereceğiz! Açıklayacağız herşeyi. Bizim de hakkımız var o parada. Ta köyden alıp getirdim sizi, karnınızı doyurdum. Allahtan korkun! İyilik bilmez dürzüler! Altınıza cip tuttum. Yıkıldığım yerde beni bırakıp kaçtınız. Gebersem dönüp bakmayacaksınız. Utanmazlar! Allahtan korkmazlar! Bu para ortak, değilse... Siz bilirsiniz!..."

Acıyan dizini uğuşturuyordu.

— Uff.. Nasıl düştük öyle? Gebereyazdık. Ya o soğuk, ilikle-rimize işledi. Bekçi gelmese donacaktık. Vay dürzüler vay!

Şoför Ömer elini yüzünü silerek geldi,

— Demek seni de ektiler ha? Sana da para vermeyecekler? He he... İnsanoğlu çiğ süt emmiştir ağa, gördün ya? Sen onlara iyilik ettin, adamını buluverdin. Mallarını satıverdin. Onlar da böyle yapıyorlar. Nankör adamlarmış be!

— Ne diyon kardaş, ne diyon. Bırakıp kaçtılar...

Ömer baktı,

— Birlikte mi çıktınız?

— Yok yavu, şey. Ben namaza kalktıydım, baktım yoklar. Hemen koştum, beni görünce tabanları yağladılar.

— Ya? Hımm...

Yarbay Dayı gözlerini kaçırdı, zor durumdaydı.

— Bu parayı ikimize mi bırakmışlar?

— Hee.

— Sana bırakmamışlar mı ayrıca?

— Yok.

— Valla mı?

— Valla bırakmadılar oğul. Cebimde köyden getirdiğim iki yüz lira var, onun da bir kısmını o dürzülere harcadım.

— İyi. İyi etmişsin. Harca... Harca da sonu böyle olsun.

— Ne bileyim. Adam sandık.

Şoför Ömer elinde mendil, düşündü.

— Bugün onlar bankaya gitmezler, dedi. Nasıl olsa yanların-da para var. Gezer dolaşırlar? Belki birkaç gün sonra alırlar...

— He, doğru.

— Biz şöyle yapalım, gidip Memduh Beyi bulalım. Diyelim böyle böyle... Adamlar verdiğin çek kâğıdını alıp kaçtılar. O parada bizim de hakkımız var. Bankaya telefon et de vermesinler. Gidip birlikte alalım.

Yarbay Dayı umutla doğruldu, yüzü değişti,

— İyi dedin Ömer oğlum. Çok gözel akıl! Öyle yapalım. Gidip Memduh Beyi bulalım, tamam. Parayı vermesinler. O hınzırlar hava alsın. Gelip yalvarsınlar önümüzde. O zaman alırız hakkımızı. Ben onlara dedim ki... (Sonra yalanım çıkar mı diye düşündü) Ömer'le bana onar bin verin, yeter.

— Ne onar bini Dayı, delirdin mi? Üç yüz elli binden on bin mi düşer? Yoo, valla razı olmam. En az bi taksi parası isterim.

— İyi emme oğul, ona bile yanaşmadılar baksana. Bırakıp kaçtılar.

— Kaçsınlar. İstedikleri yere kaçsınlar! Gelecekleri yer banka. Oturur beklerim. Ya istediğim parayı verirler, ya polise ihbar ederim. Beş kuruş geçmez ellerine. Sen beni biliyor musun, heee... Bana Burun Ömer derler. Dünyayı zehir ederim onlara, valla ederim! Kalk hadi, gidiyoruz. Dürzüler sizi! Devletin malını çıkarın, sonra da bırakıp kaçın. Yağma mı var?

Kızmıştı. Kararlı bir yüzü vardı.

Yarbay Dayı kalktı, topallaya topallaya gezindi odada.

— Aptal bunlar be. Kusura bakma da, bu köylü milleti. Gerisini söyletme işte.

— Doğru diyon oğul. Haklısın.

Şoför Ömer pencereden eğilip baktı. Ortalık ışımıştı. Cip aşağıda duruyordu. Arkasında önünde başka arabalar vardı.

— Şimdi telefon etsek daha erken. Rahatsız etmeyelim. Nasıl olsa banka dokuzdan önce açılmaz. Daha var. Hıı... Onlar

sandılar ki parayı hep biz alırız. Başka kimseye vermeyiz. Öyle bilin bakalım, hıı... Dürzüler sizii!...

Yarbay Dayı rahatlamıştı, Ömer'in omuzuna vurdu.

— İyi akıl ettin yeğen. Öyle yapalım. Hatta Memduh Beye diyelim ki, "Parayı sen kendin al, bize bölüştürüver."

— Tamam. Onu da deriz. Oldu... Biz kimseye yedirmeyiz hakkımızı. Evelallah dağ başında büyümedik biz. Hadi şimdi gidelim de birer çorba içelim. Karnımızı doyuralım.

— Ben nasıl yürüyeceğim? Dizim kötü.

— Ben kolundan tutarım, gel.

Topallayarak yürüyordu. Merdivenleri kolkola indiler. Dışarısı hâlâ soğuktu.

İşkembeciye girip birer çorba içtiler. İkisi de düşünceliydi. Köylülerin ettiğini düşünüyorlardı. "Vay Seyitali vay! Vay Rüstem vay! Demek böyle? Ben size üç yüz elli bin lira kazandırayım da, siz tutun düştüğüm yerde beni bırakın kaçın. Allahtan korkun be! Ayıp be!"

Başını sallıyor. Bir türlü kabul edemiyordu.

İşkembeci dükkânı kalabalıktı. Giren çıkan belli değildi. Garsonlar çabuk çabuk gidip geliyorlardı. "Ekmek getir, çorba ver. Hesap al."

İçerisi gürültüyle dolmuştu. İşçiler, şoförler, kapıcılar... Üst başlarından belliydi, hep emekçi insanlardı. Erkenden kalkmışlar, işe başlamadan birer çorba içiyorlardı.

Arkalarında yer açılsın diye bekleyenleri görünce:

— Hadi Ömer, dedi, kalkalım. Saat yedi buçuğa geliyor. Telefon edelim.

Çıktılar. Sokaklar kalabalıktı. Sisli bir hava vardı. Gün doğmuş mu, doğmamış mı belli değildi. Bir tuhaftı Ankara

sabahı. Yüksek binalardan gökyüzü görünmüyordu.

Otele geldiler. Canı sıkkın yazıcı bir deftere eğilmiş, hesap yapıyordu.

— Efendi kardaş, şu telefonu bi daha açan mı bize, aha parası.

Yazıcı önce aldırmadı. İşiyle meşgul oldu. Epey beklediler.

— Kâtip efendi!

— Anladık be! Bekleyin biraz!

— Peki, bekleyelim.

Geriye çekilip birer sandalyeye oturdular. "Ula kâtip efendi, aman ha. Vakit geçiyor. Amanı bilir misin? Banka açılır da o herifler parayı çekerse işimiz bitik."

Yazıcı hiç evmiyordu. Yarbay Dayı ıkınıp sıkınarak yüzüne bakıyordu. "Bu şehirliler niye böyle olurlar acaba? Niye hiç haldan anlamazlar? Herif kendi havasında baksana? 'Derdin nedir?' diye sormaz."

Neden sonra başını kaldırdı,

— Ne istediniz? diye sordu.

— Şey, efendi kardaş, hani akşam buluverdiydin ya? Bizim vekil Memduh Beyle bi daha konuşmak şart oldu. Sana zahmet.

— Numarası kaçtı?

— Bilmem, hani sen bulduydun?

Yazıcı canı sıkılarak telefon rehberini önüne çekti. Soyadından arayıp buldu. Parayı yerine sokup numaraları çevirdi. Bekledi. Ses gelmedi. Bir daha çevirdi.

— Yoklar, dedi.

— Aman efendi oğlum, evdedir. Hani akşam buldun ya?

Bir daha çevirdi.

Nilüfer Hanım uyanmak istiyor, uyanamıyordu. Zorlukla gözlerini açtı. İpek yüzlü yorganı itip elini telefona uzattı. İkiye bükülü kâğıdı gördü. Alıp baktı. Kocasının el yazısıydı. Akşam okuduğunu belli belirsiz anımsadı. Acele yazmıştı, tekrar okudu.

Telefonun zili bir daha çaldı. Alıcıyı kulağına götürdü,

— Alo dedi.

Başı ağrıyordu. Akşam çok içmişti. Yarı uykuluydu.

— Buyurun efendim, evet... Kendisi yoklar. Eşiyim efendim. Ne dediniz? (Kâğıda tekrar baktı) Üç gündür İstanbul'da efendim. Hilton'da kalıyor, oradan arayın. Mümkün değil efendim, söyledim ya, İstanbul'da...

Otelden şimdi Yarbay Dayı konuşuyordu,

— Aloo, Hanım bacı, şey... Ben Memduh Beyin hemşerisiyim. Hani akşam şey... sattıydık ya? Onun için muhakkak konuşmamız lâzım. Şey oldu. Kendine versene!...

— Aaa... dedi kadın. Söyledik ya ayol. Memduh Bey üç gündür İstanbul'da. Oradan arayın.

— Olmaz Hanımefendi bacım, akşam, akşam şey...

Nilüfer Hanım çok kızdı, hecelere basa basa:

— Yok diyoruz efendim. Kendisi üç gündür İstanbul'da. Hilton'da kalıyor, oradan arayın. Uzatmayın!

Telefonun kulaklığı Yarbay Dayı'nın elinde kalakaldı. Ne edeceğini bilemedi. İleri uzattı,

— Ne diyor bu yavu? Üç gündür İstanbul'da diyor. Allah Allah... Memduh Beyin evi değil mi yoksa kâtip efendi?

— Evi dedi ya canım. Karısı konuştu işte. Kendisi İstanbul'a gitmiş.

Ahizeyi alıp kapattı.

— Etme kâtip efendi. Naşıl olur? Akşam buraya geldi ya?

Birbirlerine bakıştılar. Çaresiz kalmıştı. Ne oluyor anlamamıştı.

— Allah Allah, diye söylendi. Yorgunluğunu duydu. Sandalyeye oturup dizini uğuşturmaya başladı.

Şoför Ömer alnını kaşıdı. O da bir şey anlamamıştı. Dudaklarını büktü,

— Yanlışlık oldu herhalde, dedi. Bir daha arayalım. Bozuk para var mı?

Tekrar aradılar.

Zil çalınca Memduh Beyin Hanımı yarı çıplak, yataktan fırladı. Gitti, telefonun fişini söktü.

— Terbiyesizler! diye söylendi.

Sonra geldi, tekrar yattı.

—31—

Kasabada hancı İzzet Ağa, kahvenin köşesine oturmuş çay içiyordu. Tahta bacaklı, koltuk değnekli bir adam, tahta bacağını kaldırım taşlarına vura vura hanın önüne geldi, ileri geri bakındı. Durup biraz dinlendi. Sonra hanın kapısından içeri girdi. İzzet Ağa gördü, aldırmadı. "Kim bilir kimi arıyor," dedi kendikendine. "Dilenci midir nedir?"

Modul Osman hastaneden çıkmıştı, köye gidecekti. Görekli'den kimse var mı diye hana sormaya gelmişti. Kış günü tenhaydı han. "Ne yapacağız şimdi?" diye düşündü. "Cepte para bitti. Bir an önce köye gitmeli, emme nasıl? Eskisi gibi olsa, vurur yola türkü söyleyerek giderdik. Şimdi... Hey bacak

hey... Ne zormuş bacaksız kalmak?"

Kimbilir kaçıncı kez bir yerleri derin derin sızladı. Gözlerini yumdu. Koltuk değneğine dayanarak yüzünü, alnını uğuşturdu. Üç dört günlük sakalı vardı. Köye varınca duasını okutup hepten bırakacaktı. Bundan sonra namaza verecekti kendisini. Nasıl olsa yatmak kalkmak yoktu gayri. Hep oturduğu yerde kılacaktı. "Bi varabilseydik," dedi. "Habar yollayıp hayvan getirtmeli. Başka çare yok."

Hanın büyük kapısına geldi. İleri geri bakınmaya başladı.

Yüzü zayıflamış, bambaşka bir görünüme girmişti. İyice dikkat etmeyen tanıyamazdı onun Modul Osman olduğunu.

İzzet Ağa da baktı, tanıyamadı. Ne arıyordu acaba? Camı takırdattı, eliyle "gel" işareti yaptı. Modul Osman, İzzet Ağa'yı görünce sevindi. Gözleri parladı.

— Orada mısın? dedi. Ben de seni arıyordum yavu.

— Allah Allah, kim bu?

Tahta bacağını tak tak vurarak geldi.

— Selâmınaleyküm İzzet Ağa, tanıyamadın mı yoksa?

— Ula tanıyacak gibi oluyorum emme... Haa tanıdım. Göreklili Osman.

— He ya.

— Sen misin yavu? Geçmiş olsun. Duydum, tamam. Nasıl oldun bakalım?

— İyiyim ağa, sağol. Gördüğün gibi işte.

— Yaa, vah vah.. Define uğruna oldu ha?

— Öyle.

— Çoktandır hastanedeydin ellâm?

— He ya, üç aydır.

— Sizin köylüler define bulmuşlar, haberin var mı?

— Yok. Kimler?

— Dün hayvanlarını buraya bırakıp gittiler. Yarbay, Seyit Efe... Biri daha vardı, neydi adı?...

Modul Osman heyecanlandı,

— Yirik Habip mi?

— Yok, o değil. Başka biri. Dün buraya geldiler. Ellerinde bir çuval vardı emme, ben ne bileyim ne olduğunu? Meğer define bulmuşlar da acele Ankara'ya götürmüşler.

Modul Osman yutkundu. Gözleri büyüdü,

— Yaaa?!... dedi. Ne buldular acaba?

— Kim bilir? Altınmış ellâm. Kocaman bir çuvaldı. Sırtlayıp götürdüler. Bende akıl yok ki, bilseydim, "nedir bu?" diye bir yoklardım. Hiç aklıma gelmedi.

Modul Osman düşündü, "Demek şirkete Yarbay Dayı da girmiş. Yirik Habip niye yok peki? Ona da mı bir şey oldu yoksa?"

— Dediler, "Giden olursa bizim hayvanları köye yollayıver." Bi uğrayan olmadı.

— Ben götüreyim ağa, tamam. Ben onun için geldim sana.

İzzet Ağa tahta bacağa baktı,

— İyi olur ya, sen hayvana binebilir misin?

— Binerim elbet. Bi şey olmaz, korkma.

— Peki öyleyse, götür. Hayvanlar burada zebil olmasın. Ata binersin, eşekleri de önüne katar, sürer götürürsün.

— İyi denk geldi, peki. (Aklı defineye gitmişti) Demek sonunda buldular ha? Bizim bacak gittikten sonra... Ağzına tükürdüğümün şansı. Bak onlar zengin oldular, biz de...

Yüzü duygulandı. Ağlayacak gibi oldu. İzzet Ağa,

— Alın yazısı kardaşım, dedi. Allah ne yazdıysa o olur. Kendine dert etme! Bu kadar kurtuldun ya, ona da şükür. Mustafa! Çay getir Osman'a. Çayını iç de ondan sonra bindireyim ben seni, git ağır ağır, olur mu? Bir an önce var köyüne. Çoluk çocuğunu özlemişsindir.

— Özledik ya, özlenmez mi?

Sessizce çayını içti. İzzet Ağa yan yan gözetledi. Acıdı içinden. "Zor iş valla. Gece nasıl yatar acaba? Tahta bacağı çıkarır mı? Helâya gidince ne yapar? Nasıl oturur? Genç yaşında, tövbe estağfurullah..."

— Sağol ağa, diyerek bıraktı boş bardağı. Gideyim ben.

— Peki. Hadi bakalım.

Kalktılar.

Hancı İzzet Ağa hayvanları dışarı çıkardı. Semerlerin kolanlarını sıkıladı. Sonra Osman'ı ata bindirip koltuk değneklerini eline verdi.

— Hadi, dâh de bakalım. Bunları düşüreyim deme ha! Sonra kendin inip binemezsin.

Modul Osman cevap vermedi. Tek bacağını sallayarak atı yürüttü.

— Dâh hadi!

Eşekleri önüne kattı, köy yoluna doğru sürdü.

"Onları düşüreyim deme ha, sonra kendin inip binemezsin..." İzzet Ağa'nın sözü içinde dönüp dolanıyordu. "Kendin binemezsin... — Yani sen gayri sakat bir adamsın! Ata, eşeğe binemezsin—."

Ana yola düştü. Dereler tepeler kar altındaydı. Geniş asfalt yolun karı erimişti. Hayvanlar peş peşe yürüyorlardı. Eşekler boş oldukları için keyifliydiler. İki de bir tırısa kalkıyorlardı.

"Koltuk değneklerini düşürme. Kendin inip binemezsin." Sıkıca sarılmıştı onlara. Atın yürüyüşüne uymuş, sallanıyorlardı, ama düşürmüyordu. Düşerlerse kendisi inip alamazdı. Alıp ata binemezdi. Doğruydu bu. Doğruydu. Müthiş bir gerçekti bu.

Modul Osman köyünün yolunda başına gelenlerin dehşetini daha yalın duyuyordu. Sakat bir adamdı demek şimdi?.. Kendi başına eşeğe bile binip inemez. Oduna gidemez, çift süremez. Harmanda buğday çuvalını sırtlayıp arabaya yükleyemez. Sakat bir adam... Kimseyle dövüşemez. Kimseye lâf söyleyemez. Kim ne derse sineye çeker. Sakat bir adam...

İçi doldu. Dokunsalar ağlayacaktı. "Allah!" dedi. "Allaaah!... Ben sana ne yaptım? Ne yaptım da beni bu hale koydun? Bak Seyitali define bulmuş. Yarbay Dayı da ortakmış. Zengin oldular gitti. İşleri iş.... Ya ben? Bundan sonra büsbütün kötü olacağım. Kimse yüzüme bakmayacak. Kimse sözümü dinlemeyecek! Herkesin yanında boynum eğri. Ölmek daha iyi be! Keşke ölseydim..."

Altında at salına salına yürüyordu. Eşekler öndeydiler. Köye gittiklerini anlamışlardı. Hiç "dâh! dedirmiyor, kendiliğinden yürüyorlardı.

"Şu hayvanlar bile benden iyi. Ayakları tamam. Bacakları tamam. İsteyince koşarlar, isteyince dururlar. Ben koşamam gayri. Hiç koşamam. Bağa çocuklar girse kovalayamam. Üç yaşındaki çocuğu bile yakalayamam. Sakat bir adamım. Ah Deli Seyit ah, yaktın beni. Ah Yirik Habip ah, yıktın beni. Sakat edip kodunuz beni... Defineyi nerede buldular acaba? O aradığımız yerde mi buldular? O katil yerde? Orada bulduklarsa, benim de hissem var. Öyle ya, ben de kazdım. Hem yemin ettik, şirket kurduk aramızda. Çıkan define ortak. Bana da vermeleri gerekir. Vicdanları varsa verirler. Bak ben onları şikayet etmedim. Arkadaşlarım beni kurtardı, dedim. Onlar olmasaydı ölecektim, dedim. Ben öyle demeseydim ökkanın altına gider-

lerdi çoktan. Soluğu damda alırlardı. Şimdi define bulmuşlar... Ankara'ya satmaya gitmişler. Adamsalar beni de ortak ederler. Çünkü ben bu yolda sakat kaldım. Define aramasaydım şu bacağım yerindeydi şimdi. Dizim, bileğim, ayağım, parmaklarım... Onları gömüp geldim hastanenin bahçesine. Orada bir mezarım var şimdi. Bi de ölünce gömecekler, iki mezarım olacak. İki mezarlı adamım ben. Hiç aklıma gelmezdi... Bu da varmış yazımızda. Lakabımızı köyde 'İki mezarlı' koymasınlar?... Koyarlar belki. İki mezarlı Osman... Bi mezara sığamadık demek?"

Sesinin çıktığı kadar bağırdı,

— De kara yazım dee!...

Altında at korktu. Kulakları dikip hızlandı.

Hava soğuktu. Kuşluk güneşi ısıtmıyordu. Kesik bacağının ucu gene deli deli kaşınıyordu. Ağacın değdiği yer soğuduğu için üşüyordu. Bir eliyle koltuk değneklerini tuttu, öbürüyle kaşıdı. Asıl kaşınacak yere eli yetişmiyordu. En iyisi doktorun dediği gibi, unutmaktı. Ama nasıl unutursun, kaşınıyordu işte?...

Tahta bacağı ileri doğru uzattı. Usul usul kımıldandı. "Allah belânı versin kesik bacak!..."

Şimdi anası görünce ne diyecekti bakalım? Karısı ne diyecekti? Ya kızları, çocukları? Eve yeni bir adam gelmiş gibi bakacaklardı. Alışamayacaklardı belki. Sanki ben onları tanıyorum da onlar beni tanımıyorlar. Öyle bir şey... Ne kötü olacak be. Allah kahretsin! Dostlar üzülecek, düşmanlar sevinecek. Muhtar bıyık altından gülecek sinsi sinsi. Ayı Salim gülecek. Hele tarla komşusu Yamuk Hamdi?... Gülsünler bakalım. Görmezden geleceğiz, başka çare yok. "Gülme komşuna, gelir başına" demiş atalar. Bana gülenlere yakın belki başkaları güler. Düşmez kalkmaz bir Allah. Yarın ne olacak, belli değil. Hee...

— Dââh hadi!...

"Bu eşekler kimin yavu? Bu eşekler Gakçı Rüstem'in değil mi? Yoksa o da mı defineci oldu? Seyitali'nin eşeği yok, katırı var. Yoksa değiştiler de bunları mı aldı? Peki Yirik Habip niye yok bu işte? Hele varınca anlarız bakalım."

Ana yoldan saptı. Köyünün bildik dağları uzaktan hep kar altındaydı. İnce bir çığır açılmıştı, daha yukarı kıvrıla kıvrıla gidiyordu. Köyün kokusu burnuna gelmeye başlamıştı. "Hee... özlemişiz be. Köye kavuşacağız gayri. Sakatız makatız emme, yaşıyoruz ya? Buna da şükür. Dünya gözüyle gene göreceğiz köyü. Çoluk çocuğu bağrımıza basacağız."

— Deh yavrum!

Sağlam bacağı ile atı sıkıştırdı. At altında kafasını sallaya sallaya yürüyordu.

Kendi kendine hastaneyi düşündü. Cam gözlü doktoru, sarı hemşireyi. Hastabakıcı Ulviye kadını, bir bir hatırladı. İyi insanlardı doğrusu.

"Çok kahrımızı çektiler. para yok ki ağzına tükürdüğüm, karşılığını gösteremedik. Emme bir gün elime para geçerse?... Doktora ne almalı? Kol saati almalı. Ona o gider. Kol saati var emme, olsun. Fazla mal göz çıkarmaz. Sarı hemşireye bi sarı bilezik. Ak kollarına taksın. Lâkin ne karı ya?... Eğildikçe kaltıkça kar gibi baldırları görünürdü. Bizim karılarda nerde öyle mal? Vay yavrum vay... Konuşması da bi hoş. Adamı azarlaması bile keyifli. Eh sarı hemşire, ayrıldık gayri. Sen sağ, ben selâmet. Her sabah gelişini beklerdim. Dışarılarda sesini duymaz mıyım, içim ılık ılık kaynardı. Tek bacakla, tövbe Yarabbi... Benimle şakalaşırdı. Üç ay, dile kolay... Gayri iyice alışmıştık canım. Hastane evim gibi olmuştu. Sıcacık yemekleri de gözel. Ekmeği ak pak... Lâkin köyün hasreti?... Köy başka..."

İleri bakındı. Köy yolu tepeye yukarı tırmanıyordu. Bir an önce varmak isteği büyüyordu içinde.

— Dâh! dedi. Yürü bakayım oğlum, dâh!..

Tepeyi çıktı. Düzlüğe aşağı döndü. Köy görünecekti nerdeyse. Acele ediyordu. İçinde merak, özlem, hasret duyguları birbirine karışmıştı. Gittikçe kabarıyordu. "Köyü nasıl bulacağız bakalım? Bizimkiler ne ediyorlar bakalım?"

— Höst hadi!

Kolunu sallayarak hayvanı sıkıştırdı.

"Bi gelen de yok yavu. Öldü mü bizim köyün adamı? Ne oldu bunlara?"

Dereyi geçip de Uzunburun'u dönünce, önce Kızıltepe, sonra köyün arkasındaki düzlükler göründü. Evler kar beyazlığının ortasında karmakarışık bir karaltıydı.

"Hee..." dedi içinden, "Geldik bakalım işte."

Evlerin bacalarından dumanlar tütüyordu. Kendi evini aradı. Belli belirsiz seçebildi. Gülümsedi kendi kendine. Gözü ilerde, hayvanları sürdü.

Evlerin damlarında dikilenler vardı. Köylü bu mevsimde işsiz güçsüz, ya içeri girer uyur, ya dışarı çıkar damda dikilir, sağa sola bakınırdı.

Şükrü'nün Musa baktı, kasaba yolundan ağrı birisi geliyor. Önünde iki eşek, kendisi atın üstünde, kim ola bu? Gözlerini kıstı, dikkatlice baktı.

— Allah Allah, dedi. Yarbay Dayı desem değil, Seyitali desem değil... Emme atlı biri. Hem de at, Yarbay Dayı'nın atına benziyor.

— Ula Saliih! diye bağırdı karşıya.

— Hee...

— Kim o gelen, bak bakim!

Salih baktı,

— Tanıdım ağa, dedi. Modul Osman. Yarbay Dayı'nın atıyla geliyor.

— Deme la, o mu?

— O ya. Kucağında değnekler baksana. Dur, Arife dizaya mücde vereyim.

Damdan aşağı atladı. Sokağa aşağı koşarak gitti.

— Arife dizaa! Arife dizaa!...

Arife Kadın küçük pencerenin önüne oturmuş, kendi kendine dertli dertli sallanıyor, dua okuyordu. Sesi duyunca yüreği hop etti,

— Bakın kız, dedi. Bi çağıran var.

Salih, yıldırım gibi kapıyı açtı,

— Arife diza, mücde, mücdeee!... Osman ağam geliyor!

— Nee? Doğru mu diyon len?

— He valla.

Hepsi birden dışarı fırladı. Kasaba yoluna bakmaya başladılar.

— O kız, sahi o.

— Valla o!

— Amanın!.. dedi Arife Kadın. Telâş içinde koştu. Arkasından torunları koştu. Gelini de koşacaktı ama, ayıp olur diye o kaldı. Elini alnına siper ederek bakmaya başladı. Osman'dı evet. Kucağında koltuk değnekleri vardı. Kezban Gelin bir ağlayacak oldu, bir gülecek oldu. Ne edeceğini bilemedi.

Erkeksi sesiyle,

— Yavruum!... diyerek vardı Arife Kadın. Atın üstündeki oğlunu kucakladı. Kollarını uzatıyor, yetişemiyordu. Osman da eğildi. Başını anasının boynuna bıraktı.

— Tek bacakla kalan oğluuum, sakat kalan yavrum!... Kadersizim!...

Sesini koyvermiş, yas ediyordu.

— Dur ana, ağlama ana. Buna da şükür ana. Bak geldim., kavuştuk. Buna da şükür, sağlık olsun.

— Tek bacağın nerde senin a oğluuum?!... Tahta bacak mı taktılar sana Osmanıum?... Vay benim kadersiziim!.. Define diye bacağını veren Osmanıım! Sen gidince defineyi buldular a oğlum... olan sana oldu a yavrum!...

Kalın sesiyle ağlıyor, bağırıyordu. Köy hep ayağa kalkmıştı. Duyan koşmuştu. Millet damlara çıkmış, bakıyordu.

— Dur diza, dedi birisi. Ne ağlıyon, yeter gayri. Sağ salim geldi işte, ağlama.

— Ben ağlamayım da kimler ağlasın yavruuum. Hani Osman'ımın bi bacağı?... Nerde bıraktı da geldii!... Benim tek bacaklı oğluuum!...

Çocuklar da gelmiş, atın çevresine toplanmışlardı. Korkarak bakıyor, ne edeceklerini bilemiyorlardı.

Osman,

— İyiyim ana, ağlama. Buna da şükür... diyor, fakat kendisi de ağlıyordu. Ağarmış, incelmiş yüzünden aşağı yaşlar akıyordu.

Böyle düğün alayı gibi köyün içinden geçtiler, evin önüne geldiler.

— Tutun, dedi Osman, indirin beni.

Kollarını uzattı. Kucaklayıp indirdiler. Koltuk değneklerini yerine yerleştirdi. Tak tuk... bir iki adım attı.

— Hoş geldin Osman.

— Hoş geldin ağa.

— Hoş geldin.

— Hoş bulduk, dedi. Böyle olduk işte ne edelim? Sakat kaldık.

— Emme iyisin canım. Korktuğumuz gibi değil, iyisin.

— Çok şükür, iyiyim. İstediğim gibi yürüyorum. Bakın...

Değneklerine dayanarak bir yürüyüş gösterdi. Oradakiler hep ilgiyle izlediler.

— İyi iyi, valla iyi.

— Can sağ olsun da, ne olacak...

— Geçmiş olsun.

— Sağolun, dedi hepsine.

Yeni gelenlerin ellerini sıktı. Yakınlarını kucakladı. Sonra birlikte içeri girdiler. Osman'ın ağaç bacağı karlara batıp çıkıyor, kuyu gib iderin izler bırakıyordu. Arkadakiler bu kuyulara bakıyorlardı. Acıyan, sevinen birbirine karışmıştı.

— Haa, dedi Osman geri dönerek, atı Yarbay Dayı'nın evine götürüverin, onunmuş. Eşekleri de...

— Gakçı Rüstem'in, dedi birisi. Sen onları gördün mü?

— Yok, kasabada hana bırakmışlar. Hancı, "bin git" dedi.

— He, tamam. Define buldu onlar, duydun mu? Kasabaya bunlarla götürmüşler.

— Duydum he. İçlerinde Gakçı Rüstem de mi var?

— Var ya. Seyit'le o ikisi buldu. Yarbay Dayı da sonradan peşlerine takılıp gitti.

Osman bacağını falan unutmuştu.

— Nerede bulmuşlar?

— Şu aşağıda, harmanların altında Yumrutepe var ya, işte orada.

Osman yanlışlıkla tahta bacağına vurdu. Sonra da, "Ufff..." diye yüzünü buruşturdu. Acımıştı herhalde.

— Seyitali orayı kaç kez söyledi de, gördün mü şansı?

Peki ne bulmuşlar, altın mı?

— He. Hem de çok, bi küp dolusu.

— Ya? Neyle götürdüler altınları?

— Gören yok emme. Çuvalla götürmüşler ellâm. Öyle diyorlar.

— Çuvalla ha? Vay be!..

Osman durdu kaldı. Başını iki yana sallıyordu.

— Zengin oldular desene, zengin oldular! Bizim de bacak gitti...

Hep başlarını eğdiler. Bir sessizlik oldu.

— Peki Habip nerede? O niye katılmadı?

— Sorma, o da ölümden kurtuldu, Seyit'le mağaraya girmişler de ikisi de hastalandı. Az daha ölüyorlardı. Hele Habip zor kurtuldu.

— Yaa? Allah Allah... Bu işe onun için girmedi demek.

— Girmedi he. Emme çok pişman oldu. Dizlerini dövüyor görsen.

— Hele Kel Hamit, deli olmazsa iyi.

— Niye? O ne yaptı?

— Seyitali önce ona demiş, "Gel Hamit, sen benim hısımımsın, bu gece gidelim şu tepenin önünü kazalım" demiş.

— Ee?

— Gitmemiş Hamit. "Ben deli miyim?" demiş.

— Hay Allah! Gitse zengin olduydu şimdi ha?

— Yaa... Deli gibi pişman oluyor. Kafasına vuruyor, görsen. "Ben ne akılsız adammışım, ne aptalmışım?" deyip uruyor.

— Nasip kardaşım, nasip olmadan olmaz.

— İbiş'in Ali'yi biliyon ya Osman? Onun da başına işler geldi, sakat kaldı çocuk.

— Niye? Ne oldu?

— Gene bu define yüzünden, ağzı gözü eğildi.

— Deme? Niye?

— Seyitgilin kazdığı yere bakmaya gitmişler. Orası derin biliyon mu, mağara gibi. İçi karanlık.

— Ee?

— Muhtarla Celâl de daha önceden gitmişlermiş, içerdeymişler. Ali'nin geldiğini görünce, "korkutalım şunu" demişler. Çocuk tam içeri sarkınca, "varuk curuk!..." diye bağırmaya başlamışlar...

— Hay Allah cezanızı versin!

— Yok yavu, dedi birisi. Bağıran mağıran yok, kendisi korkmuş.

— Sen öyle bil. Bağırmasalar korkar mı? Oğlan yığılıvermiş yere. Eli yüzü titremeye başlamış. Gözleri eğilmiş,

— Tüh be. Acıdım, yazık. İyi olmadı mı hâlâ?

— Yok. Öyle duruyor. Biraz kendine geldi emme, umut yok. Sakat kalacak ellâm.

— Çok acıdık, çok. Köylü hep yandı o çocuğa.

Kalabalık gittikçe büyümüştü. Çocuklar, kadınlar Osman'ın tahta bacağına bakıyorlardı. Yüzleri merak içindeydi. Bir yandan acıyorlardı.

— Cık cık cık... etti Osman. Başını sallıyordu. Demek Habip

de, Ali de ha?

— He ya. Define yüzünden.. Bildiğin gibi işte.

— Seyitali'yle Rüstem kazandılar demek?

— Kazandılar ya. Onlar kârlı çıktı bu işten.

Boynunu büktü. Söyleyecek söz bulamadı. Tahta bacağını vura vura yürüyordu.

—32—

— Aman! diye kolunu çekti Seyitali. Şöyle gel, başını çevir!

— Ne var? diye sordu Rüstem.

— Görmüyon mu la, bak!...

Cipi gösterdi. Direksiyonda Burun Ömer vardı. Yanında da Yarbay Dayı oturuyordu. İkisi de telâş içindeydiler.

— İyi ki urbaları değiştirdik de tanıyamadılar. İndir şapkanı şöyle gözüne.

Yeni birer kasket almışlardı. Rüstem iyice indirdi. Güldü bıyık altından.

— Bizi bu urbalarla kimse tanıyamaz ağa, dedi. Hiç korkma.

— Emme bizi arıyor bu dürzüler Rüstem. Baksana binmişler cipe, habire sürüyorlar.

— Arasınlar bakalım.

— Değilse ta buralarda ne işleri var?

Köşeden dar sokağa saptılar. Acemi acemi yürüyorlardı. Yeni ayakkıbaları fena kayıyordu. Seyitali düşmemek için duvara tutunuyordu.

— Ulaa, dedi. Düşüp gebereceğiz be.

Rüstem güldü,

— Yarbay Dayı gibi, he mi?

— O gebermedi canım. Ciple geziyor baksana.

— Geziyor. Bizi arıyorlar.

— Arasınlar bakalım. Bulabilirlerse...

— Peki bu dürzüler gene nasıl yanyana geldiler? Sabahleyin bizi kaldırıp, "kaçalım!" diyen kimdi?

— Yarbay Dayı'ydı emme, ona öyle dememiştir. "Kaçtılar da arkalarından koştum, yetişemedim..." demiştir.

— He. Öyle demiştir valla. Dümenci adamdır Yarbay Dayı.

— Elbeet. Dümenci olmasa ta buralara gelir miydi?

— Geldi de iyi haltetti. Hava aldı.

İkisi birden güldüler bu söze.

Seyitali vitrinde dizili sigaraları gördü. Hovardalığı üstündeydi,

— Dur hele, dedi. Şurdan iyi bir sigara alalım da içelim.

Memduh Beyin içtiği sigaradan almak istiyordu, ama adını bilmiyordu.

— Hemşerim, şu ağızlıklı sigaralardan ver bi tane, dedi.

— Ağızlıklı sigara neymiş? Filtreli mi?

— He işte neyse.

"Avanak. İstediği sigaranın adını bile bilmiyor, içmeye kalkıyor."

— Al bakalım. Beş lira.

— Beş lira mı, aboo... daha ucuza olmaz mı?

— Bu Tekel malıdır, pazarlık yok.

Seyitali altına üstüne baktı, düşündü.

— Peki. Alalım bi tane. (parasını verdi) Beş lira Rüstem şuna bak.

— Beş liraya sigara alınır mı ağa yavu? Delirdin mi?

— Boşver be, bundan sonra zenginiz gayri.

Açmaya çalıştı.

— Nasıl açılacak bu?

— Bilmem.

— Ula sen de hiçbir şey bilmezsin yavu. Bıçak var mı?

— Yok.

— Dur, bi de çakı alalım bari. Oldu olacak...

Yandaki vitrine baktı. Teyp, radyo, pikap... bilmediği bir sürü şeyler diziliydi.

— Burada olur mu acaba?

— Bilmem. Olur herhalde, dükkân değil mi?

Varıp kapıdan baktı,

— Bıçak bulunur mu sizde bey?

Adam çenesini yukarı kaldırdı, Seyitali bozulup geri döndü. "Yok bile demiyor yavu. Bu Ankara'nın adamı... Konuşmak bile parayla." Bitişiğinde bir eczane vardı.

— Burada olur mu, soralım mı?

— Sor bakalım.

Seyitali vitrine baktı, çeşitli kutular, kremler, sıra sıra şişeler. "Herhalde olur" diye düşündü, kapıdan başını uzattı,

— Bey kardaş, sizde bıçak bulunur mu? diye sordu.

— Yok.

— Nerede buluruz acaba?

— Kasaba gideceksin.

Seyitali yürüdü. "Allah Allah, kasaba gideceksin, dedi. Eğleşir mi bu adam benimle? Bıçak almak için kasaba mı gidilir?"

Canı sıkıldı.

— Bi de Ankara'da her şey bulunur derler, hani ya?

— He. Bizim Celâl'in dükkanında bile var da buralarda yok.

Bir manavın önünden geçtiler "Burada olmaz. Bura sebze mebze satar. Şuna bak, herbir şey var."

Hiç görmediği, adını bilmediği sebzelere uzun uzun baktı.

— Emme iş be, nereden getirirler bunları böyle?

— Kim bilir? Akıl ermez valla.

Yanlarından geçen birine sordular,

— Hemşerim buralarda çakı bıçağı satılan bi yer var mı?

Yüzünden köylü olduğu anlaşılıyordu. Kapıcı falandı herhalde. Halden anlıyordu.

— Çakı bıçağı mı alacaksınız?

— He.

— Gelin benimle.

Köşeyi döndüler.

— Bakın burada bulunur. Girin sorun.

— İyi yavu, sağol hemşerim. Gördün mü adamın hasını!...

Girdiler, her çeşit çakı bıçak vardı. Seyitali, hiç pazarlık etmedi, on liraya küçük bir çakı aldı. Rüstem'e gösterdi,

— Nasıl, efendi çakısı değil mi?

— Hee...

Ucunu sürterek paketi açtı,

— Gördün ya, ağızlıklı sigara, Memduh Beyin içtiğinden, Yak bakalım.

Bir tane çekip uzattı. Karşılıklı durup yaktılar. Gelenler geçenler onlara bakıyorlardı. "Bakın bakalım. Hep biz size mi bakacağız? Biraz da siz bize bakın."

Dumanları üflediler.

— Emme sigara yavu. Yeme de yanında yat.

— Hee. Tütünü nereden gelir acaba?

— Belki bizim tütünlerdir be.

— Yok yavu, bizde ne arıyor böyle tütün?

— Niye, bizim tütünleri az mı belliyon sen?

Tüttürerek yürüdüler.

— Ne ediyoruz şimdi? Bankaya gitmeyelim mi?

— Gidelim. Hele az daha gezelim de... Bankanın yerini öğrendik nasıl olsa.

Seyitali iç cebindeki kâğıdı bir daha yokladı. Gülümsedi kendi kendine. Sarhoş gibiydi. Hafiften başı dönüyordu.

— Rüstem, dedi. Bak bak, karıya bak.

Yürürken her yanları titreyen, geniş kalçalı bir kadın yanlarından geçmişti. Dönüp baktılar.

— Ula öf be... Ne bu?

Rüstem de bir hoş oldu,

— İyi karı, dedi. Yeme de yanında yat.

— Ula bu Ankara'nın karıları hep gözel arkadaş. Bana mı öyle geliyor? Yoksa sahi öyle mi?

— Öyle ağa. Hepsi gözel. Baksana şu gelene.

— Vay canım vay, uyy...

Yanlarından geçti. Gıcıklayıcı bir koku bıraktı havaya.

— Ne de gözel kokuyor be. Allah kokusu mu bu?

— He. Koku sürünmüş.

— Rüstem, şu parayı alalım da bi şey edelim seninle yavu!

Rüstem utandı, başını eğdi yere,

— Olur, bakalım hele.

— Valla arkadaş, burada herşey parayla, biliyon mu? Biz gayri zenginiz be!...

— Öyle, hee...

— Parayı verdik mi, buluruz canım.

Rüstem yanıt vermedi. Aklı bankadan alacakları paradaydı.

— Hele şu parayı alalım ağa, dedi. Ne zaman gideceğiz?

— Gideriz şimdi, acele etme.

— Paraları alırken tam üstümüze gelmesin o herifler?

— Yok canım, nereden gelecekler? Bulamazlar gayri, geçti. İşine bak.

Sokağı dönüp tekar ana caddeye çıktılar.

— Banka buradaydı, değil mi?

— He.

— Hadi gidelim bakalım, hayırlısı allahtan.

— Âmin.

Bankaya gridiler.

— Dik dur la, köylü olduğunu belli etme.

— İyi.

Seyitali önde, Rüstem arkada, vezneye doğru yürüdüler. Banka kalabalıktı. Ortadaki bekleme masasında oturanlar vardı. Memurlar yüksek bölmelerin arkasındaydılar. Tıkırlı sessiz bir çalışma gidiyordu. İçerde insana güven veren bir hava vardı. Seyitali heyecanlandı, ama belli etmedi. Çeki uzattı. Parayı hemen sayıvereceklerini sanıyordu. Veznedeki memur, daha kâğıdı almadan,

— Karşıya, dedi.

— Karşıya mı, nereye?

Memur cevap vermedi, önündeki paraları saymaya başladı.

Seyitali, elinde tuttuğu çek kâğıdı, karşı tarafa baktı. Kalbi küt küt vuruyordu... O tarafa doğru yürüdü. Bölmenin gerisindeki boyalı saçlı bayana baktı. Rüstem arkasındaydı. O da heyecanlıydı.

— Hanım bacı, şey... Şunun parasını...

— Ne bu? dedi. Sizin mi bu?

— He.

— Kaç lira?

— Şey... Neyidi? Üç yüz kırk bin...

Kadın düşündü. Seyit'e baktı, tekrar eğilip düşündü. Dudaklarını büzdü.

— Kim verdi bunu? diye sordu.

— Şey.. Bizim vekil Memduh Bey.

Kadın birden kalkıp yürüdü. Duvarın dibindeki dolaba dizili dosyaları karıştırdı. Birisini çıkarıp bir kâğıda, bir dosyaya dikkatle baktı. Düşündü, bir daha baktı. Anlayamamıştı herhalde.

Sonra hepsini koltuğuna kıstırıp hızlı hızlı yürüdü. Bölmeden çıktı, *"Müdür"* yazılı bölmeye girdi.

Seyitali, Rüstem'e döndü. Yüzü değişmişti.

— Ne yaptı bu? dedi. Nereye götürdü?

— Bilmem.

Beklemeye başladılar. İkisi de sıkıntılıydı. Terlemişlerdi.

Biraz sonra birisi yanaştı, kapıcıydı herhalde. İriyarı bir adamdı,

— Buyurun, dedi. Müdür Bey sizi rica ediyorlar.

— Bizi mi?

— He.

— Niye?

— Bilmem.

Şaşırmışlardı.

— Allah allah?!... Gidelim bakalım.

Seyitali önde, Rüstem arkada yürüdüler. İkisi de tıkanacak gibiydi. Seyitali kendini tutmaya çalıştı. Deminki bayan memur, Müdür'ün yanındaydı. Müdür iri kafalı bir adamdı.

— Seyitali Şener? Hanginiz? diye sordu.

— Benim beyim.

— Bu çek sizin mi?

— He.

— Kim verdi?

— Bizim vekil Memduh Bey.

— Kaç lira bu?

Rüstem'e döndü. köylü yüzü kararmıştı. Tekrar Müdür'e

baktı,

— Üç yüz kırk bin lira, beyim.

Müdür kalın çerçeveli gözlüğünün gerisinde düşündü. Sonra yüzüne baktı,

— Ne parası bu, evlâdım? diye sordu.

— Şey... Mal sattık da... "Yarın bankadan alın" dedi. Bu kağıdı verdi.

Müdür kağıda hafif hafif vurdu,

— Bu çek karşılıksız, dedi.

Seyitali asker gibi "hazır ol" durmuştu. Bir şey anlayamadı. Terli yüzü sıkıntılıydı. Ayak değiştirdi.

Rüstem, duvardaki kocaman Atatürk fotoğrafına bakıyordu. İçerisi sıcaktı. Yine kasketini elinde tutuyordu.

— Siz bekleme salonunda azıcık oturun, dedi Müdür. Herhalde bir yanlışlık var, düzeltelim.

— Olur beyim.

Çıkarlarken zile bastı, hademeye,

— Bu adamlara bakar ol, dedi. Gitmesinler. Recep'e de haber ver, kapıda dursun.

— Baş üstüne.

— Siz de Makbule Hanım, hesap sahibine telefon edin, çıkınca bana bağlayın.

— Peki.

Müdür yalnız kalınca yüzünü uğuşturdu. Sonra kapıya gidip baktı. Köylüler oturmuş, şaşkın şaşkın duvarlara bakıyorlardı. Saf kişilerdi. Bir yolsuzluk yapacak adama benzemiyorlardı. "Ne olabilir?" diye düşündü. Dudaklarını büktü. Sonra sigara yaktı. Dumanı ağzından burnundan üfledi. Masa-

daki çeke bakarak beklemeye başladı. "Vekil Memduh Bey?..." İsmi biliyordu ama, yüzünü anımsayamadı. İktidar partisindendi. Hem de etkililerinden. "Bizden kredi aldı mı acaba? Asıl mesleği ne? Ne iş yapar? Nasıl bir adam?"

Cam bölmeyi açtı,

— Kâmuran Bey! diye seslendi. Bir dakika.

Bankanın muhasibi gençten, yakışıkl ıbir adamdı. Bakanlardan birisinin kayınbiraderiydi. Ağzında sigarayla girdi,

— Buyurun Beyefendi?

Müdür yer gösterdi. Sonra çeki uzattı,

— Bu Memduh Beyi tanıyor muyuz? dedi.

— Evet, tanırım. Kredi mi istiyor?

Rakamı görünce gözleri büyüdü,

— Üyy... Bu kadar parası var mıymış bizde?

— Yok. Karşılıksız çek. Onun için rahatsız ettim. Neyin nesi bu?

Muhasip Kâmuran Bey baktı, düşündü. Dudaklarını büktü,

— Kime vermiş bunu?

— Bir köylüye vermiş. Dışarda bekliyor.

— Allah Allah...

— İmzasını tanıyor musunuz? Onun imzası mı?

— Bilmem. Taklit olabilir. Kendisini arayalım.

— Arattırıyorum.

O sırada kadın memur girdi,

— Burada yokmuş efendim, dedi. Üç gündür İstanbul'daymış.

— İstanbul'da mıymış?

— Evet.

— Ee, bu tarih dünün tarihi?...

Birbirlerine bakıştılar. Düşündüler. Huzursuz bir tavırları vardı.

Müdür elini telefona uzattı,

— Polise...

— Yok, dedi Muhasip Kâmuran Bey. Veremeyiz deriz adama. Gitsin kendisi arasın.

Müdür'ün eli kalakaldı.

— Öyle mi yapalım? Ama sahte çek...

— Olsun. Vermeyiz, olur biter.

Gülümsedi başını salladı. "Bu işte bir orostopolluk var. Ben Memduh Beyi dün Ankara'da gördüm. Bakanlık'ta bir iş takip ediyordu."

Elini salladı,

— Boşverin. Bizi ilgilendirmez. Adam kendisi gitsin uğraşsın.

Müdür başını salladı,

— Peki. Makbule Hanım, adamları çağırtıver. Dur, önce Recep'i çağır. Onun yanında söyleyelim.

Çekmeceyi çekip bir şeyler karıştırdı. Yüzü değişmişti.

İçeri önce Recep girdi. Müdür, "bekle" işareti yaptı ona.

İriyarı bir adamdı. Kapının yanında tetikte beklemeye başladı.

Sonra Seyitali önde, Rüstem arkada, köylüler girdiler. Kötü bozulmuşlardı. Elleri yüzleri ter içindeydi.

Müdür ayağa kalktı,

— Evlâdım, dedi. Bu çekin karşılığı yok. Ödeyemeyiz. Memduh Beyi aradık, kendisi üç gündür İstanbul'daymış. Size kim verdi bunu?

Seyitali, "ödeyemeyiz" kelimesini anlamıştı. Dizleri titremeye başladı. İçi bulanır gibi oldu. Gözleri kararda.

— Niye beyim? dedi inler gibi.

— Dedim ya, bu çekin karşılığı yok. Polise haber vermemiz gerekir. Kim doldurdu bu çeki?

Seyitali yutkundu. Cevap vermek istedi. Boğazından ses çıkmadı. Rüstem'in yüzü kapkara olmuştu. Gözleri dışarı fırlamış, hayretle bakıyordu.

— Anıı?!... diye bir ses çıktı ağzından. Yıkılmamak için ayaklarını açtı.

— Siz Memduh Beyi tanıyor musunuz?

— Hee, evet.

— Ne zaman görüştünüz? Bu çeki o mu yazdı?

Seyitali'yle Rüstem ikisi birden kafalarını salladılar. Aval aval bakıyorlardı.

— Ne zaman yazdı?

— Dün akşamleyin.

Müdür, Kâmuran Beye baktı. Kâmuran bey ellerini iki yana açtı, dudağını büzdü,

— Bizim yapacağımız bir şey yok Müdür Bey, dedi. Gitsin kendisini bulsun. Aralarında bir iş...

Uzun bir sessizlik oldu. Müdür, adamların haline acımıştı,

— Ne sattınız siz Memduh Beye? diye sordu. Sesi yumuşaktı.

— Şey beyim..

— Ne?

— Mal sattık.

— Ne malı? Üç yüz kırk bin liralık ne malı sattınız?

Seyitali yutkundu. Kendini toparlamaya çalıştı. Söyleyemedi.

— Ne sattınız, söylesenize?

— Şey...

Yutkundu. Tam söyleyecekti.

— Hah, buradalar! diye bir ses duyuldu dışardan. Hep kapıya dönüp baktılar. Şoför Ömer camdan görüvermişti. Yarbay Dayı'yla birlikte koşarak içeri daldılar.

— Ula, neredesiniz siz? Kaçtınız ha? Vay dürzüler vay! Vay alçaklar vay!... Parayı kendiniz alacaktınız ha? Ula utanmak yok mu? Beyefendi, kusura bakma, bu deyyuslar...

Yarbay Dayı topallayarak Müdür'ün masasına doğru ilerledi. Müdür şaşırmıştı,

— Hayrola, ne oluyor?

Şoför Ömer bir yandan, Yarbay Dayı bir yandan habire konuşuyorlardı,

— Efendi, bu adamlar bizi atlattılar! Kaçtılar önümüzden, kayboluverdiler. O alacakları para hepimizin. Valla hepimizin. Yoksa aldınız mı la? Hınzırlar!

— Nankörler!... Sizi ta buraya kim getirdi?

— İyilik bilmez deyyuslar! Tüü yüzünüze. Ben oraya düştüm geberiyorum, siz de kaçar gidersiniz, ha?...

— Parayı yalnız alıp aranızda pay edecektiniz, öyle mi? Yağma mı var ula? Biz ölü müyüz burada?

— Günah değil mi? Allah razı gelir mi bu işe?

— Susun be?!.. Ne oluyor anlayalım hele. Nedir bu?

— Şey efendi.... O parayı sakın bunlara vermeyin. Hepimizin hissesi var. Valla davacı olurum. Mahkemeye düşeriz.

Yarbay Dayı bar bar bağırıyordu. Herkes ayağa kalkmıştı. Bankanın adamları kavga olacak sanıp araya girmişlerdi. Salondan koşup gelenler oldu. Kapıdan ne oldu diye bakıyorlardı.

— Polis çağıralım mı? dedi birisi.

Kâmuran Bey atıldı,

— Yok yok, durun. Polislik iş yok. Hele sakin olun bakalım. Güzelce anlatın. Siz oturun Müdür Bey, telâş etmeyin.

— Hayır, polis... Bu adamlar...

Yarbay Dayı kendinden geçmiş, bağırıyordu,

— Sabahtan beri peşlerinden koşuyoruz. Bizi aldattılar...

Kâmuran Bey çıkıştı,

— Canım ne oluyorsun baba, bağırma! Sakin ol. Kendine gel.

Sustular. Yarbay Dayı kötü kötü bakıyor, burnundan soluyordu. "Cık cık cık..." etti. Başını iki yana salladı,

— Utanmazlar! İyilik bilmezler! Ula ben olmasam... Tövbe Yarabbi!...

Seyitali'yle Rüstem şaşkındılar. Ne diyeceklerini bilemiyorlardı.

Müdür yerine oturdu. Çeke bir daha baktı. Kendi kendine gülümsedi.

— Biz bu parayı veremiyoruz ağalar, dedi. Bizde böyle bir para yok. Bu çek karşılıksız.

— Nee?

— Ne dedin?

Yarbay Dayı anlayamadı. Şoför Ömer bir tuhaf oldu. Şaşkın şaşkın baktı.

— Karşılıksız mı?

— Evet.

Yarbay Dayı,

— Ne demek o la? diye şoföre sordu.

Ömer dudaklarını büküp omuzlarını kaldırdı,

— Yokmuş, dedi.

— Ne olacak şimdi?

— Kendisine gidin. Çek karşılıksızmış deyin. Belki bugün para yatırır, o zaman veririz.

— Ulaaa... dedi Yarbay Dayı. Sönüvermişti. Seyitali'yle Rüstem'e baktı, başlarını yere eğmişlerdi.

— Hadi, dedi Müdür. Hiç beklemeyin. Doğruca gidip kendisini bulun. Ama kavga etmeden gidin. Kavga ederseniz polis gelir, soluğu karakolda alırsınız. Buyurun...

Önce düşünüp kaldılar. Seyitali çeki almak istedi.

— Yok veremeyiz. Burada kalacak. Memduh Beyi getirin, o zaman veririz. Burada, benim çekmecede dursun. Sonra alırsınız, hadi.

Çıktılar.

— Ulaa... dedi Yarbay Dayı. Çenesini kaşıdı. Bu hiç hesapta yoktu, gördün mü? Niye böyle yaptı bu adam? Gidip kendisini bulalım.

Seyitali ters ters baktı,

— Hu bulursun?!... Üç gündür istanbul'daymış herif.

Sesi donuktu.

— Kim dedi?

— Diyen dedi!.... Az önce Müdür aradı da, evinden öyle dediler.

— Ulaa... Sabahleyin de otelden sorduk, öyle dediler?!.. Bu işte bir şeylik mi var acaba?

Hepsi de bir tuhaf olmuştu. Düşünüyorlardı. Rüstem, addedeki bir ağaca yaslandı, içinde bitkinlik duydu. Öbürleri dikilip kaldılar. Köylü yüzleri dümdüzdü. Akıllarına gelen şeyi birbirlerine söyleyemiyorlardı.

— Yoksa?...

— He ya...

— Nasıl olur bu?

— Bilmem.

Çaresizdiler.

Seyitali'nin kolları yana düşmüştü. Bir şeylere kızıyordu. Bağırıp çağırmak geliyordu içinden. Yarbay Dayı'ya diş gıcırdattı,

— Yakın bizi koca dürzü, yaktın!... diye söylendi. Hıı... diye boşalttı nefesini. Kendini güç tutuyordu.

Şoför Ömer baktı, adamlara acıdı. "Benim bi zararım yok, bin lira aldım..." diye düşündü. "Ama bunlara yazık oldu. Vay namussuz vay! Kocaman adam böyle yapar mı yavu? Tüüü!..."

Cipine atlayıp gitmeyi düşündü. Sonra fikrini değiştirdi. Belki herşey bitmemişti daha. Belki gene alabilirlerdi.

— Binin ağalar cipe, dedi. Gidip evine dayanalım. Bulalım bu Memduh Beyi. Göğe uçmadı ya? Ne rezilliktir bu?

— He, öyle yapalım. Bulalım kendini. En iyisi o.

— Hadi!

Cipe doldular.

— Evi neredeydi?

Şoför Ömer başını kaşıyıp düşündü.

— Bak, evini de doğru dürüst öğrenemedik, dedi. Bizi aşağıda bekletti, kendisi gitti dürzü. Ama sorar öğreniriz. hele bir gidelim.

Gaza bastı. Köylüler hiç konuşmuyordu. Herkes sönüktü. Yıkılmış gibiydiler.

Cip geniş caddede hızla yol alıyordu. İki yanda yüksek yapılar vardı. Seyitali bakıyor, ama görmüyordu. İçi kararmıştı.

Şoför Ömer cin gibiydi,

— Buradan dönmüştük, değil mi? diye sordu.

— Bilmem. Ben hiç tanıyamadım, dedi Yarbay Dayı.

Rüstem aval aval bakıyordu. Buraları ilk görüyor gibiydi.

Şoför Ömer cipi yavaşlattı, nereden gideceğini kestirmeye çalıştı. Arkadaki arabalar hemen korna çalmaya başladılar.

— Ananızın dini! dedi. Öldünüz mü? Döneceğiz işte!...

Sola saptı. Hafif bir yokuştan sonra cadde dümdüz gidiyordu. Buralar biraz tenhaydı.

— Burası değildi yavu, dedi. Keşke adresini alsaydık.

Kenara durdurup düşündü.

— Ne edeceğiz şimdi?

— Bilmem, dedi Yarbay Dayı.

Başka karşılık veren olmadı.

— İçine ederim ben böyle işin yavu, dedi. Ben gideceğim arkadaş!... Paramı aldım nasıl olsa. Hadi inin!...

— Dur yavu Ömer Efendi, kardaşım. Acele etme. Hele evini bulalım şu Memduh Beyin. Böyle olmayacaktı bu iş.

Seyitali burnundan soludu. "Hıı olmayaaktı. Oldu bile. Koca dürzü, sana gel diyen vardı sanki. Geldin de halt ettin. Milyonluk malı kaptırdın elimizden. Seni öldüren katil olmaz..."

Paltosuna bürünmüş yaşlı bir adam geçiyordu. Şoför Ömer pencereden kafasını uzattı,

— Vekil Memduh Beyin evi burada mı amca? dedi. Biliyor musun?

— Yok, dedi adam kısaca. Yürüdü gitti.

Şoför Ömer cipi birden gazladı. Döndürdü, geriye doğru sürdü. Ana caddeye çıkarıp biraz daha ilerledi. Yaya kaldırımında gördüğü bir polise yakın kalınca durdurdu,

— Bey ağabey, dedi. Bir dakika. Vekil Memduh Beyin evini biliyor musunuz? Buralarda bir yerdeymiş?

— Bilmem. Adresi yok mu?

— Yok. Bu semtte oturuyormuş?

Polis ellerini açıp kapadı. Sonra yürüdü.

Gelip geçenler dönüp bakmıyordu. Herkes kendi derdindeydi. Hızlı hızlı yürüyüp gidiyorlardı.

Şoför Ömer sinirli sinirli sürdü cipi.

— Çattık belâya, dedi.

Sola sapan ikinci sokağa girdi. Burası mı diye bakındı. Hep birbirine benziyordu sokaklar. Geceleyin bir kere gelip gitmek-

le tanınacak gibi değildi.Fakat şoför Ömer'de bütün şoförlerde olduğu gibi, yer dikkati vardı. Karşıdaki pastacıyı görüverdi. Oraya sürüp durdurdu. "Bunlar tanır herhalde?" dedi.

Kasanın başında Karadenizli olduğu hemen anlaşılan zayıf yüzlü bir adam oturuyordu. Yanına vardı,

— Ağabey, dedi. Vekil Memduh Beyin evini arıyoruz. Buralarda olacak.

— Tanırım, dedi laz patron. Ehbabimdir. Ne yapacaksiniz?

— Hemşerimiz olur da, bir iş için...

— Evini arıyorsunuz?

— Evet.

Parmağını uzatıp gösterdi,

— İkinci değil, üçüncü apartiman. Üçüncü kat. Sorarsiniz oradan.

— Sağol ağabey. Oldu.

Laz patron başını sallayıp uğurladı. İçerisi güzel şekerleme kokuyordu.

Köylüler cipin penceresinden eğilmiş bakıyorlardı. Hasta gibiydiler. Ağızlarından ses çıkmıyordu.

Şoför Ömer geldi:

— Bana bakın, dedi. Açıkça söyleyin. Bu adamı bulursak, parayı alırsak, bana ne vereceksiniz? İki gündür anam ağladı baksanıza. Onca tehlikeyi göze alıp bilmem taa nereden kaçak mal getirdim. Yakalansaydım ne olurdu? Siz de bırakıp kaçıyorsunuz? Şimdi söyleyin açıkça, ne vereceksiniz? Değilse ben bu adamı bulamam. Kimse evini bilmiyor.

Köylüler kafaları indirip düşündüler. Hiç birisi birşey söylemedi. Ne desinler bilmiyorlardı.

— Ben sizi ihbar etseydim, şimdi hepiniz içerdeydiniz. Bana da devlet en az elli bin verirdi. Cipi doğruca çekseydim karakola? Ama insanlık ölmedi dedim. Hakkımı verirler dedim. Siz de sadaka verir gibi yastığıma bin lira atıp kaçtınız.

Yarbay Dayı kımıldandı,

— Kusura bakma Ömer Efendi oğlum, dedi. Yaptılar bi cahallık. Beni de bırakıp kaçtılar. Hem de dizimin üstüne düştüm de ölüyordum. Emme yukarda Allah var. o işini bilir. Sen gene bize buluver Memduh Beyin evini. Şu parayı alalım... gerisi kolay. Otele gider aramızda bölüşürüz.

Seyitali homurdandı içinden: "Şuna bak, koca deyyusa bak. Bölüşürmüşüz? Vay Allahtan korkmaz vay! Elimizdeki dilber malı senin yüzünden kaçırmadık mı a koca papaz? Şimdi neyi bölüşüyoruz?"

— Benim güvenim yok Dayı. Ne vereceklerini aıkça söylesinler, ondan sora bulayım adamı.

— Veririz Ömer Efendi, dedi Rüstem. Paramızı alalım da o kolay.

— Kaç lira vereceksiniz?

— Sen ne istiyon?

Seyitali hiç konuşmuyordu.

— Hepsini alabilirsek. Üç yüz elli binden bana elli bin düşer. Elli bin istiyorum.

— Aboo... çok.

— Niye çok olsun? İki gündür anam ağladı baksana. Ya tutulsaydım, ne olurdum?

— Olsun Ömer Efendi, elli bin çok.

— Siz ne vereceksiniz, onu söyleyin?

Seyitali kımıldandı.

— Bin lira verdik, dedi. Bin daha veririz, iki bin. İki günde iki bin lira çok bile. Sür hadi...

— Gördün mü Yarbay Dayı, iki bin vereekmiş. Allah razı olur mu buna?

— Az Seyitali, pek az dedin.

— Sana da beş yüz veririm. Bi kuruş fazla vermem! Ne yapıverdin bana? Karışmasaydın bundan iyiydi. Sana gel demedik! Kendin geldin!...

Kızmış, bağırıyordu.

— Dur, yavaş ol, duyacaklar...

— Duysunlar! İşimi bozdun, berbat ettin!... Karışmaz olaydın keşke! İn lan Rüstem. Ben kendim bulurum. Kendim alırım paramı. Haraç mı istiyonuz benden? Ortak olacakmış, enayi değilim ben. İn la!...

Ağzından köpükler saçıyordu. Taşmıştı artık. Gelen geçen bakıyordu.

— Dur Seyit, yavaş ol la. Bağırma.

— Bağırırım. Gidin işinize! Yeter ettin dürzü! Yıktın ocağımı!

— Vay ula, herife bak yavu. Delirdi.

— Çok konuşma! Çekil yolumun üstünden! Kızdırma adamı...

Yarbay dayı iyi bozulmuş, kapkara olmuştu. Titriyor, ne edeceğini bilemiyordu. Cipten inip yol verdi. Seyitali hırs içinde indi. Sinirden sararmıştı.

— İn Rüstem, kendimiz hallederiz işimizi. Ben kimseye yedirmem paramı. Uğurlar ola, hadi!

Kolundan çekip yürüdü. Caddede bir kalabalık birikmişti. Ne olduğunu anlayamadan bakıyorlardı.

Yarbay Dayı düşünüp kaldı. Arkalarından şaşkın şaşkın bakıyordu. Başını yere indirdi, kötü bozulmuştu.

— Bin Dayı, bin. Yanlış ettik biz bu işi. Ta baştan kesecektik ne istediğimizi. Mal elimizdeyken böyle konuşamazdı. Ama o zararlı çıkacak. Beş kuruş alamayacak bu işten, göreceksin.

Yarbay Dayı baktı, ne dediğini anlayamadı.

— Ha, hı şey... diye söylendi. Cipe tutunmasa yıkılacaktı.

— Bin Dayı bin!

Zorlukla bindi. Cip hareket etti.

— Dürzüler! İyilik bilmez deyyusar! Nankörler!...

İkisi birden sövüyorlardı.

—33—

Seyitali kapıya vurdu. Sonra başlarını kaldırıp bakmaya başladılar. Bir zaman beklediler. Seyitali tekrar vurdu.

— Aa, dedi Nilüfer Hanım. Zili çalmak varken bu kapıya vuran da kim?

Kayınvalidesi gözlüğünün üstünden baktı,

— Demin de vuruldu. Yoksa bana mı öyle geldi, bak hele.

Nilüfer Hanım naylon sabahlığının eteklerini avura savura gitti. Kapının göz aynasından baktı, tanımadığı iki adam dikiliyordu. Kimdi bunlar? Açıp sordu,

— Ne istiyorsunuz?

Seyitali toplandı,

— Şey, Hanım bacım... Memduh Beyi görmek istiyoruz. Çok önemli. Ona bi mal sattıydık da, parasını bankadan vermediler.

Kendisine söyleyelim diye geldik.

Kadın düşündü. Akşamki işi anlar gibi oldu.

— Memduh Bey burada yok, dedi. Üç gündür İstanbul'da.

— Yok Hanım bacım, yanlışlık var. Biz dün akşam kendisini gördük. Bize parayı bankadan alın diye kâğıt verdi. Lâkin bankadan, olmaz dediler. Kendisi gelecek dediler.

— Ne kâğıdı verdi?

— Çek dediler. Emme parayı çekemedik.

— Kaç liralık?

Seyitali, Rüstem'e baktı.

— Üç yüz kırk bin liralık.

Kadının gözleri büyüdü,

— Üç yüz kırk bin liralık mı?

— He bacım.

— Ne sattınız siz Memduh Beye?

Seyitali geriye bakındı.

— Sen bilmiyon mu bacım? Memduh Bey söylemedi mi?

— Yok. Ne sattınız?

— Heykel sattık ya!...

— Üç yüz kırk bin liraya heykel olur mu be?

— Sen bilmiyon öyleyse bacım. Altın bi heykel..

Kadın düşündü, dudaklarını büktü.

— Yok, dedi. Yanlışlık var. Memduh Bey üç gündür İstanbul'da. İşi var, belki bir hafta gelemez. Siz başkasına sattınız belki.

Kapıyı usulca örttü. Sonra ne yapacaklar diye kapının

aynasından baktı. Köylüler şaşkın kaldılar. Aptallaşmışlardı. Ne edeceklerini bilemediler. İnansınlar mı, inanmasınlar mı, kestiremiyorlardı.

Nilüfer Hanım geri çekildi.

— Neymiş o? dedi kayınvalidesi. Kimmiş onlar?

— Bilmem. İki köylü.

— Ne istiyorlar?

— Memduh'la konuşmak istiyorlar.

— İstanbul'da deseydin.

— Dedim.

Kapı tekrar vuruldu.

— Aaa... dedi kadın. Ne oluyor ayol?

Tekrar gidip açtı. Seyitali'yle Rüstem boyunlarını bükmüş bakıyorlardı.

— Şey, Hanım bacım. Allahaşkına... Bize doğru birşey söyle. Memduh Bey evdedir. Paramızı versin de gidelim. Dün akşam...

Kadın sözünü tamamlatmadı,

— Gidin işinize be! diye bağırdı. Ne vurup duruyorsunuz kapıyı? İstanbul'da diyorum, inansanıza! Aaa...

— Şey bacım, dur hele... Allahını seversen, bize yazık değil mi? Biz Memduh Bey deyip geldik buraya. Dün akşam..

Memduh Beyin anası kapıya geldi,

— Kim onlar Nilüfer? dedi. Ne oluyor, zorla içeri mi girecekler?

— Yok anam, şey...

— Memduh yok burada oğlum. İstanbul'da. Gidin hadi, ra-

hatsız etmeyin.

— Olmaz teyze hanım, dün akşam...

Yaşlı kadın dinlemedi,

— Bana bak evladım, size yalan mı söylüyoruz? Memduh yok.

— Dün akşam buradaydı teyze hanım?

— Hayır, yok! İstanbul'da...

— Tekrar rahatsız ederseniz polise bildiririm! dedi Nilüfer Hanım. Belâ mısınız be? Gidin işinize!

Rüstem geride sıkıntıdan terlemişti,

— Ne zaman gelir acaba? diye sordu.

— Bilmem. İşi var. Belki bir hafta gelmez.

— Belki bir ay, dedi yaşlı kadın. Belli olmaz. Vekil o, binbir işi var.

— He... Hımm...

— Allah Allah!...

Kapı yeniden örtüldü.

Merdivenin başında dikilip kaldılar. Bir zaman konuşamadılar.

— Cık cık cık... etti Seyitali. Kafasını iki yana salladı.

Rüstem'in içine bir karanlık çökmüştü. Beyni uyuşmuş gibiydi.

— Allah Allah.. diye nefesini boşalttı. Şimdi ne edeceğiz Seyit Ağa?

Seyitali yanıt vermedi. Ağır ağır merdivenleri inmeye başladı. Şakakları zonkluyordu.

— Ha, ne edeceğiz?

— Bekleyeceğiz ne edelim, oturup bekleyeceğiz. Dürzüler! Dolandırıcı dürzüler!... Çattık belâya be!

— Gidip şikâyet etsek?

— Kime şikâyet edeceksin? Bizi atarlar içeri.

Düşündükçe kötü oldu. Oflayıp puflamaya başladı. Yüzü karardı iyice.

— Vay be, mahvolduk be! Tüü...

Apartmanın holünde dikilip kaldılar. Tek tük girenler çıkanlar yan yan bakıyorlar, ama bir şey söylemiyorlardı. Ne beklediklerini kimse bilmiyordu.

İki saatten fazla beklediler. Seyitali yorulmuştu. Oturdu, bir sigara yaktı. Yüzü kapkaraydı. Rüstem arkasını duvara dayamıştı. Kötü kötü düşünüyordu.

Biraz sonra kapıcı geldi.

— Hişt hemşeriler, dedi. Apartman yöneticisi burada ne beklediğinizi soruyor.

— Kim o?

— Bu apartmanın yöneticisi. Orada durmasınlar diyor.

Seyitali'yle Rüstem birbirlerine bakıştılar İkisi de açlıktan, sinirden yorgun düşmüşlerdi.

— Yasak mı burada durmak?

— He ya, yasak olmaz mı?

— Biz Memduh Beyi bekliyoruz, dedi Seyitali.

— Ne edeceksiniz Memduh Beyi?

— Bi diyeceğimiz var.

— Evine çıkıp desenize?

— Yokmuş. Gelmesini bekliyoruz.

Kapıcı yukardan aşağı baktı,

— Cık, dedi. Burada beklemek olmaz. Başka yerde bekleyin.

— Memduh Bey ne zaman gelir eve?

— Bilmem.

— İstanbul'da dediler, öyle mi?

— Kim bilir? Dün buradaydı emme, bugün belki gitmiştir.

— Hıı, öyle he...

Dışarı çıktılar. Kapıcı arkalarından örttü.

— Gördün mü, dün buradaymış?

— He. Yalan söylüyorlar.

— Vay namussuzlar vay!...

— Bekleyeceğiz. Başka çare yok

— Elbet. O kadar para yedirilir mi? Tabi bekleyeceğiz.

Konuşarak yürüyorlardı. Durumları iyi değildi. Bitik bir halleri vardı.

Caddenin karşısında bekleyen cipin içinde şoför Ömer'le Yarbay Dayı baktılar. Kafalarını usul usul salladılar.

— Yok, bulamamışlar.

— He, belli işte...

— Gitti o para, Yarbay Dayı.

— Öyle görünüyor.

— Yazık oldu.

— Ne edeceksin? Allah adamına göre verir.

— Gidelim mi?

— Sen bilin.

— Gidelim, boşa bekliyor bunlar. Hava aldılar. Üstüne soğuk su içsinler.

Cip yürüdü. Köşeyi dönüp gözden kayboldu. Seyitali'yle Rüstem farkına varmadılar.

Puslu bir Ankara öğlesiydi. Gökyüzü bulutlarla kaplıydı. Gene kar yağacaktı herhalde.

Seyitali'yle Rüstem yeni giysilerinin içine büzülmüşler, gözleri apartmanın kapısında, bekliyorlardı. İkisi de usanmıştı iyice. Üşümüşlerdi.

İki gün beklediler. Sabahın erkeninden akşamın geç saatlerine kadar, saat saat, dakika dakika... Memduh Beyden haber yoktu. Ne geldi, ne gitti.

Seyitali bildiği, bilmediği tüm küfürleri sıralıyordu. "Şu herif bi elime geçerse, ben biliyorum yapacağımı!..." diyordu. "Eh bakalım..."

Üçüncü günün sabahı baktılar, biri yaşlı, biri genç iki bayan, ellerinde valizler, apartmanın kapısından çıktılar.

— Bunlar kim, tanıyabildin mi?

— He. Memduh Beyin anasıyla hanımı.

— Nereye gider bunlar?

— Bilmem.

— Dur bakalım hele?

Bir taksi çevirdiler, binip gittiler.

— Ulaa, bunlar da gitti, dedi Seyitali.

Düşündüler, kaldılar.

—34—

Köylüler birkaç gün Modul Osman'ı hiç yalnız bırakmadılar. Küme küme, "geçmiş olsun"a geldiler. Hatta bir iki yük odun yıkanlar oldu. O da onlara sobanın başında hastane yaşamını anlattı. Nasıl ameliyat olduğunu, sonra ansıl kendine geldiğini, bacağının kesildiğini duyunca ne yaptığını anlattı. Doktorun insanlığını övdü. Sarı hemşireyi, hastabakıcıyı gözleri yaşararak andı.

— Çok iyi insanlardı, dedi. Bana çok hizmet ettiler. Her bir işimi gördüler. Bayâ alıştıydım. Şimdi özleyeceğim onları.

Söylerken yüzü ağlayacak gibi bozuluyordu. İçli bir kişi olmuştu nedense.

— Ah bacak ah, diyordu ikide bir.

Anası bir yandan, karısı bir yandan ağlaşıyorlardı.

— Ne zormuş tek bacakla kalmak komşular? Ne dağa oduna gidebilirsin, ne tarlada çift sürebilirsin. Ne de şöyle çıkıp gezinebilirsin.

Köylüler teselli ediyorlardı.

— Canın sağ olsun Osman. Üzülme kardaş. Dünya işi değil mi, olur gider. Fazla ince düşünme. Baksana İbiş'in Ali'ye? O hepten kötü oldu, yazık. Definecilik yüzünden genç yaşında eli yüzü tutmuyor.

Yan yan Yirik Habip'e bakıyorlardı. O, hiçbir şey demiyordu. Kafasını indirmiş, düşünüyordu. Yüzü karanlıktı. Dudakları kımıldıyordu kendiliğinden. Dua okuyordu.

— Şans kardaşım, şans... Hani ne demişler? "Kimisi abat olur, kimisi berbat olur"

— Öyle, he. Baksana Deli Seyit'le Gakçı'ya? Kim bilir ne para kazandılar?

— Koca küp, altın doluymuş. Saymakla baş mı olur? Bi de altın heykel!... Üç hayvanla zor götürmüşler.

— Zengin oldular gitti.

— Zenginlik de söz mü la? Milyoner oldular.

— Benim bildiğim Seyitali'yse Osman'a yardım eder. Çünkü onun yüzünden oldu.

— Demiş zati. 'Ona da hisse ayıracağım' demiş.

— Ayırmalı hem de. Ne edecek o kadar parayı? Harcamayla baş mı olur? Denizden su alsak biter mi? Bi elli bin veriversin.

— Verir belki. Hem de vermesi gerekir.

— Ben olsam veririm. Neden dersen, define yüzünden geldi başlarına ne geldiyse...

— Öyle he. Osman'a da vermeli, Ali'ye de vermeli. Doğrusu bu.

Osman'ın yüzü ışıyordu. Umudunu Seyitali'ye bağlamıştı. Herkese onu soruyordu,

— Daha gelmedi mi? Ne zaman gelir acaba? Bir haber yok mu?

— Yok diyorlardı. Daha işini bitirememiştir. Kolay değil. O kadar parayı saymak bile bir hafta sürer.

— Nereye koyar acaba?

— Kim bilir? Bankaya koyar herhalde.

— Öyle. İstediği zaman çeker.

Yirik Habip derine kaçmış gözleriyle yere bakıyor, belli belirsiz kafasını sallıyordu. Köyde en çok o dertliydi. "Ne yaptım ben?" diye dövünüyordu. Göz göre göre defineyi kaçırmıştı. O gün Seyitali'yle birlikte gidiverseydi, şimdi zengindi işte. "Ah, akılsız kafam!..." diyordu kendi kendine "Her yerlere gittim de,

başıma olmadık işler geldi de... Ne olurdu o gece de gidip çalışsaydım? Seyitali ne güzel çağırdıydı. Gel dediydi. Ayağıma gelen nimeti teptim. Ah benim bu eşşek kafam!... Bi de şu Ali.. Bizim kız.. Neydersin, hangisine yanarsın? Tüh!..."

Başkasına belli etmiyordu ama, için için eriyor, mahvoluyordu. Alnındaki çizgiler iyice derinleşmişti. Sık sık ciğnini çekiyordu.

*
* *

Dışarda Muhtar köşeyi döndü, İdris öğretmeni gördü. O da bu tarafa geliyordu. Durup bekledi. Gözleri kum serpilmiş gibi sızlıyordu. Gece gene hiç uyumamıştı. Köyde define bulunduğunu bildirsin mi, bildirmesin mi? Bir türlü kararlaştıramıyordu. Bir yandan da Ali için üzülüyordu. Çocuk kurtulamayacaktı herhalde. Gözünün önüne geldikçe irkiliyordu.

"Tüh! Bi şaka yapalım dedik, pişman olduk. Gitmez olaydım o hınzırın yerine. ne kötü oldu yavu. Çocuk öyle kalırsa ne ederiz, nasıl kalkarız altından? Genç yaşında, tövbe Yarabbi..."

Ensesini kaşıdı. İçi karmakarışık, rahatsızdı.

"Gelmedi şu deyyuslar! Ne götürdüler, kaç para aldılar, bi bilseydik.. Belki bize de düşer biraz. Köyün muhtarıyız, öyle ya? Bizden sorulur bu köyün herbir şeyi. Dürzüler define bulur götürürler, habarımız yok. Hele bi dönsünler, burunlarından getirmezsem..."

— Merhaba Muhtar, ne o? Ne düşünüyorsun?

— Hiç. Düşünmeyelim de ne edelim? İşler kötü, Öğretmen.

— Ne gibi?

— Ali'nin meselesi. Ağzı gözü eğildi çocuğun yavu.

— Biliyorum. Daha düzelmedi, değil mi?

— Yok.

— Gel bir daha yoklayalım şunu. Ben de üzülüyorum. Ne yapabiliriz bilmem ki? Definecilik çok işler açtı köyün başına. Pahalıya mal oldu.

— He ya... İki dürzü zengin olacak diye...

— O da belli değil. Dur bakalım.

— Ne gibi?

— Bilmem. Köylülere pek düşmez böyle şeyler.

— Yarbay Dayı kurnazdır, o yolunu bilir.

— Sanmam. Bu iş böyle olmayacaktı. Beni dinlemediler.

— Kimi dinlediler bre Öğretmen? Bilmez misin, Seyitali denen deli dürzüyü? Burnunun doğrusuna gider.

Öğretmen başını salladı. Çok şeyler söyleyecekti, vazgeçti. Yararı yoktu artık.

— Allah vere de başlarına bir iş gelmese. Bu iş tehlikeli iş. Hem de en kötü yoldan gittiler.

— Sen olsan ne yapardın?

— Olmazdım.

— Olsan?

— Bilmem. Herhalde böyle yapmazdım.

Karlara basa basa yürüyorlardı. Karlar yumuşamıştı iyice. Boncuk gi i parlıyordu, ayaklarının altında.

Muhtar karşıya bakıp durdu. İbiş'in Aligilin kapıda gene bir kalabalık vardı. Kadınlar, ocuklar tasalı tasalı bakışıyor, aralarında konuşuyorlardı.

Muhtar başını salladı,

— Valla gidesim gelmiyor şu eve, dedi. İçim kararıyor.

Yüzü bir yılgındı. Ağlayacak gibiydi.

— Anlıyorum, dedi Öğretmen. Olmasa iyiydi. Vicdan azabı çekiyorsun.

— Hem de nasıl? Gece uyuyamıyorum valla.

— Hep şu definecilik yüzünden.

— Öyle. Aramaz olasıcalar! Yıktılar ocağımı. Ben nasıl kalkarım şimdi bunun altından?

— Doığru. Kolay değil.

Evin kapısına varınca, bir yol açtılar.

— Nasıl oldu? Biraz iyileşti mi bari?

— Nereden iyileşecek? Öyle kaldı.

— Vah vah vah..

İçeri girdiler. Veli Hoca baş ucunda kara kaplı kitabı açmış, sallana sallana okuyordu. Muhtar'la Öğreten'e şöyle bir baktı, okumayı sürdürdü. Yoksul evin içinde ne varsa her şey, çaresiz kaldıklarını söylüyor gibiydiler.

Ali dalgındı. Bir yanı eğik ağzından çenesine doğru salyalar kayıordu. İkide bir çırpınıyor, hırıltılı sesler çıkarıyordu. Ağlıyor mu, konuşuyor mu, belli değildi. Nöbet geçince sakinleşiyor, gözleri hafifçe yumuluyordu.

Öğretmen baktı, kafasını iki yana salladı. Yüzü ağlayacak gibiydi.

Muhtar yatağın ayakucuna dikildi kaldı. Hiç kımıldamıyordu. Kadınlar, çocuklar hep kendisine bakıyorlardı. Söyleyecek bir söz gelmiyordu aklına.

Biraz sonra içeri dükkancı Celâl girdi. Elinde bir paket vardı. İki kilo şekerle, bir kutu çay getirmişti.

— Hasta nasıl? diye sordu yüksek sesle.

Ali gözlerini açtı. Doğrulmaya çalıştı. Doğrulamadı. Bir yer-

leri tutmuyordu. Anasıyla Öğretmen yardım ettiler, yatağa oturttular.

Elinde olmadan titriyor, ne yaptığı belli olmayan devinimler yapıyordu. Ağzı yüzü iyice eğildi oturunca. Bir şeyler söylüyor, fakat anlaşılmıyordu. Ne yaptığının ayrımında değildi.

— Ali, nasılsın Ali? Ne yapıyorsun, ha?

— Ağğğ... Uğğğ... Uğuşşeee...

Ağzından bilinçsiz, kontrolsüz sesler çıkıyordu. yüzü gözü oynuyordu.

— Allah Allah, ne bu yavu?

Veli Hoca okumayı bırakmış, o da bakıyordu.

— Bir isteğin var mı Ali? diye sordu. Canın bir şey çekiyor mu yavrum? Getirelim mi?

— Ağğğ, uğğ... Işşiyy...

— Hımm, ne dedi acaba?

— Konuşuyor emme ne diyor bilmem ki?

— Hışşiy, avvee...

Ağzının eğik yerinden sular akıyordu.

— Yat Ali yat! Yat oğul, rahatsız olma.

Göğsüne bastırıp yatırdılar. Kalkmak istiyor, çırpınıyordu.

— Bırakın bakalım, ne istiyorsa öyle yapsın. Hadi kalk Ali, kalk!

Doğrulup yürümek istedi. Üç adım atmadan yıkıldı. Bacakları tutmuyordu. Heryeri başka çeşit titriyordu.

— Yat hadi, yat. Tutun yatsın. Çocuğun sinirleri bozuk.

Getirip yatırdılar. Anasıyla ablaları gene ağlamaya

başladılar. İmam kitaba eğildi.

— Hey Allah sen bilirsin, dedi Muhtar. Bir çare bu çocuğa!...

Öğretmen İdris bakıyor, acı acı düşünüyordu.

— Doktora götürmek gerekir dedi. Gelin daha fazla gecikmeyelim. Bakın kaç gün oldu...

Veli Hoca başını kaldırıp baktı,

— Doktur buna ne yapacak? karşılığını verdi.

— Etme Hoca Efendi, bu çocuğun sinirleri bozuk. Bir sinir doktoruna götürmeli.

— Yok yok!...

Tekrar kitaba eğildi, okumaya devam etti.

Öğretmen İdris kafasını iki yana salladı. Üzülüyordu.

—35—

Görekli köyünün yolunda tepeye yukarı iki kişi yürüyorlardı. Omuzlarında ak birer torba vardı. Yeniktiler, yılgındılar. Kaç gündür doğru dürüst uyumamışlardı. İkisi de zayıflamış, incelmişti. Seyitali'nin yüzü kapkaraydı. Gözlerinde iğne ucu gibi bir kin vardı. Ama kimseye bir şey yapamamış, eli boş dönüyordu. Rüstem hepten kendini bırakmıştı. Hiçbir şey düşünemiyordu. Bir karanlık içindeydi.

Seyitali kimbilir kaçıncı kez uzun bir soluk koyverdi, "Uff..." yaptı. Arkasından ana avrat sövdü.

— Şimdi köyde ne diyecekler, asıl düşündüğüm o. Herkes alay edecek.

— Öyle he. Rezil olacağız.

— Ah ula ah!.. Ne kafasızlık ettik?!...

Hırsından ağlayacak gibiydi. Kızıyor köpürüyor, birilerini boğmak, parçalamak istiyordu. İçi kinle, kızgınlıkla, pişmanlıkla dolmuştu.

— Emme ben o malı yedirmem kimseye, dur hele!... dedi.

Dişlerini sıkıp uzun uzun başını salladı.

Rüstem karşılık vermedi. Ne desin, bilemiyordu. Yenilgiyi kabul etmiş bir hali vardı. "Başa çıkamayız onlarla," diyordu içinden. "Gitti, ne edelim? Beceremedik. Hiç yoktan gene iyi oldu. Paranın bir kısmını harcadık emme, gene de cepte biraz kaldı. Bu da yeter. Hele sakladığımız malları da iyi bi satabilirsek... Üç beş bin de o eder belki. Bana bin lira düşse razıyım. Bir gece çalıştık, fazla değil. Ankara'ya da gördük arada. Ne zengin memleket be! Nasıl kazanmışlar o kadar paraları? Nasıl yaşıyorlar öyle? Vay ağzına tükürdüğüm vay!..."

Güney yamaçlarda karlar erimişti. Toprak yol çamurdu. Bata çıka yürüyorlardı.

Seyitali önüne bakıp düşünüyordu. "Derenin içine sakladığım malları bu gece gidip almalı. Sonra Rüstem'e demeli, 'Onları da kaptırdık arkadaş... Çalmışlar. Bu işten şansımız yok. Ne edeceksin?' Onlardan bari beş on kuruş kazanalım. Hep emeklerimiz boşa gitti, ağzına tükürdüğüm. Ne umduk, ne bulduk... Kocaman balığı yakaladık da sonra kaçırdık. Pisi pisine gitti. Enayice... Tüh benim akılsız başım! Gidilir de Yarbay Dayı gibi bir alçağın peşine düşülür mü? Memduh Bey dürzüsüne mal satılır mı? Peşin para almadan verilir mi? Ne enayilik ettim be? Vay vay vay!..."

Yerden taş alıp başına vurası geliyordu. Bir türlü kabul edemiyordu bu sonucu. İçinde canını acıtan bir pişmanlık vardı. Uzun uzun kafasını sallıyor, isyan eder gibi,

— Olmaz bu yavu! diyordu. Bu kadar olmaz, tüüü!... Ne

yaptık biz?

— Neydeceksin Seyit Ağa, diyordu Rüstem. Oldu işte...

— Bağıra bağıra gitti yavu Rüstem. Nasıl adamlarız biz? Nasıl aldandık böyle?

— Aldandık he. Çok kötü aldandık.

— Bu Yarbay Dayı alçağını sen taktın getirdin, biliyon mu?

— Ben takmadım Syeit Ağa, kendi takıldı.

— Sus, sus! Sana da kızıyorum. Ben sana duyurma dedim. Para al gel dedim.

— Duyurmadım emme, kendisi sezdi.

— Seyitali bağırdı,

— Sezdirme! Kafa yok mu sende? Yarbay Dayı gelmeseydi biz bu malı götürüp Memduh Beye kaptırmazdık! Şimdi ikimiz de zengindik, zengin!...

— He ya, ne iyi olacaktı.

— Keşke Öğretmenin dediğini yapsaydım. Götürüp hökümata teslim etseydim. Belki epey bi para verirdi hökümat. Oturur şimdi rahatıma bakardım.

— Ne bileceksin?...

— Hıı huh! Emme dur bakalım hele. Ben o malı kolay kolay yedirmem. Belâ ise belâ! Tekrar gidip arayacağım. Bulana dek... Diyeceğim, "ya paramı ver, ya ben yapacağımı bilirim!..."

— Öyle deriz he, başka çare yok.

Bir zaman konuşmadan yürüdüler. Sonra gene aynı konuyu açtılar.

Dövünüyorlardı. İkisinin de kafası kötü bozuluyordu.

— Keşke götürmeseydik, dedi Seyitali. Saklasaydık bir yere. İyice anlayıp dinlemeden satmasaydık.

— İyi olurdu. Keşke öyle yapsaydık.

— Beceremedik. Bulmaya bulduk da, gerisini getiremedik. Emme bir daha bulursam... (Başını uzun uzun salladı) Biliyorum gayri ne edeceğimi.

— İnşallah bakalım.

Tepeyi çıkmışlardı. Çeşmenin başında durup su içtiler. Ellerini yüzlerini yıkadılar.

— Şimdi köye nasıl varacağız? Çok zoruma gidiyor Rüstem.

— Ya, benim de öyle. Yarbay Dayı anlatmıştır her bir şeyi.

— Anlatmıştır, durur mu koca deyyus! O yaktı bizi, Memduh Bey diye diye...

— Keşke senin Corc ehbaba satsaydık Seyit Ağa. İki yüz bin vermiş madem, o da az değildi.

— Böyle olacağını bileydim, durur muydum? Satardım elbet. Yüzer bin lira bölüşürdük. Az para mı?

— He ya.

— Tüh tüh tüh... Deli olacağım be! Yıkasım geliyor şu dünyayı. Nasıl kaçırdık, nasıl? Gitti enayice...

— Belki daha gitmedi Seyit Ağa. Hele aklını bozma. Ankara'ya tekrar gidelim. Bulalım o Memduh Beyi. Diyelim, "böyle böyle.. Biz parayı alamadık. Paramızı ver."

— Diyelim emme, bilmem ki... Mahsus yaptı bu işi. Punduna getirip yıktı bizi dürzü. Ne kuyumcuyu bulabildik, ne Corc ehbabı. Hepsi kayboluverdiler ortadan. Nasıl ayarladı yavu? Nasıl bir dümen çevirdi? Kalakaldık ortada. Bu adamlarla uğraşılmaz Rüstem. Akıl ermez bunların işine. Deee... Heriflerin bilmediği yok. Ah be, ah!... Aptalız biz be! Biz köylüyüz!...

Köy görünmüştü. Karşıda yamrı yumru kerpiç evler... Karmakarışık bir görüntü.

Seyitali baktı, başını iki yana salladı. "Karlar ekimiş. Dereye

sakladığım mallar gittiyse... yandık hepten? Yandık ki kül olduk."

Ağzını açıp soludu. Sıkıntıdan terliyordu. Bilinmedik bir yerleri eziliyordu ince ince.

Köye usulca girdiler.

*

* *

Ertesi gün köylüler dükkânın önüne toplanmış, konuşuyorlardı. Kimisi duvarın dibine çökmüştü, kimisi dikiliyordu. Sigara saranlar vardı, tesbih çekenler vardı.

Seyitali'yle Rüstem'in geldikleri duyulmuştu.

— Şikaâyet etseler bi iş çıkaramazlar mı? dedi birisi.

— Ne şikâyeti la? Şikâyet etseler doğru içeri giderler. Baştan kendileri suçlu.

— He, onun için demek...

— Yaş tahtaya bastı bunlar. Yanlış ettiler.

— Ne akılsızlık yavu?

— Akılsızlık değil de, cahallık kardaşım. Ne etsinler başka? Yakalanırız diye korktular. Tavuğun kartala koşduğu gibi koştular.

— Öyle he. Aynı öyle.

— Vah vah vah...

— Gitti gayri. Vah vah etmek boşuna.

Ağaç bacağını, koltuk değneklerini yerlere tak tak diye vurarak Modul Osman geldi. Selâm verip bir kıyıya oturdu. Yüzü sıkıntılıydı. Seyitali'nin eli boş dönmesine o da üzülmüştü belli ki. Umutları hep boşa çıkmıştı. Sakalını sıvazladı. Tütün sarmaya başladı.

Köylüler ona alışmışlardı. Dönüp bakan olmadı.

Biraz sonra köşeden İbiş'in Ali göründü. Ağzı gözü eğri, her yanları başka çeşit titreyerek ve anlaşılmaz sesler çıkararak geldi, oturanların karşısına dikildi.

Köylüler ona da bakmadılar.

Yalnız Yirik Habip başını öte tarafa çevirdi, kendi kendine dua okumaya başladı. Dudakları kıpırdıyordu.

— Ahah, Seyitali! dedi birisi.

Herkes baktı.

Seyitali eski urbalarını giymişti. Yüzü yıkıktı. Zayıflamış, bitmişti. Gözleri kanlıydı.

Gece dereye inmiş, sakladıklarını aramış, ama bulamamıştı.

Geldi, önlerine dikildi.

Herkes sustu.

Önce Modul Osman'a baktı. Sonra Yirik Habip'e. En sonra İbiş'in Ali'ye gözü takıldı. İbiş'in Ali gülmekle ağlamak arası sesler çıkarıyor, ne dediği anlaşılmıyordu.

Modul Osman değneklerine dayanarak ayağa kalkmaya çalıştı.

— Hoş geldin Seyit Ağa, dedi. Gel hele...

Seyitali kımıldamadı. Donmuş gibi durdu. Sonra yavaş yavaş ağzını açtı,

— Ben deliyim, delii!... diye bağırdı. Deliyim ben! Eşşek gibi bi herifim ben!

Yüzü kıpkırmızı oldu. Alnında bir damar patlayacak gibi şişti. Sesi korkunçtu.

1967-Amasya

SON

Talip Apaydın'ın 1972 yılında ilk basımı yapılan Define adlı romanının elden geçirilmiş yeni baskısını sunuyoruz.

Anadolu toprağı geçmiş uygarlıkların beşiği. Nereyi eşeleseniz eski uygarlıklardan kalıntılar çıkar. Bunların bazıları çok değerlidir. Anadolu insanı onun için define aramaya özel bir ilgi duyar. Ama çok kez bilisiz ve bilinçsiz define aranır. Bulunursa ne olur? Yurtdışına kaçırılan "Karun Hazinesi" benzeri olaylar yaşanır.

Apaydın bir polis romanı akıcılığı ile konuyu işliyor. Definecilerin serüvenini beğeniyle okuyacaksınız.

ISBN 975-7902-08-X